

קלקראת שבת מלכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

האזינו - ראש השנה

ביתר ע.	צפת	ב"ש	אלעד	ב. שמש	חיפה	מודיעין ע.	ד"ר 30 בני ברק	ירושלים	עיר
18:03	18:10	18:19	18:09	18:02	18:09	18:10	18:16	18:03	כניסת החג
19:14	19:13	19:15	19:14	19:14	19:15	19:14	19:15	19:13	יציאת שבת
19:54	19:48	19:53	19:51	19:53	19:51	19:52	19:50	19:54	ר"ת

בס"ד לקראת שבת מלכתא

הלימוד השבועי לנבחני דרשו

יום הכיפורים ד - י' תשרי | דף היומי - סנהדרין ע"ו | משנה בורה - סימן ת"ו סעיף ד' עד סימן רנ"ט אמצע סעיף ז' "נראה ל' מוסר - פרק ג' ו'לך נא ראה' עד פרק ו' והנה צוה הכתוב | קנין חכמה - 'אמח רז"ל שאין התשובה' עד 'זן אמח רז"ל על אברהם'

יום שלישי כ"ה אלול תשע"ז | פניני פרשת האזינו - ראש השנה | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

סגולה גדולה ונפלאה שמעתי מאנשי מעשה, לומר ולסיים ב' פעמים את כל ספר תהלים בליל ראשון דראש השנה, והיא מסוגלת מאד לישועות גדולות, ומדי שנה בשנה מעידים עדים נאמנים 'אותות ומופתים' שזכו בזכות זה

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א על הסגולות, התפילות והקבלות בראש השנה

מאמרי הדא"ח בעינינו], הוא היה מזהיר את תלמידיו בראש השנה על שני דברים: שימעטו בשינה [היינו להמנע מתוספת שינה על ההכרח, כי הישן פחות ממה שגופו צריך עלול להיות עייף ומבולבל, ויצא שכרו בהפסדו], וכן ימנעו משיחה בטלה. הנהגות אלו שווים הם לכל אדם, וראוי להחזיק בהם ולקיימם.

וכן היה דרכו בקודש של הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זי"ע, שהשכים קום בר"ה, וכבר מעלות השחר עמד בבית המדרש והתחיל להתפלל פסוקי דזמרה בדביקות, ושימש כשליח ציבור בכל התפילות מרישא ועד גמירא, וכן תקע את התקיעות בשופר, ואת תפילות מוסף סיים כשעה אחר חצות היום, ואז הלך לאכול ולשתות כמצוות היום, אולם כל הסעודה ארכה לו כחצי שעה, ואז חזר לבית המדרש והגיד תהלים בציבור, בהשתפכות הנפש, עד סוף היום (הובא ב'אהל אלימלך' אות שמב).

וכבר מצינו בפוסקים (עי' משנ"ב תקפא סק"ג) שמן הראוי לסיים שלוש פעמים ספר תהלים מר"ח אלול ועד יום הכיפורים, ואין לנו כלי זין חזק יותר מאמירת הפסוקים שחיברם דוד המלך ע"ה לכל הדורות, לשפוך את הלב לה' ולעורר רחמים וחסדים בעולם. סגולה גדולה ונפלאה שמעתי מאנשי מעשה, לומר ולסיים ב' פעמים את כל ספר תהלים בליל ראשון דראש השנה, והיא מסוגלת מאד לישועות גדולות, ומדי שנה בשנה מעידים עדים נאמנים 'אותות ומופתים' שזכו בזכות זה. ידוע מימים מקדם שהמגיד הנודע הגר"צ יאדלער אסף קבוצה של בחורים מבוגרים מאד בליל ר"ה לאמירת ב"פ תהלים וכולם מצאו זיווגם זמן קצר לאחמ"כ, אף כהיום הנני מכיר עסקן חשוב באחת הערים בארץ הקודש אשר לפני כשנתיים (ר"ה תשע"ו) ישבו בביתו שני בנים ובת בגיל השידוכין ולא אז מאומה - הלה אמר פעמיים תהלים בליל ר"ה ובמשך השנה שבר ג' צלחות בג' השידוכין... לפני כשנתיים

הגרי"ז מבריסק צוק"ל היה נוהג להרבות באמירת תהלים במשך כל היום כולו של ראש השנה, וביאר הנהגתו זאת, כי ביום הזה דומה האדם כמי שהתמוטט לו נכסיו רחמנא ליצלן, שגם מי שעד עכשיו היה מסודר בפרנסתו וכל בני משפחתו היו בריאים ושלמים וכן בשאר הדברים, ברגע זה הכל תלוי על בלימה, ועולה על כף מאזניים, וההכרעה תלויה בידו - על כן יש לו להרבות בתפילה, לבקש רחמים ותחנונים לפני המקום שיתן לו שנה טובה, וזה

פשוטות כוונת התפלה 'כדלים וכרשים דפקנו דלתך' פשוטו כמשמעו ממש גם בגשמיות, שברגע זה עומד בעירום ובחוסר כל כפשוטו ממש. והסביר, שעל כן הוא מעדיף לומר תהלים יותר מללמוד שיעוריו הקבועים, כי בדרך לימוד מתעורר אצלו הערות וקושיות על הנלמד, ועליו לחפש בספרים כדי למצוא יישוב לקושיות, ולפעמים יכול לבוא עי"ז לבזבז רגע כמימרא בעת החיפושים,

לכן הוא מעדיף לעסוק באמירת תהלים כדי שבכך ינצל את כל עיתותיו בתכלית השלימות.

ידוע שהרה"ק בעל התניא זי"ע היה מרבה באמירת תהלים כל יום ר"ה עד לאחר תפילת מעריב בליל ב' דר"ה, ולא אמר 'מאמר' אלא מאחרי מנחה של ער"ה עד אחר ערבית בליל ב' לא משה ידו מתוך ה'תהלים' - מחזור, מחזור - תהלים' [אף שכבר נודע חשיבות

יצא ה"חפץ חיים" להביא לו ספר, לעיין בו עד שירדם. ברכו בברכת "לילה טוב" ויצא מהחדר. פתח הבחור את הספר, והנה זה ספר הקבלה "רזיאל המלאך", המתאר בפרטות כמה רקיעים יש ומה משמרות המלאכים בהם, לגדודיהם, בקצרה. ספר שאדם מן השורה אינו מבין בו דבר..

הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל על אמרו לפני מלכויות

על העובר, והמתיק את גזר דין המוות, המירו במאסר עולם. גידלו את בנם בבור הכלא, ולא יצא מתחומו מעולם. בהוראת המלך, דאג הסוהר לכל צרכיו: למאכל ולבוש, לימוד קריאה וכתביה וחשבון. יום אחד בא והתעניין האם הכל כשורה, האם לא חסר לו דבר. כי היום יפגש במלך, ולבטח יתענין בו. "אמור למלך שלא חסר לי מאומה", השיב הילד, "ושאני אסיר תודה על התענינותו וסיפוק כל צרכי". שמח הסוהר לשמוע, והבטיח שיעביר את הדברים. אבל חקר: "אמור נא, מי הוא המלך?" צחק הילד: "אתה נפגש איתו, ואותי אתה שואל?" "כן", הסוהר לא חייך, "אני נפגש איתו, ואותך אני שואל: מי הוא המלך?"

הילד החווה בידו סביב: "המלך? המלך הוא הבעלים של כל המתחם הזה! מי לא יודע! המלך הוא האדון של בית הסוהר!"

"הסוהר התחלחל, "איך תדבר? המלך אכן בעליו של בית הסוהר, אבל מעבר לחומות יש רחובות ושכונות ורבעים, ומכללם בנויה המטרופולין, ובמרכז ארמון המלוכה". "חידות לי דבריך", אמר הילד.

"אני יודע", אמר הסוהר, ואי אפשר היה להפסיק את שטף דבריו. "סביב עיר הבירה שדות ויערות, וכפרים ועירות, והם מרכיבים את המחוז, ובמדינה כמה וכמה מחוזות, וערים אין מספר, זו אחת המדינות של הקיסרות האדירה. והמלך מפקח על הבטחון והכלכלה, ועל הרפואה והרווחה, ועל הצדק והמשפט".

"ועם כל זה, מתעניין הוא בי, ודורש טובתי!" התפעל הילד. אכן כן. זהו: "אלוקינו- מלך העולם!" לכן סוברים התוספות, שהאומר "מלך" ולא "מלך העולם", לא יצא ידי חובת הברכה.

אבל "מלכויות" של ראש השנה עניין אחר לגמרי: "אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם" (ראש השנה טז ע"א)! בראש השנה אין ענייננו בהמלכת הקדוש ברוך הוא על העולם כולו, אלא על עצמנו!

כמה נוקבים דברי ה"חפץ חיים" ("שם עולם" ח"א פ"ב) בשם "הגאון האמיתי רבי ישראל סלאנטער זצ"ל", שאמר (בברכות יג ע"ב) שב"אחד" שבקריאת שמע יש להמליך את הקדוש ברוך הוא היחיד (שזו הא' ד"אחד") על הארץ וכל שבעת הרקיעים (שזו הח') וארבע רוחות השמים (וזה הד'). ואת העיקר שוכחים: להמליכו על עצמינו!

ולכן, בכונה תחילה אין מזכירים ב"מלכויות" דראש השנה שהוא "מלך העולם". כדי שלא נסיח דעת מן העיקר, ונקבל על עצמינו עול מלכותו יתברך!

(מתוך והגדת ראש השנה מאוצרותיו של רבי יעקב גלינסקי)

הגאון רבי אברהם סטוארט, בעל "משנת אברהם", שאל שאלה. בגמרא (ברכות יב ע"א, מ ע"ב) אמרו, שכל ברכה שאין בה מלכות אינה ברכה. וכתבו התוספות, שאפילו אם דילג תיבת "העולם". והקשה "אבן העזר" (אורח חיים ריד) מברכת "מלכויות" של ראש השנה, שאין מזכירים בה כלל "מלך העולם" – והשבת, שהחילוק פשוט. בכל הברכות, המלכות היא שבת. ואין שבחו של הקדוש ברוך הוא שהוא מלך סתם, שמלכים יש הרבה, אלא שהוא מלך מלכי המלכים, "מלך העולם". וכבר היה מעשה בבחור שהגיע ללמוד בישיבת ראדין. הציג המלצותיו בפני ראש הישיבה רבי צבי הירש לוינסון ונבחן בהצלחה. אמר לו: "התקבלת לישיבה, אבל שוב לשיבתך הקודמת ותבוא בעוד חצי שנה".

"מדוע", שאל באכזבה. ענה: "כי אין מקום בישיבה, כל המיטות תפוסות, ברוך השם. אם בחור יתחתן, או יעבור לישיבה אחרת, יתפנה מקום". הודיע: "איני חוזר. אישן בבית המדרש!" ענהו: "הישיבה אינה מרשה זאת". התעקש: "על הארץ אישן, ובתורה אעמול!" מצאה עקשנותו חן בעיני ראש הישיבה. אמר לו: "עלה ללמוד, ואטכס עצה".

בערב הודיעו: "מצאתי עבורך מיטה". אין דבר העומד בפני הרצון. "בחדרו של ה"חפץ חיים" יש מיטה פנויה". אלמן היה באותם ימים. כלום היתה לו ברירה. נטל את צרורו והלך עם ראש הישיבה לבקתתו של ה"חפץ חיים". כמה שמח למצוות הכנסת אורחים! אמר לבחור: "ראה, זקן אני ושנתי קצרה. לא תראני לא בשכבי ולא בקומי. ראה את החדר כחדר הפרטי". הציע את מטתו, וכשהבחור התמקם בא לראות האם הכל כשורה: "הנוהג אתה לקרוא לפני השינה?" "כן", השיב הבחור.

מיד יצא ה"חפץ חיים", להביא לו ספר, לעיין בו עד שירדם. ברכו בברכת "לילה טוב" ויצא מהחדר. פתח הבחור את הספר הדק, והשתאה. היה זה ספר הקבלה "רזיאל המלאך". ספר המתאר בפרטות כמה רקיעים יש, ומה משמרות המלאכים בהם, לגדודיהם ולמחלקותיהם, מי הממונים, כמה כוחות תחתיהם. בקצרה, ספר שאדם מן השורה אינו מבין בו דבר..

בבוקר, שאל את ה"חפץ חיים": "חשבת שהרב יתן לי ספר הלכה או מוסר. אבל ספר קבלה? מה לי ולרזיאל המלאך?" וה"חפץ חיים" ענהו קצרות: "על כל יהודי לדעת כמה הקדוש ברוך הוא גדול!"

זה ענין "מלך העולם"! מה נאה משלו של בעל "חובת הלבבות" (שער הבחינה פ"ו): מעשה בבני זוג שתכננו להתנקש בחיי המלך. המזימה התגלתה, ונגזרה עליהם מיתה. הודיעו למלך שהאישה עומדת ללדת. ריחם

לא נחה דעתו עד שעלה אל מרן הסטייפלער זצ"ל, לקבל תיקון תשובה על ביטול תורה. שמע הסטייפלער ואמר: "לכאורה, אתה צודק, שיחה חד פעמית חסרת תועלת"...

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א על תפילות ראש השנה

ספר זה? מעודו לא ראה כמוהו. בחלק העליון שורות רחבות. חלקן באותיות מרובעות גדולות, וחלקן באותיות מעוגלות קטנות. ומתחתן, תבניות בשני טורים, באותיות צפופות וזעירות. בשולי העמוד שוב שורות רחבות והאותיות זערורות. מה זה? הסביר האברך שאנו מתנהלים על פי דיני התורה, המבוארים בתורה שבכתב ושבועל פה, בשיטות הראשונים ועד לרבותינו הפוסקים. וכל ההלכות נסדרו בשולחן ערוך, ורבו מפרשיו. ובדור שלנו קם הכהן הגדול מאחיו, רבינו ה"חפץ חיים" זצ"ל, ובמשך עשרים וחמש שנה שקד על חיבורו הגדול בו תמצת את כל הביאורים וההלכות שנתחדשו עד ימיו, וחלקו לשלושה חלקים: הדינים, ב"משנה ברורה". ההרחבות, ב"באר הלכה", והמקורות ב"שער הציון". ברב ענוותנותו לא הדפיס את חיבורו בלבד, אלא צרף אליו את "באר הגולה", מקורות ה"שולחן ערוך", "באר היטב" המתמצת דברי ה"טורי זהב" וה"מגן אברהם", ו"שערי תשובה" המציין לתשובות רבותינו המתייחסות לדינים הנדונים.

הבחור הקשיב בעניין, ולפתע שלח ידו ולחץ על כפתור האיתות. "כאן אני יורד", אמר, "היה מרתק, תודה לך".

האוטובוס עצר בתחנה, והבחור ירד. האברך שב לתלמודו, אבל ליבו נקפו. מה עשה? בזבז עשרים דקות מחייו, ביטל תורה עשרים דקות, הפסיד מצוות: "ודברת בם... בלכתך בדרך" (דברים ו, ז). ועל מה- אילו היה יודע את שם הבחור וכתובתו, אילו היה ממשיך לשמור על קשר עמו, קובע אתו לימוד בחברותא, משוחח ומחזק, אולי היה מקדמו, אולי משכנעו. רושמו לסמינר,

משיבו לכור מחצבתו, הייתה לכך הצדקה, היה בזה טעם, הייתה בכך תועלת! אבל עכשיו מה עשה ומה פעל? בזבז זמן לריק. לא נחה דעתו עד שעלה אל מרן הסטייפלער זצ"ל, לקבל תיקון תשובה על ביטול תורה.

שמע הסטייפלער ואמר: "לכאורה, אתה צודק. שיחה חד פעמית חסרת תועלת.

"ומהיכן למדנו, שכך שנינו (אבות דרבי נתן ו, ב): 'מה היתה תחילתו של רבי עקיבא. אמרו: בן ארבעים שנה היה, ולא למד כלום. פעם אחת היה עומד על פי הבאר. אמר: מי חקק אבן זו? אמרו לו 'המים, שתדיר נופלים עליה, אי אתה קורא: 'אבנים שחקו מים' (איוב יד, יט)?! מיד דן רבי עקיבא קל וחומר בעצמו: מה רך [המים] מפסל את הקשה[האבן], דברי תורה שקשה כברזל על אחת כמה וכמה שיחקקו את ליבי שהוא בשר ודם. מיד חזר ללמוד תורה".

ואמר הסטייפלער: "טיפה, ועוד טיפה, חוקקים באבן. שיחה, ועוד שיחה, ועוד שיחה, חוקקים הלב. אבל אם יש לאדם טיפה אחת

"אמרנו לפני מלכויות זכרונות ושופרות"

ראש השנה הוא יום ההמלכה, ובכל התפילות היום הנורא והאיום חוזרים ומדגישים את עוצמת השתוקקותנו לקבל עלינו עול מלכותו, ושיתגלה בכל העולם כולו. ש"ידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלוקי ישראל מלך, ומלכות בכל משלה".

ועוד לפני ששופכים נפשנו בבקשות אלו, עומדים בסיום פסוקי דזמרה ו"ונשמת כל חי", ושליח הציבור מחנן קולו בניגון שובה לב ורווי געגועים וכמיהה, ומכריז בקול רעש גדול אדיר וחזק: "המלך!" וכל הקהל מחרה-מחזיק אחריו בשאגה אדירה, עד כי 'פקע איגרא' לקולם: "המ-לך!"

שאגה אדירה בוקעת רגיעים, כשבועת אמונים של גדודי הצבא למצביאם, כתרועת העם בהמליכם את מלכם! אבל בכך לא ראו מתקני התפילה די. תקנו תפילת מלכויות, זכרונות ושופרות, ובכל אחת מהן פתיחה נרגשת וחתמה מרוממת, וביניהן פסוק ועוד פסוק, ועוד אחד ועוד אחד ועוד אחד, עשרה פסוקים. מדוע?

טעם הדבר, כדי להחזיר ולהשריש קבלת מלכותו יתברך בעומק פנימיות הלב. ומדוע? משום שבדיבור חוזר ונשנה חוקקים משמעותו בעומק הנפש. כמו שפרשו צדיקים ("באר אברהם" עמוד שג) "האמנתי, כי אדבר" (תהילים קט"ז, י). שאם מדברים דיבורי אמונה זוכים לבוא לאמונה בפועל. וכך אמר דוד המלך עליו השלום: "האמנתי", כלומר איך הגעתי לחוסן מדרגת האמונה, "כי אדבר", מפני שדברתי תמיד מדיבורי אמונה ובכוחם נחרטה בליבי. ורבי מרדכי מלעכוביטש זצ"ל אמר, שהנביא

מתאונן: "אבדה האמונה, נכרתה מפייהם" (ירמיה ז, כ"ח). והיינו מדוע אבדה האמונה, משום שנכרתה מפייהם.

וככל שיוסיף ויאמר, יפעל יותר ויותר. הן לכך נצטוונו לקרוא קריאת שמע בוקר וערב, כל ימי חייו, ולהזכיר יציאת מצרים בוקר וערב. ואלמלא ידע יוצר האדם ובורא כוחותיו, שהחזרה משפיעה ומחדירה ומוסיפה, לא היה מצונו על כך.

וודאי שעיקר ההשרשה בחזרה המתמדת ובגיוונה, ולכן תקנו עשרת פסוקי מלכויות זכרונות ושופרות. אבל ההלכה פסוקה: "כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר, שוב אינו צריך [לומר המקראות (רש"י)] (ראש השנה לה ע"א. טוש"ע תקצא, ד). [וברמב"ם (הלכות שופר פ"ג ה"ח) כתב שצריך לומר לפחות פסוק אחד] ועל כל פנים, הריבוי אינו מעכב.

יסוד גדול שנינו כאן ונספר-

אברך הסדיר ענייניו בכרך הגדול ועלה לאוטובוס לבני ברק. כרגיל, היה תלמודו בידו. התיישב ופתח את כרך ה"משנה ברורה" שעמו. עלה בחור חילוני, קווצותיו תלתלים, התיישב לידו והתעניין: "איזה

אמנם בני האדם מתפללים על מלכותו יתברך, אבל בלבם מכוונים לבקש "תפוחי אדמה" לשנה הבאה...

מסימוני ראש השנה עד הדמעות בראש השנה • מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א בהכנה והדרכה ליום הדין

לך אדם שאין לו סיבה לבכות על יסורי עוה"ז, וודאי דלא יקרא צדיק בשל כך (ולפעמים אף מרמה א"ע שבוכה מפני חטאיו), וע"כ מי שאין לו הרגשת שמחה ביום זה ולא הרגשת בכיה, ואינו עושה לא כמ"ש האריז"ל ולא כמ"ש הגר"ח הרי שאינו במצב טוב. ובכל הרגשות אלו הלא יש כל מיני הרגשים יש המרגיש כתוצאה מיראתו הרגשת שמחה, ויש המרגיש הרגשת עצב, והעיקר הוא שיבואו ממקום טהור ואין בזה מקום לחיקויים אלא כל אחד יעשה כהרגשתו.

תפילות הימים הנוראים - דרגתו בבקשות התפילה בימים הנוראים

הנה עיקר התפילה בימים הנוראים הוא על גילוי מלכותו יתברך לעיני כל חי, וכדביאור הרמח"ל (מאמר החכמה) ועוד, שביום זה נעשה הקב"ה כמלך על עולמו, וע"כ יום זה הוא הזמן הראוי לבקש שתתגלה מלכותו לעת"ל לעיני כל חי.

והן אמנם שבפועל בנ"א מתפללים על מלכותו יתב', אבל הרי בלבם מכוונים לבקש "תפוחי אדמה" לשנה הבאה... (וכמסופר ששאלו לאישה א' על מה מתפללת בר"ה וענתה שמתפללת שתהיה לה משרתת טובה לשנה זו...).

ועל אף שאין כל איסור להתפלל על צרכים גשמיים כפרנסה וכדו', וביותר דהרי לאנשים פחותים כמונו עיקר התפילה בר"ה היא שנצא זכאים בדין, ואדרבה גם אסור שהאדם ירמה א"ע כאילו שאינו מתכוין לכך, מ"מ לכה"פ עלינו לזכור תדיר שאנשים קטנים אנו, ועלינו לשאוף שנזכה להתרומם ולהצות באמת בגילוי מלכותו יתב' במהרה.

וגם יכולים אנו להתפלל להקב"ה שיתן לנו חיים טובים בעוה"ז, כדי

שנוכל לעבוד את בוראנו ביתר שאת. ואע"ג שגם זו דרגה גבוהה ולפעמים אף נראה כמשקר כשמתכוין לכך, מ"מ אפשר ללמד ע"כ סנגוריא דכמו שאדם השקוע באשפה היה מתפלל רק שלא יזיקוהו השרצים אשר שם, הרי היה נשאר שם לעולם, ואם לא יתפלל שיצא משם לא יצא מהאשפה לעולם, כך גם אנו יכולים להתפלל על דברים מרוממים כדי שנזכה להגיע לדרגות כאלו. וזו גם התועלת במה שאנו מתפללים בר"ה וחושבים על דברים גבוהים, משום שע"כ נשאף גם אנו לכה"פ להתרומם למדרגות גבוהות.

ומה שאע"ג שבכל שנה ושנה אנו מתפללים על גילוי מלכותו יתב' ואין אנו נענים, הסיבה לכך היא מפני שיש לנו "חור בשק" ע"י עבירות שאנו עוברים עליהן וגורמים ר"ל היפך מקידוש ה' וגילוי מלכותו אלא חילול ה' ח"ו. ועוד דגם אותם שמקיימים את המצוות מרגישים הרגשות של מרמור, כאשר במקום להבין ולהתבונן בגודל חסדיו של הקב"ה חשים ש"מגיע להם עודף" על המצוות שמקיימים.

(מתוך כאיל תערוג ר"ה תשע"ז)

רוב בני האדם מקפידים מאד לעשות את סימני ראש השנה בדקדוק, אבל את העיקר, שהוא החובה לשוב בתשובה בימים אלו שוכחים. ובאמת שאפי' מעט תשובה עדיפה על הסימנים לשנה טובה, ואפי' הרהור אמיתי אחד על מצבו ועל חובתו בעולמו, טוב מהם ושווה הוא כנגד כל הון דעלמא. ודוגמא להרהור תשובה אמיתי, כמובא אבות דר"נ פ"ו על רבי עקיבא שכשעבר ע"י באר וראה בה דבר חדש, שהמים חוררו בה חור והתבונן בדבר זה עד שנתהפכו חייו והיה לתנא הק' רבי עקיבא.

והנה הלא קודם לו עברו הרבה בנ"א ע"י באר זו וראו חור זה והמשיכו בדרכם בלא כל התבוננות בדבר זה ואילו ר"ע שהתבונן בזה הועיל לו ונשתנה מהקצה אל הקצה. והיה זה מפני שהיה בעל מידות טובות כדאי שאף קודם שלמד תורה היה צנוע ומעלי (יעו"ש תוס' כתובות סב") וע"כ שם אל לבו להתבונן בדבר.

וכן מסופר על הסבא ר' יוזל מנובהרדוק בצעירותו, שפגשו הגרי"ס בתחנת הרכבת ושאלו למגמת נסיעתו, וא"ל כדי לעשות מסחר. שאלו הגרי"ס "מדוע צריך לעשות מסחר?", והשיב לו "כדי שיהיה לי ממה לחיות!". ושאלו הגרי"ס "וממה למות יש לך?", וברגע אחד שינה את כל מגמתו בחיים, ואף יסד אח"כ את שיטתו במוסר.

וגם בינינו, פעמים שיש זוכים שהקב"ה מכניס בליבם רגש ומחשבה טהורה, ואם יתפסו רגע זה וינצלוהו להתרוממות ולשינוי במהלך חייהם הרי שיקנו את עולמם ע"י רגע זה. ועל כך נאמר "יש קונה עולמו בשעה אחת", של רגע אחד, אם יפנים את הדברים אל ליבו יקנה את כל עולמו בזה ובבא.

והנה הרי לכל אחד מישראל יש את הכוחות לעלות ולהיות לאדם גדול, ואם היה האדם לומד מוסר בהתבוננות ראויה ובמחשבה רצינית ולא כדבר שגרה, ואפי' לדקה אחת ביום, הלא היה יכול לעשות מהפך בחייו לנצח. ואם יחשוב האדם על כך שהחיים הנצחיים הם החיים שלאחר המיתה, ואם לא יזכה לעלות לעולם האמת כבעל מדרגה, הרי שגם אם יאמרו אחריו קדיש וכדו' ויצילוהו מהעונש מ"מ "בעל מדרגה" לא יהיה. ויעמוד לנצח במדרגתו הנמוכה שהגיע אליה בחייו.

והעיקר בזה שלא ישקר האדם את עצמו, שהרי על כך נלחם היצר ומפתה את האדם לרמות את עצמו כדי שלא ישתנה ממצבו שהיה בו.

לבכות או לשמוח בראש השנה?

נחלקו האם בר"ה בשעת התקיעות צריך לבכות או לשמוח, ומהר"ח מוולאז'ין אמר (כתר ראש) שאדרבה ביום הכתרת מלכו של עולם צריך לשמוח, ומאיך מובא דהאריז"ל אמר דמי שאינו בוכה בר"ה אין נשמתו הגונה.

ובאמת כל דבריהם הם באנשים יראים שסיבת בכייתם או שמחתם היא מהרגשות רוחניות נעלות, שבוכים מפני חטאיהם, או ששמחים מפני הכתרת מלכו של עולם, וע"כ אמרו דעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד. וכ"א יעשה כפי השגתו ואו שישמח או שיבכה, אבל לא נתכוונו לאדם הבוכה על חסרונו בגשמיות, שבוכה מפני רעבונו (ואין הכוונה להבוכה שיהיו לו בנים ת"ח דזה וודאי בכיה על דבר רוחני) ואע"ג דאין איסור לבכות ע"כ בר"ה, מ"מ אינו בדרגה זו שכ' עליו האריז"ל שנשמתו הגונה, דהרי אין

מידי שנה באים רבים וטובים ומבקשים מרבינו עצה ותושיה מה לקבל ליום הדין, וכל פעם אומר רבינו דברים אחרים, ונביא כאן כמה מהם

מגוון עצות על קבלות ליום הדין ממרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

קבלה מענין הדיבור

העיקר צריך לדעת כמו שהח"ח עשה בכולל קדשים בעשי"ת: "קבלות", וראשית יש לדעת שצריך לעשות את הסור מרע ואח"כ ועשה טוב:

ועיקר הקבלה צריכה להיות מענין הדיבור, כגון לשוה"ר וליצנות שעושים מאחרים, או תלמידים מר"מ וממשיגים וכדו', וחנופה. ומי שנזהר בדיבורו יכול להגיע למדרגות גבוהות מאד. ובחרדים (פ"ד) כת' על לשה"ר דהוי ממצוות שתלויות בלשון, ולכאוי אינו דוקא בלשון אלא אף בשאר אבריו, ואף ברגלו יכול לעבור על לשה"ר. עבודת הימים הנוראים - קבלות

ועוד מחסדי הקב"ה עמנו, שכשמקבל האדם ע"ע קבלות טובות בימים אלו, הרי הוא מוכיח שרצונו לשפר את מעשיו והקב"ה בחסדיו

דן אותו לפי מצבו הנוכחי, וכמ"ש על ישמעאל ששמע ה' את קולו "באשר הוא שם". ונפסק כן גם להל' בסי' תרג' שגם מי שאינו נזהר בכל השנה מפת פלטר יזהר בזה בימים אלו וכנ"ל.

ואמנם שעל האדם לעמוד שיחזיקו קבלותיו למשך השנה, אבל גם אם יצליח שיחזיקו קבלותיו ולו במעט

לאחר יוה"כ, וכגון שיקבל ע"ע שלא ידבר לה"ר לאחר יוה"כ, ולו חצי שעה, הרי שגם זה דבר גדול הוא, דהרי יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו (ואכן היצה"ר "עושה לנו את המוות"), והרי אנו אין לנו את הכוח להלחם בו, ועל כן כל מאמץ להתגבר על יצרנו נחשב בעיני המקום.

לשתוק לעלבונות

שאלו לרבינו עצה וקבלה לזכות ליום הדין ער"ה תשס"ז עבור בני ישיבה נענה ואמר: שכל אחד יקבל על עצמו באם אחד יאמר לו איזה דבר עלבון וכדו', ישתוק ולא ישיב לו, במשך שעות הבוקר עד הצהרים.

לכוון ברכה ראשונה

בערב ראש השנה תשע"ג שאלו את רבינו מה הקבלה שנקבל על עצמינו לזכות בדין ר"ה הבעל"ט תשע"ג, והשיב: "לקבל לכוון בברכה ראשונה של שמו"ע"

לפרוש ממלאכה לפני שבת

כמידי שנה גם בשנה זו זכינו לשאול קמיה רבינו שליט"א מה לקבל להתחזק לקראת ראש השנה תשע"ד. השיב רבינו: לקבל על עצמו שכל דבר שאסור לעשות בשבת, יפסיק לעשות כבר חצי שעה לפני השקיעה, וזה גדר שלא יכשלו, ובכך ירגיש כבר שבת (ודוקא לפרוש ממלאכה ולא לקבל שבת, כדי שאם פעם ישכח משהו יוכל לעשות) וכן נוהג רבינו. ובזכות זה יכתבו לכתובה וחתימה טובה.

להתחזק בשמירת הדיבור

נשאל רבינו מה לקבל לקראת ימים נוראים תשע"ה והשיב להתחזק בשמירת הדיבור וכגון ליצנות.

לשמר את השויתי

שאלו לרבינו דהנה ביו"כ כל אחד מרגיש התעלות, איך אפשר לשמור את ההתעלות שהייתה ביו"כ? אמר רבינו אם אפשר לשמור "שויתי ה' לנגדי תמיד" הכל יהיה בסדר.

פעם ביום חשבון נפש

"(א תשרי תשע"ה) שאלו לרבינו כיצד ניתן לשמר את החיזוק וההתעוררות שנשאר מימים נוראים? בתחילה אמר רבינו אם היה חיזוק, זה ודאי נשאר, כי משהו חייב להישאר. אח"כ אמר שילמד מוסר או שיעשה לכל הפחות פעם ביום חשבון הנפש.

לקבל בתחילת היום

פ"א הגיע לרבינו תלמיד א' שביקש ממנו להתחזק בדבר אחד הכולל את הכל, ושתק רבינו ולא ענה לו. ולמחרת כשהגיע שוב, אמר לו 'סתכל ב'אורחות חיים' וז"ל 'עול תורה', אמר רבינו (הגר"ח) דבר מנוסה כשישכים אדם בבוקר ויקבל עליו ביום ההוא עול תורה באמת ובלב תמים, היינו שיגמור בלבו שלא ישמע לשום דבר ולא יבטלנו שום טרדה, אז יסורו ממנו הביטולים ובודאי יצליח ביום ההוא בתורה, וכפי תוקף קבלת עול תורה וכפי חיזוקה הסכמה, כן יעזרהו ה' בו ביום וכן יסורו הטרדות ממנו עכ"ל.

ובס' ימלא פי תהלתך כתב: "ההתחלה של היום קובע על כל היום, וכן של כל זמן קובע על אח"כ" וכתוב בכתר ראש וכו', וכן באמת צייתה התורה לקבל עול מלכות שמים בק"ש ב' פעמים בכל יום, שע"י זה יוכל להיות המשך ויסוד למה שאחר כך ובזה צריך להשתדל להתחיל בטוב ובקבלה רצויה אז יש לקוות להצלחה בס"ד.

שתהיה קבלה גמורה

ופ"א אמר רבינו 'אין כאן שאלה במה להתחזק, שבכל דבר שתחזקו יש תועלת, אך התנאי שיקבלו זאת בקבלה גמורה בלב שלם'.

(מתוך 'כאיל תערוג' ראש השנה תשע"ז)

אחר סעודת היום היה אבא יושב ואומר תהילים. אחרי מנחה היינו הולכים עם אבא לאמירת 'תשליך' ב'גן העיר', שם היה אגם עם דגים.. כל הדרך אמר אבא תהילים מתוך הספר

הרבנית ר. צביון בתו של מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, על הימים הנוראים בביתם

עם אמא. היה זה מחזה מרגש ביותר, לראות את אמא מעבירה את התרגולות מעל ראשי כל הנכדות מתוך שמחה של מצווה. המעמד גרר אחריו המולה רבה ובלגן, אבל אמא לא חדלה ממנהגה זה וקיימה אותו מדי שנה בהתרגשות עצומה!

לאחר מכן הגיע השוחט לחצר ביתנו, וכיבדו את כל בני הבית במצוות כיסוי הדם. חלק מן העופות שלחה אמא למשפחה נזקקת.

יום הכיפורים - תפילות וחסדים

יום הכיפורים היה שיאם של הימים הנוראים. הרצינות ואימת הדין עמדו בחלל. אמא ביקשה שיסיימו במהירות את הסעודה המפסקת כדי שתוכל להקדים להגיע לבית הכנסת ולומר את כל התפילות והתחינות שנהגה לומר. ביום זה לבשה אמא מטפחת לבנה, מה ששיווה לה מראה של קדושה והוד.

השכנות לבית הכנסת הביאה לביתנו אורחים. שנה אחת התפלל בביתנו רבי דוד קורלנסקי, ששימש כגבאי ב'לדרמן'. היה זה בשנתו האחרונה: הוא סבל מחולשה בלבו, אך הרופא אמר לו שאם ינוח כל היום יוכל להתענות. זוכרת אני כיצד ישב כל היום במרפסת ביתנו כדי לשמוע את התפילות העולות מבית הכנסת. לימים נעשה בנו הגאון רבי בנימין זצ"ל, שהיה מראשי ישיבת פונביז' לצעירים, מחותן שלנו. בתו האחת נישאה לאחי, ובתו השנייה נישאה לבן אחותי.

במוצאי הצום בשנים האחרונות הצטופפו בביתנו אורחים רבים, לפעמים אפילו יותר ממניין, שבאו לשמוע את ההבדלה מפי אבא. לאחר מכן נשארו כולם לסעודה. אף על פי שהיה זה לאחר צום, היה ברור שבבית הזה מחכים בשמחה לבואו של כל אחד! ואכן, אמא קיבלה את הבאים בסבר פנים יפות. בקוש טעמה כזית, וכבר פנתה להגיש לקהל סעודה דשנה: חלות, דגים, סלטים, מרק וקומפוט, כשאיש לא הצליח לשכנעה להתיישב אף היא לאכול בניחותא. רק לאחר שנסתיימה הסעודה, והאורחים יצאו שבעים ומרוצים, נפנתה אמא לסעוד בעצמה.

(מתוך 'בית אמי')

בימים הנוראים עמדה בבית אווירה של רצינות וכובד ראש. מימי הסליחות ועד יום הכיפורים היינו מרבים באמירת תהילים. (בעשרת ימי תשובה נהג אבא לסיים את ספר התהילים מדי יום, גם בראש השנה וביום הכיפורים). בתפילות ישבו אמא ודודתי, להבחל"ח, זו לצד זו בעזרת הנשים של 'לדרמן', והיו מתפללות ברגש ובתחנונים.

בליל ראש השנה, אחרי 'מעריב' היו ניגשות כל המתפללות ללחוף את ידה של אמא ולהתברך ממנה לשנה טובה, לאחר מכן היתה אמא עולה לכל בתי השכנות ומברכת אותן בברכת 'שנה טובה'.

ראש השנה היה יום שכולו תפילה

אמא הקפידה לא לאכול עד אחרי תפילת מוסף, אולם במשך שנים רבות היתה טורחת לעלות הביתה בהפסקה שבין שחרית למוסף, ולשם מה? - כדי לשרת את האורחים ואת הנכדים שנכנסו לקדש ולטעום בביתה, הסמוך לבית הכנסת. היא היתה מגישה להם מיץ ענבים ומכבדת אותם בעוגות מעשה ידיה. לאחר מכן מיהרה לחזור לבית הכנסת, כשהיא שבה לטפס במעלה המדרגות של 'לדרמן'...

אחר סעודת היום היה אבא יושב ואומר תהילים. אחרי מנחה היינו הולכים עם אבא לאמירת 'תשליך' ב'גן העיר', שם היה אגם עם דגים... כל הדרך אמר אבא תהילים מתוך הספר. בחזור היה נכנס לבקר את בן דודו, הגאון ר' שמר'ל גריינמן, שהיה מרותק למיטתו שנים רבות והתגורר ברחוב וולפסון, הסמוך לגן העיר.

ערב יום כיפור - מנהג הכפרות

את מנהג הכפרות קיימנו בליל ערב יום כיפור, ובארבעה תרגולים: תרגול לאבא, תרגול לאמא, תרגול לכל הבנים ותרגול לכל הבנות. לפני עשיית הכפרות בדקנו האם העוף הולך ארבע אמות. לאחר הכפרות היינו הולכים לשוחט שגר בשיכון ויזניץ, ואבא קיים את מצוות כיסוי הדם. אחר כך פדו את הכפרות ושילמו את תמורתם לעניים. עוד באותו לילה הכשירה אמא את העופות ובישלה אותם לסעודת המחר. זמן מה לאחר סיום הכנתם כבר היה עליה לצאת לאמירת 'סליחות' סמוך לעלות השחר... בשנים מאוחרות יותר היתה כל המשפחה מגיעה לעשות 'כפרות'

שנה טובה!

שנה טובה נתיבה ורחימה טובה ותקבל ברחמים וברצון את תפילותינו...

הנהלת דרשו

"אבא, שמעת מי התארסה? כמדומני, שאתה מכיר את אבא שלה, הוא היה כאן כמה פעמים". נהיה לו שחור בעיניים... "שיהיה במזל טוב!" ממלמל לעבר בתו ויצא למרפסת - "עוד ארבעים אלף דולר על הכתף שלי... הם, שם, שמחים וצוהלים, מאחלים מזל טוב ורוקדים, ואצלי - הדם רותח ליבי בוער: עוד ארבעים אלף דולר"

פרקי גבורה מהייו של בעל החסד ר' דוד לייב שוורץ זצ"ל

לוותיק ועושה חסד

"לוותיק ועושה חסד ביום דין" מסלסל החזן בקול בוכים. לוותיק ועושה חסד? מה ענין זה אצל זה? תמה פעם הרב מארקוב זצ"ל: "מה ענין ותיק לעושה חסד?" שאל, ואף השיב במתק לשונו בדרך מליצה ומשל (הדברים נכתבים בסגנון חדש):

משפחה מכובדת נקלעה לקשיים. מצבה הסתבר, ובני המשפחה הגיעו לאן שהגיעו - משבר נפשי, גופני וכספי. רח"ל. כל יהודי שהיה באפשרותו, הגיש עזרה, נתן מכספו ושיתף את רחמיו האישיים לסייע בשאר עניינים.

כשנודע הסיפור גם ליהודי 'בעל חסד', הוא הטה כתף להצטרף בצערם ולסבול בסבלם. הוא לא התעייף, יום אחר יום לא נתן שינה לעיניו עד שנוכח, כי עגלת הסיוע החלה לזוז. "משהוא חייב לזוז כאן", הרהר ה'בעל חסד' בליבו. הוא התפלל להקב"ה שיצליח

דרכיו, ומשמים סייעו בידו להשיג להם דירה בעיר אחרת, לטובת הענין. המשפחה התחילה להתאושש - יענק'ל נשלח לישיבה, בער'ל נשלח לרופא, האמא החלה לאפות ולבשל, ב"ה - כבר החלו רואים את האב בבית הכנסת ואת הבת יוצאת מהבית, גם התינוק קבל צבע אדום בפנים. אך לגופו של דבר - היה עוד צריך להרבות ולהמשיך לעודד, והיתה חובה לשים לב, שהמצב הקיים רק ימשיך לכיוונים טובים. בלי ספק, מה שנעשה עד אותו יום - היה מעל ומעבר.

"יגעתי ומצאתי", הרהר ה'בעל חסד' בסיפוק. חלפו שבועיים. "בוקר טוב" - אבי המשפחה בטלפון. "ר' יהודי - בעל חסד - האם שמעת מה קורה לנו? יענק'ל שלי - - - שלא תדע - - -". ה'בעל חסד' נאנח, "איזה ביש מזל האיש הזה", מהרהר בחופזה, "טוב! כבר אטפל בענין", מכריז ה'בעל חסד' לתוך האפרכסת. לאחר יומיים של התרוצצות הענין סודר בצורה חלקית.

לאחר חמישה ימים בארוחת בוקר: "מזל טוב!" מכריזה ביתו של ה'בעל חסד'. "אבא, שמעת מי התארסה? כמדומני, שאתה מכיר את אבא שלה, הוא היה כאן כמה פעמים, זה אבא של יענק'ל". נהיה לו שחור בעיניים... "שיהיה במזל טוב!", ממלמל לעבר ביתו ויצא למרפסת - "עוד ארבעים אלף דולר על הכתף שלי... הם, שם, שמחים וצוהלים, מאחלים מזל טוב ורוקדים, ואצלי- הדם רותח ליבי בוער: עוד ארבעים אלף דולר!".

השחור בעיניים הולך ומתרחב, אט אט הולכים הכוחות ואוזלים והמחשבות תופסות את מקומן בלב: "אם היו משיבים טובה תחת טובה, אם הייתי רואה, שהם מכירים ומוקירים אותי, היה לי קל יותר לסייע להם", מדבר ה'בעל חסד' לעצמו, "אני לבד בודד במערכה, השכנים כמעט שאינם עוזרים, בני המשפחה קבצנים גם הם, והכל מוטל על עסקן אחד. כמה כסף אני יכול להשיג

בשנה אחת?!", מהרהר בקול. "חלילה, אני איני מתלונן עליהם, אין לי טרוניה, הצרות והסיבוכים הם הם השוחקים את רגשותיהם, מחמת המצב שוכחים הם להכיר טובה, הם גם התרגלו, אבל בן אדם הוא - בסך הכל אדם. קשה לי...".

הוא דוחק את מחשבותיו בכח, מטמין אותן אי שם בליבו. מתעשת וממשיך לעסוק ב"אהבת חסד" - חסד של אמת, ללא תמורה. הרי הוא 'בעל חסד' אמת. כך בכוחות מיוחדים מצליח לפעול עוד ועוד, אך - - - כשהזמן נוקף, ושנה נוספת של התרוצצויות עומדות מאחור כבר נראית עייפות של ממש בין ריסי עיניו. הגוף תובע את שלו - מעט מנוחה.

ויהי היום, ביקשו ממנו להירתם לענין נוסף, למשפחה נוספת שהסתבכה בצרות רח"ל, הוא נענה לבקשתם. חלילה, הוא לא הזניח את המצווה הקודמת, אך אט אט, הרגישות לנושא הישן התקררה במקצת. מכאן ואילך כששוחח בטלפון עם אבי המשפחה, כבר לא נשמעו האנחות של ה'בעל חסד' דרך האפרכסת, משום מה, הוא התרגל לבכיותיה של האם ולקולו הנודניק של האב, כך טבעו של עולם.

"רבותי!", אמר הרב מארקוב: "אבל הקב"ה הוא וותיק ועושה חסד. 'ותיק' מלך מלכי המלכים מלכותו נצח, הוא 'ותיק' - ועושה חסד: חסד ורחמים, מאה שנים, מאתיים, חמש מאות, אלף שנים ללא לאות, בלי עייפות - חסד, חסד, חסד ורחמים". (מפי הרב צבי פרנקרייך שהמשיך ואמר:)

במידה גדושה אפשר להמליץ את ה'וותיק' ועשיית החסד - על ר' דוד לייב, שדבק במידתו של הקב"ה - לוותיק ועושה חסד. הוא פגש את החתן חודש אחר החתונה. הוא הצילו. עשרים אלף הדולר היו הסכר שהגן על חייו האישיים. לאחר עשרים שנה הוא נתן לו כמעט כפליים בחתונה של בנו הבכור. כמה לילות אפורים עוטפים יהודי יחיד כר' דוד לייב, שהתאמץ לקבץ שלושים אלף דולר במו ידיו הקטנות. בחתונה השניה הוא קיבל, ובשלישית קיבל עוד שלושת אלפי דולר גם לחג הפסח של אותה שנה, כלומר - שלושים אלף דולר שבועיים לפני החתונה, ועוד שלושת אלפים דולר בר"ח ניסן. "בפעם הרביעית - ר' דוד לייב כבר שכב במיטה, וקיבלתי עוד ארבעים אלף דולר. אינך חייב להאמין", מתאדמים פניו של היהודי. הוא התאמץ שלא לפרוץ בבכי.

ר' דוד לייב משום מה, לא התמלא סיפוק גם לא בילד השישי וגם לא בילד השביעי של אותו אדם שהחליט לסייע לו, וזה לא

בא אליו צעיר ממקהלה של חזן, ושאלו איך להתנהג בתפילתו, כי קשה להתבונן בתפילה, בשעה שצריכים לשים לב לנגינה. "ראשית הכל", הזהירו ה'חפץ חיים' "עליך להשתדל לומר בקול נעים ויפה, הלוא משלמים לך בעד זה"

פנינים לראש השנה ממרן בעל החפץ חיים זיע"א

דרכי התשובה להזנים

מספרים על חזן שנכנס פעם לרבי ישראל מסלנט ושאל אותו: "יאמר לי רבינו, מה התשובה המיוחדת שלי כחזן?". "עליך לעשות כל מאמץ שקולך יהיה ערב, שהרי משלמים לך בשביל זה" – ענה לו רבי ישראל.

(שיחות הח"ח)

למענך אלוקים חיים

אנו מבקשים מאת השי"ת שיתן לנו חיים, וכי זה יהיה לטובת השי"ת כי נוכל לפרוע את חובותינו, ושאלנו חייבים לו כמו הסוחר המבקש גמ"ח למען יוכל להמשיך מסחרו ולשלם לנושיו, וזהו "למענך אלוקים חיים".

(מעשי למלך עה"ת)

בשנת תרע"ז [1917], אירעה ה'המהפכה הקומוניסטית', בה הודח הצאר ניקולאי מסיאן, והוגלה יחד עם בני משפחתו לעיר טובולסק שמערב סיביר. לאחר זמן מה התפרסם, שהצאר ביקש שיגדילו לו ולמשפחתו את מנות המזון שלהם. כל השומעים צחקו מלא פיהם לשמוע שמועה זו, ואמרו: שליט אדיר זה שקע בשפלות-נפש כזו, עד שאינו דורש ותובע עוד את מלכותו ושלטונו, אלא רק מנה גדולה יותר של תפוחי אדמה ולחם, ולעגו: 'וכי מה ניתן לצפות מטיפש שכזה?!'. רבנו (שם) אמר: "צריכים אנו ללמוד ממעשה זה לגבי תפילותינו בימים הנוראים: הלא אנו בני מלכים שגלו מעל שולחן אביהם, כאותו ניקולאי האוויל, אל לנו להתנהג באווילות כמותו ולבקש על תוספת תפוחי אדמה וקצת מזון, בקשותינו צריכות להיות רק על החזרת כבוד מלכותו ית' עלינו. וממילא, כשיחזור וימלוך עלינו לעין כל, הוא לא יתן לנו- נסיכו, לרעוב ללחם, ומובטחים אנו גם בכל הטוב הגשמי. אל לנו לעזוב את העיקר ולהתייחס אל הטפל".

ומוסיף רבנו (ח"ח עה"ת פ' נח), שבאמת בכל יום ויום אנו מצווים לחכות ולצפות לגאולה השלימה, ולבקש 'מתי תמלוך בציון'. וחז"ל (פסיקתא רבתי פל"ד) אמרו, שהקב"ה תובע את צדיקי הדורות, על שלא חיכו למלכותו אף שחיבבו את התורה. ואף שביאת המשיח שאז תתגלה מלכותו ית' על כל הארץ, מתמהמהת, עלינו לצפות לה בכל יום. כפי שהורים מצפים לבנם יחידם השב אליהם לאחר שנים מרובות, ואף אם לא הגיע בזמן המיועד לכך הם ממשיכים לצפות לו בכל יום.

צריכים אנו להאמין באמונה שלימה, שבוא יבוא היום שמלכותו ית' וכבודו ימלאו את כל הארץ. דומה הדבר, לאמונת כולנו שהשמש תזרח מחר בבוקר ותאיר את העולם. יסוד אמונה זו אינו מובן לכאורה, וכי מפני שהיום השמש זרחה, היא צריכה לזרוח כן גם מחר? אלא, שיסוד ביטחוננו זה מבוסס על הבטחת התורה

המשך בעמוד 16 <<<

עלה פעם ה'חפץ חיים' ז"ל לדבר לפני בני הישיבה בראדן כמה ימים לפני ראש השנה, ועמד ותמה על ענין החרדה הנוראה אשר מקובל להתפחד ולחרוד בהתקרב ראש השנה, וכך היו דבריו: "הלוא מהי התשובה? חרטה על העבר וקבלה על העתיד. ואם כן, הרי אפשר להתחרט על העבר ולקבל על העתיד והכל יבוא על מקומו בשלום, ומהי כל החרדה?!". בני הישיבה בראדן הפצירו בהג"ר נפתלי טרופ ז"ל להשקיט את מבוכתם, מאשר דברי ה'חפץ חיים' סותרים את אשר ידוע לכולם מגודל הפחד מיום הדין, וביקשו ממנו להעמידם על הבנת הענין לאמיתו.

הג"ר נפתלי ז"ל כדרכו בעמקותו החודרת, עלה ואמר: "הלוא כל המוטל עלינו הוא להגיע לידי חרטה, אבל שתהא 'חרטה'!...". חזר שוב ואמר: "הלוא צריכים אנו להגיע לידי חרטה, אבל 'חרטה'!...". וכן חזר עוד פעם על הדבר: "הלוא צריכים אנו להגיע לידי חרטה,

אבל 'חרטה'!...". וכן אמר הג"ר נפתלי ז"ל:

"הלוא צריכים אנו להגיע לידי קבלה על העתיד, אבל שתהא 'קבלה'!...". וחזר שוב ואמר: "הלוא צריכים אנו להגיע לידי קבלה, אבל 'קבלה'!...". וכן חזר עוד פעם על הדבר: "הלוא צריכים אנו להגיע לידי קבלה, אבל 'קבלה'!". בדברי הג"ר נפתלי הללו כבר היתה לבני הישיבה תשובה להשקיט את מבוכתם. בוודאי כי על ידי חרטה על העבר וקבלה על העתיד, על ידי דברים הפשוטים הללו, הכל יבוא על מקומו בשלום, אבל הרי צריך הכנה רבה כדי

שאכן תהא 'חרטה' וכן בוודאי קבלה, אבל צריך הכנה רבה כדי שתהא 'קבלה'. וכן הדבר גם כאשר ניגשים ללמוד, בוודאי כי כל אשר נדרש ממנו הוא 'פשוט ללמוד', אבל צריך הכנה רבה כדי שאכן יהיה זה 'לימוד תורה', היינו שיכיר ויבחין שם עולם אחר, וירגיש בעצמו כי בלמדו תורה מתחדשת גם בו בעצמו עצם מציאותו להיות 'מציאות מעולם אחר'.

(מוסר ודעת)

תפקידו של חזן

פעם בהיותו בוורשא בחודש אלול בא אליו צעיר אחד שהשכיר את עצמו למשורר במקהלה של חזן, ושאלו איך להתנהג בתפילתו בציבור בראש השנה ויום כיפור, כי קשה לרכז את המחשבה ולהתבונן בתפילה, בה בשעה שצריכים לשים לב לנגינה. "ראשית הכל" – הזהירו ה'חפץ חיים' – "עליך להשתדל לומר בקול נעים ויפה. הלוא משלמים לך בעד זה, ואם תתרשל בזה – הכסף שאתה נוטל יהיה גזל בידך".

(הח"ח חיינו ופעלו)

ר' נחום פרצוביץ סיפר לי בארשת געגועים כיצד מינה הרב ירוחם ליבוביץ את ר' דוד לחזן בשיבת מיר בראש השנה ויום כיפור. ר' דוד היה אז בחור, ולא מקובל היה למנות חזן שטרם נישא, אולם ר' נחום הסביר: "הוא לא היה בחור הוא היה 'יונגרמאן', איש צעיר, אף שעוד לא התחתן"

הרב יהושע לייף מספר על המשגיח של ישיבת נר ישראל הרב דוד קרונגלס זצ"ל

היסס לנהוג באופן שהיה נכון בעיניו. כשבאנו אליו בשובו לביתו, נטל את ידיי ואמר לי בהתלהבות: "יהושע, אני רוצה לומר לך שפגשתי את אחיך בכינוס של בוגרי ישיבת נר ישראל בארץ ישראל (אחי למד אז בישיבת קול תורה). התרשמתי כל כך מההתעלות ומהשטייגען שלו, עד שאמרתי לו שאם היו לי מליון דולר, הייתי נותן לו אותם!". אחר כך המשיך בחיור: "לא היו לי מליון דולר, אבל היה בכיסי שטר של מאה דולר, ונתתי לו את השטר".

בימים הנוראים היו נוכחותו והשפעתו של ר' דוד הופכות את התפילה לחוויה רוחנית שלא תישכח. בית המדרש היה מלא בחורים, אברכים ובני קהילה עד אפס מקום. ובחדר כולו לא נשאר אף מושב פנוי אחד עבור חברי ועבורי, ילדי צוות הישיבה. הנהלת הישיבה הגתה פתרון יצירתי: במקום הבולט ביותר בבית מדרש, שממנו אפשר לצפות על כל המתרחש - בין הבימה לארון הקודש הונח ספסל, וכל הילדים ישבו עליו. ידענו שכל העיניים מופנות לכיווננו, כך שהיינו מוכרחים להתנהג במיטבנו. קולו של המשגיח הרעיד לבבות.

כשזעק "ה-מ-ל-ך" חשנו במוחש שמלך מלכי המלכים נוכח בהיכל הישיבה. הוא התפלל בכוונה ובדבקות כבן המתחטא בפני אביו. אם אני עוצם את עיניי וחוזר לשנות ילדותי בבית המדרש של ישיבת נר ישראל, אני מסוגל עדיין לראות את המשגיח עומד אצל העמוד, ולשמוע את קולו נישא לשמים כמו מלאך ה'. כעבור שנים, סיפרתי לר' נחום פרצוביץ שבתור ילד זכיתי להשתתף בתפילותיו של ר' דוד בימים הנוראים. תיארתני את ההשפעה הכבירה שהותירה עלי תפילה זו, אפילו בעודי ילד. ר' נחום סיפר לי בארשת געגועים כיצד מינה הרב ירוחם ליבוביץ את ר' דוד לחזן בשיבת מיר בראש השנה ויום כיפור. ר' דוד היה אז בחור, ולא מקובל היה למנות חזן שטרם נישא, אולם ר' נחום הסביר: "הוא לא היה בחור הוא היה 'יונגרמאן', איש צעיר, אף שעוד לא התחתן". הבחורים כולם הבינו וקיבלו את החלטתו של המשגיח, כי היה ברור לכל שר' דוד ראוי לתפקיד.

...

אם נדמה לכם שהמשגיח חי שכראשו מרחף בשמים, והוא מנותק מהסובב אותו, הניחו לי להבטיח שלא כך היה. ר' דוד היה אדם מציאותי ושכלי מאוד, ששתי רגליו מוצבות על הקרקע. היה לו מוח חד כשל מהנדס. הייתי עוזר לו להקים את הסוכה לפני סוכות ולפרקה עם סיום החג. למרות מעמדו הנכבד לא היסס ללכלך את ידיו ולאמץ את שריריו לכבודה של מצווה. את זמן הבניה ניצל לשנן לי הלכות בניית סוכה. אמנם הוא היה האדם הנעלה ביותר שהכרתי, אולם כשהתקלקלה מכונת הכביסה שלו, הביט במלאכתו של הטכנאי, כדי שבפעם הבאה אם תתקלקל המכונה, ידע לתקן אותה בכוחות עצמו.

הוא היה מרומם מאוד, ובכל זאת מעשי מאוד.

(מתוך 'בהיכלם' הרב יהושע לייף ר"י נר יעקב בסיפורים ומסרים

מהיכלם של גדולי ישראל)

יש רק הזדמנות אחת ליצור רושם ראשוני, והרושם הראשוני שעשה ר' דוד קרונגלס על ישיבת נר ישראל אינו נמחה לעולם! ר' דוד נמנה בין האנשים הראשונים שהשפיעו עלי. הוא גילם את דמותו של "אלטער מירער" - תלמיד ישיבת מיר מזמנים עברו. הייתה בו יראת שמים מוחשית, והוא חי את חיי כל רגע במצב של - "שיוויתי ה' לנגדי תמיד". אף שלא הייתי תלמידו, זכיתי להתארח בביתו פעמים רבות. בכל פעם שהיה רואה אותי היה מקפיד להתעניין בשלומי, ואחר כך היה שואל: "יהושע, האם יש לך שאלה על פרשת השבוע או על המשנה?".

אם הייתה לי שאלה, הייתי שואל אותו. אם שמעתי דבר תורה

יפה, הייתי משתף אותו, ותמיד

זכיתי לקבל ממנו דברי שבח ועידוד. ר' דוד הציע לי מטבע של רבע דולר על כל שאלה ועל כל דבר תורה שאשמיע באוזניו. ציפיתי להזדמנויות הללו, לא בגלל הכסף (אף שגם זה היה נחמד), אלא בעיקר משום שהתענגתי על תשומת הלב ועל השבחים שהרעיף עלי אדם צדיק כמוהו.

אחרי תפילת שחרית בשבת,

היינו אבי ואני מלווים את ר'

דוד לביתו בקביעות (לפעמים היינו מלווים גם את הרב רודרמן). ר' דוד לא גר בסמוך לישיבה. ביתו שכן בכיוון ההפוך מביתנו, והחזרה מביתו לביתנו ארכה ארבעים דקות תמימות. אולם אבי החשיב ליווי זה כהזדמנות פז ללמוד מאדם גדול, ומעולם לא החמיץ הזדמנות יקרה זו.

בדרך היו ר' דוד ואבי משוחחים שיחות עמוקות, ואני נהנית להקשיב וללמוד. ההתבוננות ביחסו של אבי כלפי המשגיח הדגול סיפקה לי מבט מקרוב על הכבוד וההערכה שחש אבי לגדולי ישראל בכלל ולר' דוד בפרט.

...

בהזדמנות ביקרנו את ר' דוד לאחר שובו מביקור בארץ ישראל. מתוך הדברים הבנתי, שהרב יחזקאל לוינסקי ביקשו לקבל על עצמו למלא את מקומו אחרי מאה עשרים שלו, בתפקיד הנכבד של משגיח ישיבת פונביץ, אך ר' דוד סירב להצעתו בגלל הכרת הטוב שחש כלפי הרב רודרמן, שהציע לו לכהן בישיבתו אחרי המלחמה. דחיית הצעה קוסמת זו הייתה ויתור על ההזדמנות החד פעמית, להפוך לכוח מוביל באחת הישיבות החשובות ביותר בעולם. פירוש הדחייה היה ויתור על חלומו לגור בארץ ישראל, ולהחמיץ את האפשרות לשמש כממשיך דרכו הרוחני של ר' חצקל, שהיה רבו כבר באירופה.

אך לא לשווא נודע ר' דוד כאחד מבעלי המוסר בדורו. הוא לא

רבי חיים תפס את אותו יהודי, חיבקו ונישקו, ובעיניים דומעות אמר לו: 'אני לא מאמין, אני מחפש אותך כבר עשרים שנה!' 'עשרים שנה? מי מחפש אותי עשרים שנה? בשביל מה זה?'

חשבון הבנק הסודי, והמליונר שהתגלה...

חלפו כמה שנים, החרב המתהפכת הנאצית לא ידעה שובעה, מיליוני יהודים עלו בסערה השמימה על קידוש השם, בתוכם גם אותו יהודי עשיר. כשוך הזי הקרבות, החל רבי חיים לחפש את אותו יהודי עשיר, אך לדאבונו גילה כי שמו מופיע ברשימת הרוגי המלחמה האכזרית...

רבי חיים לא שכח את צוואתו של אותו יהודי, את הסוד הגדול שהפקיד בידיו האמונות. הוא נהג להסתובב בין האודים המוצלים מאש לחזק את ידיהם, ובד בבד חיפש באינטנסיביות אחרי יורשיו של אותו יהודי. עשרים שנה חיפש רבי חיים, עשרים שנה בהן ביקר בכל יבשת בעולם, פגש רבבות ניצולים, אך לא מצא קצה חוט... לאורך שני העשורים הללו, המשיך רבי חיים בתדירות ובמסירות לשנן את הקוד הסודי, כדי שאם וכאשר ימצא היורש - יוכל לתת לו את הקוד, ולאפשר לו גישה להון עתק אשר אביו הותיר לו. אפס, כי החיפושים העלו חרס... אחרי יותר מעשרים שנות חיפוש, בביקורו באחת הערים בחו"ל, מצא בירכתי בית הכנסת אדם זר ותמהוני, אשר חזותו העידה עליו כי הוא דל ואביון וחסר כל. כמנהגו של רבי חיים, התקרב לאותו יהודי והזמינו לשוחח עמו, שיחת עידוד וחיזוק לשבור לב ומר נפש.

בתחילת השיחה, שאל רבי חיים לשמו. תשובת היהודי זקפה את גבותיו ומצחו נחרש קמטים. 'ומה

שם אביך?' שאל רבי חיים במתח...

התברר, כי אותו יהודי דל ואביון, אינו אלא בנו של היהודי העשיר, שהפקיד את הקוד הסודי והמיליונים הרבים שלו בידי רבי חיים, על מנת להעבירם לבנו. רבי חיים תפס את אותו יהודי, חיבקו ונישקו שעה ארוכה, ובעיניים דומעות אמר לו: 'אני לא מאמין,

אני מחפש אותך כבר עשרים שנה!'

'עשרים שנה? מי מחפש אותי עשרים שנה? הן אני עזוב ובודד, ערירי וגלמוד! אין לי כלום, לא קורת גג, לא בגד ללבוש, בקושי מזון אני מקבל מאנשים טובים. מישהו מחפש אותי עשרים שנה? בשביל מה זה?'

'בדיוק בשביל זה', השיב רבי חיים בהתרגשות. 'כי לא עני אתה, ורחוק מלהיות אביון כמטחוי קשת. עושר רב שמור עבורך בחשבון הבנק בשווייץ, עושר שהותיר לך אביך מופקד בידי לפני עשרים שנה!'

לרגע חשב אותו יהודי כי רבי חיים אולי חומד לו לצון. הוא מליונר? הן הוא מרגיש קבצן בן קבצן, היתכן כי דווקא הוא מיליונר רב נכסים ורכוש?

אך רבי חיים חזר על הבשורה, וסיפר לו את השתלשלות העניינים.

הרה"ג ר' אשר קובלסקי שליט"א

שובה ישראל!

מצויים אנו בשבת מיוחדת, 'שבת שובה'. שבת שבמהותה מסמלת את התשובה, ועל ענייני השבת בהדגשה. שבוע ימים יש בין ראש השנה ליום הכיפורים, וכל יום מהשבוע - מסמל את אותו היום במשך כל השנה...

שבת שובה היא היום המסמל את שבתות השנה הקרובה. זוהי השבת הראשונה בשנה, השבת הקובעת, המכריעה, איך ייראו שבתותינו השנה. נכון יותר לומר, בשבת הזו אנו קובעים במו ידינו כיצד ייראו השבתות בשנת תשע"ח, כתשקיף - ראי מהשבת הראשונה בשנת תשע"ח...

חשוב לנו בשבת, אך בשבת הזו, כדאי הרבה יותר למלא אותה בתוכן רוחני - ערכי - איכותי נעלה, תוכן אותו היינו רוצים לראות בכל אחת משבתות השנה הקרובה. להקדים את קבלת השבת במספר דקות, להקפיד בדריכות על הלכות השבת, ליצוק תוכן רוחני לסעודות השבת, לשורר את הזמירות בהתרגשות, לתת לשבת הזו את המעמד הראוי, כשבת פותחת, ראשונה...

או אז, נזכה כי כל שבתות השנה הקרובה ילמדו מהשבת הנוכחית כיצד צריכה להיראות שבת. 'יום זה מכובד מכל ימים, כי בו שבת צור עולמים!'

אני מליונר!

היה זה בשנות מלחמת העולם השנייה. עננים שחורים התקדרו בשמי אירופה היהודית, שנאת ישראל הרימה ראש, והפכה למפלצת רצח אכזרית, כילתה מיליוני יהודים, החריבה אלפי קהילות, ומוטטה מאות ערים. אירופה הבוערת לא הותירה הרבה סיכויים ליהודים המתגוררים בה, עד שכולם הבינו כי הם הבאים בתור, ונערכו לקדש שם שמיים במוותם כבחייהם...

בגטו היהודי, הסתובב באותו יום יהודי, כשארשת דאגה מציפה את פניו. היה זה מחזה מצוי בגטו רווי הצרות והתלאות, ועם זאת, ניכר היה כי דאגת אותו יהודי חריגה ושונה מדאגות הגטו הרגילות. לפתע פגש את הגאון רבי חיים קרייזוורט זצ"ל, לימים רבה של אנטוורפן, והשיח את אשר על לבו: 'ראה רבי, השמועות על הצפוי לנו אינן נותנות לי מנוח. אני בטוח בחסד ה' וברחמי, אך מוכן גם למות על קידוש שמו ית'. אלא שדאגה אחרת מכרסמת בי... וכאן פתח היהודי את מצפונו לבו וסיפר: 'אני אדם עשיר, ומחזיק בחשבון בנק בשווייץ הון עתק. סבורני כי הרב אדם נאמן, ואני חפץ להפקיד בידיו את הקוד הסודי למשיכת הכסף מהחשבון. אם אסיים את חיי על קידוש השם, יואיל נא הרב לחפש את יורשי ולמסור להם את הקוד הסודי, על מנת שהכסף שעמלתי עליו כל כך הרבה שנים - ישמש לפחות את צאצאיי ואת הדורות הבאים.' רבי חיים שמע את היהודי, וחיזקו כי לא יטוש השם את עמו, אך בד בבד - טוב עשה בהשתדלותו להציל למצער את רכושו הרב, בהפקידו את סודו. 'בעזרת השם תינצל מגיא ההריגה, ואם לאו - אם אזכה אני להינצל, הנני מבטיחך נאמנה לזכור היטב את הקוד הסודי, ולעשות ככל אשר צויתני!'

על שהות אביו בגטו בימיו האחרונים, על דאגתו הכנה להשאיר את רכושו בידיים טובות לתועלת דור העתיד, ועל העובדה שזכה לבסוף לקדש שם שמים במותו על קידוש השם. הבן הנרגש רטט בחוסר שליטה, עיניו זלגו דמעות אבל וגיל מעורבות אלה באלה, הזכרונות מלפני יותר משני עשורים צפו ועלו בו, מטשטשים את שדה ראייתו...

רק כשנרגע קמעא, חזר רבי חיים על הפרטים בניחותא, רשם את הקוד על דף, ונתן ליהודי שהפך ברגע מדל ואביון למיליונר בקנה מידה גדול. רבי חיים הוסיף ועודדו: 'קח את הקוד הסודי, ועשה חיל בעסקיך!', ואחרי כמה שעות נפרדו זה מזה לשלום... הסיפור הזה הוא תמרור מאיר ובוהק עבורנו. פעמים מסתובבים יהודים טובים בתחושות דלות, חשים אביונים, מעוטי כוחות ונטולי עוצמה. אנשים עשויים להרגיש 'עזוב, אני כבר מבוגר', 'אני לא יכול להשתנות', 'אין בי כוחות יותר', 'הניסיון שלי הופך אותי לפסימי', 'אין לי את היכולות להתמודד'...

האמת כל כך הפוכה – כולנו מיליונרים, אנשי חיל רבי עוצמה! כל יהודי, בכל גיל, בכל מצב, בכל תחושה ובכל מקום, יש בו נשמה אלוקית חצובה מתחת כסא הכבוד, נשמה שבורא עולם נטע בה את הכוחות והפנים אל תוכה עוצמות רוח ונפש שאין לתאר ולשער... הנשמה הזו היא מנוע, מנוע זה לשון המעטה – הנשמה היא טורבינה רבת פאזות, מין תחנת כח ענקית בלבן של כל יהודי. בתוכה יש פתרונות לכל מצב, יכולות התמודדות עם כל קושי, וגם – אפשרויות רבות ומגוונות – לנצח בכל קרב את היצר הרע, את קשיי היום יום, את כל המערכות, הפחדים, המצוקות, החרדות ושאר מרעין בישינ'...

ואם בכל ימות השנה אנו נוטים לשכוח, או שטרדות היום יום משבשות לנו את המחשבה הנכונה, כמה טוב שהגיעו עשרת ימי תשובה, הנותנים לנו הזדמנות שנתית להציץ פנימה, אל נבכי הנשמה, ולגלות את האוצר היקר. לראות פתאום מי אנחנו, לעשות לעצמנו 'הערכת שווי מחדש', להבין כי יש אוצר בלב שלנו, האוצר הזה שווה הרבה יותר ממה שהערכנו אותו בעבר, וזה הזמן להתחיל להשתמש בו!

שני יהודים בוכים בכותל...

המחזה היה מוזר לכל רואיו: על יד אבני הכותל המערבי, בעיצומה של שעת לילה מאוחרת, עמדו שני יהודים שונים כל כך במראם, ובכו בכי של התרגשות עזה, כשהם מתרפקים איש על רעהו. האחד, היה כ"ק האדמו"ר רבי יוחנן מטאלנא ז"ע, ולצידו – יהודי עממי, שחזותו העידה עליו כי הוא מרוחק מהיהדות מרחק רב מאוד... היה זה, כאשר רבי יוחנן ז"ע חשקה נפשו ללכת אל הכותל המערבי, שריד בית מקדשנו, להתפלל למען הפרט והכלל. אף שכל ימיו היה ידוע חולי ומכאובים, ובעיקר סבל מייסורים קשים ברגליים אשר הפכו את ההליכה למאמץ קשה במיוחד עבורו – בערו בו החשק והרצון לשאת תפילה בכותל המערבי, והוא עשה את דרכו לכותל במסירות יוצאת דופן...

לאחר שעמד בתפילה זמן ממושך, והכאבים ברגליו כבר היו בלתי נסבלים, פנה לצאת מהכותל ונפרד בחמימות מהאבנים הקדושות. והנה, מיד בצאתו, נתקל ביהודי שחזותו העידה עליו כי הוא מרוחק מכל זיק של יהדות, שעמד שם ללא כל מטרה. הרבי קרב אליו, לחץ את ידו בידדות, ואמר לו: 'מה שלומך, יהודי יקר? מה שלום המשפחה? איך כולם מרגישים?'

'כבוד הרב', השיב הזר, 'לא נעים לי, אבל העבר שלי הופך אותי לאדם שלא ראוי לעמוד במחיצתם של רבנים נכבדים... כבוד הרב, אני מצטער, אבל אם היית יודע מה עשיתי בעבר – היית בורח מכאן כמטחוו קשת!'

הרבי הושיט לו את ידו שנית, קירב אותו אליו ואמר לו במילים פשוטות וברורות: 'אני אוהב אותך יהודי יקר, אין לך מושג עד כמה. הרי בורא עולם אוהב אותך בדיוק כפי שהוא אוהב אותי'. אותו יהודי היה המום מהמחזה, מעודו לא נתקל בחמימות שופעת שכזו. אך בד בבד, התקשח ופנה לרבי: 'אדוני הנכבד, לו היית יודע מה חטאתי, אלה מטענים שליליים אני נושא בנשמתי ועד כמה מצבי הכללי ירוד, לא היית מדבר כך... אם היית יודע מה העבר שלי, היית בורח ממני, מתרחק!'

'חס ושלום!', היסה אותו הרבי, 'כפי שאני בטוח שהנשמה שלי היא חלק מבורא עולם, יהלום יקר שאי אפשר לשער ולתאר את ערכו, כך אני בטוח במאה אחוז שהנשמה שלך היא חלק מבורא עולם, יהלום יקר שאין לתאר את ערכו!'

היהודי גיחך. 'הרב צוחק עליי... הרי אני נשמה שהתלכלכה בכל כך הרבה חטאים, תאמין לי שאפילו בשמים כבר לא מסתכלים עליי, והרבי בטוח שאוהבים אותי שם!'

'אם עדיין אינך מאמין לי, אמר הרבי בקול, 'בוא, בוא עמי בחזרה לאבני הכותל', וכבר נטל את ידו והוליכו בחזרה לרחבת הכותל המערבי, תוך שכל צעד עולה לו בייסורים קשים וכאבים עזים ובלתי נסבלים, רק כדי להוכיח ליהודי הזר מהי מעלתו ועד היכן חשיבותו מגעת...

בקושי רב הגיע הרבי לאבני הכותל, עיניו נעצמו בדבקות, הוא התקרב ליהודי הזר ואמר בקול: 'אני מבטיחך באבני הכותל הקדושות, בעומדי במקום הקדוש והנשגב ביותר לעם היהודי אני מבטיחך נאמנה, שהקדוש ברוך הוא אוהב אותך לא פחות ממה שהוא אוהב אותי. ולא משנה מה עבר עליך בעבר או יעבור עליך בעתיד – אתה בן של אבא, והוא אוהב אותך בכל מצבו!'

הרבי סיים את דבריו הנרגשים, עיניו זלגו דמעות, וגם מעיניו של היהודי הזר, נשרו כמה קליפות. דוק עדין ואצילי של דמעות טהורות כיסה אותן, דוק של תשובה...

את הסיפור המפעים, העניק לנו במתנה כ"ק האדמו"ר מטאלנא שליט"א, וזו מתנה יקרת ערך לימים אלה, כי כדאי מאוד לזכור ולהפנים: העבר איננו, העתיד לפנינו, ואבא שבשמים אוהב אותנו ומחכה לנו תמיד, אבל בימים אלה בעיקר. אנחנו כה קרובים לאבא, אהבתנו ההדדית בוערת כאש להבה, ואנחנו יכולים לחזור אליו בכל רגע!

וגם אם היצר בא לעייף אותנו, ולטעון כי ההיסטוריה מוכיחה שאנחנו לא יכולים, ואנו כה רחוקים, ובמצבנו הנוכחי כבר ויתרו עלינו חלילה – נספר לו את הסיפור הזה... כי בכל מצב, בכל גיל, מתוך כל תחושה, ואחרי כל סיפורי היצר – עודנו בנים אהובים לאבא שבשמים כגדולי הצדיקים, והוא מחכה לנו ביד פתוחה ומושטת כאילו היינו עובדי השם מנעורינו!

אבא מחכה לך, אוהב אותך, מתגעגע בכליון עיניים. רק תושיט לו את היד!

סבתא תחי' לאזי"ט מכינה כ... 350 מנות מכל "סימן" מסימני ראש השנה, אותם מקבלים כל הילדים, הנכדים, הנינים ועוד משפחות רבות של מחותנים וקרובים, בני משפחה רחוקים ויהודים שצריכים תשומת לב.

הכל על טעמו ומנהגי סימני ר"ה ומה הסיבה האמיתית מדוע לא אוכלים אגוזים והאם עדיף להמנע מאכילת עוגת דבש עם שבבי אגוזים

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

כמספר בני הבית, ושאלנו מסתכלין בצפרנים ב"בורא מאורי האש" ומטילים מים על כוס של הבדלה ורוחצים פנינו. נשיב לכם: הנה זה הנחוש טוב הוא ורובו מן יסוד המקרא והאגדות. ראשי כבשים שאנו רגילים לאכול בראש השנה, כדי שישמנו הקדוש ברוך הוא שהוא ראש לכל, לראש ולא לזנב. ומה שאנו אוכלין טיסני עם בשר ושותין דבש וכל מיני מתיקה, כדי שיהיה השנה הבאה עלינו שמינה ומתוקה, וכן אומר בעזרא "לכו אכלו משמנים". רביא שהוא פול המצרי אנו אוכלים, כדי שירבו נכסינו כרביא זו. וכתתי אנו אוכלים כדי שיכרתו שונאינו".

'המאירי' כותב שהיו מושחים את המלך למלוכה ליד המעיין, לסימן טוב שמלכותו תימשך כמעייין נובע, והוא כותב שלכך נועדו גם סימני ראש השנה, לרמז לדברים הטובים הרמוזים בהם. השל"ה הקדוש הבין הבנה אחרת במנהג ה"סימנים". השל"ה שואל: "יש להקשות, במה שכתב רוביא - ירבו זכויותינו. אמת, כי לשון רוביא מורה על "ירבו", אבל איך נרמז שם שזכויותינו ירבו? אולי הכוונה לריבוי זכויות בעולם? וכן בכרתי - יכרתו שונאינו, איך נרמז שם שהכוונה לשונאינו, אולי חלילה וחס להיפוך?".

לכן מסביר השל"ה כך: "אלא הענין הוא, שאין שום רמז באכילת הפרי, רק הפרי הוא סימן, שיזכור האדם ויתעורר בתשובה ויתפלל על הדבר הזה. כשמניח רוביא על שלחנו ואוכלו, אז הוא לו למזכיר שיתפלל על שירבו זכויותינו. וכשרואה כרתי, אז הוא למזכיר ורמז שיתפלל על הכרתת שונאינו. נמצא שהעיקר הוא ההתעוררות והתפילה,

ולאחר שהתפלל ואוכל דבר זה, אז הוא עושה רושם שתתקיים תפילתו".

לאכול או להסתכל?

כאמור, פעם אחת מובא בגמרא שעלינו לאכול את הסימנים ופעם שניה מובא שעלינו להביט בסימנים. מסיבה זו כותב הכף החיים שאדם שאינו יכול לאכול את הסימנים מטעמי בריאות או מחשש תולעים וכדומה, די לו שיביט בהם ויאמר עליהם את ה"יהי רצון". ומסתבר שכאשר הילדים אינם רוצים לאכול חלק מהסימנים, בגלל ש"זה לא טעים", נציע להם לפחות להביט בסימנים הללו ולומר עליהם את ה"יהי רצון".

התפוח בדבש התקבל מאד, אף יותר מיתר ה"סימנים" המוזכרים בגמרא, למרות שמקור אכילתו נמצא במקור מאוחר יותר, בספר הטור, הכותב שנהגו לאוכלו באשכנז. ככל הנראה באשכנז לא היו מצויים הסימנים המובאים בגמרא ולכן התפוח כבש את מקומו בסערה, עד כדי כך שישנם רבים שאוכלים תפוח בדבש ורימון ולא אוכלים כלל את הסימנים המובאים בגמרא.

אנו מסובים לשולחן ראש השנה, שמחים מחד ומפחדים מאימת הדין מאידך. אב המשפחה בוצע על החלות וטובל אותם בדבש, וכעת מתחילים עם ה"סימנים". הפירות ומיני המאכלים מועברים מיד ליד בדחילו וברחימו וכולם עוצמים עינים ומבקשים, מתחננים לשנה טובה ומתוקה. מה הם, ה"סימנים" ועניינם?

הגמרא בהוריות (יב, א) אומרת: "השתא דאמרת סימנא מילתא היא, יהא רגיל איניש למיחזי ריש שתא קרא ורוביא, כרתי, סלקא ותמרי". הגמרא בכריתות (ו,א) כותבת גם היא כך, אך ישנו כאן שינוי משמעותי, שינוי של מילה אחת, בין שתי הגמרות, "יהא רגיל איניש למיכל ריש שתא". השיטה מקובצת ועוד ראשונים גורסים גם בגמרא בכריתות ש"יהא רגיל איניש למיחזי", שהכוונה שצריך לראות את הסימנים ואין צורך לאוכלם. גם בתשובות הגאונים מסופר שנהגו להביא לפני רב האי גאון סלסלה עם מיני הסימנים. הוא נטלם בידו ואמר עליהם

את הבקשה, מבלי לאוכלם.

לעומת זאת, בתשובת הגאונים מוזכר בפירוש שנהגו לאכול את הסימנים ולא רק לראותם, וכך פסקו השולחן ערוך ויתר הפוסקים.

הקדמונים החשיבו ביותר את אכילת ה"סימנים". המהרי"ל ז"ל, אבי מנהגי אשכנז, כותב שישנם מקורות לסימני ראש השנה מהתורה, מהנביאים ומהכתובים, והוא פורס אותם אחת לאחת. ה"חיי אדם" (כלל קלט, ו) כותב שטעם ה"סימנים" הם לאור דברי

הרמב"ן (בפרשת לך לך) שכתב שכל פעולות הנביאים נעשו כדי להוציא את הדברים מהכח אל הפועל, ו"דע כי כל גזירות עירין, משיצא למטה סימן לזה לא משתנה בשום אופן, וזה נראה לי ברור שהוא הטעם שאמרו רז"ל "השתא דאמרת סימנא מילתא". ה"בן איש חי" (בשור"ת תורה לשמה סימן לא) נשאל להסבר המנהג נייעור הבגדים בשעת אמירת תשליך, לסימן לזריקת העבירות לתוך המים, והוא מסביר ש"אין להרהר אחר מנהגן של ישראל הנזכרים בשאלה, יען כי כל פועל דמיוני הנעשה למטה הוא כדי לחזק הדבר למעלה", והוא מביא על כך מספר דוגמאות מהתנ"ך ומאריך בענין מופלא זה.

הראב"ה (ח"ב תקמ"ז) מביא את תשובתו של רבי נטרונאי גאון ז"ל, שנשאל מדוע אין בעיה של "ניחוש" בעשיית כל הסימנים הללו. וכך כותב הוא: "מצאתי בתשובת קדמונים שחקקתם שאנו נחשי נחישות במה שאנו רגילים ליקח ראשי כבשים בראש השנה ואוכלין דבש וכל מיני מתיקה, ואוכלים טיסני עם בשר שמן, ואוכלין רוביא וכתתי, ושאלנו שוחטים תרנגולים בערב יום הכיפורים

יתכן שהתפוח בדבש זכה לעדנה מיוחדת גם בגלל הסודות הטמירים הטמונים באכילתו. רבנו הגר"א ז"ל כתב ש"אוכלים תפוח על שם 'ופריו מתוק לחיכיו' וכמו שכתוב 'כריח השדה' ומתרגמן 'חקל תפוחין', והיה בראש השנה, כידוע". הט"ז כתב בשם המהרי"ל ש"תפוח הוא רמז על שדה תפוחין, הידוע על פי הקבלה", והגר"ח פלאג'י זצ"ל כתב: "וכשאוכל התפוח יכוון לחקל תפוחין קדישין, הרומז לשכינה שעכשיו הוא בבחינת דין קשה ובאכילת התפוח יכוון להמתיק הדינים". בספר "תורת אמת" מסביר שהתפוח רומז על גדולתם של ישראל, שחז"ל אומרים שישראל משולים לתפוח, ש"מה תפוח פרוי קודם לעליו, אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע", ובפרט שגם כעת, בליל ראש השנה, אנו יושבים ואוכלים את סעודת החג מתוך ביטחון שהקב"ה יעשה לנו נס ויצדיק את דיננו, וזהו עוד לפני ששמענו שיצאנו זכאים בדיון, בחינת הקדמת "נעשה" ל"נשמע".

הרמ"א כתב בשם הגאונים ש"ויש אוכלים רימונים ואומרים 'נרבה זכויות כרימון'. ברימון, כך כתבו הספרים, ישנם 613 גרעינים, כמנין תרי"ג המצוות, וגם אמרו חז"ל על הפסוק 'כפלח הרימון רקתך', שאפילו ריקנים שבך מלאים מצוות כרימון. הגר"ח פלאג'י כתב שכשם שברימון מסירים את הקליפות ומגלים את הגרעינים, כך על ידי התשובה סרים הקליפות ושבים המצוות.

--- כיצד יתכן שירבו זכויותינו כרימון. והרי כעת יש לנו רק את הזכויות שעשינו, וכיצד נוכל להרבות אותם, אם לא עשינו אותם? מבארים שהרי כשאדם שב בתשובה מאהבה, עוונותיו נהפכות לזכויות, ואנו מבקשים שנזכה לשוב בתשובה מאהבה ובכך ייהפכו העבירות לזכויות, ואנו 'נרבה זכויות כרימון'.

ישנם המסבירים שאנו מבקשים מהקב"ה שיצרף כבר כעת לחשבון זכויותינו את הקבלות לחיזוק המצוות שאנו מקבלים על עצמנו לקראת השנה החדשה.

הסימנים - מה לקנות?

נתחיל מהסימנים החשובים יותר, אלו המובאים בגמרא עצמה, הכותבת שעלינו לאכול קרא ורוביא, כרתי, סילקא ותמרי.

* קרא, כתב רש"י הוא דלעת. הדלעת בארמית הוא "קרא" ובערבית "קרע". ה"טעמי המנהגים" מסביר שאוכלים קרא כיוון שהוא גדל מכוח אור הלבנה, המניע את כוח המים ומעורר מבפנים. וכמו כן הוא קר מבפנים ויש בו כעין התקררות הממתיקה את כוח הדינים.

* "רוביא", כתב רש"י, הוא תלתן, ופירש רש"י "שהם גדלים מהר ויש מהם שהם מתוקים". המהרש"א מסביר שהם גדלים במהירות ולכן יש באכילתם סימן טוב לגדילה וצמיחה מהירה של המזל הטוב. החיד"א ב"ברכי יוסף" מסביר שטעם אכילתו הוא כיוון שהרוביא מחזיק בקלח אחד פולים רבים, ויש באכילתו סימן טוב, שירבו זכויותינו ונפרה ונרבה. בערבית נקרא "רוביא" בשם "לוביא", ולכן כתב ה"בן איש חי" (פרשת ניצבים, ד') שלכן יש להוסיף ב"יהי רצון": "ותלבבנו". ישנם הלוקחים כ"רוביא" תלתן המזוהה כצמח ה"חילבה", הנאכל בקהילות תימן.

* כרתי: ל"כרתי" לוקחים מין של בצלים גדולים או בצלים קטנים שעליו ארוכים, ובערבית הוא נקרא "כראת". ויש שלוקחים כרישה, לוף.

הט"ז מסביר בשם האגודה שלוקחים רוביא וכרתי בגלל מהירות גדילתם, שיש בכך סימן טוב, ולא רק מפני השם "כרתי".

השולחן ערוך כתב שבאכילת כרתי אומרים: "שיכרתו שונאי ה'" ובפוסקים אחרים הנוסח הוא "שיכרתו שונאינו". במחזור ליוורנו, בו מובאים מנהגי הספרדים, הנוסח הוא: "שיכרתו אויבינו ושונאינו

וכל מבקשי רעתנו תרום ידך על צריך וכל אויביך יכרתו". * סילקא - רב האי גאון כתב ש"סילקא" הוא תרד, וכך מבואר ברשב"ם בפסחים (קיד, ב). ה"בן איש חי" (שנה שניה, פרשת נשא) כתב שהסילקא נגוע בתולעים, ולכן שיביאוהו לשולחן, אך לא יאכלוהו, וכך נפוץ המנהג בקרב יהודי בבל.

השולחן ערוך כתב שבאכילת הסילקא אומרים: "שיסתלקו עוונותינו". הכלבו כתב שאומרים: "שיסתלקו עוונותינו ויסתלקו שונאינו וכל מבקשי רעתנו". ובמחזור ליוורנו מובא שהספרדים אומרים: "שיסתלקו אויביך ושונאיך וכל מבקשי רעתנו סורו ממני כל פועלי און, כי שמע ה' קול בכיי, סורו סורו צאו משם טמא אל תגעו צאו מתוכה" וכו'.

סבתא שלי, מרת ציפורה מאיר תחי, שתמשיך להיות בריאה ולהאריך ימים באושר ובנעימים, הינה דור שביעי בארץ ישראל, בת לגדולי ה"פרושים" תלמידי הגר"א ז"ל. סב זקנה, רבי צבי הירש, היה בעל-התוקע של אדונינו הגר"א ז"ל מוילנא. סבא שלה, הרה"צ רבי אפרים שמואל לרנר זצ"ל, הקים את בית כנסת הגר"א המיתולוגי ב"שערי חסד" ושימש כבעל התוקע של כל גדולי ירושלים. ואילו סבא שלה מצד אמה הוא מצאצאי ה"שארית יהודה", אחיו של ה"בעל התניא", ומגדולי חסידי חב"ד ב"שערי חסד". כשסבא שלה מצד אביה זעק בתפילה כשליח הציבור בבית כנסת הגר"א, זעק לעומתו הסב השני שלה, החבדני"ק, שליח-הציבור ב"קהל חסידים" הסמוך...

סבתא תחי לאוי"ט מכינה כ... 350 מנות מכל "סימן" מסימני ראש השנה, אותם מקבלים כל הילדים, הנכדים, הנינים ועוד משפחות רבות של מחותנים וקרובים, בני משפחה רחוקים ויהודים שצריכים תשומת לב. התקשרתי אליה השבוע וביקשתי תיזכור-מעשי לרכישת ה"סימנים" וסבתא תחי הסבירה: "קרא" הוא כמו ריבה צהובה, הנעשית מדלעת ירקקה. ה"כרתי" הוא בצל עבה במיוחד שחלקיו נפרדים אחד מהשני. לבצל העבה מחוברים עלים ירוקים צפופים, כמו פרח ירוק. יש שעושים את הכרתי גם מהבצל וגם מהעלים שבו, אך אנחנו חוששים לנגיעות התולעים שבעלים אלו ולכן אני זורקת את העלים, התופסים יותר מחצי הבצל, ומשתמשת רק בבצל עצמו. כל הילדים, וגם המבוגרים, מבקשים תמיד כמות כפולה של כרתי, בגלל טעמו המיוחד. היום קניתי את ה"כרתי" בשוק מחנה יהודה במחיר של 15 שקל לק"ג, אך בשנה שעברה הוא נמכר ב-25 שקל לק"ג. הספרדים לוקחים "לרוביא" שעועית רטובה, שנקראת בערבית בשם "לוביא", אבל אנחנו, האשכנזים הירושלמים, לוקחים סוג של שעועית יבשה, הנקראת "רוביא". שעועית חומה שבכל גרגיר יש כתם שחור באמצע. ל"סילקא" ישנם שלוקחים תרד. התרד הם עלים קטנים. אך אנחנו לוקחים עלי סלק, שעליו גדולים, ועושים ממנו קציצות ירוקות וטעימות, שהם גם בריאות במיוחד. אם אתם מסתבכים, הטוב ביותר הוא שפשוט תגיעו לשוק מחנה יהודה ופשוט תבקשו קרא ורוביא, כרתי וסילקא, והמוכרים יתנו לכם את כל הסוגים הנכונים..."

ה"תמרי" הוא, כמובן, פרי התמר. רבים לוקחים תמרים יבשים, אך כשיש חשש לתולעים, לוקחים תמרים לחים. נוסחת השולחן ערוך היא לומר עם אכילת התמרים: "יתמו שונאי ה'". רב האי גאון כתב לומר "יתמו עוונותינו" ובמחזור הספרדים ישנו נוסח ארוך יותר.

הגר"ח קניבסקי שליט"א: לא לשביכי אגוזים בעוגה

מספר נשים צדקניות מעירונו התעניינו בשאלה מעשית. האם ניתן לאכול בראש השנה שביבי אגוזים הנמצאים בתבשילים או בעוגות? הרמ"א (סי' תקפ"ג) כתב בשם המהרי"ל שמדקדקים שלא

בטוח שתוכל עמוד בקבלה זו למשך כל השנה, ויעש התלמיד כן, משחזר אל רבו והעלה לפניו את מסקנתו, אמר לו רבו עתה חצה נא את הקבלה לשניים, וקבל ע"ע רק מחצית אחת. כי על האדם להיות החכם הרואה את הנולד".

בעניין זה, סיפרו חכמי המשל מעשה ביהודי אחד מ'בני הכפר' שלא היה 'חכם' גדול, ואף 'טיפש' קטן לא היה. פ"א נקלע למקום מרוחק וכבר הגיע זמנו לחזור לביתו, החליט הלה לנסות לראשונה בחייו את התענוג המכונה 'ככת הברזל', לנסוע באותה עגלת ברזל שאיננה צריכה לעזרת הסוסים. בבואו למוכר הטיקעטס (כרטיסי הנסיעה) הסביר לו המוכר כי ג' קרונות ישנם ברכבת. א' לעשירי תבל שם נהנים היושבים מסעודות כיד המלך ומשרתים לרוב. ב' לפשוטים יותר. ג' לפשוטים וקשי יום. כל קרון יורד במעלה מהקרון האחר הן מצד הסערורים (שרות) והן מצד המחיר...

'בן הכפר' החליט שאם כבר עומד הוא בפתח תענוגי הרכבת יקח לעצמו טיקעט במחלקה הראשונה, אבל מה יעשה הבן כשאינו לו די מעות לקנות טיקעט במחלקה הראשונה עד ביתו? חשב לעצמו: אקנה ואסע עם הרכבת רק עד מקום פלוני- שם ארד ואקבץ נדבות יד אל יד עד שיהיו לי עוד מעות לנסוע עוד כמה תחנות, וחוזר חלילה.

עלה היהודי מאושר על הרכבת ונהנה מכל רגע, אך כעבור שעה קלה נכנס הממונה והודיעו כי במקום פלוני עליו לרדת אחר כבוד מן הרכבת. מה חשכו עיניו ברדתו מהרכבת וירא כי המקום מקום שממה, ואין לו ממי לבקש עזר וסיוע בממון, ואין ביכולתו לאסוף ממון ושם יישאר לאורך ימים... טפח האיש על ראשו וצעק, אוי לי כי פתי הייתי, הרי באותן מעות שהיו ברשותי הייתי יכול לקנות טיקעט זול- למחלקה השלישית, ובזה כבר הייתי יושב בביתי על מי מנוחות, כמה סכל הייתי שהילכתי בגדולות ובנפלאות ממני, ועתה נשארתי ללא מאומה.

אף לדידן יאמר: הבא לקבל על עצמו קבלות טובות וחיזוקים לקראת הימים הנוראים הבאים לקראתנו, יראה להיות החכם עינו בראשו, יקבל ע"ע מעתה קבלה שלפי אומד דעתו יוכל לעמוד בה למשך זמן ארוך מבלי ליפול. כי המהלך בגדולות ובנפלאות ממנו ומקבל על עצמו טובות יותר מכפי יכולתו, סופו ליפול מכל קבלותיו הטובות ולמצוא את עצמו באמצע מדבר שממה רחני... אמנם אם יקבל כפי כוחו יעלה ויבוא ממדרגה למדרגה עד שיעמוד על דרך הטוב.

יה"ד מלפני אבינו שבשמים שנוכה לשוב בתשובה שלימה להתעלות באמונה ובשמחה, כהכנה הראויה לימים הנוראים, ונבוא לידי סליחה מחילה וכפרה בקרבת ה', ונוכה לשנה טובה ומתוקה שנת גאולה וישועה ברו"ג.

(מתוך באר הפרשה ראש השנה תשע"ז)

ימים סיפר לי אברך שאשתו סבלה נוראות מאיזה מיחוש והייתה מבקרת בקביעות בבית החולים כל כמה שבועות, הלה קיים סגולה זו ובכל השנה שלאחריה לא דרכו רגליה על מפתן בית החולים, ועוד כהנה רבות...

האף אמנם כי סגולה זו קשה לרבים לקיימה - בפרט שלמחרת היום יש לעמוד שעות ארוכות בתפילה במוח צלול, עכ"ז הובאה זאת הסגולה למען ידעו דורותיכם חשיבותה וכוחה של האי סגולה, והעיקר הוא לנצל את הזמן כראוי ולא לבטל אפילו רגע אחד ביום קדוש זה, ויאמר עכ"פ פ"א תהלים או חלק ממנה כ"א כפי יכולתו או יחלקם בין בני הבית וכיו"ב.

אבינו מלכנו כתבנו בספר זכויות- עניין קבלות טובות

הרה"ק ה'צמח צדק' ז"ע היה אומר ש'קבלה טובה' שמקבל האדם על עצמו בימים הקדושים האלו הוא 'המלבוש החדש, לנפש החדשה, לשנה החדשה'. וכך ביאר הגאון רבי אליהו לאפיאן (לב אליהו, מערכות התשובה עמ' שמא) בדברי המשנה (אבות ד,א) 'רבי אליעזר בן יעקב אומר, העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד', ויש לדייק מהו שכתב בלשון הווה 'העושה מצווה אחת' ולא בלשון עבר מי שעשה, ועוד, מהו מצווה 'אחת'? אלא לומר לך, שלא מדובר במקיים איזה המצוה, אלא ב'קובע' ומקבל ע"ע שיקיים מצווה פלונית, בזה גופא 'קונה לו פרקליט' ליום הדין.

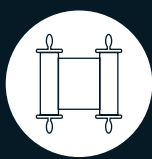
כה אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם ז"ע (הובא 'אמרי אמת' שבת תשובה תרצ"ב) על אומרם (קידושין מ:): 'כל קבוע כמחצה על מחצה דמי', שאם קבוע עצמו לאיזה דבר מצווה- בקביעות איתנה שאפילו כל רוחות שבעולם לא יזיזוהו, כבר נחשב לו כמי שיש בידו רק מחצה עוונות ומחצה זכויות, נמצא שבעוד דבר טוב אחד כבר נעשה כרוב זכויות ומטה את הכף לזכות.

סיפר לי אברך ת"ח מופלג אשר הנני מכירו משנות נערותו, כי זה לו שנים הרבה שסבל מ'חור' באזניו (בעור התוף), והיו יסוריו קשים ומרים, מה גם שבכל השנים הללו נאסר עליו לטבול במקוה כי המים מסוכנים למי שחור לו באזניו... והנה ביום הושענא רבה (תשע"ה) היה אצל רבו שהורה לו כי הגיע זמנו לעבור ניתוח באזניו. כמה עסקני רפואה חשו לעזרתו ובמהרה הושג לו זמן ועת לנתחו, כאן אירע האות והפלא, כי בבואו לפני הרופא הגדול ראה הרופא כי הכל בריא ושלם ואין באוזנו כל זכר לחור... והי הדבר כחידה סתומה כי כל רואיו ומכיריו ידעו כי הלה סובל קשות באוזניו... עד שהאברך נזכר שבר"ה הבעל"ט קיבל על עצמו שלא לדבר בשעת התפילה, ומן הנראה שזכה בזכות שסתם פיו נסתם חור אחד כנגדו.

פעם שאל אחד מתלמידי הגה"צ רבי לייב חסמן זצוק"ל את רבו בימי הרחמים והסליחות, איזו קבלה יקבל על עצמו כסניגור בעת המשפט, ענהו הרב: "צא התבונן בעצמך באיזה דבר קל הנך

- מהי הדרך להצליח בתשובה
- במה שונה התשובה של ראש השנה, מזו שח יום הכיפורים?
- היתכן שדוד המלך יתבטא בטרונים: "כי אבי ואמי עזבוני?"
- מפני מה מבטלת הצדקה את הגזירות ומצילה ממוות?

השאלות בפרשת השבוע

כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה' לרכישה התקשרו 02-5609000

'אם כך, וזה כל צערך' - אמר לו הגר"ח - 'אכתוב לך תעודה שאיש חכם אתה ואינך שוטה ואינך פתי, ואת הכסף שאספתי עבורך אתן לעניי העיר', מיד צעק היהודי: 'אבל מה יהיה עם הכסף...!'

משל החפץ חיים שלא לדבר מהשפה ולחוץ

הרב ישראל ליוש

"קחו עמכם דברים ושובו אל ה'" (מתוך הפטרה שבת שובה)

משה הינו יהודי שפרנסתו מצויה לו בדוחק, הוא עובר מעבודה לעבודה ואינו מצליח להתייצב בעבודה קבועה. יום אחד פגש משה את יעקב, ידיד נעורים שמזלו שפר עליו והוא עשיר גדול. לאחר התעניינות הדדית אחד בשלום השני, מספר משה ליעקב כי מצבו הכספי קשה וכי בקושי רב הוא מכלכל את ילדיו, 'בשמחה אעזור לך במה שאוכל' - אמר לו יעקב, משה שכבר היה שבע מתרומות חד פעמיות, ביקש מיעקב: 'אנא ממך הלווה לי אלף דולר כדי שאוכל להשקיע אותם בעסק משלי, וכך אעמוד על רגלי ולא אצטרך יותר להגיע למתנת ידם של אחרים, ובעז"ה' - הוסיף יעקב - 'כאשר ירווח לי אחזיר לך את הכסף'. 'בשמחה' - ענה לו יעקב - 'אך כרגע אין עלי את הכסף, בוא מחר למשרדי בשעה 5:00 אחה"צ ואתן לך את הכסף'.

לקראת השעה היעודה ביטל יעקב פגישה חשובה שהיתה אמורה להתקיים מחוץ לעיר ונשאר במשרד להמתין לידידו משה, אך משה לא בא. למחרת, שוב פגש משה את יעקב, ושוב דיבר איתו על דבר ההלוואה, 'אין לך מושג כמה הלוואה זו תעזור לי ותחיה את נפשי - התחנן משה - 'היא תשקם אותי ויותר לא אצטרך לצדקות' - הוסיף. 'כבר הסכמתי להלוות לך' - ענה לו יעקב - 'אך לא הגעת, אם אקבע לך היום שוב באותה שעה ובאותו מקום, תבוא?'. 'בוודאי שאבוא' - ענה משה, 'קבענו' - סיכמו ונפרדו לשלום, אך כפי שקרה אתמול קרה אף היום, יעקב פינה את זמנו ונשאר במשרד בשעה 5:00, ואילו משה לא בא.

למחרת, הכל שוב חזר על עצמו, הם נפגשו, משה התחנן מחדש כאילו הם נפגשים עתה לראשונה, יעקב בטוב לבו שוב הסכים להלוות לו את הכסף, סיכמו על פגישה בפעם השלישית, וגם אליה משה לא בא. אין צורך לתאר לפניכם מה יקרה אם הם יפגשו פעם רביעית ומשה יבקש שוב את ההלוואה, הלא יעקב יטען לו: 'כנראה אין לך צורך בהלוואה, אם היא היתה כה חשובה לך כדברך, לא היית מתעצל לבוא למשרדי', משה הפסיד את הזדמנות חייו לפתוח עסק מרוויח משל עצמו.

במשל זה מסביר מרן החפץ חיים את הפסוק "קחו עמכם דברים ושובו אל ה'", לעיתים בני האדם מדברים הרבה בענייני תשובה ומעשים טובים, אבל לבם לא עמם, המעשים שלאחר הדיבורים לא משקפים את הדיבורים. על מצות התשובה אומרת התורה "כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיו ובלבבך לעשותו", 'לא מספיק' - אומר החפץ חיים - 'שהתשובה תהיה 'בפיו', היא צריכה להיות גם 'בלבבך', ולא כמו משה שבפיו התחנן להלוואה, אבל מעשיו ממש לא הוכיחו כך'.

'גם בתפילה' - אומר החפץ חיים - 'אנו רגילים לבקש דברים

מסוימים, אך מעשינו בפועל לא מראים את רצינות כוונתנו, אדם קם בבוקר ומבקש בתחנונים מהקב"ה "והאר עינינו בתורתך" "תן בלבנו להבין ולהשכיל" "חננו מאתך דעה בינה", ומיד לאחר מכן הוא פונה לעסקיו ולא מקדיש עיתים לתורה כל היום כולו, הלא במעשיו הוא מראה שמה שביקש בפיו, ממש לא היתה בקשה רצינית והיא כלל לא חשובה לו, בדיוק כפי משה שביקש הלוואה ולא בא כלל לקחתה.

...

על חשיבות הענין שלא לדבר מהשפה ולחוץ, אלא שפיו ולבו יהיו שוין, נוכל ללמוד מהספור הבא, אותו ספר מרן הרב מבריסק זצ"ל, על יהודי מארץ ישראל שהגיע אל העירה 'בריסק' כדי לאסוף צדקה לעניי ארץ ישראל. חודשים רבים הוא שהה בבריסק וגלילותיה וכיתת רגליו מעשיר לעשיר ומקהילה לקהילה לאסוף צדקה עבור הנצרכים.

לקראת חג הפסח, כאשר כבר היה לו סכום נכבד, החליט לשוב אל ביתו, ולשם כך הוא פנה אל סניף הדואר המקומי כדי לשלוח את הכסף לארץ ישראל, אך כאשר חיפש במעילו את הכסף, חשכו עיניו, הכסף איננו, כנראה שהוא נגנב ממנו, וכל עמלו במשך חצי שנה ירד לטמיון. היהודי המשולח הבין מיד מיהו הגנב, אבל את הנעשה כבר אין להשיב...

כאשר עמד בתור להפקיד את הכסף, ניגש אליו אדם והציע לו לקנות מעיל חדש, 'אני רואה שמעילך מרופט' - שכנע אותו המוכר - 'הנה יש בידי מעיל חדש במחיר זול במיוחד', היהודי השתכנע ומדד את המעיל החדש. המוכר הנוכל החזיק לו את המעיל הישן בזמן המדידה, וכך בקלות העביר את מעטפת הכסף לכיסו מבלי שאיש שם על לב.

בצר לו פנה היהודי אל בית אבי מרן הגר"ח - סיפר הגרי"ז - וסיפר לו את דבר הגניבה, הוא שאג אל הרב מנהמת לבו על צרתו הגדולה, כי עומד הוא לשוב אל ביתו מבלי כל שכר על עמלו הרב במשך חצי שנה, היהודי בכה רבות ומאן להרגע. 'אל דאגה' - הרגיעו רבי חיים - 'שוב אלי בעוד כמה ימים ונסדר את הענין'. הגר"ח פנה לעסקני המקום וכעבור כמה ימים הוא השיג את סכום הכסף שאסף המשולח.

כאשר נתן הגר"ח את הכסף ליהודי, התבייש היהודי על שהגיב לפני רבי חיים באיבוד עשתונות, והבין שירד ערכו בעיני הרב על שבכה כה רבות על כסף שאיבד, ולכן הסביר היהודי לרבי חיים: 'כבוד הרב לא יחשוב שצעקתי על הממון שאיבדתי, ליבי כאב על כך שהייתי פתי והאמנתי לנוכל שהוא שבא למכור לי חליפה, איך הייתי כה טיפש ולא הבנתי כי כל רצונו היה לגנוב את כספי'. 'אם כך, וזה כל צערך' - אמר לו הגר"ח - 'אכתוב לך תעודה שאיש חכם אתה ואינך שוטה ואינך פתי, ואת הכסף שאספתי עבורך אתן לעניי העיר', מיד צעק היהודי: 'אבל מה יהיה עם הכסף...'

שהוא מעניינה יצא ידי חובה. הרי מבואר שכבר בהזכרה ובדיבור כל שהוא מתעורר הלב באפס מה, וככל שמרבים לחזור ולעורר, הרי זה משובח.

והדברים נוקבים עד דיני נפשות. שכתב ב"חינוך" (מצוה כה) שחייב אדם למסור נפשו ולא יכפור חלילה ביהדותו. מפני ש"כל זה מחזיק וקובע אמונת הלב כשמוציא הדברים מן הכוח אל הפועל. כלומר כשמאשר בדיבורו מה שליבו מחליט". כלומר: מותר לו להתחזות לעובד אלילים כדי להטעות ולהינצל, אבל אסור לו לומר שהוא עובד אלילים (שולחן ערוך יורה דעה קנז, א-ב), משום שהדיבור ישפיע עליו ויערער אמונתו חלילה.

הרי שאמירה אחת ויחידה "קובעת אמונת הלב"!
ואמר ה"שם משמואל" מסוכאטשוב זצ"ל (שבועות, קיב), הלא דברים קל וחומר. ומה האומר לעבודה זרה "אלי אתה" חייב מיתה (סנהדרים ס ע"ב)
ומידה טובה מרובה (יומא עו ע"א), האומר לקדוש ברוך הוא "אלי אתה"
האומר פסוקי מלכויות, הזועק: "המלך!"
על אחת כמה וכמה!

(מתוך 'מקרבן לתורה' ראש השנה)

בלבד, האם יש ענין שיזלפה על פני הסלע? הרי לא תפעל מאומה. אם כן, מה ערכה של שיחה אחת? ודאי שהיא השחתת זמן!
אכן, אמר האברך בליבו, כפי ששיערת.

המשיך הסטיפלער ואמר: "אבל, מצד שני, אם הטיפה הראשונה לא פעלה מאומה. וכמי שאינה, אם כן הטיפה השניה היא הראשונה, והואיל ובתור הטיפה הראשונה אינה פועלת, הרי השלישית היא הראשונה. וגם היא לא תפעל, נמצא שהחמישית היא הראשונה וכן הלאה עד לאחרונה.
"אבל הרי האבן נחקה.

"בהכרח, שגם הטיפה הראשונה פעלה, והשניה פעלה יותר, השלישית עוד יותר, ועד האחרונה- ונמצא, שלא השחתת דבריך לריק, ולא היה זה ביטול זמן, ונקוה שהיה זה בבחינת: "שלח לחמך על פני המים, כי ברוב הימים תמצאנו" (קהלת יא, א)!"
וכן הוא ודאי. שהרי ענין סיפור יציאת מצרים בליל הסדר הוא "כדי שיתעורר ליבו לדבר, כי בדיבור יתעורר הלב" ("חינו", מצוה כא), ולפיכך "כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח". אך יחד עם זאת, הביא האבודרהם זצ"ל (בסדר ההגדה ופרושה) קושיית הרי"ף זצ"ל מדוע אין מברכים על סיפור יציאת מצרים. ותרץ, משום שבהזכרת יציאת מצרים שבקידוש כבר יצא ידי חובה. והרשב"א זצ"ל כתב שזו מצוה שאין לו קצבה ידועה, שבדיבור כל

"הייתי משמשו תקופה ארוכה בשנותיו האחרונות. בבוקר הייתי בא לקחתו מביתו לקראת ההכנות לתפילה ואחריה התפילה ה'שנור' וכו', הוא היה יוצא אז מביתו לכשבע עד שמונה שעות. זכור אזכור דבר אחד שראיתי מידי יום ביומו והתפעלתי. לפני שיצא מהבית היה ניגש לזוגתו שעדיין נחה במיטתה, וזאת גם בשנים שהיתה חולה ממש וכמעט לא שמה לב אם הוא נמצא בבית או לא, ולפעמים כשהיה עומד כבר עם רגל אחת מחוץ לבית היה כאילו נזכר ושב אליה, ובכל פעם לא שכח לומר לה בעדינות: 'אגוט מאמרגן, איך גיי ארויס און איך קום שפעטער צוריק' - בוקר טוב, אני יוצא והולך ואשוב מאוחר יותר".

כך מאות ואלפי ימים עשרות שנים. וזו רק דוגמא קטנה וצדדית בחסדיו האמתיים עם בני הבית- לוותיק ועושה חסד!
(מתוך הספר "בחוזק יד")

היה אדם אחד, משפחות-משפחות באותו מרץ, באותה רגישות, כאילו הוא מחתן להם את הילד הראשון, כך שנה ועוד שנה ועוד חמש שנים ועוד עשר שנים ועשרים שנה, ברציפות בלי להתעייף. ובשפע וברוח. איך אומר בעל המעשה: "הוא גם שילם על אחד מה'שבע ברכות', וזה אחרי שהוא כבר נתן עשרות אלפי דולר לחתונה ולרהיטים ולחלק מהדירה. לא יאמן".

בבית פנימה, תמיד

יש מי שעושה חסד עם אנשים רבים, אך שוכח מלהתחסד עם בני ביתו הקרובים, ר' דוד לייב היה מפליא את הכל במידותיו התרומיות עם הקרובים אליו, בביתו פנימה וביחסו לזוגתו הצדקנית ע"ה. הוא היה ותיק בחסד גם עם הקרובים אליו... ובכך התבטאה דרגתו האמתית כאיש רחום וחנון ובעל חסד אמיתי. מעיד אחד ממקורביו:

אומנותו של אדם בעולם הזה, ישים אדם עצמו כאילם. תשובה לזה: סחורה זו יפה היא מאוד וכה הוא משומר מכל נזק, אבל לא הכל יכולים לקנותה כי אם העשירים הגדולים בנגישותם, אבל כעת אנו מוכרחים להתנהג במידה המצומצמת. אכן, בימים הנוראים הקדושים בוודאי נכון מאוד להתנהג במידה הקדושה הזו. וכן שמעתי שנהג הגאון הצדיק רבי יצחק אב"ד פטרבורג, מראש חודש אלול עד אחרי יום הכיפורים היה משים עצמו כאילם כעצת חז"ל. והפוחת לא יפחות עכ"פ מעשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים.

(חובת השמירה פרק י')

[מתוך הספר הימים הנוראים במחיצת החפץ חיים מופיע בעלון

"משנת החפץ חיים"]

(בראשית ח', כ"ב): "יום ולילה לא ישבותו". וכשם שהבטיחה התורה את זריחת השמש, כך היא הבטיחה את גילוי כבודו ית' שנאמר (במדבר י"ד, כ"א) "חי אני וימלא כבוד ה' את כל הארץ", שסוף כל סוף תבוא הגאולה השלימה ותתכונן מלכות שמים בגלוי. וכשם שאנו מאמינים בהבטחת זריחת השמש, כך עלינו להאמין בהבטחת ביאת המשיח.

הימים הנוראים במחיצת החפץ חיים

"בימים הנוראים ישתדל להעביר על מידותיו"- ירגיל עצמו במידה של 'מעביר על מידותיו', שמלבד שהיא קדושה, שעבור זה מעבירין לו לאדם על כל פשעיו כמו שאמרו חז"ל, עוד היא תועלת גדולה שע"ז לא יבוא האדם לידי כעס ומחלוקת. ואל יקשה עלי הקורא, למה אנו צריכין לכל העצות האלו, והלוא יש לנו עצה מחז"ל על מאי דכתיב "האומנם אלם צדק תדברון", מה

מדוע יש שנמנעו מלומר "ברוך הוא וברוך שמו"?

ובמעשה רב השלם (אות י') מובא מכת"י סינסינטי, שכשהש"ץ ממתין בחתימת הברכה בזה אף הגר"א אומר שיש לומר ברוך הוא וברוך שמו כדמוכח בטור בשם הרא"ש. בס' ברוך שאמר (להר" ברוך אפשטיין זצ"ל בעל התורה תמימה עמ' קי"ד) מביא השערה מדוע יש שנמנעו מלומר "ברוך הוא וברוך שמו", שמקובל אצלו מגדולי ישראל שבימי שבתי צבי ימ"ש דקדקו תומכיו לומר "ברוך הוא ברוך שמו" שמכוון בגימטריא כשמו של מנהיגם (814), ולכן נמנעו מלאומרו, אלא שכ' שכיון שבטור מביא זאת בתוספת ו' "ברוך הוא וברוך שמו", אם ידקדק לומר כך, נמלט מלכוין לגימטריא הנ"ל, משום שאומר בתוספת ו' ולא במהירות שנראה כ"ברוך הוא ברוך שמו".

"כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו" (דברים לב,ג) הטור (או"ח ס"י קכ"ד) כ' שמעתי מאבא מורי (הרא"ש ז"ל) שהיה אומר על כל ברכה וברכה שהיה שומע בכל מקום, "ברוך הוא וברוך שמו" וזה שאמר משה רבינו "כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו". וכ"כ השו"ע שם (סעי' כ"ה). במעשה רב (הל' תפילה) מובא מנהג הגר"א ז"ל שלא להקפיד על אמירת "ברוך הוא וברוך שמו", משום שהש"ץ אינו ממתין עד שתכלה מפי העם ומפסיד חזרת התפילה.

מדוע ר' יחיאל מפריש שתה את המים שהמלך רחץ בהם את ידיו?

ובהגיע עת רחיצת הידיים למלך אחר האוכל, רחץ ידיו על אגן זהב, ותכף לקח הרב המים ההם וישת לפני המלך והשרים. ויאמר הרב אליהם: "בשתיה הזאת אני חפץ שמוותרת לי, אבל בכוס יין אינני יכול לשתות להיותו אסור לי מן התורה".

והמלך שמר את הדבר ויאהבהו כפלים, וכדומה לזה שמעתי שאירע לרמב"ם ואחרים, ע"כ.

"אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכם יקומו ויעזרכם..." (דברים לב,ב,ל"ח) הרמב"ם בספר המצוות (לא תעשה קצ"ד) כ' שהזהירנו מלשתות יין נסך וזה לא בא כתוב נגלה בבאור, אבל אמרו בעבודה זרה (כט): "אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכם", מה זבח אסור אף יין אסור. בסדר הדורות (ה' אלפים י"ח) מביא על ר' יחיאל מפריש שהיה מקורב מאוד למלך, ויקנאו בו השרים וילשינוהו באמרם שאם יגע המלך בכוס יין היהודי לא ישתה ממנו. ויהי היום ויתן המלך כוס יין ליהודי לשתות והשיב הרב "לא אוכל לשתות ברגע זה, אך טרם נסע משולחנך אשתה".

מה הביאור בנוסח הברכה "מחיה מתים ברחמים רבים, סומך נופלים ורופא חולים ומתיר אסורים", הרי אם מחיה מתים ודאי רופא חולים?

והביאור בזה שאם המתים יקומו לתחיית המתים בלא מום, יאמרו אחרים שאין זה אותם אנשים שמתו, ומנין שזה תחיית המתים אולי זה אנשים חדשים, לכן הקב"ה מקים אותם כשהם במום ואח"כ מרפאם, כדי שיראו כולם שהם אותם אלו שבחיותם היו בעלי מומים. ונראה לפי"ז לבאר מה שאומרים בתפילת י"ח "מחיה מתים ברחמים רבים, סומך נופלים, ורופא חולים, ומתיר אסורים", שלכאן צריך להתחיל הפוך מהקל לכבד, כי אם הקב"ה יכול לחיות מתים ודאי שיכול לרפא חולים. אלא שיש לומר שזה מרמז למש"כ הגמ' שבתחית המתים קודם הקב"ה יחיה את המתים, ורק אח"כ יסמוך הנופלים וירפא החולים.

"אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא" (דברים לב,לט) בגמ' פסחים (סח.) דורשת הגמ' את הפסוק הנ"ל על תחיית המתים, בתחלה מה ש"אני ממת אני מחיה", והדר מה ש"מחצתי ואני ארפא", וכ' רש"י שכדרך שהן מתים חגרים סומים אלמים, כך הן חיון במומן, ואחר כך מתרפאים, כדכתיב "אז ידלג כאיל פסח".

המתנות

ארגון 'אחינו ו'דרשו' מזמינים אותך להיות שותף מגוון רחב של כלי נסף, וכל ספרי 'דרשו' עד לשווי של ובנוסף קבל כרטיסי הגרלה להגרלה

להלן מגוון אפשרויות

מתנה בשווי 533 ש"ח מסלול מס' 15	מתנה בשווי 514 ש"ח מסלול מס' 3	מתנה בשווי 508 ש"ח מסלול מס' 14	מתנה בשווי 320 ש"ח מסלול מס' 1
בתרומה ע"ס 23 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 414 ש"ח	בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 360 ש"ח	בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 360 ש"ח	בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 12X חודשים סה"כ 240 ש"ח
מקבלים:	מקבלים:	מקבלים:	מקבלים:
סט 'משנה ברורה' מהודר	סט 'משנה ברורה' מהודר	סט 'משנה ברורה' מהודר	סט 'משנה ברורה' מהודר
'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'	ספר 'חפץ חיים'	סט 'חפץ חיים ושמירת הלשון'	בהוצאת 'דרשו'
ספר 'חפץ חיים'	'דרש דוד מועדים' 2 כרכים	סכין לחלות מְקַסָּף	כרטיס להגרלה הגדולה
כף הגשה לעוגה מְקַסָּף	סכין לחלות מְקַסָּף	2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח	50.000 ש"ח
2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח	2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח		
מתנה בשווי 533 ש"ח	מתנה בשווי 514 ש"ח	מתנה בשווי 508 ש"ח	מתנה בשווי 320 ש"ח

להשתתפות וקבלת המתנות מוקד

בדרך אליכם

בזיכוי הרבים, ולזכות מיידית במתנות יקרות ערך: **1.340 ש"ח**. על כל תרומה חודשית מ-20 ש"ח ומעלה. **הגדולה בשווי 50.000 ש"ח.**

התרומות וקבלת המתנות:

מתנה בשווי 1,052 ש"ח
16 מסלול מס

בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20x חודשים
 סה"כ 700 ש"ח

מקבלים:
 סט 'משנה ברורה' מהודר
 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
 סט 'חפץ חיים ושמירת הלשון'
 גביע יוקרתי מְקֻסָּף
 כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף
 סכין לחלות מְקֻסָּף
 7 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 1.052 ש"ח

מתנה בשווי 1,052 ש"ח
7 מסלול מס

בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20x חודשים
 סה"כ 700 ש"ח

מקבלים:
 סט 'משנה ברורה' מהודר
 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
 ספר 'חפץ חיים'
 הספר החדש 'מועד לדוד'
 גביע יוקרתי מְקֻסָּף
 כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף
 סכין לחלות מְקֻסָּף
 7 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 1.052 ש"ח

מתנה בשווי 650 ש"ח
6 מסלול מס

בתרומה ע"ס 27 ש"ח לחודש 18x חודשים
 סה"כ 486 ש"ח

מקבלים:
 סט 'משנה ברורה' מהודר
 גביע יוקרתי מְקֻסָּף
 4 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 650 ש"ח

מתנה בשווי 594 ש"ח
5 מסלול מס

בתרומה ע"ס 25 ש"ח לחודש 18x חודשים
 סה"כ 450 ש"ח

מקבלים:
 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
 גביע יוקרתי מְקֻסָּף
 כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף
 סכין לחלות מְקֻסָּף
 5 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 594 ש"ח

'אחינו' ו'דרשו': 02-5609000

תפוח בדבש, ראש של כבש והכוונות הרצויות באמירת 'יהי רצון'

וגם רמז לאכילת סימני ר"ה מהתורה מניין? • כל הפרטים והמנהגים של אכילת סימני ר"ה לשנה טובה ומתוקה

במין השני אמר יהי רצון בלי שם ה', וטעמו משום שקשה לו לכוון כראוי בהזכרת השם (הליכות שלמה פ"א ארחות הלכה 70).

צורת האכילה והברכה

לוקח הפרי מברך, אוכל קצת, ואומר ה"יהי רצון" וממשיך באכילה, והטעם שמברך בצורה הזאת, לפי שלפני הברכה א"א לומר ה"יהי רצון", לפי שאין ראוי לבקש על עצמו לפני שמברך את הקב"ה, ולומר יהי רצון אחרי שאוכל, אי אפשר לומר לפי שאין לו על מה לחול שכבר אכל, לכן עושים בצורה הזאת (מגן אברהם תקפג ס"ק ב, משנ"ב תקפג ד).

כוונה באמירת יהי רצון

דברים אלו הנאכלים ונאמרים אין לאומרם בדרך תפילה, והטעם: לפי שאין תפילה בדרך אכילה אלא יאמרנה בדרך אמונה ובטחון (חכמה שלמה).

בכוונתם: שיתעורר אדם בתשובה כשאומר יהי"ר ויתפלל על זה בלב שלם (משנ"ב תקפג ס"ק ב בשם הא"ר בשם השל"ה).

כשאוכל הסימנים יש להקדים קודם פרי משבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל, ורבים נהגו לברך תחילה על התפוח, ואם אינו רוצה לשנות המנהג הקדום לא יניח את הפירות שמשבעת המינים על השולחן עד אחר שיברך על התפוח (הגרשז"א הליכות שלמה פרק א כו, תמר"ה דבר הלכה שם).

עוד אפשר לומר כנתבאר (בהלכות ברכות) שאין צורך לשנות מסדר האכילה בכדי להקדים החביב או מין שבעה, ה"ה כיון שמנהג לאכול תחילה את התפוח כמו שכתב בכה"ח שמנה לאכול תפוח ראשון לסימן טוב לכן אין צריך להקדים התמר אע"פ שהוא ממין שבעה (ע"פ כה"ח תקסג יג).

בכוונת הברכה: יכוון לפטור בברכת העץ וברכת האדמה גם המינים שיבואו אח"כ שברכתם העץ והאדמה (הגרשז"א הליכות שלמה פרק א יח).

מי שאינו יכול לאכול הסימנים: כשאינו יכול לאכול הסימנים מחמת בריאות יכול להניח לפניו ולהביט בהם ולומר את היהי רצון (ערהו"ש).

מובא בטוש"ע (תקפג א) שנוהגים לאכול תפוח בדבש כסימן לשנה טובה ומבקשים "שיחדש עלינו שנה טובה ומתוקה" (שם). הטעם שאוכלים תפוחים, לפי שהשכינה נקראת תפוח כמו שכתוב "חקל תפוחין" ומבקשים שימתיק לנו את הדין על ידי כך (ט"ז תקסג ב).

טעם אחר: לפי שבתפוח יש ג' הנאות טעם, מראה, וריח, והוא סימן טוב לבקשת שפע הכללי שהוא בני, חיי, ומזוני (בן איש חי

אמר אב"י השתא דאמרת סימנא מילתא היא, לעולם ירגיל למיכל בריש שתא קרא ורוביא (הוריות יב, ב, וכריתות עא, א). נוהגים לאכול בליל ראש השנה מיני פירות ואוכלים הסימנים ואומרים על כל פרי "יהי רצון" משלו (טוש"ע תקפג, א), הטעם: כיון שהוא תחילת שנה נוהגים לעשות לסימן טוב לאכול הדברים הרומזים לזה (חיי אדם כלל קלט, ומשנ"ב תקפג ס"ק ה). טעם אחר: כדי להזכיר לאדם שהוא עומד בדין ביום זה ויתעורר לתשובה (אליה רבה תקפג בשם השל"ה).

טעם אחר: לפי שבר"ה אנו מבקשים על ענייני מלכות שמים כשמתפללים "ובכן תן פחדך", "ותמלוך אתה לבדך", ועל ענייני עולם הזה אנו מבקשים רק ברמז ע"י אכילת הסימנים (ספר התודעה ח"א).

רמז מהתורה לאכילת סימנים:

דכתיב (שמות טו, כה) "שם שם לו חוק ומשפט" ור"ה הוא יום המשפט וסמ"ך ליה "וימתקו המים" ר"ל ביום המשפט יאכל דברים מתוקים וזה סימן טוב שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה (מהרי"ל הלכות ר"ה אות ז).

זמן אכילתם:

יש שנהגו לאכול סימנים רק בליל א' דר"ה (אלף המגן תר ט בשם בני יששכר), והטעם: לפי שפירשו את דברי הגמרא "בריש שתא" שצריך לאכול סימנים רק בליל א' דר"ה,

ויש שנהגו לאכול גם ביום ב' (שערי תשובה תקפג בשם א"ר תקפג, מטה אפרים תר ס"ק יד), והטעם: שפירשו

"בריש שתא" היינו ב' לילי ר"ה (עיין מועדים וזמנים ח"א עמוד קו). ויש שנהגו לאכול גם ביום (שו"ע תקפג שע"ת שם, מטה אפרים תקצז ס"ק ד).

הגרשז"א נהג לאכול בב' ימים דר"ה ונהג ביום ב' לומר ה"יהי רצון" בקיצור ובמהירות, [לפי שבגמרא מובא ענין זה ב' פעמים, בגמרא בהוריות נאמר להראות את הסימנים, ובגמ' בכריתות כתוב לאכול את הסימנים ולכן אמר שאפשר לקצר ביום ב'] (ועלהו לא יבול ח"א ע' ר"ח).

אכילת אחרי ברכת המוציא

הטעם שאוכלים את הסימנים בסעודת ליל ר"ה אחר אכילת פרוסת המוציא, לפי שאין לאוכלם לפני ברכת המוציא משום שהוי הפסק בין הקידוש לסעודה (מטה אפרים תקפג ס"ק א).

אמירת שם ה' ביה"ר:

נחלקו הפוסקים האם מזכירים שם באמירת ה"יהי רצון", המשנ"ב מביא את ה"יהי רצון" עם שם ה' (תקפג ס"ק ב), הגרשז"א היה נוהג לומר "יהי רצון" בשם ה' רק במין הראשון

לא היתה הסיבה הנסתרת לקביעת המנהג שלא לאכול אגוזים. אישוש לדבריו נראה מדיון האחרונים (ראו בהגהה ברש"י ישעיהו פי"א א' ועוד), שתמהו כיצד יתכן שלא לאכול אגוז, כאשר "אגוז" הוא בגימטריא טו"ב.

ה"יפה ללב" (סי' תקפ"ג) מעיר כיצד יתכן שיטנה בעיה להזכיר חטאים בראש השנה, והרי אנו אומרים ב"תשליך" את הפסוק "ותשליך במצולות ים כל חטאתם"?! אלא, מסביר ה"יפה ללב", ישנו עניין באגוז ש"אינו מסמנא מילתא באכילתו". ולא, לא הכל אנו מבינים ויודעים מדוע כך קבעו הקדמונים.

שאלתי את מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, (באמצעות נכדו חביבו, ידידי רבי יעקב קניבסקי שליט"א) שמאחר שאין אוכלים אגוזים בראש השנה, האם ניתן לשים אגוזים בעוגה או בתבשילי ראש השנה, והשיב: עדיף שלא.

דברים אלו מסבירים את פסקו של רבנו הגר"ח קניבסקי שליט"א, שעדיף שלא לאכול גם אגוזים שבתבשיל או בעוגה, משום שאין אנו יודעים ומבינים בסודם של דברים, והטעם של ה'כיחו וניעו' הוא רק סימן גלוי לטעם הדבר, וכנראה שע"פ סודות הדברים, גם שברי אגוזים שבעוגה ובתבשיל אינם ראויים לאכילה בראש השנה.

לאכול אגוזים בראש השנה, כיוון שאגוז בגימטריא "חטא", וגם מפני שאגוזים מרבים כיחו וניעו (=כיחוכח וליחת הגרון) ומבטלים את התפילה. הטעם הראשון הוא תמוה ביותר, שהרי אגוז הוא בגימטריא 17 ואילו חטא הוא בגימטריא 18, ואם כן, אגוז כלל אינו בגימטריא "חטא"?!
הישוב המקובל בדבר הוא שלמרות שכותבים "חטא" כך, אך כשהוא נשמע, לא שומעים בו את האות אלף, והוא נשמע "חט". החתם סופר (בהגהותיו שם על השו"ע) מסביר שחז"ל אמרו על הפסוק "אל גינת אגוז", שעם ישראל נמשלו לאגוז. כפי שאגוז, למרות שמתגלגל הוא למקומות מטונפים, הפרי שבתוך הקליפה אינו נמאס ומתלכלך, אף עם ישראל, למרות שמצויים הם בין אומות העולם, אינם מתלכלכים בפנימיותם. ומכיוון שאגוז רומז על הגלות וליכלוך ישראל, לכן לא כדאי להזכיר אגוז בראש השנה. ובפרט ש"אף גם זאת בארץ אויביהם", הם ראשי תיבות אג"ז.

ידידי הרה"ג ר' יוסף שלמה מאיר שליט"א, המתעסק רבות במנהגי אשכנז הקדומים, הסביר לי לפני מספר שנים, שהקדמונים ראו לנכון לקבוע מנהגים שונים לפי טעמים נסתרים וכמוסים שהיו להם, לפי חכמת הסוד ועוד, והם הלבישו את סיבותיהם בטעמים גלויים לעין, כמו ש"אגוז" בגימטריא "חטא". אך האמת היא שזאת

החטא על ידי ברכה על האתרוג. טעם אחר: כדי לבקש שנזכה לקיים מצוות אתרוג. ועוד מה אתרוג פרי הדר הוא כך אנו נהיה מהודרים במצוות (סידור הגאונים ראש השנה מערכת התפילה שער ז פרק ח יב).

טעם אחר: ע"פ הגמרא (ברכות נז, א) הרואה אתרוג בחלום הדור הוא לפני קונו, זכר לזה אוכלים אתרוג שהוא סימן טוב לראש השנה שנהיה הדורים (ספר יוסף את אחיו).

הטעם שאין אוכל כל דבר אם טוב הוא יהיה כנגד ישראל ואם הוא רע יהיה כנגד עכו"ם,

דווקא אלו הפירות שהם עצמם מתוקים, ואם יהיה פרי לא מתוק עם ברכה לשנה טובה לא יאכל אותו משום שאינו מתוק בעצם (אלף המגן תקפג כא).

הטור כתב הטעם באכילת קרא מפני שממהר לגדול, הט"ז בשם ספר האגודה כת בטעם באכילת רוביא וכתתי כיון שהם גדלים מהר סימן טוב הוא (תקפג ס"ק א) בביאור הגר"א מוסיף דגדלי מהר וממתקי ולכן אוכלים דוקא אלו הדברים (שם ס"א). טבילה בדבש:

יש הנוהגים לטבול פרוסת המוציא בדבש (משנ"ב תקפג ג), עד שמחת תורה.

טבילה בדבש ומלח לפניו: המשנ"ב (תקפג ג), כתב לטבול רק בדבש ומשמע רק בדבש ולא במלח, וכן נהג הגרשז"א (הליכות שלמה ראש השנה אורחות הלכה הערה 77). אבל דקדק שיהיה לפניו מלח וכן נהג החזו"א (תורת המועדים ס"ק ג) לטבול רק בדבש ולא במלח.

יש שנהגו לטבול גם בדבש וגם במלח (קצה המטה תרה ס"ק לה בשם ספר בינה לעיתים),

וכך נהג הגר"ח זוננפלד שאחר הטבילה בדבש טעם ממנה וטבל את צידה השני של החלה במלח (שו"ת שלמה חיים סימן שמו). יש שנהגו לטבול תחילה במלח ולאכול ורק אחר כך לטבול בדבש (טעמי המנהגים אות תשו).

נצבים אות ד עיין שם עוד טעמים). טעם אחר: על פי הגמרא (שבת פר"ע) א"ר ב"ח מאי דכתיב (שהש"ר ב, ג) "כתפוח בין עצי היער" מה תפוח זה פריו קודם לעליו אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע. ואוכלים אותו עם דבש: ע"פ סוף הפסוק דכתיב (שהש"ר שם) "בצלו חמדתי ופריו מתוק לחכי" (זכרון יהודה ח"ב רלו). דבש דבורים:

הטעם שעדיף דבש דבורים [חי] לפי שהדבורים הם כמו נקמה לפי שעושים לפעמים נקמה כמו שמוכח מהפסוקים (תהילים קיח, יב) וכן מה שיוצא מהם הוא מתוק והוא סימן לדבר שיוצאים ממידת הדין למידת הרחמים, ודווקא דבש חי הוי סימן וראיה ממה שאנו מבקשים ומתפללים בר"ה בשביל חיים (לקט יושר הלכות ר"ה עמוד 124 ח).

ראש כבש, או ראש של דג: ואומר "יהי רצון מלפני... שנהיה לראש ולא לזנב", ואוכלים ראש של כבש וטוב יותר של איל (משנ"ב שם ו), זכר לאילו של יצחק שהקריב אברהם אבינו, שנאמר (בראשית כב, יג) "וישא אברהם את עיניו" וכו' (תשב"ץ קטן קיח, טור שם). בהגהות אשר"י (ר"ה פ"א סימן ה) כתב לטבול ראש הכבש בדבש. דגים: ראש של דג: מברכים "יהי רצון... שנרבה ונפרה כדגים". הטעם באכילת דגים: כדי שלא ישלוט עין הרע כדגים שאין עין הרע שולט עליהם.

טעם אחר: לפי שהדגים אין להם גבינים ועיניהם פקוחות תמיד ומעוררים בזה עינא פקיא דלעילא שרומז על רחמים (אלף המגן תקפג כג).

ריאה: יש האוכלים ריאה, והטעם: מפני שהיא קלה, טעם אחר: מפני שהיא מאירת עיניים (כל בו סד), ואומרים "יהי רצון שתהיה שנה קלה" (טור תקפג ב).

אתרוג: יש שנהגים לאכול אתרוג בליל ראש השנה (טור מביא גירסת אביי בהורית ו, א).

הטעם: לפי שאדם הראשון חטא ביום ראש השנה, ויש דעות שאומרות שעץ הדעת היה אתרוג, לכן אוכלים אותו בשביל לתקן

כמו שנראה אותם קוסמים יעשו תמיד שיקחו חבר וישים אותו בכנף בגדו בפני העם וישים אותו נחש, וישליך טבעת לאוויר ואחר כך יוציאוהו מפי אדם אחד מן עומדים לפניו

האם הקוסמים של היום עוברים על 'לא תעוננו' ואיזה איסור יש בהופעה של קוסמים

הרי שפתי הרמב"ם ברור מללו שגם בפעולת אחיזת עינים של זריזות הידיים שלא ע"י כישוף בשמות טומאה, יש בזה איסור תורה. וכן כתב החינוך במוצהר"נ בשם הרמב"ם, וביאר טעם האיסור שע"ז יחשבו ההמון על דברים הנמנעים שאפשר לעשותם מבלי נס מהבורא יתברך, וע"ז ח"ו יבואו לכפור בעיקר ולא יאמינו בניסי ההשגחה.

וכן פסק השו"ע יורה דעה סי' קע"ט סט"ו שהאוחז את העיניים אסור, וכתב הש"ק ס"ק י"ז דעת הרמב"ם שגם האוחז את העיניים ע"י מראה ותחבולות וע"י קלות התנועה אסור מן התורה.

וכן פסק החכמת אדם כלל פ"ט ס"ו כדברי הרמב"ם, והוסיף וז"ל "ומזה תראה שאותם הבדחנים שעושים כדברים אלו בחתונות, עוברים בלאו דאורייתא, והמצווה לעשותן עובר משום לפני עיוור, ולכן מי שבידו למחות צריך למחות וכל שכן שאסור להסתכל ולראותם, אבל אם הוא גוי שעושה נראה לי דמותר לראות" עכ"ל. יש מתירים לעשות קסמים ומודיעים לציבור שאינם בכוחות על טבעיים רק חכמה וזריזות ידיים, אך בשבט הלוי ח"ה סי' קכ"ט אסור בזה, ויש להזהר מלהכשל באיסורי תורה, כפי המבואר ועולה מדברי הפוסקים שנתבארו לעיל.

יש לבאר הלכות כישוף בימינו, בהופעות של קוסמים שמראים מעשי פלא ע"י זריזות הידיים ואחיזת עיניים. מבואר בגמרא דף סה: שלדעת חכמים 'מעונן' זה האוחז את העיניים, ודעת רבי עקיבא שזה המחשב עתים ושעות ואומר איזה שעה ראויה יותר להצלחה במעשיו ודרכיו.

כתב הרמב"ם בספר המצוות (ל"ת ל"ב) וזה לשונו "מעונן זה האוחז את העיניים והוא מין גדול מן התחבולה מחובר אליו קלות התנועה ביד, עד שיתדמה לאנשים שיעשה עניינים אין

אמיתות להם, כמו שנראה אותם יעשו תמיד שיקח חבר וישים אותו בכנף בגדו בפני העם וישים אותו נחש, וישליך טבעת לאוויר ואחר כך יוציאוהו מפי אדם אחד מן עומדים לפניו וכו', ומפני זה לוקה, והוא גם כן גונב דעת הבריות" עכ"ל.

קוראינו היקרים והנכבדים

הננו להודיע כי בשבועות הקרובים,
יצא עלון 'לקראת שבת' לאור, בקובץ PDF למייל בלבד
והמהדורה המודפסת לא תודפס ולא תופץ בנקודות ההפצה

ניתן לקבל את העלון מידי שבוע, ישירות לתיבת המייל שלכם
להצטרפות נא שלחו מייל: dirshu@dirshu.co.il

הדפסת העלון והפצתו תחזור למתכונת הרגילה
אי"ה ביום חמישי פרשת נח

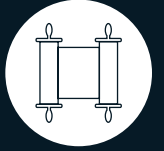
האזינו עכשיו לשיעורי

הרה"ג רבי אריה זילברשטיין שליט"א

כ-5 דק' ביום וזכיתם ללמוד את ה'דף היומי בהלכה'

077-2613337

האם יש איסור 'שהייה' בלחמניות של 'מלווה מלכה'? באיזה שלב ניתן להוציא מים מתוך המיחם בשבת? והאם יש איסור 'שהייה' ברדיאטור?

פרטים שונים באיסור 'שהייה'

- איסור 'שהייה' הוא אף בבישול ובאפייה לצורך מוצאי שבת, דהיינו שמותיר תבשיל על הכיריים או מאפה בתנור סמוך לכניסת השבת, על מנת שיהיו מוכנים עבורו במוצאי שבת.
- מים - יש בהם איסור 'שהייה'. לדעת השולחן ערוך צריך שירתחו כדי להתיר את איסור השהייה; ולדעת הרמ"א - וכנהוג - די בכך שיהיו חמים כעין שיעור 'מאכל בן דרוסאי' בתבשיל.
- כפי שלמדנו, בבשר חי שטעון בישול ממושך אין איסור 'שהייה'; אולם, קטניות וירקות המתבשלים במהירות, ונאכלים בדרך כלל רק כשהם מבושלים, אינם בכלל היתר זה.
- חכמינו ז"ל תיקנו שלא להבעיר מדורת אש מעצים סמוך לכניסת השבת, אלא בשעה שהאש תספיק לאחוז בעצים מבעוד יום במידה כזו ששלהבת האש תעלה מאליה.
- הסקה של מים חמים, או רדיאטור הפועל על שמן - יש אומרים שאין בהם איסור 'שהייה'. ויש שהורה כי אם קיימות דרגות חום שונות לחימום המים שבמתקן ההסקה, אסור להפעיל את ההסקה במידת חום נמוכה.
- תנור נפט, אם מצבו תקין ודי לו בהצתה ראשונה - מותר להותירו דלוק לשבת ואין בו איסור 'שהייה'; אך אם קיים חשש שישכחו ויגבירו את חומו - יש לעשות פעולה כלשהי למניעת הדבר.

פרטים שונים באיסור 'בישול'

- מיחם העומד על האש וכיוצא בו, ובו מים שלא רתחו - אסור להוציא ממנו בשבת מים בטרם שרתחו כל המים, כיון שפעולה זו מאיצה את חימום המים הנותרים.
- מי שהניח בשבת מאכל שאינו מבושל כלל, או שאינו מבושל כל צרכו, על הכיריים - חובתו להסירו לאלתר, כדי שלא לעבור על איסור דאורייתא של בישול. וגם אדם אחר מחוייב להסירם משם, כדי למנוע מהמניח איסור בישול ואפייה; אולם, אם יש במאכל ובבצק איסור 'מוקצה' - יתכן שאדם אחר אינו רשאי להסירו, משום שאין אומרים לאדם לחטוא כדי למנוע חטא מחבירו.

איסור 'הטמנה'

- חכמינו ז"ל אסרו 'להטמין' תבשיל בשבת אף בדבר שאינו אלא שומר חום. ובדבר המוסיף חום - אסרו להטמין לשבת אף בערב שבת.
- מי שהטמין תבשיל בערב שבת לצורך שבת בדבר המוסיף חום - צריך להוציא את התבשיל מההטמנה לפני כניסת השבת.
- תבשיל (מבושל) שהטמינוהו במזיד בשבת בדבר שאינו מוסיף חום, או בערב שבת בדבר המוסיף חום - אם ההטמנה לא הועילה לחימום התבשיל או לבישולו, מותר לאוכלו.
- יש אומרים שאין איסור הטמנה בערב שבת אלא בהטמנה לצורך סעודת הלילה, ובדיעבד ניתן להקל ולאכול את התבשיל; ובתנאי שלא יעשה כן בקביעות.
- הנחת כיסוי על מאכל כדי לשומרו מלכלוך וכדומה, אינה נחשבת לפעולה של הטמנה. ומותר לכסות אף בדברים ששומרים על חום המאכל, כיון שאין כוונתו להטמנה.
- בהיות עם ישראל על אדמתו, נהגו לתקוע שש תקיעות בסמוך לשבת, כדי להפריש את העם מעשיית מלאכה. ואף לאחר החורבן, היו שנהגו להכריז בסמוך לשבת שיש להתכונן לשבת.

גליון רע"ד
שנה ז' תשע"ז

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

סיפורי חז"ל

דרשו ה' בהמצאו בין ראש השנה ליום הכפורים

מעשה שסיפר רבי חייא בר אבא, שהיה בימיהם זקנים, שכל מי שהיה נותן להם צדקה בין ראש השנה ליום הכפורים היו מקבלים, ואחרי זמן זה לא היו לוקחים. ואמרו הטעם, שכך הם עושים כי זה המנהג ביניהם, או אפשר הטעם שלקחו דוקא רק בעת הזאת, לפי שכל מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה עד יום הכפורים, ומכח רמז זה לא לקחו רק בין כסא לעשור, ועוד אפשר שהטעם הוא שרצו לזכות את הרבים בזה, כי זה הזמן הוא יותר מרוצה ומקובל, כדכתיב "דרשו ה' בהמצאו" היינו בין ראש השנה ליום הכפורים. ויש מפרשים שלכן לקחו רק בעת הזאת, לפי שהיו נותנים להם די פרנסתם והיה די להם, לכן לא רצו לקחת עוד.

(מעשי הגדולים מסכת פאה)

התקבלה תרומה מאת
משפחת הומינר הי"ו
לע"נ מו"ח וסבינו
הר"ר אברהם צבי ב"ר מרדכי
שלמה ע"ה
נלב"ע ב' דראש השנה תנצב"ה

פרשת השבוע

דרשתו של הרה"ק מבעלזא זיע"א לפני התקיעות

מסופר על הרה"ק שר שלום מבעלזא זיע"א, שבשנה אחת בראש השנה בדרשה שלפני התקיעות, במקום לדבר דברי כיבושין כדרכו בקודש, החל לספר היוכוח בין משה רבינו לפרעה, חזר על הפסוקים בפרשת בא, בהם נאמר שהקב"ה שלח את משה לפרעה ושאל, "מי ומי ההולכים", ומשה השיבו, "בנערינו ובזקנינו וגו'", פרעה לא הסכים ואמר "לכו נא הגברים", ואח"כ "רק צאנכם ובקרכם יוצגו", ומשה ענה לו, "גם מקננו ילך עמנו וגו'" "כי ממנו נקח לעבוד את ה' אלקינו". ומתוך דברים אלו פתח הרבי ואמר, "למנצח לבני קרח". הדבר היה פלא בעיני החסידים, מה ענין פסוקים אלו לתקיעת שופר? אך מי ירהיב עוז בנפשו לשאול לפשר הדבר. והנה החסיד ר' אלימלך מטלוסט נהג מדי שנה לשהות בר"ה בבעלזא, ובין כסה לעשור נסע לפרעמישלאן. באותה שנה כאשר דרך על מפתן ביתו של הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן זיע"א, הקדימו הרבי מאיר ואמר לו: השמיעני את

דברי הרבי מבעלזא שאמר לפני התקיעות. החסיד סיפר דברים בהווייתו, צהבו פניו של רבי מאיר והפטיר, בחכמה עמוקה הבקיע הרבי מבעלזא את הרקיעים ופעל ישועות גדולות. גזירה קשה היתה על ילדי ישראל, אבל הרבי מבעלזא טען, אבא, כך כתוב בתורה, בנערינו ובזקנינו נלך, רצו לגזור על בהמתם, וטען כי ממנו ניקח לעבוד את ה', והעביר את רוע הגזירה. ברם סיים רבי מאיר, מכיון שאת העופות לא קלל בדבריו, תפרוץ מגיפה בעופות. ואמנם כן היה, באותה שנה פרצה מגיפה גדולה בעופות, אך באדם ובבהמה לא נגעה.

עוד אפשר לתקן

כשנכנס הרה"ק בעל ה"חידושי הרי"ם זיע"א לבית המדרש דקות ספורות לפני ראש השנה, ניגש אל חסיד אחד, תפסו בידו ואמר לו: ראה כי בדקות ספורות אלו עדיין אתה יכול לתקן את כל השנה, דהרי יום אחד בשנה חשוב שנה, ומקצת היום ככולו, וא"כ יש בכוחך לתקן את כל מה שפגמת, ותזכה על ידי כך לכתיבה וחתימה טובה

זמני השבת

זמני יציאת שבת האזינו
ירושלים: 7:11 ת"א: 7:13 ר"ת: 7:52

זמני כניסת החג
ירושלים: 6:03 ת"א: 6:18

ראש השנה

ערב ראש השנה בבארדיטשוב

ערב ראש השנה בבארדיטשוב, עירו של מליצם של ישראל הרב הקדוש רבי לוי יצחק בן שרה סאשא זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, אמן. האוויר ספוג רטט של קדושה, ערב יום הדין היום והלב היהודי עולה על גדותיו, הוא מלא הרהורי תשובה, כל אחד עושה חשבון נפש לכל השנה החולפת, ומגיע למסקנה עגומה, המאזן אינו מניח את הדת כלל וכלל, גרעון גדול בתורה תפילה ומעשים טובים. וכיצד, תשאלו נוצר גרעון זה? פשוט מאד, פחות מדי למדנו, פחות מדי התפללנו ונתנו צדקה, ולעומת זאת, כמה רכילות ולשון הרע, וכמה עבירות קטנות וגדולות שעברנו עליהן במשך השנה השם ירחם.

ביום זה לא חיכו יהודי בארדיטשוב שהשמש יעיר אותם לסליחות, עם קריאת התרנגול כמו חיש מהר, ובצעדים מדודים כבדים יצאו אל הלילה, כדי ללכת למקוה ולטבול בו, למען היטהר לפני הסליחות. בחזרום מהמקוה מצאו את השמש שעובר מבית לבית, וקורא ליהודים לקום לעבודת הבורא, אולם כאמור לא היה לשמש הרבה לעשות, כי מי ישן בלילה כזה? אורחים רבים נהגו לבוא לבארדיטשוב לימים הנוראים, כדי לשאוב מהאוויר המיוחדת שאפפה את העיר בה חי הצדיק המפורסם הרה"ק רבי לוי יצחק בן שרה סאשא מבארדיטשוב זיע"א. בבואם עתה מהמקוה בהרגשת טוהר וקדושה, ניגשו אל ביתו של הצדיק כדי לקבל שלום ממנו, וללוותו לבית הכנסת לאמירת "זכור ברית".

בהכנסם אל ביתו של הצדיק, לא מצאו אותו בחדרו. והדבר היה לפלא, רק לאחר מכן ראוהו יוצא מהמטבח, כשבידו סל ובו בקבוק משקה, מיני מלוחים ודברי מאפה. להשתוממותם של החסידים לא היה גבול, תארו לעצמכם, בערב ראש השנה לפנות בוקר, כשעומדים ללכת לסליחות, במקום להחזיק בידו את ספר הסליחות והטלית, מחזיק הצדיק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב בידו סל מלא דברים טובים ומתוקים. היתכן? אולם הרבי הקדוש לא נתן לסובבים אותו להתפלא הרבה, הבה ונלך יהודים, קרא, והחבורה יצאה אל הלילה בחוץ שלט עדיין החושך שלטון

בלי מיצרים, הכוכבים עודם מנצנצים על הרקיע, ורק פה ושם נראה אור קלוש מבעד התריסים המוגפים, מאחוריהם מתכונן עוד יהודי ללכת לסליחות. בית הכנסת הגדול היה מאור בשלל אורות, ציבור גדול של יהודים כבר ישב בפנים, אמר תהילים וחיכה לצדיק. אולם הרבי מבארדיטשוב לא נכנס לבית הכנסת הוא הלך הלאה בצעדים מהירים, והחסידיים המשתוממים הולכים אחריו.

לבסוף הגיעה החבורה לקצה העיר, שם נכנסו לבית אחד, וריח בלתי נעים של טבק יין שרף וגופות מיוזעים עמד בו, על רצפת האדמה ישנו זה בצד זה כמו דגים מלוחים יהודים וגויים. רבי לוי יצחק ניגש אל אחת הדמויות הישנות, יהודי רזה ומצומק שעל יהדותו העידו הטלית קטן שלבש, והכיפה הגדולה שהיתה על ראשו. הוא העירו ביד עדינה, באמרו לו כי הוא נוחר חזק, והציע לו להרטיב את גרונו בטיפת משקה, ולהיטיב את לבו במליח ובדבר מאפה. היהודי הסתכל על הצדיק, אך בגלל האפלה לא ראה עם מי הוא מדבר, על כן הוא נתן עליו בקולו הנרגז ואמר לו, יהודי, מה עלה בדעתך? בלי נטילת ידיים לקחת משקה? מה אתה שח, איך אפשר לטעום משהו לפני נטילת ידיים, תפילה וברכה, מה אני בעיניך גוי? רבי לוי יצחק חזר על מעשהו זה עם עוד כמה יהודים, וכולם ענו לו בסגנון זה. לאחר מכן העיר גוי אחד באומרו לו, קום איוון ותשתה כוסית יי"ש. הגוי רק הריח את ריח המשקה, קם כהרף עין, חטף מידי הצדיק את הכוסית והריקה בלגימה אחת, אח"כ גמר את המליח והמאפה באותה צורה, וכששוכנע שלא מצפה לו יותר הסתובב על צידו השני והמשיך לנחור. כן היה גם עם סטפאן וגריגור, וכן עם עוד כמה גויים, עד שסלו של הצדיק התרוקן לגמרי.

אז הרים רבי לוי יצחק את עיניו השמימה ואמר: רבונו של עולם, הבט משמים וראה, יעקב כשקם מהשינה אינו חושב על צרכי גופו, אלא על צרכי נשמתו הוא אינו אוכל ושותה עד שאינו נוטל ידיו, מתפלל ומברך, ואילו עשו חוטף ואוכל. חוטף ושותה בלי נטילת ידיים, בלי ברכה. בפנים קורנות פנה הצדיק אל חסידיו ואמר להם עתה יהודים נלך ל"זכור ברית"

משל ונמשל

למענך אלקים חיים

משל לאיש אחד, שלוח כסף רב בכדי להשקיע בעסק, וכאשר הגיע זמן הפירעון לא היה בידו לפרוע לנושיו, ותבעהו למשפט. קם העורך דין שלו ופנה לשופט ואמר לו: אדוני השופט, אכן כל הנושים האלו צודקים בטענתם על האיש הזה שהוא חייב להם ממון רב ואין לו מה לשלם, אבל הבה ונתבונן, האם כאשר השופט יעניש אותו וישיבו בבית האסורים ירוויחו נושיו מזה? על כן הצעתי היא שהשופט יצוה עליו להמשיך בעסקיו ולשלם לנושיו במשך הזמן כפי שתשיג ידו, ובסופו של דבר יחזור להם כל הכסף שלוח מהם. מה שאין כן, אם ישיבו בבית הסוהר, לא יקבלו הנושים כלום.

והנמשל הוא, שכאשר בני ישראל עושים חשבון נפש איך עברה עליהם השנה, רואים שהמצב הוא מר מאוד. ולכן אומרים להקב"ה, ריבוננו של עולם, אם תתנהג עמנו כפי שורת הדין אמנם נקבל את העונש ח"ו אבל איזה רוח יצא לך מזה? יותר טוב שתכתבנו בספר החיים, ותתן לנו שנה טובה. ובאופן זה נוכל לשוב בתשובה ולתקן במשך הזמן את כל מה שאנו צריכים לתקן. וזהו "זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים וכתבנו בספר החיים למענך אלקים חיים" פירוש, אמנם מצדנו המצב אינו כפי טוב, אבל למענך אנו מבקשים, חיים כי בכך נוכל לעבודך ולתקן את כל מה שעלינו לתקן.

(החפץ חיים הקדוש זיע"א)

כתיבה וחתומה טובה
ושנה טובה ומבורכת
לכ"ק מרן עט"ר אדמו"ר שליט"א
ולכל הנלווים אליו
ולכל בית ישראל

מה מנע מהצדיק לגשת לתקיעת שופר

במרכז בית-המדרש ניצב לו הרה"ק בעל ה"דברי חיים" מצאנו זיע"א. קומתו שחוה, טליתו מופשלת מעל פניו. הכול ממתינים באימה ובדריכות לקראת ניע הראש הקל המוכר של הרבי, אשר יהיה כעין אישור לתוקע להתחיל באמירת הפסוקים הקודמים לתקיעות. לפתע בוקעת אנחה כבדה מתחת לטליתו של הרבי. רעד חולף בגווי החסידים. לאחריה באות עוד אנחות, שנשמעות כבוקעות ועולות ממעמקי נפשו הטהורה. איש אינו מפר את השתיקה. אולם בעיני החסידים ניתן לקרוא בבירור את תחושת הזעזוע והרתת. מה מביא את הרבי להיאנח כל-כך? שמה גזירה קשה מרחפת, חלילה, מעל ראש הקהילה? ואז בא הרגע המיוחל. הרבי מרים את ראשו ומתגלה לקהל בכל הדרת-פניו. התוקע כבר עומד מוכן לפתוח באמירת "מן המיצר". אולם לפתע תופס הרבי בשתי ידיו בקצות טליתו ובתנועה זריזה מסירה מעליו. יורד ממנה ופוסע לעבר פתח בית-המדרש. מבוכה מעורבת בבהלה אופפת את הכול. הרבי יוצא החוצה ופונה אל ביתו. שעה ממושכת ניצבו הכול במסומרים למקומותיהם. מעולם לא קרה כדבר הזה. לבסוף, כשהתאוששו מעט כמה מראשי הקהל, הוחלט לשגר אל הרבי משלחת נכבדה של זקני החסידים כדי לעמוד על פשר הדבר. בחיל וברעדה נקשו נציגי הקהל על דלת חדרו של הרבי. כשפתחו את הדלת, הופתעו למצוא את הרבי יושב סמוך לשולחנו, ושלפניו פתוחה מסכת ראש-השנה. פניו קורנות מתמיד. עיניו מפיקות את מבטן החמים והטוב, אבל דוק של עצב מעיב עליו. החסידים, שציפו אולי לראות את הרבי יושב ואומר תהילים בבכיות רמות לביטול 'הגזירה', הופתעו למצוא יושב רגוע ונינוח מול הגמרא. הרבי לא הניח להם זמן רב לתהיות, וניגש מיד לעניין: "אתמול, סמוך להתקדש החג, נכנס אלי אחד החסידים שהגיע לכאן לראש-השנה. פניו נראו אומללות מאוד והוא שפך לפני את ליבו. גל של מצוקות אופף אותו. יש לו שתי בנות שהגיעו לפירקן, ואין לו במה להשיאן. הוא עצמו חלה לאחרונה במחלה קשה וכך נשבר מטה- לחמו, שממנו חי בדוחק עד עתה. "שאלתי אותו", ממשיך הרבי, "בכמה כסף מדובר, והוא פירט באוזני את כל צורכי החתונה ובכללם את הנדוניה, שהסתכמו לסכום רב באמת. כששאלתי אם ניסה להיעזר באנשי-שלומו, השיב לי בעצב, כי אכן ניסה, אולם הושב ריקם. התשובה שקיבל הייתה שהקופה ריקה, המצב הכללי קשה, וטענות דומות. בלב נשבר ביקש ממני, כי בתפילות ראש-השנה אעתיר לפני הקב"ה שיוציאו ממצוקתו". על פניהם של חברי המשלחת ניכרה תדהמה. מצד אחד, נגולה אכן כבדה מליבם כשהתברר שאין מדובר חלילה בגזירה כללית. מצד שני, נבוכו מגילוי הסיבה להתנהגותו של הרבי. הרבי הביט בעיניהם והמשיך: "מצוקתו של החסיד לא נתנה לי מנוח בתפילת ערבית אמש. גם היום, בתפילת שחרית, עלתה לנגד עיני דמותו המתחננת. כשהגעתי לתקיעות, שאלתי את עצמי כיצד אני יכול להצהיר לפני הבורא כי מקבל אני אותו עלי כמלך, בשעה שבבית-המדרש הזה עומד יהודי שבור וחסר- אונים. החלטתי אפוא, כי לא אגש לתקיעות השופר עד אשר פרנסי הקהל יקבלו עליהם לפתור את מצוקתו של אותו חסיד". והרבי הוסיף: "רוצה אנוכי לקבל מפיכם פירוט מלא ומפורש של סכומי ההתחייבות שכל אחד ואחד מקבל עליו".

החסידים פרשו לחדר סמוך, וכעבור שעה קלה שבו והתייצבו לפני הרבי. הרבי תבע לדעת מי ייתן וכמה, וכשהחשבון הכללי הגיע לסכום הדרוש במלואו, נחה הבעה של שביעות-רצון על פניו. כעבור שעה קלה שב הרבי אל מקומו בבית-המדרש. הפעם לא נזקק הרבי להכנות יתרות, אלא תכף ומיד סימן לתוקע וזה פתח מיד באמירת הפסוקים: "מן המיצר קראתי... ענני במרחב...".

ציון אדם לחברו

לוותר לחברו שחטא נגדו

בעיר ראדין היה פעם ראש ישיבה תלמיד חכם גדול, וסיפר שה"חפץ חיים" זיע"א דיבר פעם שיחת התעוררות עצומה לפני ראש השנה, ובין דבריו אמר: האדם בא לפני הקב"ה בערב ר"ה ומשיח לפניו לבו ואומר: אני בא אליך בערב ראש השנה, ומבקש ממך שתסלח לי על כל עוונותי ופשעי, והקב"ה יכול לענות: מדוע אמחל לך? והרי כל השנה אתה דבוק בתאוות רעות ומתנהג נגד רצוני, למה שאמחל לך? אבל יש דבר אחד שבו אפשר לפייס את הקב"ה ולרצותו שימחל, אם אני מוותר לחברי שחטא כנגדי, מעביר על מידותי, דן אותו לכף זכות ומוחל לו על כל הרעה שעשה לי ומרחיק את השנאה מלבי, ואני מכניס בי אהבת ישראל, כי אז הדברים ק"ו, אם אני בשר ודם קרוץ מחומר אני מוחל לחברי, אזי הקב"ה בוודאי צריך למחול לי, אם אני העברתי על מידותי ודנתי לכף זכות והייתי רחמן באותה שעה, בוודאי אבי שבשמים, הרחמן האמיתי, תרחם עלי ותמחול לי על כל מה שחטאתי ופשעתי נגדך.

ולב אלמנה ארנין

סיפר יהודי אחד: בהיותו נער למד בישיבת סלובודקה בבני ברק, הוא היה יתום מאביו והתכונן לשהות בישיבה בימי ראש השנה, אך בערב ראש השנה הוא נקרא לפתע לחדרו של ראש הישיבה, גאון המוסר

הרה"צ רבי אייזיק שר זיע"א, ששאל אותו, היכן אתה מתכונן להיות בראש השנה? הילד נבהל מעצם השאלה והשיב בלחש "בישיבה". אז הסביר לו רבי אייזיק כי לא כן עליו לעשות, יש לך אימא אלמנה, היא תבוא בראש השנה לבית הכנסת, מעזרת הנשים תשלח מבט לעבר היכל התפילה, את בעלה היא לא תראה בין המתפללים, גם לא את בנה, ולבה יעגם עליה מאד, עליך איפוא לנסוע מיד הביתה, ולהתפלל באותו בית כנסת שבו התפלל אמך האלמנה. כאשר החל שלמה הצעיר להתחנן שברצונו לחוש בראש השנה את אוירת הישיבה, השיב לו רבי אייזיק בנחישות, שלא מצאנו בשום מקום כי חובה להרגיש אווירה של ישיבה, אבל יש פסוק מפורש שבו נאמר, 'ולב אלמנה ארנין'.

למחול לכל יהודי

מסופר על הגאון רבי בן ציון אבא שאול זיע"א, שמימיו לא הלך לישון ובלבו קפידא על מישהו, מלבד פעם אחת שבמקרה ההוא קרה שאותו אדם שפגע בו לא צדק, אלא הוא צודק בטענות ובטרוניות שלו כלפיו, אבל כשהגיע לומר קריאת שמע שעל המיטה שאז אומרים "הנני מוחל וסולח לכל מי שהכעיס והקניט אותי או חטא כנגדי", לא לומר את התפילה הזו זה לא בא בחשבון. ואז ישב זמן רב עד שניקה מלבו כל טינה כלפי אותו אדם, ואז אמר את הרבש"ע כבכל יום.

תילולא דצדקיא

יום חמישי א' דראש השנה שרה אמנו

הגה"ק רבי מאיר לייבוש (מלבי"ם) ב"ר יחיאל מיכל

הרה"ק רבי נחום ממאקרוב ב"ר מרדכי מטשרנוביל

הרה"ק רבי מאיר מבארדיטשוב ב"ר לוי יצחק

יום שישי ב' דראש השנה

רבי אמנון ממאגנצא (בעל ונתנה תוקף)

הגה"ק רבי נחמן צבי אפשטיין ב"ר יצחק אב"ד קאלמייא

הרה"ק רבי ישראל מטטולין ב"ר אשר

הרה"ק רבי ברוך מרדכי מקוידניוב ב"ר שלמה חיים

שבת קודש ג' תשרי

הגאון רבי ישראל ליפשיץ ב"ר גדליה

(תפארת ישראל)

הרה"ק רבי יצחק דוד בידרמן ב"ר משה מלעלוב

יום ראשון ד' תשרי

הגה"ק רבי אברהם דאנציג ב"ר יחיאל מיכל

(חיי אדם)

הגה"ק רבי יואל הלפרין ב"ר יצחק אייזיק

מאוסטראה המכונה בעל שם

יום שלישי ו' תשרי

הרה"ק רבי אריה לייב הסבא משפאלע ב"ר

ברוך (תקע"ב)

הרה"ק רבי מרדכי ב"ר דוד מטאלנא (תרל"ב)

יום חמישי ח' תשרי

הרה"ק רבי נח ב"ר מרדכי מלעכוויטש (תקצ"ד)

הרה"ק רבי אלעזר ניסן מדראביטש ב"ר משה

מאיהעל (תרט"ו)

יום שישי ט' תשרי

הרה"ק רבי דוד הלוי מטטעפין ב"ר שמואל

(תלמיד הבעש"ט - תקע"א)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

מאת הרה"ג נגליאל הכהן רכטביץ שליט"א
מח"ס "גם אני אודך" ו"מפרסם יוסף הרש"ם על המעשים.

קדיש גם לאחר י"ב חודש

בפלא יועץ (ערך כיבוד אב ואם) כתב דברים נוראים ומרגשים עד מאד, וז"ל:

"ויאמר קדישים ויתפלל עבור מנוחת אביו ואמו, ולא יעשה כן בי"ב חודש יום יאהרציי"ט לבה, כי מי הוא זה בדור יתום זה שנקא האיש מען במשפט י"ב חודש, ואחר כך ינוח ויעמוד לגורלו, ולמיחש בעי, ומה גם שאמירת קדישים אינו כדי להציל מעונש בלבד, אלא גם כן גורם עילוי לנפש המת, הנה כי כן ראוי לכן שכל ימי חייו תהא דיוקנו של אביו חקוקה בפניו, וידמה כאלו צועק מרה מתוך אש להבה, ואומר בני ידידי חונוני חונוני הצילו מחרב נפשי מיד כלב יחידתי, ואף אם חושב שאביו צדיק גמור ותתענג בדשן נפשו, ידמה כאלו נותן לו מטעמים כאשר אהב אביו, בעבור תברכהו נפשו, לא יגרע אפילו יום אחד כל ימי חייו מלומר קדיש, וליתן צדקה עבור נפש הוריו".

לזכות ה"ה

ישראל אהרן בן שרה מלכה הי"ו
להתברך בכתיבה וחתומה טובה
ובשנה טובה ומבורכת בכל מילי דמיטב

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז

גליון רע"ה
שנה ז' תשע"ז

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

סיפורי חז"ל

כי המשפט לאלהים הוא (א' - י"ז) מסופר בתלמוד: בעיר בבל היה עשיר אחד שעשה עוול לעני אחד, והעני החליט לתבוע את העשיר לדין תורה, הלך העני לבית דינו של רב שהיה גדול הדור ואמר: ברצוני לתבוע את עשיר פלוני לדין תורה שעשה לי עוול, רב שלח אחרי העשיר להזמין אל בית הדין, אך העשיר מחמת גאוותו סירב לבוא ולהתדיין עם אותו עני, ואמר לשליח: וכי אני אבוא להתדיין עם אותו עני? והרי אם יבואו כל הגמלים של הערבים, לא יוכלו לשאת את מפתחות האוצרות שלי מחמת רוב עושרי. ולכן אין זה מכבודי לבוא לבית הדין. כששמע רב כך, אמר: מדוע מתגאה זה בממון שאינו שלו? יהי רצון שתהא קללה בממונו, מיד יצאה גזירה מהמלך שיכנס הוא וכל אוצרותיו לטמיון לאוצר המלך. מיד בא העשיר לפני רב בבכיה, וביקש שיתפלל עליו שהמלך יחזיר לו את ממונו, וכן היה שהמלך החזיר לו.

(ירושלמי נדרים ט' - ד')

פרשת השבוע

כל הצער והייסורים, כל הצרות, עגמת הנפש, המחלות והפסד הממון שעברו עליו ועל נפשות ביתו בשנה זו. לאחר שסיים לקרוא אמר: "ריבונו של עולם, אם נעשה חשבון על פי היישר, הרי שאתה חייב לי יותר ממה שאני חייב לך. אבל ערב יום הכיפורים היום, זמן סליחה ומחילה, ולא ארצה לדקדק עמך בחשבון. בשל כך הננו מוחלים לך על כל מה שעשית לנו, וגם אתה תמחל לנו על כל העבירות שעשינו לך." אחר כך מזג החייט כוס יין שרף, בירך עליה ואמר בקול רם: "לחיים, ריבונו של עולם! הננו מוחלים זה לזה על כל עונותינו. כל העבירות שלנו בטלות ומבוטלות, כאילו לא היו כלל בעולם. לחיים!" אז אכלו ושתו החייט ובני ביתו מתוך שמחה רבה מאוד. לאחר שראו התלמידים כל זאת, שבו אל רבם, רבי אלימלך, וסיפרו לו כל מה שראו. קשים היו בעיניהם דבריו של החייט ונראו כחוצפה כלפי הבורא. אמר להם הרב הקדוש רבי אלימלך מליזענסק: "דעו לכם כי כאשר אומר החייט את דבריו, מתכנסים ובאים הקב"ה בעצמו עם כל הפמליה שלו. ודברי האמת שאומר החייט גורמים שמחה, רצון וחדווה בעולם הזה ובעולם העליון."

תשובה מתוך שמחה
שנה אחת בלילה שלפני יום הכיפורים, אמר הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זיע"א לכמה מתלמידיו: "אם רצונכם לדעת איך לעשות את מנהג הכפרות כפי שצריך, לכו וראו מה מתרחש בביתו של החייט שגר בקצה העיר". עם עלות השחר הלכו התלמידים אל ביתו של החייט, הציצו בחלון וראו כי החייט ובניו קמו בבוקר והתפללו תפילת שחרית פשוטה, כדרכם של חייטים. אחר התפילה לבשו בני הבית בגדי שבת, הדליקו נרות וישבו מתוך שמחה רבה ליד השולחן הערוך בכל טוב. טרם התחילו לאכול, לקח החייט ספר מן הארון, פתח אותו ואמר: "ריבונו של עולם, הגיע הזמן לעשות בינינו חשבון על כל העברות שעשינו, כי זמן כפרה הוא כעת לכל ישראל." אז התחיל החייט לקרוא מתוך הספר את כל העבירות שעשה במשך השנה, שאת כולם רשם לפניו בספר הזיכרון הזה. לאחר שסיים, הוציא מן הארון ספר נוסף, גדול וכבד מן הראשון, וכך אמר: "ריבונו של עולם, קודם לכן הזכרתי את העברות שעשיתי אני, ועכשיו אמנה את הצרות שעברו מיום כיפורים בשנה שעברה." ואז התחיל לקרוא מתוך הספר השני את

זמני השבת

זמני יציאת שבת
ירושלים: 7:11 ת"א: 7:13 ר"ת: 7:52

זמני כניסת החג
ירושלים: 6:03 ת"א: 6:18

האזינו - שובה

בשמחה את כל התנאים שהציג ר' אריה לייב, וברכו על המוגמר, ברוך השם יש לזוטופולי שוב שמש.

אחד התנאים של רבי אריה לייב היה, שיחממו את המקווה פעמיים בשבוע בנוסף לערב שבת, בשבועות הראשונים קיבל הבלן את התנאי ומילא אחר ההוראות שקיבל, אולם במשך הזמן התברר לו כי במשך השבוע איש אינו מבקר במקווה זולת השמש, שנוהג היה לטבול כל יום אחרי חצות הלילה, התמלא הבלן כעס, היתכן, מי שמע דבר כזה לחמם את המקווה רק בשביל השמש? מה פתאום הוא צריך ללכת למקווה כל יום, ובכלל, מי שמע שהולכים למקווה סתם ביום של חול? אני יודע שנוהגים ללכת למרחץ ביום ששי לכבוד שבת קודש, כך חשב הבלן ועשה דין לעצמו, לא זו בלבד שהפסיק לחמם את מימי המקווה במשך השבוע, אלא אפילו תלה מנעול גדול על הדלת, הוא לא ידע כי אצל חסידים נהוג לטבול במקווה בכל יום. הבלן לא היה יכול לטבול שיגעון שכזה. רבי אריה לייב ניסה לדבר עם הבלן ולהשפיע עליו שיחדל מלהתנכל לו, הוא ממש התחנן לו שיתן לו לפחות את המפתח, הוא אפילו הציע לו כסף, אולם הלה התעקש ובשום אופן לא היה מוכן לסגת מעמדתו. בראות ה"שמש" – הצדיק כי אין הבלן זו מדעתו הנחרצת ואין סיכוי שיסכים, אמר לו הרבי: ראה נא ידידי, אם תתן לי תקיעת כף שלא תספר לאף אחד, אני אגלה לך סוד שיגרום לך נחת רוח גדולה, וממש יחייה אותך ואת משפחתך, אולם זאת בתנאי אחד, שתפתח לי את המקווה ותמשיך לחמם אותה כמו שהיה בתחילה, ובנסיון זה כבר לא היה הבלן מסוגל לעמוד, יצר הסקרנות גבר עליו והוא רצה לדעת את הסוד, ונתן לרבי תקיעת כף כמבוקש.

או אז אמר לו ר' אריה לייב: דע לך שיכולתי להעניש אותך עונש חמור ביותר על היחס הנוקשה שלך, במלה אחת יכולתי לעשותך גל של עצמות רח"ל, אלא מאי? אני לא נוהג לעשות דברים כאלה, אדרבה במקום עונש אני אעשה לך טובה גדולה מאד. הנה יש לך בת בוגרת שצריכה להשתדך, אבל היא למרבה הצער התעוורה לפני שנים אחדות, ואינך יכול למצוא לה שידוך, אם אתה תפתח לי את המקווה כמו מקודם, אתפלל בשבילה הלילה עוד לפני לכתך למקווה, שה' יתברך שהוא פוקח עיוורים יפקח את עיניה, והיא תחזור לראות כמו מקודם. הבלן התקשה להאמין כי השמש אכן מסוגל לחולל מופת כזה, אולם מאידך לא רצה להפסיד את הסיכוי, אולי בכל זאת זה יצליח, הסכים הבלן שרבי אריה לייב ילך למקווה בכל יום, ולראיה נתן לו איפוא את המפתח של המקווה.

ה"סבא" משפאלי לפני שנתגלה

לפני שהרה"ק רבי אריה לייב ה"סבא משפולי" זיע"א (יומא דהילולא ו' תשרי) נתפרסם כמנהיג וצדיק ובעל מופת, הוא ערך גלות, ונדד במשך שנים רבות על פני ערי רוסיה וכפריה, כשהיה מגיע למקום מסוים, הוא היה נכנס להקדש הכנסת האורחים המקומית, שם מצאו הנודדים קורת גג מעל לראשם, ואנדי הקהילה שבה דאגו גם למזונותיהם. לקראת שבת היו בעלי הבתים מחלקים את האורחים ביניהם, והזמינו אותם לסעוד על שולחנם בשבת קודש.

מסופר: פעם אחת כאשר הגיע הרה"ק משפולי לעיירה ולזוטופולי, לא הרחק מקייב שבאוקריינה, מצא שם קהילה של יהודים יראי שמים, אבל אנשים פשוטים ביותר, מלבד להתפלל ולומר תהילים, הם לא ידעו כלום, ומשום כך היה האדם החשוב ביותר בעיירה, דווקא השמש של בית הכנסת, מדוע? כי הוא היה גם בעל הקורא בתורה, וגם בעל התוקע בראש השנה וכו'. לאחר שהגבאים התנו תנאי למי שהציע את עצמו לתפקיד שמש שיידע לקרוא בתורה ולתקוע בשופר, אלה היו שני דברים שיהודי העיירה פחדו ורעדו מפניהם ביותר, פרשת התוכחה בה קוראים בתורה פעמיים בשנה, והתקיעות בשופר בראש השנה ואחרי נעילה של יום כיפור, שני הדברים כאחד הטילו אימה ופחד לא מובנים על יהודי זוטופולי, ואיש מהם לא היה מוכן לקחת את התפקידים הללו על עצמו, לכן היו מעמידים תנאי כאשר שכרו להם שמש, שיהיה זה הוא שיקרא בתורה וגם יעלה לתורה לפרשת התוכחה, וגם יתקע בשופר מתי שצריך.

השמשים של העיירה לא האריכו ימים, לא חלילה בשל התוכחה או תקיעות השופר, אלא מסיבה הרבה יותר פשוטה, הם היו לרוב אנשים באים בימים, עניים ואביונים, כי הרי מי מוכן להשכיר את עצמו להיות שמש, ועוד בתנאים כאלה? ממילא היתה תחלופה גדולה של שמשים, וכאשר ר' אריה לייב בא לעיירה, הם היו מודאגים מאד לאחר שהשמש הזקן שלהם הלך לעולמו, והם לא מצאו מי שיהיה מוכן למלא את מקומו, גבאי המקום חיפשו שמש ממש בנרות, והם שאלו את ר' אריה לייב אם הוא יודע לקרוא בתורה ולתקוע בשופר, ואם יהיה מוכן לקבל על עצמו את תפקיד השמש? ר' אריה לייב השיב בחיוב, הוא אכן יודע לקרוא בתורה וגם יודע לתקוע בשופר, ואף מוכן לקבל על עצמו את תפקיד השמש, אולם התנה זאת בכמה תנאים, מובן מאליו כי הגבאים קיבלו

משל ונמשל

לחזור בתשובה מאהבה

משל לאדון אחד שקנה שני עבדים בעד כסף רב, ואחרי שהיו אצלו ימים אחדים, ברחו שניהם בלילה אחד, זה ברח מצד זה של העיר וזה מצד שני, ולא אמר אחד לחברו מבריחתו דבר. והנה שניהם לא הלכו בפרשת דרכים מיראה, אולי יודע לאדון ע"י עוברים ושבים אנה הלכו, והנה אחד הלך ליער ושמע קול שחל, והלך לצד אחר ושמע המית דוב, ומדאגה אולי למטרף חיות, חזר לעיר ושב לאדונו באימה. ואז אמר האדון למה חזרת אלי? ואמר מפני קול שחל דוב ואמרתי בלבי זה העונש הגיע לי על עול שעשיתי שברחתי. ואמר האדון ודאי אתה חייב מיתה, אבל למה אפסיד ממוני? לכן לא אמיתך, אבל תתקן מעט מעט עוונך עד גמירא, והעבד השני אשר הלך לצד אחר, נזדמן לו דרך טובה, ובא אל פרדס נאה, ואכל לשובע ממיני פירות טובים וגם נתן בכליו, ובעת התענוג מטוב הגן נתן אל לבו, אני אוכל למעדנים ואדוני נעצב עלי על אבוד ממוני שנתן בעדי, ואיך אשא פני? ותפעם רוחו כי לבו דווה על העוול שעשה, ולכן גמר לשוב אל אדונו, ובבואו אליו נפל לפניו ואמר חטאתי ועתה עשה עמי כנפשך, ויען האדון ולמה חזרת? והשיב כי לבי דווי על העוול שעשיתי, ואם לא תאמין ראה הפירות הטובים בתרמילי, א"כ לא הכריחני דבר אלא לבי. ויען האדון עתה ראיתי טוב לבך, לכן תהיה בן חורין, ואשימך ראש על כל עבדי.

הנמשל: אנו עבדים להשי"ת שקנה אותנו בידו החזקה ממצרים, וברחנו מעבודתו. והנה אם אחד שב מיראת העונש לא יאות לו שכר על שובו, יען שהוכרח לשוב, ועל כן נשאר חטא וצריך כפרה כשוגג, ואם לא הכריח אותו דבר, אלא מטוב לבו שרואה מאהבת השם שיאות לשוב, לכן עתה הוא מראה דבר חדש, דהיינו לב טהור, מה שלא היה קודם שחטא, לכן אלו זדונות הביאו לו זכיות, כלומר כל הדברים שעושה אח"כ הם בלב טהור.

(זכרון אבות)

למחרת בבוקר פרצה מהומה רבתי בביתו של הבלן, הבת הבכירה התעוררה בהתרגשות גדולה, ובקולי קולות היא קראה לאביה ואמה וצעקה בשמחה, אני רואה! אני רואה! היא צחקה ובכתה חליפות, והבית היה על גלגלים. מסתבר כי הראייה חזרה אליה כבמטה קסמים, מיד באו כל השכנים לחזות בפלא הגדול, והעיירה כולה היתה כמרקחה, איש לא העלה על דעתו כי השמש של בית הכנסת הוא האחראי למה שקרה, הבלן שנתן תקיעת כף שמר את מוצא פיו ולא גילה את הסוד לאיש. רק כעבור שנה כאשר הבלן חלה במחלה קשה, וחש כי ימיו ספורים, הוא שלח לקרוא לגבאים, ובנשימתו האחרונה גילה להם את הסוד של בתו, הוא ביקש אותם לספר בעיירה כי השמש הוא איש קדוש וצדיק נסתר, שכולם יידעו איך להתנהג אליו בדרך ארץ. השמועה על אודות ר' לייב בעל המופת פשטה לא רק בזלוטופולי, אלא בכל הסביבה הקרובה והרחוקה, מכל המקומות החלו אנשים לבוא לעיירה כדי לשטוח את צרותיהם ובעיותיהם, ולבקשו שיתפלל עבורם, לבריאות, פרנסה, ילדים וכו'.

אולם רבי אריה לייב עדיין לא היה מוכן לקבל על עצמו להתגלות ולהיות רבי של חסידים, הוא עדיין לא השלים את מכסת הגלות שהשית על עצמו, והיה עליו לבקר עדיין בערים ועיירות רבות והרבה שליחויות לבצע, הוא הודיע איפוא לגבאים כי עליו לעזוב את העיירה ולחדש את נדודיו, הוא אכן יצא לדרך והמשיך לנוע ולנדוד במשך שמונה שנים רצופות, לאחר מכן הוא קיבל על עצמו את הרבנות של העיר שפאליע וכאן זכה לכינויו הסבא משפולי. זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

צ'ין אדם לחברו

להיזהר בכבודו של כל יהודי הגה"צ רבי ישראל יעקב ארטן זיע"א בעל "תורת המידות", סיפר פעם: בעת שלמדתי אצל מורי הגה"צ רבי חיים אלעזר וקס זיע"א בעל "נפש חיה", קרה הדבר תוך כדי השמעתו את השיעור לפני התלמידים, נכנס אדם אחד ואמר לרב שחפץ לומר לפניו עתה איזה חידוש בתורה, הרב מגודל ענותנותו וזהירותו בכבוד הבריות, לא דחה את המבקש וביקש אותו שיאמר, הלה החל להשמיע את חידושו אשר היו פשוטים מאד, ואילו הרב ריכז מחשבתו והקשיב בדריכות לדבריו. התלמידים שהריחו את טעם החידושים שלו, מאימת רבם התאפקו מלצחוק בקול רם, וחייבו להם בשקט, כשסיים דבריו, בירכו הרב שיתחזק בלימודו, אולם הלה לא אמר די בכך, ואמר שרוצה להשמיע עתה פלפול נוסף, והחל להניף ידיו ולהרצות את "חידושו". יותר לא יכלו הבחורים להתאפק, ופרצו בצחוק בקול רם, תיכף התנצל הרב לפניו, כי הבחורים קשה להם עתה להתרכז בדבריו, היות והם עומדים בתוך השיעור בסוגיא אחרת, לכן מזמינו שישוב אליו בהזדמנות אחרת. האורח הבלתי קרוא נפרד מהרב, ויצא לדרכו, הרב נחפו ודילג אחריו ודקות ארוכות דיבר על לבו דברי התנצלות שלא יקח ללבו צחוקם של הבחורים, וכי הם לא נתכוונו להמעט כבודו ח"ו, רק שצר להם להפסיק מהעניין בו הם עוסקים. כשחזר הרב אל התלמידים פנה אלינו בדברי תוכחה: "בניי, כמעט

שאבדתם חלקכם בעולם הבא, אילולא שפייסתי את האורח ונתרצה למחול לכם, הכיצד אפשרתם לעצמכם לצחוק מיהודי? ועוד אחד שעוסק בתורה, ולהלבין פניו ברבים, עתה עמלתי להוציא מלבו כל קפידא עליכם עד שנוכחתי כי הוא מוחל לכם, אולם מעתה היזהרו וחישמרו בכבוד הבריות כי עוון גדול זה ואין לו כפרה.

להאיר פנים לכל אדם

מסופר על הגה"ק רבי יחזקאל טרנא זיע"א ראש ישיבת חברון, שאמר פעם את הדברים דלהלן: האדם עם כל חטאיו והכעסתו את השם יתברך, עומד לפניו ומבקש ממנו על הארת פנים "ברכנו אבינו כלנו כאחד באור פניך", ואילו האדם לחברו ואפילו בידידו האהוב ביותר, גם על דמיון שווא מיד הוא בא להקפדה, ומונע ממנו הארת פנים ומראה לו פנים זועפות. וברור שלא זו הדרך.

או לי שביישתי

מספר הגה"ק רבי יחזקאל אברמסקי זיע"א: נכנסתי פעם אצל רבי הגה"ק רבי חיים מבריסק זיע"א, ומצאתיו שהוא יושב ומיצר בנפשו מאוד. שאלתי אותו בבהלה מה אירע? והשיב לי רבי חיים בקול מדוכך: לפני שעה קלה יצא מכאן אדם בלתי שפוי בדעתו, וחושש אני שנעלב מן הדברים שאמרתי לו, אוי לי שביישתי את מי שאין מחילתו מחילה, הוא נתבייש על ידי והבושה שלו היא בושה לכל דבר, אבל בשל מצבו לא יוכל סלוח לי.

תילולא דצדקיא

שבת קודש ג' תשרי הגאון רבי ישראל ליפשיץ ב"ר גדליה (תפארת ישראל) הרה"ק רבי יצחק דוד בירדמן ב"ר משה מלעלוב

יום ראשון ד' תשרי

הגה"ק רבי אברהם דאנציג ב"ר יחיאל מיכל (חיי אדם)

הגה"ק רבי יואל הלפרין ב"ר יצחק אייזיק מאוסטראה המכונה בעל שם

יום שלישי ו' תשרי

הרה"ק רבי אריה לייב הסבא משפאלע ב"ר ברוך (תקע"ב)

הרה"ק רבי מרדכי ב"ר דוד מטאלנא (תרל"ב)

יום חמישי ח' תשרי

הרה"ק רבי נח ב"ר מרדכי מלעבוויטש (תקצ"ד)

הרה"ק רבי אלעזר ניסן מדראביטש ב"ר משה מאיהעל (תרט"ו)

יום שישי ט' תשרי

הרה"ק רבי דוד הלוי מסטעפין ב"ר שמואל (תלמיד הבעש"ט - תקע"א)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רכטיבין שליט"א מו"ס "גם אני אדוך" ו"מפרסם יוסף הדר"ם על המעשים.

עבירות שבין אדם לחברו

א) עבירות שבין אדם לחברו אין יום הכיפורים מכפר עד שיפייס את חברו, ואפילו לא הקניטו אלא בדברים צריך לפייסו. (שו"ע או"ח סימן תר"ו, סעיף א')

ב) אם אינו מתפייס בראשונה, יחזור וילך פעם שניה ושלישית, ובכל פעם יקח עמו שלשה אנשים, וכן בכל פעם שהולך ינסה לפייסו בריצוי אחר. (שו"ע שם, ומגן אברהם ס"ק א')

ג) אם לא נתפייס בשלשה פעמים, אינו זקוק לו יותר, ואם רצה לפייסו יותר מותר רק אם אין שם בזיון התורה, ומכל מקום צריך שיאמר לפני עשרה שביקש ממנו מחילה, כדי לפרסם הדבר שמצידו עשה מה שהיה יכול לפייסו. ואם אף אדם לא ידע שפגע בו, אינו צריך לומר כן לפני עשרה. (שו"ע ורמ"א שם, מגן אברהם ס"ק ב', מ"ב ס"ק ו', כף החיים שם ס"ק כ"ד)

ד) אף שחבירו מקפיד עליו שלא בצדק חייב לפייסו. (שפת אמת יומא דף פ"ו ע"ב, בד"ה איקפד)

לזכות הר"ר

פינחס צבי בן פייגא מלכה ומשפ' להתברך בגמר חתימה טובה ובשנה טובה ומבורכת בכל מילי דמיטב

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז

פְּרֻשַׁת הָאָזִינוּ | תשע"ח

אָסוּר לְקַרְא בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה | נָא לְשׁוּמְרֵי קְדוּשַׁת הַגְּלִיוֹן

פְּרֻשַׁת עֵינַי חַמְדָּה

יִצְחָק לְאִיזוֹר ע"י בֵּית הַכְּנִסִּית שְׁכוֹנַת עֵין חַמְדָּה - אֲבִשְׁרַת צִיוֹן

לרפואת כל חולי ע"י ובכללם ציון בן צ'חלה ולרפואת והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

פְּרֻשַׁת הָאָזִינוּ - תְּשׁוּבָה מֵאֲהָבָה

העלון מוקדש להצלחת

יצחק אריאל בן טובה
 שמואל אימן בן אסתר זרי
 משפ' שטרית
 מאיר ישראל בן רחל ברכה-
 ליאור יהושע סומך וב"ב
 יהודה אריה בן רחל ברכה
 עינת בת רחל ברכה
 רחל ברכה בת פדילה דליה
 נעם יצחק בן רחל ברכה חי הפקות ואירועים
 יוסף ליאור בן דליה אפרת פרנסה בקלות ובשפע
 שלמה ודנה דוד וב"ב
 קסיר אפרים וב"ב
 י.מ.ש כדורי
 אקבלי יוסף חיים בן נסכה
 שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן בן אסתר
 תרצה בתיה בת ימנה נינט
 עמית בת טובה
 נתנאל בן ג'ינה
 אסף בן סופיה
 מיטל בת מלכה
 טליה עדן אסתר בת שולמית יפית בת ג'ינה
 שירי ימנה בת שולמית שמעון בן שולמית
 אנהל חביבה בת שולמית אורן בן נעמי

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי
 אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי
 סיון בת אסתר
 נועה בת מזל טוב
 דינאל בן שרה ואושרית בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא
 ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים
 מרדכי ניזרי בת פרח- בריאות ואריכות ימים
 מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעמה
 אסתר בת סוליקה סימי בת סוליקה
 אורן בן אסתר דינה בת מזל
 יהודית אסתר פראל בת חיה- בריאות ואריכות ימים
 נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל
 שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה
 תמר פורטונה בת מיסה רפאל משה בן רחל
 מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה
 יהודה אריה בן רחל ברכה טובה בת אורה
 שלו בן מזל פחימה אליהו בן מאיה
 יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה
 מישא אסתר בת זוהרה שאול בן סילביה
 עינת בת רחל ברכה בנימין בן יקוט
 רינת רחל בת עפרה יצחק בן פנינה
 רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה
 רונית בת סבריה קנסט בת דגטו
 יצחק בן חנון ר' אליעזר בן עטיה

אם נתבונן בפסוקים, נמצא לכאורה כפילות מיותרת: בפסוק הראשון- מזכירה התורה "וְהִשְׁבַּתְּ אֶל לְבַבְךָ (דברים ל, א)" כלומר בני ישראל כבר חוזרים בתשובה, ואילו בפסוק השני- התורה כופלת: "וְשָׁבַתְּ עַד ה' אֱלֹקֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹלוֹ (דברים ל, א-ב)"

שאינה ראויה, וכי דרך החיים, שהיא נכונה ואמיתית - הינה דרך התורה ומצוותיה. ומעתה נראה, שכאשר יבואו הקללות על בני ישראל (כפי שמובא בפרשתנו: "אִיכָה יִרְדֹּף אֶחָד, אֶלֶף, וְשָׁנַיִם, וְיָנִסוּ רַבְבָּהּ"- דברים לב,ל). הם יתבוננו וינסו לחקור בדבר הסיבה, שגרמה להם כל זאת, ובלי כל ספק יגיעו למסקנה, כי בשל עוונותיהם פקדה אותם הרעה.

או אז אמנם יחזרו בני ישראל בתשובה - אולם תשובה זו לא תהיה משובחת ומעולה, כאשר היא אינה תשובה מאהבה - אלא תשובה מיראת העונש ומפחד ה'.

ואכן, הקב"ה מצפה, שבעקבות התשובה הראשונה הזו, בעקבות המדרגה הבסיסית של תשובה מיראה, אליה יגיעו בני ישראל בעקבות ייסוריהם - הם ימשיכו להתבונן, ומכאן ואילך ימשיכו לעלות ולהתרומם מדרגה גבוהה יותר - מדרגת ה"תשובה מאהבה", שבה עוסק הפסוק הבא.

באשר ישוּבו בני ישראל בתשובה שלמה מאהבה, כפי שנאמר: "וְשָׁבַתְּ עַד ה' אֱלֹקֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹלוֹ וְכָל לְבַבְךָ וְכָל נַפְשְׁךָ (דברים ל, ב)" אזי "וְשָׁב ה' אֱלֹקֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרַחֲמֶיךָ וְשָׁב וְקִבְּצָךָ מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הִפְצִיָּךְ ה' אֱלֹקֶיךָ שְׁמָה! (דברים ל, ג)"

בברכת שבת שלום וכתובה וחתימה טובה הרב אליהו חיים פנחס שליט"א חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

ולכאורה צריך להבין, לשם מה נחוצה כפילות זו? לאחר שבני ישראל שבו בתשובה - לשם מה יש צורך לכפול ולהזכיר שוב את תשובתם?

וראיתי להרב 'מקדש הלוי' שכתב לבאר: ישנם שני סוגים של תשובה. לפעמים אדם שב בתשובה שלימה, כאשר הוא רואה את כל הצרות שפוקדות אותו, או את הסובבים אותו. במצבים מעין אלו - אדם נוכח לדעת, אילו תוצאות איומות עלולות להיות לדרך החטא, וההבנה הזו - משיבה אותו למוטב.

בדרך כלל תשובה מעין זו אינה המעולה ביותר, אולם מכל מקום - גם היא יכולה להתקבל במידה זו או אחרת.

לעומת זאת, ישנה תשובה אחרת, מעולה ומרוממת יותר, הלא היא תשובה אמיתית "תשובה מאהבה".

המדובר בתשובה אליה מגיע האדם מבלי הכרח, מבלי שפוקדים אותו צרות, מבלי שהוא רואה אסונות שאירעו לאחרים. התשובה הזו מבוססת על הכרה ופנימית של החוטא, בכך שדרכו הינה דרך שלילית,

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה	העלון מוקדש לעילוי נשמת מרים בת שרה ע"ה	רפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר ויליד אלחנן רפאל בן איריס ויליד אורי חיים בן שלי	זש"ק, פרנסה טובה ובריאות אינתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי
--	---	--	---

23/09/2017	ג' תשרי תשע"ח		
פרשת האזינו			
הפטרה: "שובה ישראל"- הושע י"ד			
ה"ת	כניסה	יציאה	ה"ת
19:54	18:00	19:11	19:54
19:51	18:18	19:09	19:51
19:52	18:19	19:10	19:52
19:52	18:20	19:10	19:52

שואל ומשיב בהלכה – הלכות יום כיפור

ההלכות מוקדשות לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

מהן הלכות יום הכיפורים ?

שאלה

תשובה

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת ציון מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

בערב יום הכיפורים, נוהגים להתפלל תפילת מנחה, בעוד היום גדול, דהיינו בשעה מוקדמת, ובתפילת העמידה, אומר כל אחד את הפסוק "יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי". אחר כך יאמר וידוי ו"על חטא" כפי שנדפס במחזורים. ואז ילך לביתו ויאכל סעודה מפסקת, ויש לפרוש מכל חמשת העינויים: אכילה, שתיה, רחיצה, נעילת נעלי עור ותשמיש המיטה, מלפני שקיעת החמה. (ומצווה מן התורה להתחיל בכל דיני התענית קודם שקיעת החמה וראוי לנהוג כן לפחות כרבע שעה קודם שקיעת החמה).

ומצווה להדליק נרות לכבוד יום הכיפורים, וקודם ההדלקה יש לברך "אשר קדשנו במצוותיו וצונו להדליק נר של יום הכיפורים" ואין לברך עם ההדלקה ברכת שהחיינו, אלא לאחר חליצת נעליים, משום שבברכת שהחיינו מקבלים את קדושת יום הכיפורים. נוהגים להתעטף בטלית קודם שקיעת החמה (כדי שיוכל לברך עליה), ומתפללים כל תפילות יום הכיפורים בטלית, כדי שיתפלל בכוונה.

הכל חייבים להתענות ביום הכיפורים, ובכלל החיוב גם נשים מעוברות ומניקות, שחייבות להתענות בו. אסור לרחוץ במים ביום הכיפורים, ואפילו להושיט אצבעו במים אסור, ולא אסרו אלא רחיצה של תענוג, אבל אם היו ידיו או שאר גופו מלוכלכים, מותר לרחצם, כיוון שאינה רחיצה של תענוג. ולא ישטוף פנים ולא את פיו. ביום הכיפורים בשחרית ייטול ידיו עד סוף קשרי אצבעותיו בלבד, וייטול שלוש פעמים לסירוגין כדרכו בכל ימות השנה, ומברך על נטילת ידיים.

חתימה לחיים

מספר הפסוקים בשלשת הפרשות: ניצבים, וילך והאזינו מחולק באופן הבא:
בפרשת וילך ישנם 30 פסוקים. בפרשת ניצבים ישנם 40 פסוקים. ובפרשת האזינו, ישנם 52 פסוקים.

במסכת ראש השנה (דף טז). כתוב: "צדיקים גמורים נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים, רשעים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר למיתה, בינוניים תלויים ועומדין מראש השנה ועד יום הכיפורים. זכו - נכתבין לחיים, לא זכו נכתבין למיתה".

הצדיקים נכתבים ונחתמים לאלתר לחיים, בראש השנה, אבל ב-30 יום שבין ראש חודש אלול לראש השנה, הם כבר חזרו בתשובה. להם מספיק 30 יום, אז הם רמוזים בפרשת וילך, ששם יש 30 פסוקים.

ואילו הבינוניים תלויים ועומדים עד יום כיפור. הם צריכים 40 יום, אז הם נחתמים רק ביום כיפור, לכן הם רמוזים בפרשת ניצבים שבה יש בדיוק 40 פסוקים.

אולם, ישנם כאלה שצריכים עד הושענא רבה. עד הרגע האחרון, הם עדיין לא מתעוררים, לכן הם רמוזים בפרשת האזינו שבה יש בדיוק 52 פסוקים. (אמונת עיתך)

מה העקר בעולם

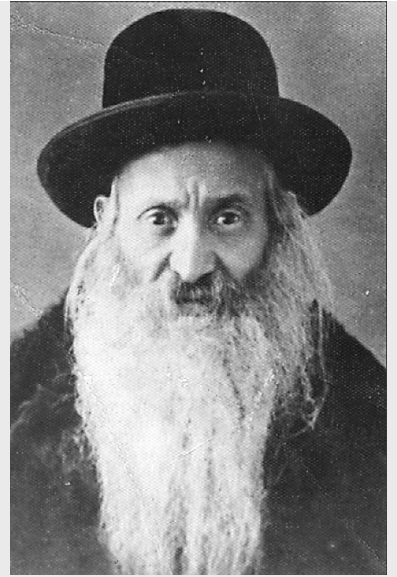
רבי אריה לייב הכהן בנו של הגה"ק רבי ישראל מאיר הכהן מראדין זצ"ל (ה'חפץ חיים' זיע"א) סיפר, כי בילדותו היה הדוחק בבית רב. האב הגדול הקדיש עצמו ללימוד התורה יומם ולילה, ואילו האם הייתה מטופלת בילדיה והתפרנסה בדוחק מהחנות שבבעלותם.

פעם הציק לאמא העוני והמחסור, ופנתה לאבי מורי ואמרה לו: "ראה, פלוני עם הארץ ובניו אינם הולכים בדרך טובה, וה' הצליחם והם חיים בעושר וברוחה, ואנו, למרות שאתה מקדיש עצמך לתורה, ובניו הולכים בדרך הישרה והטובה, חיים בדחוקת כה רבה. היכן היושר? כלום צודק הדבר?".

נשא אבי ה'חפץ חיים' עיניו וענה: "ולדעתך, מה היושר שאותו אדם שלא חננו ה' בבינה יתרה ולא הטעימו את המאור שבתורה, וגם לא הצליחו בחנוך בניו, ולא חננם בכישרונות ובעדינות המידות, שיענש גם בעניות ובדחוקות? ואת, שה' יתברך חנן בבעל בן תורה, אותך חנן באהבת התורה, בעדינות ובאצילות, ואת בניך חנן בכישרונות ובמידות טובות, מן היושר לדעתך שיחון אותך גם בעשירות ובהרחבה? כלום ישר הוא, שביתנו יתברך בכל, וביתם יהיה ריקם מכל - הן ברוחניות והן בגשמיות?".

מנויים לקבלת העלון חנם ב-email: מידי שבוע, שלח את כתובתך אל: PnneEH@gmail.com	הקדשת העלון נתן להקדיש את העלון לעילוי נשמת, לרפואה שלמה, להצלחה, חיג הגון, חזרה בתשובה וכו' - נא לפנות לליאור בטל" 052-7652084 כתבת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבשם 26 א ת.ד. 83375 מבשרת ציון. מקוד 90805	לשאלות בהלכה נא לפנות לרב אליהו חיים פנחסי בטל" 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)
2/4	פניני עין חמד פרשת האזינו ג' תשרי תשע"ח גיליון 656	

האדמו"ר רבי שמעון נתן נטע בידרמן (הראשון) מלעלוב זצ"ל - נולד ב-ח"י אייר (ל"ג בעומר) בשנת ה'תרכ"ט (1869). נקרא בשמו שמעון-ע"ש התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי זצוק"ל ובשם נתן נטע-ע"ש זקינו הרה"ק ר' נתן נטע מחלם. משחר ילדותו נודע היה ביראתו הטהורה בעמלו וביגיעתו בתורה ועבודת השי"ת. **גאון בנגלה ובנסתר. בקי בכל מכמני הש"ס והפוסקים. ענוותן מופלא. בעל רוח-הקודש. רבים פנו אליו ונושעו.** נכנס לישיבת המקובלים 'שער השמים' שם הגה בתורת הח"ן. שימש כאדמו"ר החמישי בשלשלת לעלוב. בשנת ה'תרע"ג (1912) חלה בריאותיו ובפקודת אביו יצא לקארלסבארג למעיינות המרפא הידועים, וכאשר ביקש לשוב לביתו פרצה מלחמת העולם הראשונה - ונשאר בקראקא.

בתקופת מגוריו בקראקא התקבצו רבים סביבו אולם רבינו ביקש לברוח מכל שררה. אעפ"כ תוך זמן קצר התפרסם כפועל ישועות ורפואות. צעירים חייבי גיוס לצבא פולין, שקיבלו את ברכתו שוחררו מיד. בשנת ה'תרפ"ו (1926) גמלה ההחלטה בלב רבינו לחזור לארץ הקודש ושם רבים התסתופפו בצלו. סיפורו, כי כשהיה מתפלל לפני העמוד בימים הנוראים היו רועדים החלונות. כשנתיים ומחצה ניהל את העדה במעגלי צדק עד חורף ה'תרפ"ח (1928) שאז חלה ל"ע בגרונו, הרופאים יעצו שייסע לפריז כדי שיעבור שם ניתוח ואכן כך עשה רבינו. סיפר נכדו רביה"ק רא"ש ששמע מהחסידי ר' מנדל גפנר ששהה ג"כ בתקופה זו בפריז כי **לאחר נסיעת רבינו מביה"ח שמו לב, שבמשך התקופה, שהיה רבינו בביה"ח, לא מת אפילו יהודי אחד!**

לאחר מספר חודשים אמרו הרופאים, שאינם יכולים לעזור לו. רבינו חזר לארץ ישראל והיה מוקף ביסורים גדולים, כל מאכלו היה מעט משקה ופירורין שהכניסו לו דרך צינור וב-ג' תשרי צום גדליה ה'תר"ץ (1929) התבקש לבית-עולמו. ציונו בהר-הזיתים סמוך לקברי אבותיו. חי כ-60 שנים. סיפר נכדו רביה"ק רא"ש ששמע מאנשי החברה-קדישה, **שלקחו את גופו הקדוש לטהרה נעמד וטבל בעצמו.**

אביו: האדמו"ר ר' דוד צבי שלמה (ר' דודל) זצ"ל. **אמו:** מרת מרים. **סבו:** האדמו"ר ר' אלעזר מנחם מנדל זצ"ל. **נשותיו:** מרת חנה רייצא (זיווג ראשון- נישא בהיותו כבן שלוש עשרה וחצי שנים. בתו של ר' יוסף ציינווירט), מרת פייגא רבקה (זיווג שני). **בניו:** הרה"צ ר' פנחס חיים, האדמו"ר הרה"ק ר' משה מרדכי מלעלוב (מילא את מקום אביו באמורו"ת), ר' יעקב יצחק. **חתניו:** ר' מנשה ליפשיץ זצ"ל, ר' אברהם יוסף בראנדווין (כשנפטר נישאה אשתו לרבי יעקב ערבליך), מרת מאטיל שנפטר בהנעוריה. **מרבותיו:** דודו, ר' רבי אלתר מסוסנובצא, ר' ירחמיאל משה מסטאלין.

על שקדנותו המופלאה מסופר, כי פעם אחת התמהמה רבינו לחזור לביתו לאחר תפילת שחרית, הרבנית הלכה לחפשו בבית אביו, וכשראתה שאינו שם יצאה עם חמותה הרבנית מרים לחפשו, כשהגיעו לחצר בית-הכנסת תפארת ישראל רוזין בעיר העתיקה, שמעו קול שיח מגג ביה"מ וראו את המקובל ר' נפתלי חיים (בן הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב ונכד להרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ) עם רבינו מתהלכים על גג בית-המדרש ועוסקים במשא ומתן עמוק בתורת הנסתר, ומרוב דביקותם ועמקותם **לא שמו לב, שמתקרבים לשפת הגג וכפסע היה שלא יפלו ח"ו מהגג,** הרבנית החלה לצעוק בקול גדול, עד שהתעוררו מדביקותם וירדו מהגג.

עוד מסופר על התמדתו העצומה, בשנת ה'תע"ר (1909) נסע לסטאלין לחתונת בתו של הרה"ק רבי ישראל מסטאלין עם הרה"צ רבי שלום בן הרה"ק רבי יעקב משה מקאמרנא, והעיד הרה"ח ר' נחמן סופר שביום החופה התאסף קהל גדול ובית-המדרש שקק חיים והמולה מרוב ההכנות לשמחה הגדולה, **ורבינו עמד שעות רבות ליד ארון הספרים ושקע בלימודו בלא הפסק, עד שבאו ואמרו לו שהולכים לחופה.**

יפר החסיד ר' שמאי מחשובי קראקא ולבסוף התגורר בירושלים (בשכונת בית ישראל), אשר היה מבאי ביתו הקבועים של רבינו בקראקא. הלה עסק לפרנסתו במלאכת ייצור יי"ש, והייתה לו משרפה בביתו ללא רישיון ובניגוד לחוק. פעם אחת העמיד על האש חבית מלאה במשקה על מנת לזקק ולייצר ספירט טהור, ומכיוון שלוקח זמן רב להרתיח חבית גדולה, נפנה בינתיים לבית רבינו כמנהגו מידי יום. כשנכנס התחיל רבינו לשוחח עמו באריכות שלא כרגיל, וכך עברו להם כמה שעות.

ר' שמאי שקצרה רוחו רצה לקום וללכת לביתו שלא יתאדה כל היי"ש, אולם רבינו לא מיהר והמשיך לשוחח עמו בנחת, עד שעברו יותר משלוש שעות. רק אז פטרו רבינו לשלום. ר' שמאי מיד רץ לביתו בחשבו אולי יהיה עוד מה להציל, אולם בהתקרבו לביתו התפלא לראות את בני ביתו ושכניו ממתנים בחוץ. כשהתקרב סיפרו לו בהתרגשות כי נס גדול היה פה, שבזמן ששהה אצל רבינו **באו לביתו השוטרים, מאחר שמישהו הלשין עליו שמייצר יין ללא רישיון ואף מסר את הזמן המדויק, שהוא עושה זאת, ומכיוון שכל הספירט הנמצא בדוד התאדה, לא מצאו שום ראיות פליליות נגדו, והלכו כלעומת שבאו.**

בעת ששהה פעם רבינו בעיירה ביאלאביז'ג באו אליו זוג יהודים שבורי לב, בעל ואשתו ששפכו לפניו מר ליבם, כי הם נשואים **כבר תשע עשרה שנים!** ונמנע מהם פרי בטן, ומכיון שהם כבר מיאשים, שהרי בדרך הטבע אין הם רואים ישועה, לכן החליטו להיתגרש וברצותם לשמוע את חוות דעת רבינו, ענה להם הצדיק, כי ימתינו עוד שלושה חודשים ואחר כך יחליטו, קיבלו הללו את דעתו ושוב לביתם, ויהי כמשלוש חודשים נפקדה האשה, **ולפקודת השנה ילדה שני בנים תאומים.**

"היא מטפלת בנו ממש כמו אמא מסורה. היא משכיבה אותנו לישון. היא דואגת לנו לכריכים כל בוקר, דואגת לכביסות, עושה עימוני שיעורי בית - וכל מה שאנו זקוקים-אנו פונים אליה, והיא עושה זאת על הצד הטוב ביותר. מטפלת היא בכל אחי ואחיותי".

"היום יש לה יום הולדת שמונה-עשרה. **מזה תקופה ארוכה חשבתי, כיצד אוכל להעניק לאחותי משהו שיראה לה עד כמה אנחנו מעריכים מאוד את מעשיה עבורינו וכמה אנחנו אסירי תודה**".

"ולאחר מחשבה מרובה החלטתי לקנות עבורה את התכשיט הזה. זאת מאחר ופעם אחת היא פלטה בחוסר תשומת לב, כי היא רוצה מאוד את התכשיט הזה וכי הוא מוצא חן בעיניה".

"אני כבר אוספת פרוטה לפרוטה במשך החצי שנה האחרונה, כדי לקנות לה את התכשיט ליום הולדת, **חבל מאוד! זה עדיין לא מספיק ולא אוכל לרכוש עבורה את התכשיט ולא אוכל להפתיעה במתנה זו!**", אמרה כשהיא מייבבת בבכי מר.

ממשיך לספר בעל החנות: "כשמעתי את דבריה, **פשוט לבי נמס בקרבי**. לא יכולתי לאכזב את הילדה הקטנה שרוצה לשמח את אחותה הגדולה, ולכן אמרתי לה: "**כן, כן, אל תדאגי, זה מספיק לתכשיט! בהחלט תוכלי לשמח את אחותך!**".

ארזתי לה את התכשיט בקופסא נאה ונתתי לה אותו תוך כדי שאני מבקשה לשמור עליו מכל משמר, לבל תאבד את התכשיט היקר.

אחר הצהריים הגיעה אחותה לחנות עם התכשיט, ושאלה אותי: "אמור נא לי. האם אחותי הייתה כאן היום?". אמרתי לה: "כן, היא הייתה".

היא המשיכה לשאול בפליאה: "והיא שילמה על התכשיט הזה?". אמרתי לה: "כן, היא שילמה בעבורו". היא המשיכה להקשות: "ומהיכן היה לה כל כך הרבה כסף עבור תכשיט העשוי מזהב טהור?".

אמרתי לה: "**תכשיטים - אין להם מחיר קבוע, למוכר יש גמישות להוסיף ולהוריד מחירים, אל תדאגי, אחותך הקטנה שילמה את מלא המחיר עבור התכשיט!**".

אנו צריכים להבין ולדעת מן הסיפור, לפעמים בשביל ישועה לא צריך לשלם מחיר מלא, **די לבא בלב נשבר לרסיסים לבורא, ואז גם מספיק שבעה שקלים ושמונים אגורות, בשביל לקבל תכשיטים יקרים!**

כל אחד מאיתנו רוצה ומבקש מאת הבורא לראות ישועות. אולם השאלה הגדולה היא: כיצד ניתן לפעול ולראות ישועות? להלן סיפור מופלא המעובד מ'**יווי העמודים'** המלמדנו כיצד להשיג זאת.

כאשר רוצים לפעול ישועה, לפעמים צריך לבוא עם תכנית מסודרת ונימוקים למילוי הבקשה: אני צריך את הישועה, כי אני רוצה לעזור לעם ישראל, לתת צדקה, להקים שיעור תורה, למסור שיעור תורה, ללמוד תורה, לבנות כולל, לתמוך בלומדי התורה וכו'- תכניות אלו לא תמיד עוזרות, **ופעמים שאין הבורא ממלא את בקשתנו**.

וישנם אלו הבאים עם בקשתם ומנמקים אותה, בכך שמגיע להם, **כיוון שעשו מצוות ומעשים טובים ואף מפרטים את אותם מעשים**. גם במקרים אלו פעמים ואין הבורא ממלא את רצונם.

אבל יש לפעמים, שאין צריך כלום כדי לפעול ישועות, **צריך בסך הכל לב נשבר, ואז גם אם נבוא עם פרוטות שחוקות, נזכה לישועה גדולה**.

להלן מעשה שהיה, אותו סיפר בעל החנות, שבדידו הווה עובדא, להרה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א.

"בורא העולם בירך אותי, ויש לי חנות תכשיטים לפרנסתי. התכשיטים שאני מוכר הם תכשיטי זהב, **והתכשיט הזול ביותר - מחירו למעלה מאלף שקל!**".

"באחד הימים נכנסה ילדה קטנה כבת כשמונה שנים לחנות, והצביעה על תכשיט מסויים, ושאלה אותי: "האם התכשיט עומד למכירה?", אמרתי לה: "כן".

שאלה אותי: "אפשר לקנותו?". לא הבנתי, לאן היא חותרת, שכן **ממתי ילדות קטנות מגיעות לקנות תכשיטים?** ויתר על כן, מהיכן יש לה כסף לקניית תכשיט יקר כל כך, שעלותו כאלפיים שקל?

מכל מקום, השבתי לה בחיוב, והוצאתי את התכשיט ממקומו. הילדה אמרה שברצונה לקנות את התכשיט, והוציאה את ארנקה, והחלה לפרוס לי על השולחן שקלים בודדים ועשרות אגורות...

לאחר שספרנו את כל המטבעות, שהיו בידיה, הגיע הסכום בסך הכל לשבעה שקלים ושמונים אגורות. כמובן שאמרתי לה: "**ילדה, זה עדיין לא מספיק לתכשיט!**".

לשמע תשובתי, הילדה פרצה בבכי מר. שאלתי אותה: "מדוע חשוב לך כל כך לקנות את התכשיט?". והיא סיפרה לי: "אמי היקרה נפטרה לפני כחצי שנה. אחותי הגדולה בת שמונה-עשרה שנים- עליה נפל כל הנטל".

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב שבתי בן אסתר איטון זצ"ל
 הרב מרדכי יוסף בן גורג'יה זצ"ל הרב יהודה בן טובה זצ"ל
 הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל
 אסתר בת בלה ע"ה שמואל בן רבקה ז"ל
 נעמי בת כחול ע"ה משה בן רוצה ז"ל
 מרים בת בלה ע"ה אביחי בן אסתר ז"ל
 צדיק חכם בן חזלה ז"ל נעמה בת גורג'יה ע"ה
 שני בת אסתר ע"ה דוד בר חסיבה ז"ל
 מסודי בת חביבה ע"ה רפאל בן אסתר ז"ל
 יונה בן סעדה ז"ל שמעון בן שמחה ז"ל
 ברכה בת מרדכי ע"ה ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל
 יפה בת רבקה ע"ה אורה בת נעמה ע"ה
 שרה בת מורברי רחל ע"ה שמעון בן חנה ז"ל
 אלון בן סעדה ז"ל גורג'יה בת נעמה ע"ה

לע"נ תנצב"ה

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב שבתי בן אסתר איטון זצ"ל
 הרב מרדכי יוסף בן גורג'יה זצ"ל הרב יהודה בן טובה זצ"ל
 הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל
 אסתר בת בלה ע"ה שמואל בן רבקה ז"ל
 נעמי בת כחול ע"ה משה בן רוצה ז"ל
 מרים בת בלה ע"ה אביחי בן אסתר ז"ל
 צדיק חכם בן חזלה ז"ל נעמה בת גורג'יה ע"ה
 שני בת אסתר ע"ה דוד בר חסיבה ז"ל
 מסודי בת חביבה ע"ה רפאל בן אסתר ז"ל
 יונה בן סעדה ז"ל שמעון בן שמחה ז"ל
 ברכה בת מרדכי ע"ה ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל
 יפה בת רבקה ע"ה אורה בת נעמה ע"ה
 שרה בת מורברי רחל ע"ה שמעון בן חנה ז"ל
 אלון בן סעדה ז"ל גורג'יה בת נעמה ע"ה

אגעד אנק

על פרשת השבוע

ראש השנה - האזינו - שובה תשע"ח

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

אלא, כותב הגאון הקדוש מאוסטרובצא זי"ע הפי' הוא כך, דיודע דפרה אדומה היא חוקה. וקשה, הרי באמת יש טעם של ר' משה הדרשן לכפר על עון העגל? ואומרים בשם הרבי רבי אלימלך מליזענסק זצ"ל, דפי' הוא כך, שהשטן והאומות העולם מונין את ישראל מה טעם יש במצוה זו, והם שאלו במכוון כדי שאנו נשיב להם שהיא לכפר על עוון העגל, והם מתכוונים להזכיר מעשה העגל כדי לעורר קטרוג על ישראל אז אנו צריכין להשיב להם זאת חקת התורה, שהפרה היא חקה בלי טעם ויסתם פיהם.

וכן העניין בתקיעת שופר, הטעם האמת הוא כדי לעררב השטן, אבל אנו מתכוונים להסתיר הטעם הזה שזה יזכיר שיש לנו עונות לכן אנו צריכים לומר "רחמנא אמר תקעו", בלי טעם, כדי לסתום פיות משטיננו ומקטריגיננו. (מאיר עיני חכמים)

אמר רבי יצחק למה תוקעין בראש השנה למה תוקעין רחמנא אמר תקעו אלא למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומשעין כשהן עומדין כדי לעררב את השטן (ראש השנה ט"ו) ופרש"י כדי לעררב שלא יסטיין כשישמע ישראל מחבבין את המצות מסתמין דבריו. קשה להבין, למה יחדל השטן להסטיין כשיראה ישראל מחבבין מצוות?

וי"ל, חז"ל אמרו "גדולה תשובה שזדונות נעשות כשגגות איני והא אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות לא קשיא הא מאהבה זדונות נעשות כזכיות הא מיראה זדונות נעשות כשגגות" (יומא פ"ו) לכן כשיראה השטן שישראל מחבבין המצוות שזה מוכיח שהתשובה שעושים היא מאהבה ולא רק מיראה ותשובה מאהבה זדונות נעשות כזכיות שוב ירא השטן מלהשטין כי כל שהוא יסטיין יותר ויפרט יותר חטאים כן ירבו הזכיות לישראל מתוך כך מסתמין דבריו ויחדל להשטין על ישראל.

(בעל ההפלאה, אוצר מרגליות)

פרשת העקידה

מצינו בפרשת העקידה שאמר לו הקב"ה לאברהם (בראשית כב יב): "אל תשלח ידך אל הנער..." מביא רש"י בשם המדרש: אמר לו אברהם אפרש לפניך את שיחתי, אתמול אמרת לי "כי ביצחק יקרא לך זרע" וחזרת ואמרת "קח נא את בנך" עכשיו אתה אומר לי "אל תשלח ידך אל הנער?" תמה הגאון מבריסק, רבי חיים הלוי זצ"ל, מדוע המתין אברהם אבינו לפרש את שיחתו עד האמירה השלישית "אל תשלח ידך אל הנער?" למה לא נקר במוחו שאלה זו מיד בשעה שציווהו הקדוש ברוך הוא "קח נא את בנך" אתמול אמרת "כי ביצחק יקרא לך זרע?"

בבואו להסביר את הענין סיפר רבי חיים: מעשה בחסיד אחד ששאלו מדוע מפללים "מתנגדים" תמיד בקושיות?! על מי הם מקשים, על הקדוש ברוך הוא? מכיון שבתורה כתוב כך - שיהיה כך; מה לכם ולקושיותו?

הצדיקו רבי חיים במדת מה, אלא שיש צורך להציב גבולות, אמר, איפה מותר להקשות ואיפה אסור.

מהו הגבול?

שנינו בברייתא דרבי ישמעאל: שני כתובים המכחישים זה את זה, עד שיבוא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם.

כל זמן שלא מצינו "כתוב שלישי" המכריע, אסור להקשות על שני הכתובים הנראים כסותרים - למה כאן אמרה התורה כך, ובמקום אחר כך, גזירה היא ואין לך רשות להרהר. אולם כאשר מצינו כתוב שלישי, באופן זה נתנה לנו תורה רשות לחקור ולדרוש על אותם שני כתובים המכחישים זה את זה.

קושיא כזו היא אחת מהמידות שהתורה נדרשת בהן - והיא גופה תורה! מעתה, תתישב קושיתנו הנזכרת, כאשר שמע אברהם אבינו שני כתובים המכחישים זה את זה - אתמול שמע "כי ביצחק יקרא לך זרע", והיום שמע "קח נא את בנך", לא שאל ולא היקשה מאומה, כי

יש נוהגין לאכול תפוח מתוק בדבש (טור), ואומרים: תתחדש עלינו שנה מתוקה (אבודרהם), וכן נוהגין. (רמ"א, או"ח תקפג, א)

מה שאוכלים דבש, מובן, כיוון שהוא מתוק, אבל למה דוקא עם תפוח? כתב בזה הגה"צ רבי נתן גשטטנר זצ"ל "ש"ת" "להורות נתן" יו"ד סימן קא) עפ"י דברי התוספות בברכות (לז, א) שתפוחים הם מכלל המאכלים שאינם הכרחיים לאדם, רק בגדר של תענוג בעלמא. וזה מה שמבקשים מהקב"ה שתהיה שנה טובה לא רק במה שמוכרח אלא בהרחבה ובהרווחה גדולה.

בספר ציוני תורה כתב: בהקדם דברי הגמרא (שבת פח, א) "אמר רבי חמא ברבי חנינא מאי דכתיב כתפוח בעצי היער וגו', למה נמשלו ישראל לתפוח? לומר לך, מה תפוח זה פריו קודם לעליו, אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע.

ממשיכה הגמרא ומספרת: ההוא צדוקי דחזייה לרבא דקא מעיין בשמעתא ויתבה אצבעתא דידיה (אצבעות ידיו) תותי כרעא וקא מיין בהו (היה ממעכן ברגליו ואינו מבין, מתוך טירדא - רש"י) וקא מבען אצבעתיה דמא (עד שנטף ממנו דם) אמר ליה: עמא פיזיא דקדמיתו פומיין לאודנייכו, אכתי בפחזותייכו קיימיתו, ברישא איבעיא לכו למשמע אי מציתו קבליתו ואי לא לא קבליתו, אמר ליה אנן דסגינן בשלימותא (התהלכנו עמו בתום לב, כדרך העושים מאהבה וסמכנו עליו שלא יטעננו בדבר שלא נוכל לעמוד בו - רש"י) כתיב בן תמת ישרים נתחם, הנך אינשי דסגן בעלילותא כתיב בהו וסלף בוגדים ישדם."

חזינן מהכא שהתפוח מרמז על אמירת "נעשה ונשמע", וכמו שכתב שם רש"י שזה מורה על אהבת התורה, והרי התורה נמשלה לדבש כדכ' דבש וחלב תחת לשונך. ואולי הבקשה ל"שנה טובה ומתוקה", קאי על דברי תורה, שמבקשים להצלחה בעמל התורה במתיקות, ולאהבת תורה, ולכן לוקחים דייקא את התפוח ומטבילים אותו בדבש ששניהם מורים על כוונה אחת של מתיקות ואהבת התורה.

בראש השנה יכתובו

לפני חלון ביתו של הבעל שם טוב עבר פעם שואב המים העירוני חייקל, קרא לו הבעש"ט ושאל, מה שלומך חייקל? נאנח חייקל ואמר: אוי רבי, רע ומר, לא עליכם, סוחבים את דליי המים הכבדים על המדרגות הגבוהות, ופרנסה מזה איננה. למחרת בראותו את חייקל עובר לפני חלון ביתו עיכב אותו הבעש"ט עוד פעם, ושאלו: ובכן מה שלומך חייקל ומה מעשיך? מה יש לעשות, משיב חייקל, תודה להשם יתברך על היש והקיים, כפי שהרבי רואה אותי, הריני כבר יהודי בא בימים ואף על פי כן השבח לאל עליון, יש לי עוד כח לסחוב ולשאת את דליי המים הכבדים על המדרגות הגבוהות, וברוך השם איכשהו מתפרנסים מזה.

אותה שעה פנה הבעש"ט אל תלמידיו, ואמר, תמיד היתה מטרידה אותי הסתירה בין שני מאמרים, במקום אחד אומרים חז"ל "אדם נידון בראש השנה", ובמקום אחר "אדם נידון בכל יום" (ראש השנה ט"ז) והנה בא חייקל שואב המים ויישב לי את הסתירה הזאת כפי שאתם רואים, הרי זה אותו חייקל עצמו, אותם דליי מים כבדים עצמם, אותן מדרגות גבוהות עצמן, אף על פי כן היה חייקל אתמול ממורמר והתאונן על מצבו הקשה, ואילו היום הוא שמח ומרצה.

וזה הוא הפשט של שני מאמרים הללו, לעולם באמת אדם נידון בראש השנה, ואז מזונותיו של אדם קצובין לו, אז קובעים שיהא חייקל מתפרנס כל השנה משאיבת מים, אבל אם יהיה חייקל מרוצה מאומנותו או לא, על כך אדם נידון בכל יום, בכל יום ויום קובעים בשמים למעלה איך יהא חייקל מרגיש עצמו באותו יום, מרוצה או אינו מרוצה חלילה. (מאוצרנו הישן)

תקעו בחודש שופר

בגמ' למה תוקעין רחמנא אמר תקעו וכו'. יש להבין, וכי לא ידע התנא טעם התקיעות כדי לעררב השטן?

בכגון דא אין קושיות! חוקה היא מחוקי ה'! כעת ששמע כתוב שלישי - "אל תשלח ידך אל הנער", הבין שניתנה לו רשות לדרוש ולחקור ולברר את הכרעת הפסוקים והציוויים. ואכן מה היתה הכרעה זו? אמר לו הקב"ה לא אחלל בריתי ומוצא שפתי לא אשנה - כשאמרתי לך "קח" לא אמרתי לך שחטוהו, אלא העלטה, אסקתיה - אחתיה (העליתו - הורידו)

והיה שרוי בצער. לפיכך נסתלקה הימנו השכינה, כיון ש"אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה..."

סיים הרבי מגור את העניין באמרו "בלא שמחה, גם בכיות וזעקות לא יועילו להשראת השכינה". וכך ביאר את האפשרות של "וגילו ברעדה", ניתן וצריך לשלב ביניהם...

("חיים שיש בהם" בשם "תורה לדעת")

ויקרא אליו מלאך ד' מן השמים.. אל תשלח את ידך וגו'

כשנצטווה אברהם אבינו לקחת את יצחק ולהעלהו לעולה - מפי הקב"ה נצטווה. ואילו "שלא לשחטו", נצטווה מפי המלאך.

בטעם הדבר, כתב הרה"ק בעל הבני יששכר זי"ע, שלעשות מצווה על חשבון השני, ושיהיה צער לשני, זה לא היה עושה אברהם אבינו אף אם היה נצטווה מפי המלאך הגדול ביותר. ורק כששמע מפי הקב"ה בעצמו הסכים לכך. אבל שלא לעשות צער, זה מספיק אף לשמוע ממלאך.

ותראה לפניך עקידה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו

מבקשים אנו בתפילת מוסף של ראש השנה "ותיראה לפניך עקידה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו" ובגמרא ראש השנה ט"ז הסבירו חז"ל למה תוקעין בשופר של איל? אמר הקדוש ברוך תקעו לפני בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם.

ולכאורה תמוה מדוע דוקא שופרו של איל מזכיר את העקידה - מתאים היה לקחת סכין, כדי להזכיר את העקידה? כך תמה הגאון רבי צבי הירש המגיד מווידיסלאב זצ"ל, אביו של האדמו"ר רבי בונם מפשיסחא זצ"ל.

ללמדך, שאם כי מתכוונים אנו להזכיר את מעשה העקידה עצמו, את זכות אברהם שהיה מוכן להקריב את בנו יחידו, ואת יצחק שפשט צוארו על מנת להישחט - יתירה על זו כוונתנו, להזכיר שהקדוש

ברוך אינו חפץ בקרבנות אדם, ותראה שתמורת קרבנו של יצחק ציוה להביא קרבן של איל.

מעתה, בבואנו להתפלל בראש השנה לפני ה' יתברך, ושופכים שיח לבקש על נפשנו, נא אל תענישנו! תוקעים אנו בשופר של איל, לרמז - כשם שנהג ה' ביצחק והורה להקריב תמורתו איל, כן ינהג גם עמנו, שהרי נאמר כי לא אחפוץ במות המת, כי אם בשובו מדרכו וחיה!

אם ישוב מיד תקבלו

בנוהג שבעולם, כאשר סוחר מביא איתו סחורה לשוק, ממשמשים בה הקונים, ובודקים אותה בשבע עיניים, שכן איש אינו רוצה להשקיע את כספו בסחורה עם פגמים. במה דברים אמורים - בכל ימות השנה, אך כאשר מדובר בסחורה בעונתה שהכל קופצים עליה, גם אם יש בה פגם קל מצליחה היא להימכר.

אמר רבי יצחק מווארקי זצ"ל (הובא בספר מקראי קודש) שהתשובה כמוה כסחורה. אם אדם עושה תשובה במשך השנה, עליה להיות נקיה ושלימה כדי שתתקבל בשמים. אך בעשרת ימי תשובה, זו ה"עונה" לעשיית תשובה, ועל כן אין מדקדקים בה כל כך, אלא גם אם יש בזה חסרון כלשהו - היא מתקבלת! וכבר כתב המבי"ט בספרו "בית אלוקים": "תועלת תשובת יום הכיפורים גם כי לא תהיה כל כך שלימה".

והוסיף ודרש רבי יצחק: זהו שאומרים ב"ונתנה תוקף" "אם ישוב מיד תקבלו". אם אדם שב בימים אלו שהם זמני תשובה, אזי "מיד תקבלו" - תשובתו נחטפת מן הידים כסחורה מבוקשת, ומתקבלת ללא דרישות וחקירות רבות... (ומתוק האור)

ובכן צדיקים יראו וישמחו

כיצד שייך שמחה במקום היראה?

על עניין זה שוחח פעם האדמו"ר מגור בעל ה"בית ישראל" עם רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, כפי שמובא בספר "מלך ביופיו".

השיחה נסובה אודות המנהג המקובל בחצר חסידות גור ובעוד חסידויות להרבות בניגונים של ערגה ושמחה אפילו בתוך תפילות הימים הנוראים. רבי יחזקאל התעניין בסקרנות רבה, מה פשר המנהג ומהיכן מקורו, וחפץ היה לדעת, האם אין ראוי יותר, ביומא דדינא להרבות בכיות ובתחנונים שיש בכוחם לעורר לתשובה.

וכך סח הרבי מגור, כתשובה לשאלה:

מצינו אצל יעקב אבינו, שביקש לגלות את הקץ לבניו ונסתלקה ממנו שכינה. מדוע? למה נסתלקה השכינה? אולי בכדי שלא יתאפשר לו לגלות את הקץ?! הרי יכול הקב"ה לצוותו על כך, ולאסור עליו את גילוי הקץ!

אלא, פירש המגיד רבי הירש מוואדיסלאו זצ"ל, אביו של רבי בונים מפשיסחא זצ"ל, בחיבורו "עשרה למאה", וכך הסביר: כאשר ביקש יעקב אבינו לגלות את הקץ, הוא צפה בעתיד הדורות הבאים, וחזה בצער הגלות הנוראה ובסבל וביסורים שעתידיים בניו לעבור. בשל כך התעצב אל ליבו

מאוצרות המגידים

גלה כבוד מלכותך עלינו

הקיסר הצרפתי נצחיהו הרוסים, ובקשו לתפשו, ומשום כך ברח לאן שהוליוהו רגליו, באמצע הדרך, נכנס לביתו של חייט יהודי, וביקש הימנו להחביאו, עשה כן היהודי, והחביא את הקיסר במיטתו, ובשמיכות כיסהו בשיכבה על גבי שיכבה, נכנסו הרודפים לבית החייט ערכו חיפוש אך לא מצאוהו.

משנסתלקו הרוסים, יצא הקיסר ממחבואו, וגילה ליהודי כי הוא לא אחר מאשר הקיסר עצמו, ואיפשר לו לבקש הימנו שלשה דברים בזכות שהציל את חייו, חשב החייט לתומו, ולפי עוני דעתו מה יבקש, והחליט לבקש תחילה שיתקנו לו את גג ביתו הדולף בחורף בימות הגשמים כי הרי זה עיקר ההפרעה אצלו...

"וכי זה מבקשים מקיסר?! נשמעה צעקת הקיסר "בקשה פשוטה וחסרת ערך כזו?!"

הרהר החייט בדעתו מה יבקש, עד שהחליט לבקש בקשה שניה: לסלק את שכנו החייט המתחרה בו ומקפח את פרנסתו...

שוב הרים הקיסר את קולו עליו והתכעס על שהתחפץ לבקש מילתא זוטרתא כזו. בקשתו השלישית של החייט לא היתה אחרת מזו שיואיל הקיסר לתאר לו איך הרגיש בשעה שערכו הרוסים חיפוש ליד המיטה בה הסתתר...

עכשיו כבר פקעה סבלנותו של הקיסר, והחל נוזף בו "מחוצף שכמוך! מזולזל אתה בכבוד המלך, והרי בן מות אתה!"

וכבר עמד החייט להתלות, ולפתע פקד הקיסר לשחררו, ואז פנה אל החייט באומרו "מעתה תבין מה היתה הרגשתי בשעה שעמדו הרודפים לידי וסכנת מות ריחפה עלי..."

הרבה מן המוסר טמון בסיפור זה אומר הגאון רבי יעקב ניימאן זצ"ל ראש ישיבת לידא פלך ווילנא, ניצבים אנו לפני הקדוש ברוך הוא בימים אלו, ימי הרחמים והסליחות, לאיזה בקשות נותנים אנו דין קדימה? פרנסה, חיים טובים, דברים קטנים פחותי ערך מבקשים אנו מהמלך הגדול, מלך מלכי המלכים, וכי זו הדרך? עיקר שאיפתנו צריכה להיות מתי נזכה להתגלות כבוד מלכותו "גלה כבוד מלכותך עלינו והופע והנשא עלינו לעיני כל חיי" אילו היינו מבקשים את הבקשה העיקרית ממילא היינו זוכים גם בשאר ההצטרפויות הגשמיים, כדמות ראיא אפשר להביא מן ההלכה הנפקסת באם שכח "זכרנו לחיים" אינו חוזר לראש התפילה ואילו אם שכח "ובכח תן פחדך" עליו לחזור לראש התפילה, משום שזוהי עיקר התפילה בימים הנוראים.

למה הדבר דומה? למלך שהתרצה לקרוביו, והבטיחם למלואת את כל משאלות ליבם, ביקש אחד סחורה, והשני חנות ואילו השלישי ביקש שיתן לו המלך את בתו לאשה, ובכך ישיג את שאר מאוויי לבו. כך, אם נבקש להשיג את העיקר נזכה לקבל גם את הטפל.

בכדי להמחיש ביותר את דברינו, ולשבר את האוזן נביא בזה עובדא נוספת, שסיפר הגאון ובי משה רוזנשטיין זצ"ל משיגה דישיבת לומז'ה.

פעם נסע רבי משה ברכבת ופגש בחסיד מודז'יץ שסיפר לו מעשה ברבו הקדוש, חסיד אחד נכנס אל הרבי ממודז'יץ זצ"ל וביקש עצה בדבר פרנסתו, דחאו הרבי מפניו באמרו "אינני מתעסק בהבלי עולם הזה", והיה אך יצאו יצא החסיד, נכנס חסיד שני ושוחח עם הרבי כשעתיים, ורק בעניני פרנסה.

חזר החסיד הראשון אל הרבי ושאלו מדוע לא רצה לשוחח איתו בענינים אלו, ואילו עם חבירו טייל הרבי בארוכה בעסקי פרנסה?

"אמשול לך משל", ענה הרבי, "נכנס עגלון לחנות בה מוכרים כל מיני סחורות יקות, וביקש שימכרו לו מעט שמן לשמן את גלגלי העגלה, מיהר בעל החנות וסילקו משם, "אינני סוחר שמן לעגלות" זעק, לא נשאר העגלון חייב ותמה "מדוע לקונה שלפני נתת שמן לצורך העגלה?"

הסביר לו בעל החנות: הקונה שלפניך רכש סחורה יקרה, עליה הרווחתי סכום נכבד, לכן נתתי לו גם שמן לצורך גלגליו, לא כן אתה, אינך מבקש רק שמן, ולכן עלי להודיעך כי אינני מוכר שמן לגלגלים.

הפטיר הרבי ממודז'יץ לאותו חסיד: פלוני שואל תמיד בעצתי, בעניני חינוך הבנים, בקביעות עיתים לתורה, ושאר עניני עבודת ה', לפיכך כשבא פעם להתייעץ בעניני פרנסה, הקדשתי לו מזמני לשוחח איתו. לפי שאי אפשר לחנך בנים ולעבוד את ה' בלי פרנסה בהרחבה, לא כן אתה שבאת רק עבור פרנסה בחינת "שמן לגלגלים" לכן גיליתי לך שאינני "סוחר של שמן!"

כן הדבר ברוחניות, סיים רבי משה המשגיח, אדם הקובע עיתים לתורה, מקיים את המצוות ועושה נחת רוח ליוצרו ובראש השנה מבקש הוא את צרכיו הגשמיים, נותן לו הקדוש ברוך הוא משאלות

ואמרו שם בגמרא: מפני מה אין כהן גדול נכנס בבגדי זהב לפני ולפנים לעבד עבודה, לפי שאין קטגור נעשה סגור, והזהב יזכיר את חטא עגל הזהב.

ושאלו: אם כן, מדוע עובד הוא בבגדי זהב בבית המקדש? וענו: מבפנים קא אמרינו, אין הדברים אמורים אלא בקדש הקדשים.

והקשו: והלא השופר מבחוץ הוא, ומדוע אסרו שופר של פרה מטעם "אין קטגור נעשה סגור", והלא אין כלל זה אמור אלא בקדש הקדשים. ותרצו: כיון דלזכרון הוא, מבפנים דמי.

וכתב על כך רבי ישראל מסלאנט זצ"ל, וזו לשון קדשו: "וכאשר כח הציור מועיל למוסר, יציר האדם בעצמו, אילו היה כהן גדול, והיה צריך להכנס ביום הכפורים לבית קדש הקדשים, היה חרד מאד לנפשו פן תפגעו רעה חלילה -

כן יחזק אמונתו באמונת חכמים רבותינו חכמי התלמוד ז"ל אשר פסקו ופסלו שופר של פרה משום שאין קטגור נעשה סגור. הגם שבבית המקדש המקדש בבגדי זהב נכנסים, אכן שופר כיון שלזכרון בא, והאדם נזכר ונשפט על כל מעשיו, ככהן גדול הנכנס לקדש הקדשים הוא, והדברים כהויתם! ומא מאד יחדר לב האדם המעמיק בדבר הנורא הזה!" איזה אוצר הנחילנו!

לדמות עצמנו בשעת תקיעת השופר, כאלו אנו עולים בחיל וברעדה בט"ו מעלות עזרת הנשים, נכנסים בשערי ניקנור הנשאים, ובאים לעזרה.

משמאל מתנשא המזבח הענק, עשר אמות גבהו, ומולנו כתל המקדש, מתנשא לגבה מאה אמות, מחפה רבדי שיש כחל ירק ולבן, כאדות ים.

עולים במעלות אל שער האולם, וסביבו שריגי גפן הזהב, המקיפים אותו סביב סביב לרום ארבעים אמותיו, עד לנברשת הזהב והאלמטרות שבגבהו, ופנימה בחרדת קדש.

מזבח הקטרת מולנו, השלחן מימין והמנורה דולקת משמאל. מצדה, פרופה הפרכת הנשאה, ואור מפלא רום מעלה נוגה בעדה, האור המבהיק הבוקע מבית קדשי הקדשים.

בחיל וברעדה נכנסים אנו בשביל שבין שתי הפרוכות, והאור הולך ומתעצם, בוהק ומסנור.

עוד מעט נפנה, ונעמוד מול -

נעמוד מול -

מול ארון הברית, ובו לוחות הסנפירינן החקוקים באצבע אלקים. כפרת הזהב ועליה שני הכרובים פורשי הכנפים. משם בקע הדבור למשה, זה מקום השראת השכינה. ואני, כמו שאני, אני בלי כחל ושרק, אני בקטנותי ובחסרונותי, נסקר ונסרק ונזכר -

אני, שאמש בקשתי בזחיות שנה של תפוח בדבש, שאהיה לראש ולא לזנב, עומד ורועד, חשוף לאור השכינה, בשקוף מחלט -

ורעדה זו, חרדת הדין, היא שתועיל, שתצדיקני במשפט!

אוצרו של רבי ישראל מסלאנט.

אבל הבטחנו גם סיום. ונפתח בספור מן המדרש (בראשית רבה סה, כב). כשבא יעקב לקבל את הברכות, נאמר: "וירח [יצחק] את ריח בגדיו, ויראו: ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'" (בראשית כז, כז), ודרשו בגמרא (סנהדרין לו ע"א): אל תקרי "בגדיו" אלא בוגדיו". וכאורו, שעמד לתת הברכות לא לבנו בלבד, אלא לעם שיקים. והשקוף ברוח קדשו מי יהיו בני העם, עד לאחרונים שבהם, עד לבוגדים, ונחה דעתו. וכדגמה, הביא המדרש סיפורו של יוסף משיתא.

בשעה שבקשו שונאים להכנס להר הבית, אמרו: יכנס מהם ובהם תחלה. אמרו לו: "עלה, ומה שאתה מוציא יהיה שלך".

נכנס, והוציא מנורה של זהב.

אמרו לו: "אין דרכו של הדייט להשתמש בזו. אלא הכנס שוב, ומה שאתה מוציא יהיה שלך".

ולא הסכים.

הציעו לתת לו גבית המס בכל ארץ ישראל לשלוש שנים, ולא הסכים. אמר: "לא דיי שהכעסתי לאלקי פעם אחת, אלא שאכעיסנו פעם שניה!" מה עשו, כבלו אותו בשלחן של נגרים, והיו מנסרים בו, והיה צווח ואומר: "וי, אוי, שהכעסתי לבוראי!"

תמה הרב מפוניבז' זצ"ל: מה ארע כאן -

אדם שהיה מוכן להכנס לבית המקדש ולבזז אוצרותיו בעד בצע ממון, שהחפץ הראשון יהיה שלו. ומה יכול היה להרויח מהמנורה, הן הציעו לו את כל גבית המיסים בכל הארץ לשלוש שנים, מאות מיליונים -

אין, מדרגת היהודי השפל ביותר, המתיוון היחיד שהסכים לבזוז את בית ה', הפך בתוך שעה לקדוש, למוסר נפשו בפעל של קדשת השם!

וענה: כי נכנס לבית המקדש. והנכנס לבית המקדש, אפילו יהיה מתיוון שפל, אפילו אם נכנס לבזוז, יצא אדם אחר, מוסר נפש על קדשת השם!

ואם כך - אוי, אם כך -

לא משלי הוא עצה נפלא וסגולה בדוקה של קדוש ישראל, רבי ישראל מסלאנט זצ"ל ("אור ישראל", אגרת ז), אלא שאנו נוסיף לה הקדמה וסיום.

ידועים דברי רבי ישראל מסלאנט זצ"ל, שהעצה לזכיה בדין היא חרדת הדין. וראיתו מדברי הגמרא (ראש השנה טז ע"ב) שכל שנה שרשה ועניה בתחלתה מתעשרת בסופה, ופרש רש"י: שישאל עושים עצמם רשים ועניים בראש השנה לדבר בתחנון ותפלה. כענין שנאמר: "תחנונים ידבר רש" (משלי יח, כג). והיו בשברון הלב, כמו שאמרו (ראש השנה כו ע"ב) ששופר של ראש השנה מצותו שיהא כפוף, לרמוז שכמה שמכופף ומשפיל עצמו בתפלתו, עדיף.

השאלה, איך מגיעים לכך והלב אטום ומאובן, סגור ומסוגר. איך בוקעים, איך סודקים, איך פותחים וכו' כחדה של מחט.

ויש לו כאמור עצה, והיא יסוד עמק בנפש האדם. לכן ראוי להציבו ולבארו. שנינו (סנהדרין מב ע"א), שכל מברך את החדש בזמנו כאלו מקבל פני שכינה. מדוע, מכל התפלות והברכות, נתיחד ענין קדוש הלבנה והשוה לקבלת פני שכינה? פרש רבנו יונה (בבאורו על הרי"ף, סוף פרק ד דברכות) שאמרו (ראש השנה כה ע"א) שהירח "פעמים שבא בארכה, ופעמים שבא בקצרה". בכל שעה משעות היום, יודעים אנו לומר היכן השמש עתה. אבל מי יודע היכן יראה הירח הלילה? מקומו תמיד מפתיע. ומכיון שכך, מעורר התפעלות ואנו רואים בו את יד ה' הממקמו במשמרתו ברקיע כרצונו, וזה ענין "קבלת פני שכינה". וכבר העיר רבי ירוחם ממיר זצ"ל ("דעת חכמה ומוסר" ח"א מאמר מ) שהיודעים והמבינים מכירים מסלול הירח ואינם מפתעים. אך אין זה משנה עבורנו. כי עלינו להתפעל גם מזריחת השמש ושקיעתה, ולהלל על כל נשימה ונשימה. אבל זו ידיעה בשכל בלבד, והידיעה השכלית אינה פועלת על הלב. שפת הלב היא התפעלות, ואם אנו מתפעלים מן הירח, הרי זה בגדר "קבלת פני שכינה" עבורנו.

כשנפטר הסבא מקלם זצ"ל, מסרו בנו וחתנו את סדור כתביו, המוני שיחותיו ומאמריו לתלמידו רבי ירוחם ממיר. במשך שנים שקד על מיונם וסדורם, מקיפים הם ים של נושאים. ומה בחר לקבע בראש, במה בחר לפתח את שני כרכי "חכמה ומוסר"? במאמר אודות "כח הציור", שהוא הפועל על הלב ומביא להתפעלות. ומצאו בצווי התורה: "אם כסף תלוה את עמי", איך יוכל האדם לפעל על עצמו להלוות, ובלא רבית, ושלא להיות כנושה, ושלא ירע לבלבו, באמצעות "את העני עמך" (שמות כב, כד), פרש רש"י: הוי מסתכל בעצמך, כאלו אתה עני: באמצעות "כח הציור"! נצטוינו לזכור את יציאת מצרים, ולספרה בהרחבה. "יכול מראש חדש, תלמוד לומר: ביום ההוא. אי ביום ההוא, יכול מבעוד יום? תלמוד לומר: בעבר זה, לא אמרתי אלא בשעה שמצא ומרור מנחים לפניך". מה מוסיף ליל היציאה, ומוסיפים המצה והמרור? ציור מוחשי!

לא נחה דעת הסבא מקלם, עד שבקש מהקודש ברוך הוא שיראהו ולו בחלומו, את הגיהנם. וראיה היתה לו, שהראיה תשפיע רבות. שאמרו (במדבר רבה כג, ה. תנחומא מסעי ד) שהקדוש ברוך הוא הראה למשה רבינו מה שבשמים ממעל ועל הארץ מתחת. הראהו גיהנם, והתחיל משה מתירא. הרגיעו: "הראיתך בעיניך, ושמה לא תעבר" (דברים לד, ד). והלא על משה רבינו אמרו (ברכות לג ע"ב) שהיראה דבר קטן היא לגביו, ועם כל זאת כשראה נתירא יותר: כח הציור!

הסטיפילר זצ"ל הביא דברי הגמרא (נדרים כב ע"א): כל הכועס כל מיני גיהנם שולטין בו, ולא עוד אלא שחלי התחטונית המכלה עינים ומדאיב את הנפש שולט בו. ותמה: הרמב"ן כתב (בהקדמה פרושו לאיוב) ששעה אחת בגיהנם נוראה משבעים שנות יסורי איוב בעולם הזה. ולאחר שאמרו שכל מיני גיהנם שולטין בו, כל הסוגים והמדורים, הוסיפו: "ולא עוד", יותר מזה, ששולט בו חלי התחטונית? אבל מה נעשה, וזה האדם: הגיהנם בידיעה, והתחטונית מרגשת ומוחשית. האדם אינו מתפעל מידיעותיו אלא מתחושותיו!

הכלל: לא נחה דעת הסבא מקלם זצ"ל עד שקבע נחרצות: "ההפרש מה בין צדיק לרשע הוא רק כח הציור - כי מי לא ידרוש טובה מתמדת, וכלו טוב? רק כח הציור חסר לרשע, ולא חסרון אמונה כסברת העולם, ("חכמה ומוסר" ח"א מאמר כח). שהרי "יודעים רשעים שדרכם למיתה" (שבת לא ע"ב), אלא שהידיעה אינה משפיעה על האדם. ו"איזהו חכם, הרואה את הנולד" (תמיד לב ע"א). גם הרשע יודע את הנולד. ברם החכם רואהו, במוחשיות. מגיס את כח הציור, ולכן גובר הוא על יצרו.

נסכם, אפוא: העצה לזכיה בדין היא חרדת הדין, ואיך נוכל לחרד והלב אטום. והתשובה, שהלב מתפעל מדבר מוחשי, מציור חי. ואם נמצא ציור שכזה ולבנו יפתח, נזכה בדין. מצא עבורנו רבי ישראל מסלאנט ציור כזה בדברי הגמרא (ראש השנה כו ע"א).

ששינוי במשנה: כל השופרות כשרים, חוץ משל פרה. ואחד הטעמים, משום שיזכיר את חטא העגל, ואין קטגור נעשה סגור.

הרי "שופר, כיון דלזכרון הוא, כלפנים דמי" -

לא כבית המקדש, כאולם וכהיכל, אלא כקדש הקדשים ממש -
הרי צריכים לנו לצאת משם אחרים! אוי, כמה אחרים! (והגדת)

למנצח לבני קרח מזמור - רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל

כתוב בפרשת קרח "ויקם משה וילך אל דתן ואבירים וילכו אחרי זקני ישראל" מבאר רש"י מדוע הוא הלך אליהם? "כסבור שישאו לו פנים". משה רבינו רצה להציל אותם ברגע האחרון, אולי אם אבוא במיוחד אליהם יהיה להם אביסלע' דרך ארץ = מעט דרך ארץ. מה הם עשו? "ודתן ואבירים יצאו ניצבים פתח אוהליהם ונשייהם ובניהם וטפם".

יהודי רגיל הלומד ומבין כי הנה משה רבינו ניסה, רצה, אך לא הצליח לפעול מאומה. איש האלוקים קם והלך אל החוטאים האלו אך ללא הצלחה ליבם נשאר קשה כאבן - "ויאבדו מתוך הקהל".

והנה כאשר תעיינו במדרש תראו "בשכר שהשכים משה לפתחם זכה להציל ארבעה צדיקים מדינה של גיהנום ואלו הם שלושת בני קרח ואון בן פלת" (ולא קשה ממה שאמרו חז"ל "און בן פלת אשתו הצילתו" כי כידוע זה זה גורם).

ברגע האחרון ממש שאפילו בפה כבר לא יכלו לשוב, בשנה האחרונה בלב "רחש ליבם דבר טוב" ואז "מקום נתבצר להם". כיצד באמת התנהלה החזרה בתשובה שלהם, הרי הם היו עם קרח?!

חז"ל מגלים ומספרים לנו.

בעיצומה של המחלוקת הם ישבו ביחד עם אביהם קרח, והנה משה רבנו ע"ה עבר לפנייהם. הם חשבו לעצמם: מה עושים עכשיו? אם נעמוד לכבודו של משה רבינו זו פגיעה באבא והתורה אמרה 'כבד את אביך ואת אימך'! אך מאידך גיסא לא לקום וכי אפשר?! הם התגברו על עצמם וקמו "באותה שעה רחשו ליבם לתשובה" מה הכוונה? הם לא שבו עדיין בתשובה כי אם שבו מה חיפשו בגיהנום, אלא שמעשה ההתגברות, אע"פ שהיה לא נעים שברו את עצמם וקמו, המצווה הזו נתנה להם את הכח אחרי זה - שיחזרו בתשובה.

אנו לא יודעים כיצד הדברים הללו עובדים בדיוק. אדם עושה מעשה שלכאורה כלום, כמו מעשהו של משה רבינו ע"ה, שהיה אפשר לחשוב כי לא פעל שום דבר בהליכתו, אבל חז"ל מלמדים אותנו כי בשכר הליכתו פעל אצל אחרים. בתפילה מצינו כעין זה: באבות דר' נתן כתוב "יש תפילה שמועלת אחרי מאה שנה", אתה מתפלל ולא עוזר ולפתע בעתיד הרחוק התפילה מועילה. הסטייפלער זי"ע היה אומר: רואים בעלי תשובה שגם אבא ואמא שלהם היו חוטאים לה', אך שבו בתשובה מחמת הדמעות של הסבתות, הינו שהתפילות הועילו לאחר עשרות שנים. כך גם במעשים.

המגיד דורש לאוזניים אטומות

אתם יודעים? המגיד מקולמאני רבי הלל זצ"ל, נסע ברכבת וראה חייל יהודי שמוציא מתיקו כריך (סנדוויץ) ומתחיל לנגוס ובתוכו בשר לבן רח"ל (על פניו הכיר כי הוא יהודי), המגיד ניגש ושאל: "מה אתה אוכל?". "כן, כן, אני אוכל מה שאתה רואה...".

"אתה יהודי?".

"כן, נכון". "יהודי אוכל דבר אחר?! תמה. כן".

המגיד החל לומר לו מוסר, לדרוש דרשה, הסביר לו מה זה עבירה בכלל? ומה חומרתן של מאכלות אסורות. דיבר ודיבר. דרשה ארוכה. ובעודו דורש החייל לועס ולועס... המגיד המשיך בדבריו כי ה' הטובה עליו שפך את ליבו. ההוא סיימ סנדוויץ אחד והוציא כריך שני, והמגיד המשיך לדבר על ליבו...

לפתע החייל הפסיק מלעיסו ושאל: "תגיד לי אתה שפוי?".

"למה לא?".

"אתה רואה כי אני אוכל וממשיך ואיני שת ליבי לכל המוסר שאתה אומר מה אתה ממשיך לדבר, וכי אינך מבין שדבריך לא יועיל מאומה, מדוע אתה ממשיך?!"

"אני אדבר ואמשיך. ואם אתה שואל מה התועלת, רצוני לומר לך משהו. אתה עכשיו חייל צעיר עם כל הכח והעוצמה, אתה חושב כי כל העולם שלך אב לא תמיד אדם נשאר הגיבור הכי גדול, מגיעים זמנים שלא הולך כל כך טוב, כל בן אדם יש לו זמנים שונים, ובפרט לעת הזקנה הכוחות אוזלים ויכול להיות כי אז הכוחי ועוצם ידי ירד קצת, הדיבורים של עכשיו יעלו בזיכרון, כי הנה ישב על ידי יהודי ונדנד לי: מה זו מצוה, מהי עבירה, ואז יועיל לך משהו. ואפילו אם כל החיים ממש יהודי חוי לו כפורק עול אבל בשעת מיתה שכבר וי וי, אולי תיזכר משהו ויעלה בליבך הרהור תשובה, גם כדאי לי!..."

כללו של דבר, אדם לא יכול לדעת כלל, מה יועילו הפעולות שלו, ולהיכן יגיעו מעשיו. על קרח ודתן ואבירים לא השפיע, אבל השפיע על אחרים להצילם מדינה של גיהנום, ויש בכך הרבה עובדות מידי דור ודור.

נמצינו עוד מחז"ל כי מעשה טוב שלהם, כבישת הייצר, ממשיך ועושה בשבילם הלאה שאח"כ יצליחו להרהר בתשובה.

לפני תקיעת שופר אנו אומרים בהתעוררות "למנצח לבני קרח מזמור", מה אנחנו בדיוק אומרים? בפשטות מטרת האמירה היא "מלכויות! אך יכול להיות שיש סיבה ורמז נוסף לעורר את הלבבות.

בני קרח, אוי בני קרח!, מתי זכו לתשובה? רגע לפני האחרון!. אדם יכול לתפוס את עצמו גם ברגע האחרון. אומרים לך לפני תקיעות שופר, ברגע אחרון, תפוס את עצמך. ספרי חיים וספרי מתים פתוחים, תיזכר נא בבני קרח ותתפוס את הרגעים הללו להרהר בתשובה שלימה. וה' יעזרו לנו לשוב לפניו באמת.

(להגיד)

"בארבעה פרקים העולם נידון בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן בחג ניידונים על המים בראש השנה כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון שנאמר היוצר יחד ליבם המבין אל כל מעשיהם" (ראש השנה דף טז) המושג בתחילת ראש השנה אומרת: "ארבעה ראשי שנים הם...". אח"כ המושג מוסיפה "בארבעה פרקים העולם נידון בפסח על התבואה, בעצרת דנים על פירות האילן, בחג ניידונים על מים, בראש השנה כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון" שואלת הגמרא (בדף יח) מה הכוונה כבני מרון? מבארת הגמרא בשלושה פירושים.

פירוש ראשון: כחילות של בית דוד. הצבא של דוד היו הולכים אחד אחד. - כך בראש השנה אנו עוברים לפניו כבני מרון אחד אחד, כאותם גדולים וחשובים.

פירוש שני: "כמעלות בני חורון". הר גבוה, שבגובהו יש שביל, בו אפשר לעבור רק אחד אחד, כך ממש בראש השנה עוברים לפני הקב"ה זה אחר זה.

פירוש שלישי: "כבני אימרנא". כאשר מעשרים את הצאן, הן עוברות דרך דלת קטנה שרק אחד יכול לעבור וכך סופרים עד עשר, אחד ועוד אחד. אינני מבין, וכי כדי להסביר שכל אחד עובר לחוד צריך שלושה משלים? כחילות, כמעלות בני חורון, כבני אימרנא, אתמהא?!

וכדי ליישב, אספר לכם סיפור קטן: היה פעם סוחר גדול שנסע ליום השוק והשקיע שם את כל כספו ברכישת סחורה יקרה וגם כספי הלוואות שחברים נתנו לו, הוא החליט להסתכן ולעבור בגניבה את הגבולות כדי להיפטר מהמכס על הסחורה וכך יוכל להתעשר, הוא לא נח ולא שקט עד שמצא עגלון המוכן לעבור איתו את הגבול.

הוא סידר את כל תוכנית הבריחה - מסלולי הנסיעה לשעות לילה שאין אור של ירח, ולילות שאין חילים רבים ליד הגבול וכו'.

הגיע הלילה המיועד. הסוחר העמיס על העגלה את כל סחורתו היקרה. ושניהם, הסוחר והעגלון, עלו על העגלה. העגלון מבחין כי בעל הבית הסוחר יושב על הכסא - ושיניו נוקשות דא לדא, ידי ורגליו רועדים.

שאל אותו העגלון בלגלוג: מה אתה רועד, הרי יש עוד יותר מחמש שעות עד שנגיע ליער, מה הפחד שלך כאן ליד הבית?

"למה שלא אפחד, אני עושה חשבון פשוט, אם אצליח במשימתי, איזה עושר ימלא את כיסי, ההון האישי שלי יהיה פי עשרה ממה שהשקעתי, ממחר - אחיה חיי עושר וכבוד, מה נפלא. אבל אם חס ושלום לקראת עלות השחר ניפגש חלילה בשוטר הגבולות שיכריז 'עצור! הרם ידיים!'"

הסחורה תלך למשטרה, פרוטה לא אראה ממנה, ואת עצמי אפגוש בבית האסורים, בעלי חובות ירדפו את משפחתי וכו', א"כ למה שלא ארעד, בעוד כחמש שעות אני על פתח עושר או על פי תהום ואיך לא ארעד?.

נסעו ונסעו. הגיע חצות לילה. החלו כבר להיכנס ליער, חצו את הגבול, ראה הסוחר שהעגלון רועד קמעה. שואל אותו: עגלון, מדוע אתה רועד?

משיב לו העגלון, "שמע נא, בסך הכל אני גם בן אדם, ואנו מתקרבים לרגעים קשים ומסוכנים, נכון שאין לי כאן סחורה פרטית, אבל לא נעים לשבת חודש בבית סוהר, וגם העגלה והסוסים שיטלו ממני לא באו לי בחינם".

ממשיכים לנסוע פנימה במעבי היער בין השבילים המוכנים מראש, והם שניהם רועדים, קילומטר ועוד קילומטר, מה הם רואים בביור, כי הסוסים אינם רועדים, לא מבינים כלום.

הפחד השורר כל כך לא מדבר אליהם כלום. הסוס נשאר בעל חיים לפני הגבול, בתוך הגבול ולאחוריו. נשאר כמו קודם.

הנה כל זאת מרמזת ואומרת הגמרא בשלושת הדוגמאות.

יש יהודי שלקראת ימים נוראים מתחיל לרעד.

עוד בשבת מברכים כאשר מכריזים "ראש חודש אלול" הוא כבר מתחיל לרעד "כחילות בית דוד" שאינם עוברים סתם כך, אלא מתאמנים קודם, משקיעים כוח ומאמץ זמן רב עוד לפני המפקד המכריע.

יש סוג שני, שעד ראש השנה הוא חלש ביראת שמים. אבל כאשר בא ראש השנה מתחיל לרעד "כמעלות בני חורון" כי כאשר צועדים בשביל

אבל יעקב מאן להישבע. "דברי אמת לאמיתם, אך להישבע אני מוכן. ועל כן אווהר על הרווח המגיע לי", אמר. נטל אפוא יעקב לעצמו שליש מהרווח ומסר לי את שני השלישים הנוותרים. הפער ביני לבנינו עמד על עשרה זהובים.

המשכנו כמנהגנו לרשום את כל רוחינו. לפני כמה ימים, בהתקרב ראש השנה, הוצאנו את רשימותינו וסיכמנו את כל ההכנסות. התברר כי יעקב הרויח במהלך השנה, מאה שמונים ותשעה זהובים - אחד עשר זהובים פחות מבחלומי. ואילו אני הרוחתי מאה ששים ואחד זהובים, אחד עשר זהובים יותר מבחלומי.

באנו לפני רבינו וספרנו לו כמה הרוחנו. הוא לא חשב רבות וקבע מיד "ובכן, מסתבר כי בויכוח ההוא על העסקה, חברך הוא שצדק והיה עליכם לחלוק ברוחים שווה בשווה".

"מדוע אפוא הפער הוא של אחד עשר זהובים בשעה שהויכוח בינינו היה על עשרה זהובים בלבד? ניסיתי לעמוד על שלי. תשובת רבינו היתה מוכנה בפיו. "זהוב אחד הוצאתי בשכר הסופר שכתב את כתב התביעה והשליח שקבע לכם זמן לדין", אמר.

ואולם אני לא עמדתי בפתוי, ולא הצלחתי להשלים עם הפסד פתאומי של אחד עשר זהובים, סכום גדול ונכבד. "איני משגיח בדברי חלומות", הפטרתי, וכדי להשקיט את מצפוני הוספתי "על פי דין התורה שפסק רבינו כפי שפסק ואני זכיתי בצדק וביושר בשני שלישים מהרוחים".

פנינו אל חנויותינו כדי להשלים כמה התחייבויות לחג. פתאום הבחנתי כי חנותו של יעקב הומה קונים ואילו לחנותי לא נכנס איש.

עד הצהרים הרויח יעקב אחד עשר זהובים. סגר את החנות והלך לביתו. סר זוועף פניתי גם אני לביתי. בעוברי בשוק פגעתי בדוכנו של מוכר זכוכית נכרי והפלתי את סחורתי ארצה.

הכלים נשברו והמוכר הפליא בי את מכותיו, עד מהרה נגררתי לבית המשפט. השופט הריץ לשוק שמאי שהעריך את הנוק שעוללתי... אחד עשר זהובים. הגעתי אפוא לביתי חבול ומושפל וחסר אחד עשר זהובים.

אז ידעתי כי צדק רבינו וכי גדול אלקינו. עוד אמש נגשתי לבית ידידי יעקב אבודרהם ובקשתי את מחילתו. אחר כך פניתי אל רבנו ושיתפתי בסוף הסיפור.

נרגש ירד נפתלי עזריה מהבימה, ורבי יחיאל פתח בסדר התקיעות.

כי דור תהפוכות המה בנים לא אמוון במ (לב, כ)

הכוונה אפשר לומר על דרך המוסר כי דרך האנשים להמנע מן הצדקה באמרו שאין להם ליתן, אבל באמת הוא בהיפך, מפני שאינם נותנים - אין להם ליתן, כי הצדקה היא המפתח לשפע, ובאם זורק את המפתח במה יפתח האוצר?

זהו "כי דור תהפוכות המה" הם מהפכים הסדר, ומונעים עצמם מן הצדקה, מפני שאין להם, והיה טוב יותר ליתן ואז היה השי"ת משפיע להם כפל כפלים, אבל המה "לא אמוון במ" איו בהם אמונה להאמין שבזכות הצדקה יעזרו ד' ויפתח להם אוצרו הטוב (חתן סופר)

מאוצרות המגידים

"כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו" (לב, ג)

פירש רש"י כשאקרא ואזכיר שם ה' אתם הבו גדל לאלוקינו וברכו שמו.

רבותינו ז"ל הפליגו מאד בשבח עניית "אמן". כתוב בגמרא (שבת קיט) אמר ריש לקיש כל העונה אמן בכל כוחו פותחין לו שערי גן עדן שנאמר "פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים" אל תקרי שומר אמונים אלא שאומרים אמן.

ופירש המהרש"א: כי הגן עדן יש לו הרבה שערים מחיצה לפנים ממחיצה כמו שאמרו כל צדיק וצדיק נכוח מחופתו של חברו, וכן אמרו כל צדיק וצדיק יש לו מדור לפי כבודו ואמר שזה העונה אמן בכל כוחו פותחין לו כל השערים מחדרי גן עדן. עכ"ד.

הרי לנו כמה מעולה היא עניית "אמן" ככוונה שהרי בשביל דבר קטן כזה פותחים לפנינו כל חדרי גן עדן, יותר מצדיקים וחסידים אשר עמלו וטרחו בעבודת ה' בכל ימיהם.

עוד אמרו במדרש (ד"ר פז) כך שנו חכמים העובר לפני התיבה לא יענה אמן אחר הכהנים מפני הטירוף, ולימדונו רבותינו ואם היה יכול לענות שלא תטרף דעתו, יענה, למה? מפני שאין גדול לפני הקב"ה יותר מאמן שישראל עונין ע"כ. הרי שאין דבר חשוב לפני ה' כעניית אמנים.

המסוכן כאשר משני צדדים תהום, רועדים, פוסעים עוברים אדם אחר חברו - בפחד, כמו כן, בשעה שעוברים לפני המשפט, ביום המשפט הפחד שורר.

אבל יש סוג שלישי, יהודים הדומים לבני אימרא כהצאן, אותם כבשים שקטים צוהלים ומתרוצצים שנכנסים בפתח וסופרים אותם אחד אחד ואינם מבינים כלום, אוי, הכבש העשירי לא יודע כי בעל הבית סימן לו פס אדום על גבו...

"בראש השנה יכתובו וביום צום כיפור יחתמון כמה יעברו מי יחיה ומי ימות" קו חיים על הגב וחס ושלוה להיפך פס אדום - "מי ימות". היכן השכל שלך?

הקב"ה יושב בראש השנה על כסא דין, אך המשפט לא הגיע בפתאומיות "כנשר יעיר קינו על גוזליו ירחף" - הנשר הזה הוא רחמן על בניו ואינו בא לקינו בפתע פתאום אלא מקשקש מאילן לאילן ומסוכה לחברתה כדי שיעורו בניו ויהא בהם כח לקבלו. כך הקב"ה דופק לנו כל חודש אלול בשופר, עורו ישנים משנתכם ונרדפים הקיצו מתרדמתכם. לעוררנו לקראת ראש השנה - כאשר נפתחים ספרי חיים ומתים.

(להגיד)

פרשת האזינו

הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא (לב, ד)

לפעמים מסובב את האדם מאורעות שונות ואינו מבין למה ומדוע זה קורה לו. בא הכתוב וצווח אין עול! **בסיפור הבא** (מובא בספר "מרפא לנפש") מומחש רעיון זה: על בימת בית הכנסת בפריס עמד רבינו יחיאל מבעלי ה'תוספות', עטוף בטלית, אוחד בשופר.

המתפללים המתנינו ברטט לאמירת הברכות ולתחלת התקיעות, אלא שהפעם החליט הרב לשנות מהסדר הרגיל.

לפתע הפנה את ראשו והזמין בתנועת יד קלה את אחד האנשים לגשת אליו. חיש מהר פילס לו האיש דרך בין המתפללים, והתייצב לצדו של רבי יחיאל. זה היה נפתלי עזריה, צורך זהב ידוע בקהילה.

"על אף גודל השעה, ואולי דוקא בשל כך", פתח רבי יחיאל "מצאתי לנכון לשתף את כולכם בסיפור בעל לקח חשוב שתחלתו לפני שנה וסופו אמש. לפי סיכום מוקדם עם אחד מגבורי המעשה, ידידנו ר' נפתלי, אזמין אותו כעת לספר לכם את השתלשלות הדברים".

הכל הביטו משתאים ברב ובצורך, סקרנים לשמוע את הספור. נפתלי היה נרגש. הוא בלע את רוקו, השתעל שעול נבוך והחל בסיפורו:

ודאי מכירים אתם את שכני הטוב, עמיתי למלאכת הצורפות, יעקב אבודרהם. ובכן, ימים אחדים לפני ראש השנה שעבר שבנו שנינו מהעבודה, והאזנו לשיעור תורה. בשיעור למדנו את דברי הגמרא, כי "מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה".

הדברים עוררו בנו התעניינות מיוחדת. בשיחה בינינו עלתה ההצעה להתענות תענית מיוחדת ולבקש מהקדוש ברוך הוא כי יגלה לנו כמה תהיה פרנסתנו בשנה הבאה.

כך עשינו, יומיים לפני ראש השנה צמנו וצפינו לאות כלשהו משמים. כלילה האחרון של השנה ארע הדבר, כל אחד ואחד מאיתנו חלם כמה כסף ירויח בשנה הקרובה. כשנפגשנו בבוקר ספרנו איש לרעהו בהשתאות את חלומותינו. חברי יעקב חלם כי בשנה הבאה ירויח מאתים זהובים. ואילו בחלומי שלי ראיתי כי ארויח רק מאה וחמשים זהובים.

החלטנו לפנות אל מורינו ורבינו ולספר לו על התענית ועל החלום. "אם לעצתי תשמעו", אמר, "כתבו במשך השנה הבאה כל הכנסה קטנה כגדולה, שתבוא לכם". כמובן שקבלנו את עצתו ונהגנו על פיה.

יום אחד נתגלע בינינו ויכוח חריף סביב סחורה שרכשנו בשותפות ומכרנוה ברוח נאה. כשבאנו לחלוק ברווח טען יעקב חברי, כי השותפות בעסקה היתה על דעת כן שנחלוק ברווחים שווה בשווה. לעומתו טענתי אני, כי מכיון שהשקעתי ברכישה שני שלישים ואלף הוא השקיע רק שליש, יש לחלוק את הרווחים גם כן על פי אותי יחס.

פנינו לרב שיפסק דין תורה. "בידי מי נמצא עתה הרוח מהמכירה?" שאל, הכסף היה בידי יעקב. "האם יש לכם עדים או שטר על העסקה שעשיתם?", הוסיף הרב לחקור. לא היו עדים ולא היה שטר. "אם כן יעקב הוא המוחזק ועל נפתלי להביא ראיה לדבריו, באין לנפתלי כל ראיה, ישבע יעקב כי דבריו אמת הם ויזכה במחצית הרווח".

הגה"צ רבי משה אהרן שטרן זצ"ל משגיח דישבת קמניץ אמר פעם חזוק בענין ענית אמן בכוונה וכה היו דבריו:

וינתחוהו וישומו את הנתחים בתוך שק וישאום לביתו, ואחר כן גירש המלך את כל היהודים מארצו.

בחוץ לארץ נהוג שהמזומן לחתונה צריך לאשר שהוא משתתף בשמחה, ושולחים לו כרטיס כניסה. פעם, סיפר הרב שטרן, שכחתי לשלוח הסכמתי להשתתף בחתונה, אך חשבתי, ודאי גם ללא כרטיס אכנס. אמנם לא כך היה, בהגיעי לאולם לא נתן לי השומר להכנס ללא כרטיס... הסברתי לו שאני יידי נאמן לבעל השמחה, ואכנס לכמה דקות, אך לא עזר לי... וחזרתי כלעומת שבאתי.

כך, אדם המגיע לאחר מאה ועשרים לבי"ד של מעלה, נידון לגיהנם, וסובל שם קשות בשבעה מדורין, וב"ה לאחר י"ב חודש יוצא משם והולך בשמחה למקומו בגן עדן, ובפתח גן עדן עומד מלאך ומבקש 'כרטיס כניסה', מתפלל האדם: האם גם כאן קיים מושג של כרטיס כניסה? היכן המקום והארמון שבניתי לעצמי מהמצוות? עונה לו המלאך מקומך שמור בפנים... אך אין כניסה ללא כרטיס... מהו הכרטיס? נאמר בפסוק "פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים" אל תקרא אמונים אלא "אמנים" מי שעונה אמן בכוונה, נפתחים לו שערי גן עדן, וללא זה השערים נעולים ואין כניסה... נורא למתבונן.

כתוב בספר "ווי העמודים" (פ"י בסופו) כל איש מישראל ששומע ברכה מישראל מחויב לענות אמן, אפילו שומע מאשה או מקטן, ואם שומע ואינו עונה חייבמיתה, וסימן "אמן" נוטריקון אני מוסר נפשי, שכל אחד מישראל מחויב למסור נפשו על עניית אמן. וכל איש מישראל מחויב לומר הברכות בקול רם כדי שישמעו בני הבית או שאר העומדים אצלו ויוכלו לענות אמן, שמיילת אמן עדות היא על הברכה שהיא אמת, ואם יאמר בלחש הוא כמו שמעלים להעיד על הדבר.

ולאהבת אחי ורעי בני ישראל אספר לפניכם מעשה רב ונורא שהיה בזמן הגאון רבי מרדכי יפה בעל ה"לבושים" כמו שסיפר לי חמי זקני מהר"ר אברהם וורטר ז"ל שאשתו היתה נכדת נכדו של הגאון מהר"ר מרדכי יפה זלה"ה.

וכך המעשה: הגאון ר' מרדכי יפה נסע למדינת אטליא לווניציא, כדי ללמוד חכמת עיבור החודש אצל החכם אבוהב הספרדי, ולמד אצלו בערך ארבעה חודשים. והיה מקץ ימים ויקר מקרה, תינוק אחד, בנו של החכם

אבוהב, בן ה' שנים, בירך על פרי ברכת בורא פרי העץ בקול רם, וכל בני הבית ענו אמן, פרט לר' מרדכי יפה שלא ענה אמן, שלא במתכוון. החכם אבוהב כעס עליו מאד, גער בו בנזיפה גדולה ונידה אותו, הגאון ר' מרדכי יפה המתין ל' יום כפי הדין של נידוי מרב לתלמיד, אח"כ בא אליו ופייסו, ושאלהו מה פשעו ומה חטאתו ומה חרי האף הגדול הזה? השיב לו החכם: ידוע תדע, שאהבה גדולה אהבתך, אהבה שאינה תלויה בדבר, אבל תדע, שהיית חייב מיתה לשמים בשעה שלא ענית אמן על ברכתו של הילד, והנידוי היה לך לכפרה על הפגם הגדול שנגרם, ומחילת העוון יהיה לך בתנאי שבכל מקום ובכל קהילה שתדרוך כף רגלך תפרסם את גודל החטא והפגם של מי שאינו עונה אמן, וגם תפרסם את המעשה הנורא שאספר לך:

במדינת ספרד היו קהילות קדושות לפני גזירת תתנ"ו, והיתה שם עיר גדולה לאלקים, עיר ואם בישראל. ובאותה עיר היה מלך שרצה לגרש את היהודים מעירו כמה פעמים, ובכל פעם האב בית דין שהיה חסיד ועניו גדול שנשא חן בעיני המלך, היה מבטל הגזירה. ויהי היום, כעס המלך על היהודים וציוה לגרשם מארצו. חשובי הקהילה באו לבית הרב ובקשוהו שילך איתם אל המלך לבקש ממנו שיבטל את הגזירה. הרב רצה להתפלל תפילת מנחה לפני לכתם למלך, שהרי ראשית חכמה יראת ה'. אולם שליחי הקהילה הפצירו בו ואמרו: זוהי מצוה רבה של הצלת כלל ישראל, ועתה עת רצון לפני המלך. הרב נאות להם והלך עמהם.

ויהי כראות המלך את הרב נשא חן בעיניו, וירץ לקראתו וחבקו וינשקוהו. הרב החל לדבר עם המלך בענינים שונים, בתוך דבריו בא כומר ממדינות המלך, ויפול לפני המלך ויברך אותו ברכה ארוכה וחשובה בלשון שהרב לא הבין. כראות הרב שהכומר מאריך בברכתו ובינתים עובר זמן תפילת מנחה, הלך לפינה והתפלל. בסברו שיסיים תפילתו קודם שיסיים הכומר ברכתו, אולם באמצע תפילתו קם הכומר מעל הארץ וציוה לכל העומדים שיענו אמן על ברכתו כדי שתתקיים הברכה, וענו כולם אמן לבד מהרב שלא רצה להפסיק בתפילתו, לאחר מכן שאל הכומר אם כולם ענו אמן והשיבו כן. חזר ושאל האם גם הרב ענה אמן על ברכתו ואמרו לא.

ויהי כשמוע הכומר כן, תלש שערות ראשו וצעק צעקה גדולה ומרה, ואמר בגללו לא תתקיים הברכה למלך. כשמוע המלך את דברי הכומר ויקצוף מאד על החסיד וחמתו בערה בו. ויהפוך להיות אכזרי כלפי הרב וציוה את עבדיו להורגו ולנתחו לנתחים... ויעשו כן עבדיו, המייתוהו ביסורים קשים נאות להם והלך עמהם.

ויהי כראות המלך את הרב נשא חן בעיניו, וירץ לקראתו וחבקו וינשקוהו. הרב החל לדבר עם המלך בענינים שונים, בתוך דבריו בא כומר ממדינות המלך, ויפול לפני המלך ויברך אותו ברכה ארוכה וחשובה בלשון שהרב לא הבין. כראות הרב שהכומר מאריך בברכתו ובינתים עובר זמן תפילת מנחה, הלך לפינה והתפלל. בסברו שיסיים תפילתו קודם שיסיים הכומר ברכתו, אולם באמצע תפילתו קם הכומר מעל הארץ וציוה לכל העומדים שיענו אמן על ברכתו כדי שתתקיים הברכה, וענו כולם אמן לבד מהרב שלא רצה להפסיק בתפילתו, לאחר מכן שאל הכומר אם כולם ענו אמן והשיבו כן. חזר ושאל האם גם הרב ענה אמן על ברכתו ואמרו לא.

ויהי כשמוע הכומר כן, תלש שערות ראשו וצעק צעקה גדולה ומרה, ואמר בגללו לא תתקיים הברכה למלך. כשמוע המלך את דברי הכומר ויקצוף מאד על החסיד וחמתו בערה בו. ויהפוך להיות אכזרי כלפי הרב וציוה את עבדיו להורגו ולנתחו לנתחים... ויעשו כן עבדיו, המייתוהו ביסורים קשים נאות להם והלך עמהם.

ויהי כראות המלך את הרב נשא חן בעיניו, וירץ לקראתו וחבקו וינשקוהו. הרב החל לדבר עם המלך בענינים שונים, בתוך דבריו בא כומר ממדינות המלך, ויפול לפני המלך ויברך אותו ברכה ארוכה וחשובה בלשון שהרב לא הבין. כראות הרב שהכומר מאריך בברכתו ובינתים עובר זמן תפילת מנחה, הלך לפינה והתפלל. בסברו שיסיים תפילתו קודם שיסיים הכומר ברכתו, אולם באמצע תפילתו קם הכומר מעל הארץ וציוה לכל העומדים שיענו אמן על ברכתו כדי שתתקיים הברכה, וענו כולם אמן לבד מהרב שלא רצה להפסיק בתפילתו, לאחר מכן שאל הכומר אם כולם ענו אמן והשיבו כן. חזר ושאל האם גם הרב ענה אמן על ברכתו ואמרו לא.

שבת שובה

אף מי שאינו נזהר מפת של כותים, בעשרת ימי תשובה צריך לזוהר. ויש לכל אדם לחפש ולפשפש במעשיו ולשוב מהם בי' ימי תשובה וספק עבירה צריך יותר תשובה

(שו"ע סימן תר"ג)

נשאלת השאלה. כתוב בהלכה כי מי שבכל ימות השנה אינו מחמיר מלאכול פת פלטר וחמאת עכו"ם, בימים אלו - של עשרת ימי תשובה. ראוי שיחמיר וימנע מלאכלם. והשאלה, מה ההבנה בהלכה זו, כל השנה אני אוכל ולפתע עשרה ימים אני נמנע, וכי יש לכך משמעות? אמשול לכם משל וביאור:

מי שמבקש להנפיק תעודת זהות במשרד הפנים, מצטלם ומגיש להם תמונה והיא זו שנחתמת בתוך התעודה לשנים הבאות. לא איכפת להם אם הוא מצטלם עם חליפה שלו וכובע שקנה בחנות או שמצטלם עם קפלוט"ש של השכן. מה שכן חשוב להם, ובעיקר לו, שהתמונה תהיה ברורה ויפה, כי זו תשאר.

כביכול הקב"ה נותן לנו ג"כ אפשרות כזו, דהיינו? בעשרת ימי תשובה, בימים הללו מצטלמים, לפני ה' החותם אותנו בתעודה לכל השנה. תמונה זו תישאר, איך שמצטלמים כעת. רבותי הבה נצטלם ביופיינו לפני בורא העולם. וזה סוד ההלכה של עשיית להחמיר בפת פלטר. כי אם בימי הדין זכה האדם ונגע במטרה, אם השכיל והרצון שלו עמוק ואמיתי יש לו סיכוי להינצל מהדין הקשה (כמו שנאמר: "באשר הוא שם").

כח ציבור

תדעו לכם עוד. כי עשרת ימי תשובה הם ימים קדושים מאד. בכל הזדמנות אני אומר את המשל דלהלן:

בארץ ובעולם קיימת מערכת של תחבורה ציבורית, רבים נוסעים בה, אך לפעמים נאלץ אדם לנסוע במונית ספיישל. הנסיעה במונית נקבעת לפי מונה, שהמחיר בו מופיע על מסך קטן מול הפנים של הנהג והנוסע. כל כמה שניות של נסיעה הסכום עולה ועולה, עוד חצי שקל עוד ועוד, השעון דופק ועמו הלב... אך אין מה לעשות, כאשר נוסעים באופן פרטי - משלמים ביוקר.

והנה, המרחק מהארץ עד השמים הוא לא קטן כלל. מתפללים מידי יום שלוש פעמים ומעוניינים שהתפילה תגיע בשלום עד כסא הכבוד, אזי, אם נוסעים בתחבורה ציבורית: "תפילת ציבור" לא מוכרחים לשלם ביוקר כדי להגיע למטרה, כי תפילת ציבור כוחה רב, אבל כאשר מתפללים ביחידות נזקקים לזכויות מיוחדות כדי שהתפילה תתקבל. כך כל ימות השנה.

אך בימים אלו של עשרת ימי תשובה, כידוע, כל תפילת יחיד היא כתפילת ציבור. אם אני מרים עיני לשמים באמצע היום ומבקש אבא! טאטע! "הוציאה ממסגר נפשי להודות את שמך" "אל תזכור לי עוונות ראשונים" "וטהר ליבי לעבדך באמת" תפילה זו חשובה היא, כתפלה של ציבור. א"כ כמה אנו צריכים לנצל את אלו הימים.

להפוך מידת הדין

נדע כי שתי דרכים יש להפוך מידת הדין למידת הרחמים (א) "המעביר על מידותיו מעבירים לו על כל פשעיו" אם מוותר ראובן לשמעון ושמעון לראובן שכן לשכנו איש לאשתו ואשה לבעלה - מידה כנגד מידה גם להם ויותרו.

לקראת שבת, עדיין לא הלכתי לבית המרחץ וכו', לכן אין לי אפשרות לשחוט לה! (כמי שאומר, השבת תאכלו מאכלי חלב) לא שחטתי מעבירה זו נברא מלאך דין קשה. והוא תבע שיענישו אותי.

פסקו בבית דין: כיבוס וטיהור בגיהנום שלושים יום, או לחזור לעולם הזה ושם לתקן את העבירה. ביקשתי לסבול גהינום העיקר לא לשוב לעולם. הובילו אותי לגהינום וככל שהתקרבתי הרגשתי חום רב ונורא עד שלא הייתי מסוגל לעמוד בו - צער רב. בקשתי בתחנונים לשוב לבית הדין ולבחור בביררה השנייה.

אני בחלומי מתחנן למלאך. המלאך מיאן.

התחננתי עוד, עד שנאות להשיבני לפני בית דין של מעלה.

אמרתי לפני בית הדין כי אני חוזר בי, ובחור לרדת לעולם הזה. הסכימו איתי. אבל, יצאה הוראה להעניש את המלאך, מדוע? כיון שלא מילא את שליחותו כהוגן, "מי הרשה לך להשיבו?!, השבת אותו ללא ציווי". הענישו אותו במכת שוט אש - פולסא דנורא. הזדעזעתי מאד מהעונש שביקשו להעניש אותו ותוך כדי הפחד וזעזוע של מכת אש צולבת, התעוררתי.

ע"כ החלום.

ותפעם רוחו.

הוא התיישב לבדוק את ימי חייו עד הנה, ולא נזכר במקרה שהיה לו עם אלמנה, (אך 'איני זוכר' לא ראייה. כיון שבהחלט יכול להיות ששכח, אולי הפטיר פעם ברחוב תשובה מתחמקת לאלמנה, המשיך לדרוכו ואפילו לא מודע לצער שגרם לה, מניין שיזכור) ישב שוב וניסה בכל זאת, להעלות על דף את פירוט כל חייו כשוחט, לא מצא בעצמו שום פגם בתפקידו כשוחט, (כי אכן היה ירא שמים) חישב לעצמו שבועות וחודשים לאחור והגיע למסקנה כי תמיד

התייחס כראוי לבקשות אנשים יהיה מי שיהיה וקל וחומר לאלמנות. בצר לו נכנס לרב העיר. הרב שמע את כל הפרטים והרגיע את רוחו:

"אם אכן לא קרה לך כדבר הזה מה לך כי תדאג?!"

כיון שרוחו עדיין לא שבה אליו הלך לדפוק על פתחי חכמים וצדיקים. הכל אמרו לו כי אם אינו זוכר מעשה כזה, מסתבר שמדובר בחלום של דברים בטלים.

ברבות הימים, אט אט רוחו שבה אליו, הוא נרגע, ודבר החלום החל להישכח מתודעתו.

חלפו שנים רבות - **כעשרים שנה**. והחלום נשכח כליל.

ויהיה ערב שבת קודש אחד. בדרוכו למקווה. הלכה למולו אלמנה ובידיה עוף "אין לי עוף לשבת בבקשה תשחט לי את העוף הזה".

"סיימתי את כל השחיתות, בשעות הבוקר המוקדמות, עכשיו ממש אין לי זמן", השיב בהתנצלות רבתי, "אני טרוד מאד" והמשיך בדרוכו, והתיק בידו - לטבול במקווה לכבוד שבת.

הוא שב מהמקווה הכין את שאר עניני הבית, השבת התקרבה. הוא יצא לבית הכנסת לאמירת שיר השירים וקבלת שבת, כדרכו, בדביקות.

התפלל מעריב ושב לביתו, שורר 'שלום עליכם מלאכי השרת'. התיישב ליד השולחן למזוג יין. ולפתע...

ולפתע ניתר ממקומו בצווחה: "הוי! הוי! אוי! אוי! וי!". הוא נזכר בחלום. הבהלה שאחזה אותו היתה אינמה, אהה! אהה! גנח ופרס את ידיו בחרדה, וי, וי, ונפל מתעלף. העירו אותו.

הוא אזר כוחות וביקש לבני ביתו: "מהרו לשלוח לאלמנה פלונית, מגש עם דגים, מגש עם בשר, כפי יכולתנו!, אחריהם הלך גם הוא לפייס את האלמנה.

היא מחלה לו בלב שלם, וגם אכלה מהמטעמים ששלחו לה.

רוחו שבה אליו. שב לביתו קידש על היין בקול אדיר של התרגשות: "יום השישי ויכולו השמים והארץ!" דמעות של שמחה וקדושת שבת התערבבו יחד ונפלו לתוך הגביע. אח"כ סעד את סעודתו. בירך ברכת המזון בשמחה ובהודאה לה'. והלך לישון.

בבוקר לא ניעור.

הוא השיב את נשמתו לבוראו. עם תיקון מעשהו.

בהלווייתו שהתקיימה במוצאי שבת, הילכה השמועה הנ"ל בין המלווים. ובספר שיצא לאור לעילוי נשמתו, הסכימו בניו לספר את המעשה כצורתו.

עלינו להתחזק עלינו לדעת. כי יש דין ויש דיין. אין מעשה שנאבד. כי על כל מעשה יביא האלוקים במשפט, אם טוב ואם רע. את האלוקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם.

ונזכה כולנו לכתובה וחתומה טובה אמן.

(להגיד)

ב) "כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים". מביטים מהשמים מה קורה איתך אם מישוהו בא אליך להתחנן לרחמים כיצד אתה מתנהג באותה שעה.

הייצר מבלבל אותנו שנעשה דברים שלא יועילו, כל מיני מעשים שלא מביאים רחמים [דרך אחת בלבד יש: "ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה"] ועלינו לחזק בימים קדושים אלו דברים שיש בהם תועלת, כמו: להעביר על המידות.

הכבשה חסרת הדעת

"וכל באי עולם יעברון לפניך כבני מרון" ככבשים הנכנסים לדיר ומעשרים אותם אחד אחד - העשירי נותנים לו עם שוט על גבו בצבע אדום, והוא המיועד לשחיטה.

אמר רבי ישראל מסלנט "כל באי עולם עוברים כבני מרון" כאותם כבשים - אילו היתה לנו שיחה משותפת עם כבשה זו שגבה צבוע אדום: "מה קרה לך בגב?" היינו שואלים.

"קיבלתי מכה עם שוט".

"כואב לך?"

"לא, הכאב עבר חלף, שכחתי ממנו" והשיחה עם הכבשה תסתים.

אילו הכבשה היתה מבינה שהצבע שעליו מדברים - הוא גורלה הרע, היתה ניגשת לנהר להתרחץ והכל יבוא על מקומו בשלום, ואז כשבעל הבית יחפש אותה לא יידע מי היא... אבל, אינה מבינה. אין לה מידע על גורלה הנחרץ.

יש בכוחו של אדם להתרוצץ ולנקות את הסימן שנגזר עליו בראש השנה. עבודתנו בימים אלו של עשרת ימי תשובה - ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את הצבע האדום - את רוע הגזירה. וזה מה שנותר בידינו כי חוץ מזה, שום דבר לא בידי האדם, מאומה לא יועיל לו, פרנסה לא ייקח לבד. בריאות לא נוטלים בכח, כי רק הוא הקב"ה לבדו פועל גבורות עושה חדשות בעל מלחמות זורע צדקות - הכל. ומה אנו כן עושים בעולם? ותשובה ותפילה וצדקה - כח הבחירה לבחור בטוב "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים".

אם נעשה את המוטל עלינו אין ספק כי אבינו אב הרחמים המכיר אותנו ואת מצבנו "זכור כי עפר אנחנו" הוא מדע את מכאובינו וכוחותינו, וירחם עלינו כרחם אב על בנים.

בשל מי הסער הזה?

ברצוני לסיים.

מלאך המות בא להקב"ה בטענה: רבונו של עולם, כולם יקללו אותי על המות שבא לעולם בגיני. יש בעולם מלאכים טובים ועלי נגזר להיות המלאך הרע, אמר לו הקב"ה: אל דאגה, אין לך לפחד לא יזכירו אותך בכלל, מי יחשוב על מלאכים, כאשר אחד ימות ישאלו, ממה הוא מת?

היה לו סרטן.

ממה נפטור?

מהתקף לב.

איפה מלאך המות? הוא לא בשטח של המחשבה. טועים, לא יודעים כי אין סרטן ואין מחלות, הללו רק שמות. הכל משמים בכל מיני צורות.

לכן כאשר שמענו לאחרונה מקרים קשים עלינו להתעורר. "כי בשלי הסער הזה!". ה' אוהב אותנו, ובא לעוררנו. "מאהבת ה' אתכם". חז"ל אומרים "חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם" מקרי העולם המתרחשים בעיר ובארץ הם מחמתי ולצורכי... בשבילי נבראו מקרים אלו. ואם אדם שוכח מאמר חז"ל זה, אינו זוכה להתעורר.

יהי רצון שבאמת נזפה לחתימה טובה ולגאולה קרובה ונאמר אמן.

(להגיד)

החלום של השוחט - רבי שלום שבדרון זצ"ל

בני אחתיה דרבן יוחנן בן זכאי חזא להו בחלמא דבעו למיחסר שבע מאה דינרי. עשינוהו שקל מיניהו לצדקה... חזא להו בחלמא במוצאי יום הכיפורים (רש"י בבא בתרא דף י')

באוד הספרים שיצאו לאור בירושלים עיר הקודש מספרים בני המחבר על אביהם עובדה, מעשה שהיה.

אבא, היה ירא שמים מאד. ושימש כשוחט בעיירה. והיה היום בוקר אחד, ותפעם רוחו, סיפר לבני הבית על חלום נורא שחלם:

חלמתי כי סיימתי את חיי, והנה אני מגיע למשפט לפני בית דין של מעלה. במקום ניצב מלאך חבלה וטענתו בפיו, כי הוא נברא מעבירה שעשיתי. וכי אין לוותר עליה - עבירה! ומה היא?!

בערב שבת קודש בעודי עוסק בהכנות לשבת, באה אלי אלמנה ובקשתה בפיה: "עדיין לא בישלתי לשבת, רק עכשיו השגתי עוף אחד, אבקש שתבוא לשחטו". השבתי לה כי הסתיים זמן השחיטה, כמו כן אני טרוד

כאיל תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וליקוטי ענינא דיומא
מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

בס"ד | גליון 223 | שנה ד' | ראש השנה תשע"ח

עניני ראש השנה

הלכות סליחות

את הסליחות בלילה הראשון אומר רבנו אחר חצות, כל השבוע אומר לפני ותיקין.

כשהיה רבנו מתפלל בישב"ק את הסליחות הראשונות ואמר סליחות לפני שחרית בישיבה אמר 'באשמורת הבוקר' במקום במוצאי מנוחה' (רשימות הרה"ג ר"י רוטר שליט"א משנת תשכ"ט)

מסירת מודעה

הורה רבנו שליט"א שכדאי לכלול במסירת המודעה שמבטל "גם הנהגה שיקיים שלש פעמים שלא יהיה בלי נדר וכמו שמזכירים בהתרה עצמה, וז"ל המודעה, או איזו הנהגה טובה או איזה דבר טוב שנהגתי שלש פעמים ולא התניתי שיהא בלי נדר וכו'.

תוספות ר"ה

בשו"ת מהרי"ל (סי' לג) איתא ויש שאין אוכלין ביום (בערב ראש השנה) כדי שלא יוסיפו מחול על הקדש בהאי יו"ט משום דיומא דדינא הוא, וכמדומה דכן הורה מהר"מ ז"ל במעגניצ"א (הסתפקו אם גם כשר"ה חל בשבת ס"ל דלא יוסיפו תוספת שבת) ועל טעם זה תמהתי דהא כבר קדשוהו בתפלה, ושמא על הכוס עיקר דהוא דאורייתא עכ"ל.

והנה חז"ל תיקנו לעשות שני ימים ר"ה, הרי שלא חששו להוסיף על יומא דדינא, והנה באמת וכי ע"י הוספה מחול על הקודש ידונו אותו יותר, הרי דנים רגע אחד, אלא הכונה שלא יקדים את דינו.

והעירו דהשל"ה כתב בשם ס' סדר היום (סדר ער"ה) דלכו"ע אין דנין אלא ביום (ועי' מד"ר וירא נ' ג' אמר רבי לוי אין הקב"ה דן את אומות העולם אלא בלילה בשעה שהן ישנים מן העבירות, ואינו דן את ישראל אלא ביום בשעה שהם עסוקים במצות), ואולי כיון שעדיין יום שייך שידונו אותו (אמנם ק"ק בדגמ' משמע שהדין הוא בג' שעות ראשונות של היום ולא ידונו בסוף היום דער"ה). [הדברים שקורים בליל ר"ה נגזר דינם בשנה שעברה].

משפט כל יום

בתפילת שמו"ע אומרים כל יום וצדקנו במשפט, ולא מסתבר שזה אליבה דר"י דס"ל (בר"ה ט"ז ב') שאדם נידון בכל יום, וצ"ל דלכו"ע יש איזה משפט בכל יום (וזהו ה'תוס' ר"י בע"ז ג' ב' ד"ה בשניות יושב ודן, אי קשיא והא בר"ה דן את העולם י"ל דס"ל לרב כר"י דאמר אדם נידון בכל יום, א"נ כרבנן ס"ל ונהי דנידון בר"ה אם ימות אם יחי' וכמה מזונות קצובין זו, אבל מיהו על מעשיו שהוא עושה בכל יום הוא נידון עליהם בכל יום ולוקה בהן תדיר, ומוזנתי נמי אע"פ שקצובין לו מר"ה בכל יום מתעסק עליהם הקב"ה איך ימציאם לו עכ"ל) וכן מש"כ רש"י בשבת קכ"ט ב' ד"ה שב"ד של מעלה ושל מטה שוין, שאדם נידון בכל יום, לא מסתבר שהגמ' מדברת דוקא לשיטת ר"י.

ר"ה בשנה ראשונה שאחר מת"ת

הנה בשנה ראשונה לאחר מתן תורה, יוהכ"פ עדיין לא הוקבע ליום מחילת עונות (עי' רש"י בפרשת עקב ט' י"ח) וא"כ באותה השנה ה' כתיבה וגם חתימה בראש השנה.

כבוד אבי אביו

בלקט יושר הלכות מילה. דמי שעושה מילה בראש השנה יקרא בשם יצחק. ולא על שם אבותיו דהוא ואביו חייבין בכבוד אבינו יצחק.

ויל"ע דא"כ מ"ט יש חיוב יותר לכבד את האב מלכבד אבי אביו כמבואר ברמ"א יו"ד סי' ר"מ. הרי הוא ואביו חייבין בכבוד אבי אביו וי"ל.

בנוסח התפילה

בתפלה של הש"ץ עיני עמך במ תלויית. לכאורה תפלה זו נתקן בזמן שהש"ץ ה' מוציא כל הציבור אבל בזמנינו הרי כל א' מתפלל, אלא דבכ"ז לא בטלו חז"ל תפלת הש"ץ למה עיני עמך במ תלויית? משמע דבכ"ז יש חשיבות מיוחדת לתפלת הש"ץ שיזכה את הציבור ע"י תפלתו, ולכן מה שכתוב בש"ע שצריך לבחור ש"ץ ירא שמים וכן שלושים וכל זה מפני שגם היום יש לתפלתו משמעות מיוחדת. אנו אומרים "ועמך מסביבים אותו כחומה" משמע כפי מנהג ספרדים שהחזן עומד באמצע בית הכנסת.

מסוד חכמים

באמצע אבות אומר החזן מסוד חכמים ונבונים וכו' אפתחה פי בתפלה ובתחנונים. והרה"ג דוד הילמן זל"ה העיר בתפלות שאין אומרים שום פיוט באבות למה מפסיק לומר כן. [א"ה וראה הליכות שלמה ראש השנה עמוד ט' שבאמת מטע"ז הורה הגרש"ז לא לומר מסוד וכו' וצייין לעטרת זקנים סי' תר"א]

ואולי יש לישב דהא כל ג' ראשונות דין א' להם, ואם א' חוזר במה שמעכב חוזר לתחילת שמו"ע א"כ כיון דבברכת מחי' מתים אומרים ימלוך ה' אלקיך וכו' שייך כבר להתחיל אפתחה פי בתפלה ובתחנונים. ויש לעיין אם בשאר ימות השנה יאמר באמצע אבות, ובאמצע ברכה אחרת פסוקים כאלה אם זה נקרא שח במזיד באמצע התפלה וצריך לחזור התפלה.

היתר מהגרי"ז

הגרי"ז היתר ביו"ט שני של ר"ה למשוך ע"י נכרי את חוט השעון כדי שלא יפסוק הילוכו, ואע"פ שבשבת אסור לעשות כן מפני תיקון מנא כמבואר בפוסקים סי' של"ח סעי' ג' וע"ש בשע"ת שהביא שו"ת הכרמל שצידד להתירו ביו"ט שני, ועי"ש במשנ"ב. (אעלה בתמר מתורת בריסק עמ' פט)

תשליך

רבנו נוהג כדעת הגר"א (מעשה רב או' רט) ואינו אומר תשליך. ובא' השנים לאחר מנחה גדולה ביום א' דר"ה בכלל חזון איש, כל הציבור עלו לגג לומר תשליך, ומרן הגרמ"ל נשאר על מקומו ושוחח ארוכות עם מרן רבנו שליט"א וגם לא עלה לגג לומר תשליך. (דובב שפתים עמ' 136) והעיד בנו הגר"ש שטיינמן שליט"א אבל היה מעט שנים שאחרי מנחה בכלל חזון איש עלה שם על ראש הבנין שם ראו את הים ואמר את התשליך.

אכילה קודם התקיעות

העיד הגר"ש בן רבנו: מרן שליט"א מעולם לא אכל לפני התקיעות, הוא נשאר בבית הכנסת מתחילת התפילה ועד סופה, ובזמן ההפסקה היה אומר תהילים ולא היה זו ממקומו.

מרן שליט"א, היה מאריך מאוד בתפילת שחרית וגמר אותה עם חזרת הש"ץ, אולם בתפילת לחש של מוסף היה מזדרז כדי להספיק לשמוע כל חזרת הש"ץ ואת התקיעות על הסדר.

מלכיות

ראש השנה מלכד שהוא א' מעש"ת שממילא יש

חיוב לעשות תשובה, אבל המצות המיוחדות שישנם בר"ה הוא תקיעת שופר ואמירת מלכיות וזכרונות ושופרות, כמבואר בר"ה (ט"ז א') אמרו לפני בר"ה מלכיות כדי שתמליכוני עליכם, וזכרונות כדי שיעלה זכרוניכם לפני לטובה, ובמה בשופר.

ולכאורה מה כאן המיוחד שיאמרו מלכיות כדי שימליכוהו, הא בכל יום אנו מצווים לקבל מלכות שמים בקריאת שמע, ואמרינן בברכות (י"ג א') למה קדמה פרשת שמע ליהי' אם שמוע, כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה, ואח"כ מקבל עליו עול מצות, ובכל הברכות אנו מזכירים מלך העולם, ובאבודרהם (הל' ק"ש) כתב והטעם שאין מברכין אשר קדשנו במצותיו וצונו על קריאת שמע כמו בשאר המצות, מפני שענין הברכות כולם הוא לקבל עול מלכות שמים עלינו כדאמרינן (בברכות י"ב א') שכל ברכה שאין בה הזכרת שם ומלכות אינה ברכה, ופסוק שמע יש בה הזכרת השם וגי' הוא נחשב כמו מלכות כדאיתא בר"ה (ל"ב א') והרי הוא חשוב כברכה, א"כ הא אנו בכל יום מחויבים להמליכו ומה כאן המיוחד בר"ה.

עוד יש לדקדק דהנה במלכיות וזכרונות ושופרות אנו מחויבים לומר דוקא פסוקים בתורה ונביאים וכתובים, ולמה לא סגי דנאמר סתם דהוא מלכנו? אלא דהנה כמו במלכותא דארעא אחת שאומר על המלך שהוא מלכו, אינו מראה בזה אלא שאינו מורד במלך, אבל כשרוצים להמליך מלך ולמנותו, בודאי אלה שממליכים אותו הם רוצים בזה מאד מפני אהבה אליו או איזה כונה שלהם, עכ"פ לזה לא סגי מי שאינו מורד בו, אלא צריך באופן מיוחד להיות שואף ומעונין בזה.

והנה בכל השנה אנו מקבלים עול מלכותו עלינו, אבל בר"ה שאז הקב"ה בבחינת מלך ואנו מחדשים אז את המלוכה, היינו כי אנו מתכירים אותו למלך, כי הנה התייחסות הקב"ה בתור מלך הוא כפי מדת רצונו להתגלות, והואיל וכל הנהגת העולם עם הנבראים כפי מדת התקרבותו אליו, ובמצב של הארת פנים או הסתר פנים, וכל זמן שלא יתקון העולם יש מצב של הסתר פנים ואז לא מכירים מלכותו, ואנו רוצים להמליכו שיתגלה מלכותו על כל הנבראים, וזהו ענין אמרו לפני מלכיות שתמליכוני עליכם, היינו להודיע ולהכריז מלכותו על כל הנבראים.

והנה אף כי אנו בתור עם קדוש ניתנה לנו הכח לשלוט על כל הנבראים, ולכן שייך לנו הכח להשליטו על כל הנבראים, וצריך בזה דוקא פסוקי תורה נביאים וכתובים מב' טעמים, א' כיון דלא הגענו לשלימות, ופינו אינו כ"כ נקי בתכלית שהדברים כ"כ ישפיעו כמו דברי הקדושה שנאמר עפ"י ה' או ברוח הקודש ונבואה, והב' כיון דאיסתכל באורייתא וברא עלמא, נמצא דכח הדיבורים ההמה שבהם מתנהג כל הבריאה רק הם בכחם לפעול בהבריאה, כי כל הבריאה מוכרח להכנע לזה, וכשאנו אומרים אותם מניעים כח הקדושה לפעול.

ואמרינן בר"ה (ל"ב א') הני עשרה מלכיות כנגד מי, חד אמר כנגד עשרה הללוהו שנאמר בפרק של הללוהו בתקע שופר, ור"י אמר כנגד עשרת הדברות, ור"י אמר כנגד עשרה מאמרות.

והנה מצינו הרבה פעמים דאמרינן דתקנו כנגד וכו' וצ"ב, וכאן אפשר דלא פליגי אלא דצריך עשרה

פסוקים כנגד כל מיני כלי שיה, דאנו צריכים להמליכו עם כל כחות שאפשר להללו, וכיון דיש כל מיני כלי שיר שמהללים לכן אנו ממליכים ומפארים בכל מיני כחות שיש בבריאה להנעים להללו, וגם צריך כנגד עשרת הדברות שבהם כלול כל התורה (כמש"כ רש"י בפ' משפטים כ"ד י"ב), וכנגד עשרה מאמרות שבהם נברא העולם, דנמצא דבמה שזה יסוד כל הבריאה, בזה אנו רוצים לחדש המלוכה, היינו להמליכו שיתגלה מלכותו על כולם, וזה עיקר התפלות שימלוך על כל מעשיו ויתן פחדו על כולם.

וכתוב באבודרהם בשם ר' סעדי' גאון עשר טעמים על תקיעת שופר, והטעם הראשון הוא מפני שהיום תחלת הבריאה שבו ברא הקב"ה העולם ומלך עליו, וכן עושים המלכים בתחילת מלכותם שתוקעים לפנייהם בחצוצרות ובקורות להודיע ולהשמיע בכל מקום תחלת מלכותם, ונמצא כי השופר הוא החיזוק של הכרות מלכותו שאנו ממליכים אותו, וכשאמרו הפסוקים ותוקעים הוא האישור והחיזוק של הפסוקים האלה, ובכח זה אנו רוצים להמשך התגלותו על כל הבריאה. ובר"ה (ט"ז א') איתא למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין כדי לערבב השטן, ובתוס' כ' בשם ירושלמי כששומע תקיעה אחת בהיל ולא בהיל, וכששומע השני' אמר ודאי זהו שיפורא דיתקע בשופר גדול ומטא זימני' למתבלע, ומתערבב ולית לי' פנאי למעבד קטגוריא.

והדברים תמוהים דהא היצ"ר והשטן מטעה אותנו תמיד, וכל פעם שאדם מסתכל רואה שתמיד היצר הטעה אותנו, אפילו לאלה שעושים כל מיני תחבולות להנצל ממנו מ"מ הוא תמיד מצליח לרמות, ובחובות המלכות (שער יחוד המעשה פ"ה) מאריך הרבה שאם תנצל מדבר זה של היצר יבוא בטענות אחרות, ותמיד הוא מוצא דרכים להטעות את האדם, וכאן פתאום אפשר לרמות אותו.

ולפי מש"כ במקו"א (במאמר ימי האלול) דכל ענין קיטרוג היצר היינו שיש מלאך דתפקידו לגלות האמת ולא לחיות בשטחיות, וכן ה' כל הנסיונות של אברהם ושל איוב דכל זה לגלות עומק לבו של האדם, וא"כ איזה עצה היא זאת להטעותו דהא נמצא דדוחין את האמת.

ובודאי יש לחז"ל בזה כוונות עמוקות מהנהגתו עם הנבראים, מ"מ יש להבין קצת דבאמת בתקיעת שופר אנו ממששים התפשטות והתגלות מלכות שמים על הנבראים, וזה הא כי ענין שופר של משיח שיתגלה בשלימות בסוף כשיגיע קץ האוליה ותתמלא הארץ דעה ויתגלה כבוד מלכותו בכל תקפה וזהרה.

וא"כ באמת אנו צועדים לזה עם כל הדברים שצריך לזה, פסוקי תורה נביאים וכתובים אשר בהם טמון כל כחות הנבראים, ועם השופר שמחזק את זה, אלא לדאבונינו עוד לא הגענו עד הסוף ונשארים באמצע, אבל באמת אנו מתחילים בזה לקרב לגלות מלכות שמים, ובזה הוא באמת רואה איך שאנו מקרבים המלכת מלכותו על כל הנבראים ואין קיטרוג.

זכרונות

איתא בר"ה (ל"ב א') אמרינן אין מזכירין מלכיות זכרונות ושופרות של פורענות, ומפרש בגמ' מלכיות כגון חי אני נאם ה' אם לא ביד חזקה ובזרוע נטוי' ובחמה שפוכה אלוך עליכם, ואע"ז דאמר ר' נחמן כל כי האי ריתחא לירתח קודשא בריך הוא עלן וליפירקין, כיון דבריתחא אמור, אדכויר ריתחא בריש שתא לא מדכרינן, זכרון כגון ויזכור כי בשר המה. והנה מלכיות ה' עדיין איזה ס"ד שיוכל לומר פסוק של ריתחא כיון דהעיקר הא כתוב בו שה' הוא מלך, והא זה רצוננו להזכירו בתור מלך וימלוך, ובפרט דכל כי האי ריתחא לירתח עלן וליפירקין, לכן צריך לאשמועין שבכל זאת לא כדאי בראש השנה להזכיר זה, אבל זכרונות אם כל מה ששייך להזכיר הוא שיזכרנו לטובה מה ס"ד להזכיר זכרון של פורענות.

לכן אפשר לומר דהנה אע"פ שכל הדברים שנעשים עם האדם בין טוב ובין יסורין הכל זה מה, ואיתא

בחולין (ו' ב') שאין אדם נוקף אצבעו למטה אא"כ מרזיזין למעלה, והוא מושגח בכל פרט ופרט, מ"מ כתבו הספרים שממנו לא תצא הרעות, פי' הנהגה וזאת אינה מתייחסת אליו, וכל מה שהוא חסד וטוב זהו מתייחס אליו ממש, והנה אין שכחה לפניו יתברך אבל מה שזה העולם אורו לכול לכל הסבל והיסורין, אע"פ שזה גם הוא עושה, אבל זה בבחינת העלם והסתר, משא"כ חסד זה בבחינת הארת פנים והתייחסות אליו, וכל מה שהחסד והרחמים יותר, מתייחס יותר שייכותו אליו יתברך.

והנה חז"ל דרשו (במגילה י"ח א') זכור את אשר עשה לך עמלק, יכול בלב כשהוא אומר לא תשכח הרי שכחת הלב אמור, הא מה אני מקיים זכור בפה.

היינו דמדריגת זכירה הוא יותר, דזהו רק כשמתבטא ויוצא ע"י דיבור, וכמו אצל האדם אמירה זה יותר ממחשבת הלב, אצל הקב"ה אמירה פירושו עשה, כמו דתנן (באבות פ"ה מ"א) בעשרה מאמרות נברא העולם, דכל מאמר זה עשיה, וכשאמר יהי אור היינו שעשה אור, בדבר ה' שמים נעשו, אין אצלו יתברך שני דברים אלא אמירה פירושו עשיה, נמצא דבמצב של אי זכירה זהו העלם ואינו מתייחס כ"כ אליו, ומה שיותר סבל ויותר יסורין זה הכל לפי מה שהוא יותר העלם, משא"כ זכירה זהו יותר התייחס אליו.

וחז"ל בידעם הנהגתו של הקב"ה גם הוציאו זה ברוח קדשם מסמך הפסוקים (כדאמרינן בר"ה דף ל"ב שהוציאו מפסוקים דצ"ל פסוקי מלכיות זכרונות ושופרות) דיש בכח לעורר דרגת זכרון דהיינו הנהגה שהקב"ה מתייחס אליה בגדר עשיה, וזה ע"י אמירת פסוקים שבהם כתוב מענין זכירה ולא דוקא שיהי' כתוב בקשת זכרון, אלא כיון שמוזכר ענין זכרון.

וכמוכן זהו רק מפסוקי תורה נביאים וכתובים שנאמרו ברוח הקודש הם בכחם לעורר הנהגה של זכרון, וזכרון לא יתכן אחרת אלא התייחסותו שזה בהכרח רק טוב, וכל מה שיותר יתעורר מדת הזכרון, יתעורר יותר מדת אהבתו וקירבתו והארת פניו אלינו. והי' לפי"ז גם ס"ד שיועיל גם פסוק של פורענות כגון ויזכור כי בשר המה, דמ"מ זה בכחו לעורר הנהגה של זכרון, אלא דבכל זאת אמרו דלא כדאי להזכיר פורענות בראש השנה.

מלך נכנס לראש

הגר"י בלזר (בכוכבי אור מאמר ד') מביא המשנה בר"ה (ט"ז א') דבראש השנה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון שנא' היוצר יחד לכם וגו', והגמ' (שם י"ח א') מפרשת מאי כבני מרון, הכא תרגימו כבני אמרנא (ופרש"י ככשיש שמונין אותן לעשרן ויוצאין זה אחר זה בפתח קטן שאין יכולין לצאת כאחד), ריש לקיש אמר כמעלות בית מרון (ופרש"י הדרך קצר ואין שנים יכולין לילך זה בצד זה שהעמק עמוק משני צידי הדרך), רב יהודה אמר כחיילות של בית דוד (ופרש"י וכך היו מונין אותם יוצאים ז"ז בצאתם למלחמה).

והגר"י זצ"ל מקשה למה התנא צריך להסביר במשל דבר פשוט כזה, מי לא יבין מהו זה אחר זה, והי"ל לתנא לומר בפשיטות בר"ה כל באי עולם עוברין לפניו ז"ז.

ועוד צ"ב דבגמ' שם אמרינן וכולן נסקרין בסקירה אחת, דאע"פ שעוברין ונבדקין מעשייהם בזה אחר זה, מ"מ כולם נשפטים בבת אחת, ומה החילוק אם מעיין בכלום ביחד או כל אחד בנפרד, ולמה עוברים זה אחר זה.

ומפרש דבגמ' (שם ח' ב') כתוב מלך וציבור, מלך נכנס תחילה לדין, איבעית אימא לאו אורח ארעא למיקם מלכא אבראי (שאיין זה ממדת דרך ארץ שימתיין, וזה חידוש דבשלמא אנתנו צריכים לכבד מלך מצד הדין אבל שם מה זה שייך ומי רואה זה, ואפ"ה כתוב שמכבדים אותו), ואיבעית אימא מקמי דליפוש חרון אף, ופרש"י בשביל עונות ציבור.

דלאחר שאנשים רבים נשפטו מצטבר הרבה עונות ומתחזק חרון אף ח"ו, וא"כ כל הנידון יותר מאוחר נתון להשפט ביותר תקיפות, דכשיש חרון אף חזק, המשפט קשה מאד רח"ל, ולכן הקב"ה עשה שהמלך יכנס לדין תחילה.

ולכן בר"ה אם כולם יעברו ביחד וירבו עונות הכלל, החרון אף יהא גדול וכולם בסכנה ח"ו, ולכן עוברין אחד אחד, והעוברים תחילה לא יסבלו מחרון אף של הרעות והחטאים של העוברים אחריו, אלא רק מאלו שלפניו, אמנם מי זוכה לעבור תחילה, על זה כתוב במשנה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון, והגמ' באה לפרש הסדר, ולא אמרו משל בעלמא איך עוברים אחד אחד שזה דבר פשוט.

ומפרש שם מה הם ג' פירושי הגמ', ומה שאמרו כמעלות בית מרון, הוא מפרש כי מנהג העולם דבמקום שמתאספים עם רב וכל אחד רוצה למהר להשיג חפצו תחילה, הנה הושם לחק ומנהג קבוע כי כל מי אשר יקדים לבא הוא ישיג מטרותו תחילה, וכן ביום הדין שכולם עוברים ז"ז, והנה לא הכל יבואו יחד בעת אחד להתיצב לדין, כי יש מקדימין לבא ואך כאשר ישמעו קול השופר בר"ח אלול הם דואגים ומכינו עצמם לעמוד לפני כסא הדין, ויש אשר יאמרו עד אשר יקרבו ימי הדין, ויש אשר יפגרו עד יום האחרון קודם יום הדין, ולזאת כשעברו כל באי עולם לפניו הדעת נותן כי אותם שהם מקדימים לבא וכבר הכינו עצמם מימים רבים וממתינים ומצפים להיות מוכנים להתיצב בדין, המה יעברו לפניו ית"ש לראשונה, כי מדת הרחמים יפנה לפנייהם הדרך לעבור ראשונה עת"ה.

והנה בע"ז (ר' ב') אמרינן א"ר יוסף לא ליצלי אינש צלותא דמוספי בתלת שעי קמייתא דיומא (בשעת חרון) ביומא קמא דריש שתא ביחיד, דילמא כיון דמפקיד דינא דלמא מעייני בעובדיה ודחפו ליה, מידח, אי הכי דציבור נמי, דציבור נפישא זכותיה, אי הכי דיחיד דציפרא גמי, כיון דאיכא ציבורא דקא מצלו לא קא מידח.

וצ"ב הרי דנים כל יחיד בפני עצמו ומה מועיל שמתפלל עם הציבור, ועוד דדין זה נאמר לכל אדם ולא דוקא אם הוא חוטא והציבור אינם חוטאים, וא"כ מה מועיל הציבור, הרי יתכן דבציבור יש חטאים יותר גדולים ממה שיש לו. אלא משמע שהנמצא בציבור הקב"ה מתנהג בחסד גדול, דכשדן כל יחיד מהציבור הוא מסתכל על הצד הטוב והזכות שבציבור ולא לצד החובה, אבל המתפלל מוסף דר"ה ביחיד נמצא בסכנה גדולה שידחהו, וכדפרש"י דבמוסף דר"ה מתוך שהוא מתפלל מלכיות זכרונות ושופרות מפקד דינא טפי, דכשמעיינים בעומק הדין זה סכנה, והדברים הטובים שצריכים להביא טובה יכולים להיות סיבה שיעיינו יותר בינו.

דאע"פ שהקב"ה יודע הכל, מ"מ הרבה פעמים אינו נכנס לדון בכל העומק, לפי שאם ידון בכל העומק מי יצדק לפניו בדין, ובציבור הקב"ה מיקל ולכך לא יתפלל ביחיד.

ועכ"פ צ"ב דמגמ' זו רואים דטוב להיות נידון עם הציבור, אמנם בגמ' בר"ה כתוב שמלך נכנס תחילה לפני שידגל החרון אף, הרי משמע שע"י הציבור מתחזק חרון אף.

וצ"ל דאע"פ דכשיש הרבה חטאים מתחזק החרון אף, מ"מ לגבי הציבור הקב"ה נוהג בחסד ורחמים במדה גדולה מאד שלא משתמש בחרון אף, דרואה רק זכויות הציבור ולא החובות, אבל יחיד הבא לאחר שנתרבו עונות הציבור זה סכנה, דהחרון אף גדול לאחר שראו עונות הציבור.

ולכן אם ידונו המלך לאחר הציבור יהא סכנה עבורו, כי החרון אף גדול, וזה חסד מיוחד שהמלך נכנס תחילה, אבל לנידון עם הציבור נוהגים בחסד שמתחילים לזכויות הציבור ולא לחובות.

והנה במה דאמרו מלך נכנס תחילה, יל"ע דלביאור הגר"י זצ"ל זמן כניסת המלך לדין הי' צריך להיות כפי הקדמת הכנתו ליום הדין, ולמה העמידו המלך לבד הרי הוא חלק מהציבור. וצ"ל דכיון שהמלך הוא מעל הציבור, הנמצא מעל הציבור הוא בהכרח בולט, ויש לו חשבון אחר ואינו יכול להכנס כרגיל עם הציבור, ואם הי'

נכנס לאחר הציבור הי' סכנה גדולה, וחסד הוא שנכנס תחילה לפני שגדל חרון אף. ועכ"פ נמצא דמי שאין לו את זכות הציבור, וכגון מלך שנידון בפני עצמו או המתפלל מוסף ביחיד בג' שעות ראשונות, זה חסרון גדול ונצרך לחסד מיוחד.

והנה אם צריכים להיות בציבור, הרי פשוט דבשכיל להיות בציבור אי אפשר להיות אדם שמעשיו סותרים זכות הציבור, אלא צריך לעשות מעשים לתועלתם, ובכל דבר צריכים לחשוב שמה ח"ו גורמים מכשול לרבים.

ואם נחשוב דרך מחטיא הרבים כירבעם בן נבט מוזיק לציבור, הרי בברכות (ל"ה ב') אמרו כל הנהנה מן העוה"ז בלי ברכה כאילו גזול להקב"ה וכנסת ישראל (שכשחטאו הפירות לוקין) שנא' גזול אביו ואמו ואומר אין פשע חבר הוא לאיש משחית וכו'. ומפרשין מאי חבר הוא לאיש משחית, א"ר חנינא בר פפא חבר הוא לירבעם בן נבט שהשחית את ישראל לאביהם שבשמים, ופרש"י ולפי שהוא מיקל רואים האחרים ולמדו ממנו לעשות כן ליהנות מן העולם בלא ברכה, ולכן נקרא זה המיקל חבר לאיש

פניני הפרשה

אלפים הרודפים

"איכה ירדף אחד אלף" (לב, ל) פרש"י ממנו אלף מישראל.

השפ"ח מקשה הרי מדה טובה מרובה ממידת פורענות, ושם כתוב ורדפו מכם חמשה מאה? ומתרץ שפורענות הנאמרת בשירה זו היא יוצאת משורת הדין.

והתוס' בסוטה י"א א' מתרצים דבמידת פורענות כתוב רדיפה, משא"כ בברכה שכתוב חמשה מאה זה להריגה דכתיב כסיפא דקרא ונפלו וגו', והנה בפרשת בחוקתי נ"ו ט' כתוב ומאה מכם רבבה ירדפו ופרש"י וכי כך הוא החשבון והלא לא הי' צ"ל אלא מאה מכם שני אלפים ירדפו, אלא אינו דומה מועטין העושים את התורה למרובין העושים את התורה. ועי' בשפ"ח דצ"ע מכאן שכתוב כן על העכו"ם ואצלם לא שייך תירוצו רש"י, ומתרץ ע"פ דברי התוס' בסוטה ע"ש. 'ומתרץ ועוד י"ל דהא רש"י שם מפרש שהפסוק מדבר על חלשים שירדפו אחר חזקים, ואולי בגלל זה חמשה צריכים לרדוף מאה אבל כאן מבטרים על חזקים.

בספרי נחלקו אם הפסוק מדבר על ישראל או על עכו"ם, ובמו"ק ט"ז ב' איתא דעדינו העצני הי' זורק חץ ומפיל ח' מאות חלל בפעם אחת והי' מתאנח על מאתים דכתיב איכה ירדף אחד אלף וכו' ומשמע שהגמ' מפרשת שהפסוק מדבר על ישראל.

התביעה להכיר בנצחון

כי לא כצורנו צורם. (האזינו לב, לא)

פרש"י כל זה הי' להם לאויבים להבין שהשם הסגירם ולא להם ולאליהי' הנצחון.

והנה תובעים מגוים להבין לתלות את נצחונם בה' ולא בכוחם ולא בזכות הע"ז. ובמצאיות אפי' כשהיהודים מנצחים הרבה חושבים רח"ל כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה.

מהו צור

כי לא כצורנו צורם. (האזינו לב, לא)

פירש רש"י כי לא כצורנו צורם כל צור שבמקרא לשון סלע.

לכאורה רש"י הי' צ"ל רק שצור זה לשון חוזק וכמש"כ לעיל פסוק ד' ומה הוא מוסף במש"כ כי לא כצורנו צורם, וכן קשה להלן פסוק ל"ג דכתיב צור חסיו בו ופרש"י הסלע שהיו מתכסים בו ולכאורה מאי נ"מ צור או סלע?

והי' צ"ל שזה חוזק וי"ל שצור הוא חריף ואפשר למול בו כמש"כ אצל צפורה שמלה בזה את בנה וכן אמרין בב"ק מ"א ב' היכא דבדק צור ושחט בו לכן כתב רש"י הכונה לשון חוזק כמו סלע.

משחית לירבעם בן נבט שחטא והחטיא את ישראל כך הוא חוטא ומחטיא.

נמצא דאע"פ שאדם זה לא מסית אחרים שלא לברך, מ"מ כל עבירה שאדם עושה יכול להביא לידי זה שאנשים ילמדו ממנו ויכשלו, דטבע האדם שנמשך אחר אחרים.

וכדפרש"י (בפ' כי תצא כ"ה י"ח) על עמלק שבאו להלחם עם בני", משל לאמבטי רותחת שאין כל בריה יכולה לירד בתוכה בא בן בליעל אחד קפץ וירד לתוכה אע"פ שנכוה הקרה אותה בפני אחרים עכ"ל, דאם אפשר לעבור עבירה, זה לבד סיבה שאדם אחר יכול לעשות, דטבע האדם שמושפע, ומי שלא מברך לעצמו נחשב מחטיא הרבים.

א"כ כל עבירה שאדם עושה ויכולים ללמוד ממנו הוא בגדר מחטיא הרבים, וצריכים להתבונן בזה שהרי נמצאים בין אנשים, ובכל דבר ובפרט בדיבורי לה"ר בדברים בטלים וזלזול בתפילה, נחשב מחטיא הרבים, וכמו האוכל בלי לברך, דלא כתוב שאוכל בפני אלפי אנשים, אלא אפילו יושב בביתו ואוכל בלי ברכה, וכרגיל אנשים יודעים שלא מברך כבר נחשב למחטיא הרבים.

העונש על גוים

ותאחז במשפט ידי (האזינו לב, מא) פרש"י להניח מידת רחמים באויבי שהרעו לכם אני קצפתי מעט והמה עזרו לרעה.

השפ"ח מפרש שלא תאמר מה חטאו העכו"ם בזה שהרי אתה מסרתם בידם כדי שיתסרו מידם ע"ש. והנה רוצח אינו יכול להפטור בטענה שנגזר משמים על הנרצח שימות, דאפילו שנגזר עליו למות לא נגזר מי יהרגנו ומגלגלין חוב ע"י חייב וא"כ קשה למה צ"ל שהעכו"ם יענשו על מה שהוסיפו ועזרו לרעה הרי אפשר להענישם על עצם הרעות שעשו, ומשמע דלפעמים נגזר שהם יעשו את הרעה ומשו"ה הם נענשין רק על מה שהוסיפו רעה יותר ממה שנגזר. וראה ברמב"ם הל' תשובה פ"ו ה"ה שמקשה למה המצריים נענשו הרי כתוב ועבדום וענו אותם וא"כ הוא גזר על המצריים לעשות רע? ומתרץ שכל אחד מהם אילו לא רצה להרע להם הי' הרשות בידי שלא נגזר על איש ידוע, אלא הודיעו ססוף זרעו להשתעבד בארץ לא להם והראב"ד חולק וכתב ב' סברות ובסברא הב' כתב שנענשו משום שהקב"ה אמר וענו אותם והם עבדו בהם בפרך והמיתו מהם וטבעו מהם כענין שנאמר אני קצפתי מעט והם עזרו לרעה וכ"כ הרמב"ן בפרשת לך לך ט"ו י"ג.

משעת הגזירה נחשב כחץ

אשיב נקם לצרי. (האזינו לב, מא)

פרש"י למדו רבותינו באגדה מתוך לשון המקרא שאמר ותאחז במשפט ידי לא כמדת בשר ודם מדת הקב"ה מדת בשר ודם זורק חץ ואינו יכול להשיבו והקב"ה זורק חציו ויש בידי להשיבו. וצ"ב למה צריך ללמוד דבר זה מהמקרא הרי פשוט דמאחר שכל הבריאה בידי בודאי שיכול לעשות גם דבר זה?

ועוד צ"ב הדמיון שהרי בשר ודם שזורק חץ במציאות נזרק חץ, משא"כ אצל הקב"ה כל זמן שאינו מכה את האדם עדיין אין חץ ולאחר המכה הוא לא משיב את המכה, ובמכילתא בפרשת בשלח ט"ו ג' איתא יש גבור במדינה בשעה שהחצי יוצא מידו עוד לא יכול להחזירה אליו אבל הקב"ה אינו כן כשאין ישראל עושים רצונו כביכול גזירה יוצאה מלפניו שנא' אם שנותי ברק חרבי וגו' עשו תשובה מיד הוא מחזירה שנא' ותאחז במשפט ידי עכ"ל. ולפי"ז א"ש דשעת הגזירה נחשב כמו זריקת החץ.

הורג ע"י חץ

אשכיר חצי מדם וחריבי תאכל בשה. (האזינו לב, מב) הנה אם הי' כתוב להיפך הי' הביאור דבתחילה החרב מכה בבשר ואח"כ נשפך הדם, אבל מאחר שמקדים שישפוך את דמם הרי הם ימותו ולמה צריך להכות את הבשר? וי"ל דיש הורג ע"י חץ דרק שופך דם על ידי שנכנס

א"כ כשאדם עושה עבירה, חוץ מעצם העבירה, אם הוא נמצא במקום שיכול לצאת ממעשיו איזה קלקול, יש גם חשבון של מחטיא הרבים, וח"ו המכשיל ציבור אינו יכול להנצל בזכות הציבור, דמה שאמרו דציבור נפיש זכותי, בזכות זו יכול להשתמש רק מי שאינו מכשיל הרבים.

וכל אחד צריך להתבונן ולראות אם עשה דברים בציבור שלא כהוגן, דהמזלזל בת"ת תפילה ובשאר דברים משפיע על אחרים, וחוז' מחטא דמכשיל הרבים הוא מפסיד זכות הרבים, וכשאין זכות הרבים מפסידים החסד המיוחד שיש לנידון עם הציבור, ובלי חסד מי יזכה לפניך בדין.

והדרך היחידי הוא להתחזק, ויהא לתועלתו וגם יזכה להיות מזכה הרבים, וכפי כמה שיהא יותר מזכה הרבים יש יותר סיכויים, דהגורם זכות לציבור מגיעו זכות הציבור דיש לו חלק בזה, והלומד בהתמדה בודאי משפיע על אחרים, וכשרבים לומדים בהתמדה, ממילא זה משפיע רוח תורה ושקידה ויראת שמים, והבא לתפילה ומתפלל כראוי משפיע על אחרים, ואם ח"ו להיפך מי יודע והסכנה גדולה.

בבשר אבל לא הכרית הבשה, ויש שמכה בחרב דאז כורת הבשר האבר שהנשמה תלויה בו.

מיתת משה

ומת בהר. (האזינו לב, ג) באדרת אליהו כתב אמרו שמיתתו היתה רצונית והוא ציווי שגם במיתתו הי' עובד ה' וקיים מ"ע.

וצ"ב דמאחר שהמיתה אינה תלויה בידי אדם מה שייך לומר שמקיים בזה מצוה, ואפי' למש"כ לעיל פסוק מ"ח בשם הגרי"ז זצ"ל דמיתתו היתה תלויה בעלייתו להר מ"מ עצם המיתה לא היתה תלויה בו, אלא רק כל הדברים עד המיתה כמו העליה להר והכניסה למערה ועצימת עיניים וכו' ועי' אבן עזרא בפרשת בראשית (א, כב) דטעם פרו ורבו תפרו ותרבו וכן ומוות בהר כי אין זה בכוחו ובידו.

והאזה"ח מפרש דמות בהר היינו שיתרצה למות דאין הקב"ה לוקח נפשות חסידיו אלא לרצונם ע"ש.

ולפי"ז י"ל דבהסכמתו למות הוא קיים מצוה והי' שייך שלא יתרצה למות, אמנם אם הי' מעכב את רצון ה' הוא כר לא צדיק ואז הי' יכול למות גם בלי שיתרצה.

חצי היום יצאו ממצרים

בעצם היום הזה לאמר. (האזינו לב, מח)

פרש"י במצרים נאמר בעצם היום הזה לפי שהיו מצרים אומרים בכך וכך אם אנו מרגישים בהם אין אנו מניחים אותם לצאת וכו' אמר הקב"ה הריני מוציאן בחצי היום וכו'.

צ"ב הרי מפורש בפרשת בא י"ג ל"ג שמצרים מיהרו לשלחם מן הארץ כי אמרו כולנו מתים, ואם הכונה דבזמן ששיעבדום הם אמרו אין אנו מניחים אותם לצאת א"כ מאחר דבזמן שיצאו כבר לא דיברו כך למה הוצרך שיצאו בחצי היום?

מי עושה תשובה

באחד מימי עשרת ימי תשובה עשה הרה"צ רבי מאיר פפויפר זצ"ל את דרכו אל בית רבנו שליט"א שישב בפנים החדר, ובכה זמן רב על מצבו בלימוד התורה בימי זקנותו וביקש שיזכה ללמוד בחברותא כמו בימי הטובים, ושיזכה לחזור בתשובה שלימה.

לאחר שהות של זמן רב יצא מן הבית, אז הפטיר רבנו שליט"א לסובביו: "היה פה בן אדם שלא עונב עבירות, ובא לבכות שיזכה לחזור בתשובה שלימה ושיזכה ללמוד תורה רבה, אנשים אחרים שמלאים בעבירות לא בוכים בכלל בימים אלו, הלא מי שיש עבירות בידי הוא זה שצריך לבכות".

עולם הישיבות

ישיבת קרית מלאכי

הישיבה הוקמה באלול תשמ"ד ע"י הגאון רבי יהודה עמית שליט"א לבחורים המתחזקים באהלה של תורה. רבנו שליט"א מחבב את הישיבה והגיע כמה וכמה פעמים לישיבה. בשנת תשנ"ה התקיים ברית לבנו של א' מרבני הישיבה, ורבנו הגיע לשם ודיבר בישיבה וכן בחנוכת הבית לישיבה הגיע רבנו ודיבר, וכן נשא דברים ארוכים בהכנסת ס"ת לישיבת "קרית מלאכי" ליל ב' דר"ח אדר שני תשס"ג. [הדברים יצאו בקו' מיוחד]

בכמה שליחות חשובות מול השלטונות שלח רבנו את רה"י הגר"י עמית שליט"א שיטפל בדרכי המיוחדת.

פ"א נשאל רבנו מרבני הישיבה האם ניתן ללמוד גמרא כתובות דף ט' וכו', ואמר רבנו שילמדו ואין בזה חשש ובי"ה עלו והתעלו.

ישיבת [בית ישראל] רוזין - סדיגורה

הישיבה לחסידי רוזין סדיגורה בבני ברק הוקמה ע"י האדמו"ר זצ"ל שעמד בראשה בשנת תשל"ט, כעת בנשיאות האדמו"ר שליט"א ובראשות הגאון רבי זליג ברוורמן שליט"א.

בר"ח ניסן תשס"ט הגיע רבנו למעמד כבוד התורה בישיבה ונשא שם דברים.

דברי רבנו בישיבה

בסוף המסכת האחרונה בש"ס עוקצין איתא עתיד הקדוש ברוך הוא להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות שנאמר להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא ובפשטות אינו מובן מהו הענין של ש"י עולמות הרי אין לנו השגה והבנה מה זה עולם אחד, וא"כ מדוע צריך ש"י עולמות בודאי הכוונה למושגים רוחניים אבל בפשטות אי אפשר להבין זאת?

אמנם הרמב"ם בפירושו המשניות שם פירש כך ולאילו קבצו מעדני העולם הזה בכללם לפי חילוק מעדניהם ואחר כך נכפל אותו המקובץ שלש מאות ועשר פעמים יהיה מה שיגיע לכל אחד מן הצדיקים ממעדני העולם הבא כמו זה"י והיינו שאם יקחו את כל התענוגים שיש בעולם כגון אכילה שתיה כבוד וכדומה ונכפיל אותם וכ"י פעמים עונג זה הוא מה שיקבל כל צדיק וצדיק ויוד להבין וכן מעלת כל הצדיקים שוה היתכן כזאת הרי יש מי שהוא גדול מאד ויגר מי שמדרגתו פחותה וכו' כי אחד הוא כמשה רבנו ע"ה אלא על כרחך לומר שכל אחד יקבל שכר לפי המצות שלו מי שהרבה במצות יקבל יותר שכר ומי שמיעט במצות גם שכרו יפחת.

והנה במשנה פאה פ"א אמרו אלו דברים שאין להם שיעור כו' והכנסת אורחים וביקור חולים והכנסת כלה ולוית המת ועיון תפלה והבאת שלום בין אדם לחברו ותלמוד תורה כנגד כולם מבואר שמצות תלמוד תורה גדולה יותר מכל המצות.

ולכאורה נראה הכוונה למי שישב כל ימיו ועסק בתורה בלי הפסק אמנם הגר"א מביא בשם הירושלמי דאפילו תיבה אחת של לימוד תורה מעלתה גדולה כנגד כולם נמצא לפי"ש שעל מילה אחת של לימוד התורה יקבלו שכר יותר מש"י עולמות וכפי שהבאנו מהרמב"ם הרי זה יותר מכל התענוגים שיש. ניתן לצייר זאת בדרך משל למי שמקבל שכר על פעולה שעושה כשואמרים לו ותקבל שכר מאה דולר אין זה הרבה כל כך אבל כשירבו בשכרו ויכפילו זאת לאלף דולר בזה כבר יחשב יותר, ואם יוסיפו לו על זה מאה אלף בודאי שיהיה אצלו נכבד עד מאד וק"ו כשינתנו בשכר פעולתו מיליון דולר. והנה כאן מבואר וכהשכר שיקבלו על תיבה אחת של לימוד התורה זה יותר מכל התענוגים שיש בעולם. הרי זה שכר רב כל כך שאין לשער כלל וא"כ כמה צריך לייקר ולהחשיב כל רגע וכל לימוד התורה.

ויש להתבונן גם להפך כמה גדולה האוולת של מי שאינו מנצל את זמנו לתורה ותחת זאת מבזבז זמנו להבל וריק והנה במה עוסקים רוב האנשים אינני מדבר מאלו שאינם שומרי תורה ומצות הרי מהם אין מה לדבר, אלא אפילו החרדים מבליים זמנם להבל ותוהו.

הרי כל מילה תורה זה שכר שאין לשער, ש"י עולמות כפול כל התענוגים שבעולם וזה על כל מילה אחת של לימוד התורה וא"כ כל אחד ובפרט הבחורים ש"י הלומדים בישיבה שיש להם זמן כל היום לעסוק בתורה כשהחורים דואגים להם לכל צרכם ואין להם כל דאגה וטרדה הרי צריכים לנצל כל רגע ללימוד התורה ולהיות מאווררים מזה שזוכים לעסוק בתורה ועיקר האושר הוא בעולם הבא. יעזור השי"ת שכל אחד יעורר נפשו לזה ויתחזק ככל היותר בתורה ומצות ויראת שמים ואז יהיה מאושר עד שאין לשער. כמו שאמרו חז"ל עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק וע"י עולמות. (קובץ קרית מלך ס)

בסוף השיחה רבנו שליט"א הביע לפני האדמו"ר זצ"ל את קורת רוחו ושמחתו לראות את בני הישיבה הק' ביום שמחתם שמחת התורה, ואמר שהיה להאריך את שהותו במעמד אך לרגל שמחה משפחתית עליו למהר ולעלות ל-ים.

ישיבת רש"י [משכן התלמוד]

הישיבה בראשות הגאון רבי חייקל מליצקי שליט"א.

מכתב רבנו אודות הישיבה

בס"ד. זה כמה שנים קיים ישיבה לבחורים אשר חזרו למקור מחצבתם תחת ניהולו והדרכתו של הרה"ג ר' חיים חייקל זאב מליצקי ומשקיע מאד מכוחותיו

לקרבם לתורה וכמובן זה הצלת נפשות, והרב הנ"ל מחונן בהשפעתו הטובה ונקשרו אליו באהבה וכמובן שהמצב הגשמי בפרט מה שבזמן האחרון לרגל הקיצוצים, המצב קשה מאד, ומאד צריך עזרת הציבור בכך אנו פונים להציבור לתמוך בזה שיוכלו להציל ולקרב לתורה הרבה בחורים אשר לרגל סיבות שונות צריכים מאד לעזר ולסיוע בענין תורה ויראת שמים, והתומכים בודאי יזכו להברכות האמורות לעושי רצונו. י"ב אב תשס"ג. הכו"ח בברכת התורה. בני ברק יצ"ו

הדרכה לישיבה

פעם הגיעו ראשי הישיבה קמי רבנו שליט"א, המנווט דרכם, ובפיהם שאלה קשה. לצערנו, רבים רבים מתדפקים על דלתות הישיבה, וכל אחד עם סיפורו הקשה. בני המשפחה, ולעתים אף הבחורים בעצמם, מבקשים שיצילו אותם, אך הישיבה צרה מלהכיל את כל הפניות. באו אפוא ראשי הישיבה בשאלה גורלית, האם עליהם להישאר עם קבוצה קטנה של בחורים איכותיים שאותם יצליחו לרומם ולהשיב לכור מחצבתם באופן מלא ע"י לימוד הגמ' בעיון וכדו', או שעליהם להיענות ליותר פניות, ולהגדיל את הישיבה בכמות, גם אם כתוצאה מכך הטיפול המסור והייחודי לכל אחד לא יהיה כפי שהוא נעשה בקבוצה קטנה ואיכותית.

ראש הישיבה שליט"א חשב קמעא ומיד אמר בהחלטיות: אם יכולים אתם לגרום לכך שעוד בחור ישיבה, נשמה תועה, תאמר קריאת שמע מידי יום, וכי יש למאן שהוא את הדרך לוותר ולא להיענות לאתגר חשוב שכזה...

ואכן, מיני און, עמלים ראשי הישיבה יומם וליל להיענות לכל הפניות הרבות שזורמות אליהם, כשעיקר ההשקעה נעשה תוך שימת לב מירבית לכל בחור ובחור, להעלותו על דרך המלך.

להכנסת ספר תורה

בס"ד. כי הנהלת ישיבת משכן התלמוד [-רש"י] ותלמידיהם ה' עליהם יחי' שמחתי באומרים לי בית ד' נלך למקום שמגדלים בו תורה ותפילה להרבות כבוד שמים. ומה נכבד היום אשר אתם זוכים להכניס ס"ת לבית מדרשכם, והיות שיש לנו הבטחה כי לא תשכח מפי זרעו וכלל ישראל יחד עם התורה מובטחים שלא יכלו, ובוזה שכותבים בכל המקומות ספרי תורה רואים בזה ההבטחה שלא תשכח מפי זרעו.

מי יתן והי' לבבם זה להרבות יקרא דאורייתא וכבוד שמים כל הימים וברכת ד' תשכון באהליהם.

כי אב תשס"ו לפ"ק בני ברק יצ"ו

ישיבת שערי חיים מושב אחיעזר

הישיבה הוקמה בשנת תשנ"ח ע"י הגאון ר' אליהו מלכא שליט"א

בי"ד כסלו תשס"ג סיום מס' כתובות ונסע רבנו למושב אחיעזר למסור דברי חזקת ואמר :

כפי ששמעתי מהרבנים אתם ב"ה עולים ועולים, היות שאתם התרחקתם מהרחוב שהרחוב היום כפי שכל אחד יודע שהרחוב היום הוא כ"כ רחוק מהתורה, ממה שצריך להיות כלל ישראל ומכפי הא"ך שיהודי צריך להיות, הם כ"כ רחוק, ובי"ה שאתם התרחקתם והתקרבתם לתורה, ועד כדי כך שאתם לומדים בשקידה ושותים בצמא את דברי התורה, אשריכם! ומה אני צריך לומר? אשריכם מה טוב חלקיכם.

וכמו שהגמ' מביאה בתענית (דף ו' ע"ב) כי הונו מיפטרני מהדידי אמרי ליברין לן מר. אמר לו אמשול לך משל למה הדבר דומה לאדם שהי' הולך במדבר והי' רעב ועייף וצמא, מצא אילן שפירותיו מתוקין וצלו נאה ואמת המים עוברת תחתיו. אכל מפירותיו ושתה ממימיו, ישב בצלו, כשבקש לילך אמר אילן אילן במה אברכך, אם אומר לך שיהיו פירותיך מתוקין הרי פירותיך מתוקין, שיהא צלך נאה, הרי צלך נאה, שתהא אמת המים עוברת תחתך, הרי אמת המים עוברת תחתך, זאת אומרת שכל הדברים שצריך יש כאן, יש אילן יפה, פירות מתוקים, יש צל מהאילן, וגם יש אמת המים שע"י אפשר להשקות את האילן, ממילא במה אברך אותך?

אלא יהי רצון שכל נטיעות שנוטעים ממך יהיו כמותך, אף אתה במה אברכך אם בתורה הרי תורה, אם בעושר הרי עושר, אם בבנים הרי בנים, אלא יהי רצון שצאצאי מעיק יהיו כמותך.

כאן המקום הזה, נקוה להי' שיבנה כאן מקום תורה, עכשיו הוא כבר ג"כ מקום תורה, אבל נקוה שיהי' עוד יותר ועוד יותר, יתרבה יותר, וכל הנטיעות שנוטעים מאכאן, שכל אלו שלומדים כאן הקב"ה יעזור להם שיגדלו בתורה ויראת שמים, ויהיו לתפארת.

וכל אלו שילמדו כאן לא רק שהם בעצמם אלא יהי' טופח על מנת להטפיה, שיוכלו ג"כ להביא עוד בחורים, עוד יראי שמים, עוד תלמידים, הקב"ה יעזור שכולכם תעלו בתורה ויראת שמים ותהיו לתפארת בישראל.

*

ובה' אב תשס"ח הגיע שוב רבנו לשמחת סיום, ודיבר על ענין הנאמר בסיום שאנו עמלים ומקבלים שחר.

ניתן לתרום לגליון מכל עמדות נדרים פלוס ברהבי הארץ באמצעות לחצן קופות נוספות. בחיפוש יש להקיש כאל תערוג.

כמו"כ ניתן לתרום דרך המערכת הטלפונית הממוהשבת 24 שעות ביממה, בחיוג לטל' 037630585 שלוחה 198

איש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לנצל ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש ג תשרי תשע"ח: הדלקת נרות: ירושלים 6:03 תל-אביב: 6:18 חיפה: 6:09 מוצאי שבת: ירושלים: 7:14 תל-אביב: 7:16 חיפה: 7:15 ר"ת: 7:55

פרשת האזינו

הכרת הטוב

מופץ השבוע
"בריאות ורפואה" – 104

להכיר טובה למטיבו ולא להיות כפוי טובה!

נלמד מהפסוק: "עם נבל ולא חכם" ... (פרק לב-ו)

ופירשו המפרשים (רש"י, רמב"ן, דעת זקנים ועוד) עם נבל – ששכחו הטובות שעשו להם. והוסיף הרמב"ן: "ולפי דעתי העושה טובות חינם יקרא נדיב, ומשלם רעה למי שהטיב עמו יקרא נבל... ולכן אמרו על נבל הכרמלי כשמו כן הוא נבל שמו ונבלה עמו, כי דוד עשה עמו טובה גדולה... והוא לא רצה לשלם לו גמול ועט במלאכיו ויבזהו... אם כן, יאמר הכתוב, הזאת תגמלו את השם על הטובות שעושה מעמכם, עם נבל שהוא משלם רעה תחת טובה". עכ"ל.

נשאל כ"ק האדמו"ר גאב"ד אונגוואר – הגאון רבי מנשה קליין זצ"ל (בשו"ת משנה הלכות חלק יב סימן קמא): ידוע כי המדריגה הגדולה במצוות הצדקה היא מתן בסתר, שאין המקבל יודע ממי קיבל ואין הנותן יודע למי נתן. ועתה צריך ליתן צדקה לעני מסויים מצד שחייב לו הכרת הטוב, וכדי לצאת חובת הכרת הטוב צריך להודיעו, אבל אז יוצא מגדר מתן בסתר, מה עדיף? האם מתן בסתר ולא יכיר שנתן לו, או עדיף שיתן לו באופן שיראה שמכיר לו טובה אף שיפסיד את מעלת מתן בסתר?

והשיב גאב"ד אונגוואר, כי מי שחייב ליתן לעני בשביל הכרת הטוב שלא יהיה נראה כפוי טובה, ודאי שאינו יכול לפטור חובתו זו שחייב לו בגלל טובה שעשה לו, ע"י מתן בסתר. והרי כל ענין מתן בסתר הוא כדי שהעני לא יתבייש שנותן לו מתנת חינם, אבל כאן כיון שרוצה שיכירו לו טובה והוא חייב להכיר לו טובה, אם כן, אדרבה, הרי הוא כמשלם חובו, ועל דרך זה אמרו דמתנה הוי לי כמכר, ואין העני מתבייש לקבל ממנו, ונמצא שעדיף ליתן באופן גלוי בתור הכרת הטוב.

חז"ל השתמשו בלשון "כפיה" בטובה ו"כפירה" בטובה גם יחד, וביאר הגה"צ רבי חיים פרידלנדר זצ"ל, משום שכפיה וכפירה תלויות זה בזה. כי איך מסוגל אדם שלא להכיר בטובה? ע"י שמתעלים ממעשה הטובה, או לכה"פ מקטין בערכו. נמצא שמכסה ומסתיר על המעשה ככופה כלי על חפץ.

יסודו של מעשה כפיה זה נובע ממידת הכפירה, שמתוך שכופר בטובה מכסה אותה. מי שיש בו מדה זו, עלול לבוא לכפור בכל טובותיו של הקב"ה עמו, ומי שמכיר בטובות השי"ת עליו מביאו לעובדו בכל לבב.

להכיר ולהודות...

בעת שפרצה מגיפת הכולירה בפרשבורג, לא פגעה באופן פלאי במאות בני הישיבה. כאשר נעצרה בחסד ה', נשא בעל החתם סופר דרשת הודיה "על החסד הגדול שהפליא השי"ת על דרך הפלא, שלא פגע בשום תלמיד מהם שום חולי ומכאוב ולא שום ענין מהחולי ההוא".

את הפלא הגדול הזה תלה החתם סופר בזכות הקהילה. וכל כך למה? משום שאילו היתה המגיפה פוגעת ח"ו באחד מבני הישיבה, היו עלולים אנשים מן הקהילה לתהות: כלום לא די לנו בחולים מקרבינו, שצריכים אנו לטפל בנערים מערים אחרות? ישונו לביתם ויחלו שם! ודיבורים אלו מעוררים היו דינים קשים על הקהילה. חס עליה הקב"ה ושמר על בריאותם של בני הישיבה, שלא ליתן פתחון פה לנרגנים...

דרשות החת"ס – הגדת החת"ס

זימון מן השמים...

כל שיחותיו של הרב מפוניבז' – הגר"י כהנמן זצ"ל אודות הקמת הישיבה וקיומה היו טבולות תמיד בהודיה להשי"ת מתוך אמונה פשוטה כי "ממך הכל". בכל פעם, בעת הצורך, זימן לו הקב"ה בדיוק ברגע המתאים את העזרה או את הישועה שהיתה נחוצה לו. אך מעולם זה לא קרה בדרכים ובאופנים שפילל מראש.

והרי דוגמא שסיפר: "הלכתי פעם לדבר על לבו של יהודי עשיר פלוני, שיתרום מכספו לישיבה. קוויתי לקבל ממנו לפחות אלף לירות סטרלינג. אך הנה יצאתי מעל פניו ב... ידים ריקות אף לא פרוטה אחת. לשוא היו כל הדיבורים ונסינות השכנוע..."

"יחיה תיכף כשיצאתי מבית עשיר זה, ניגש אלי יהודי בלתי מוכר, אשר מעולם לא ראיתיו, ומבלי שום הקדמה הושיט לי תרומה עבור הישיבה בסך אלף לירות סטרלינג... אותן אלף הלירות שקוויתי לקבל מפלוני, זימנו לי משמים בהשגחה פרטית על ידי פלוני אחר..."

הרב מפוניבז'

"מכון אהבת אמת" ומערכת "איש לרעהו" מאחלים לקוראי העלון ולכל בית ישראל

גמר חתימה טובה, שנת אהבה אחוה שלום ורעות

ליטול עצה מזקני הדור - חכמי התורה, קודם כל פעולה חשובה וגורלית!

נלמד מהפסוק: "שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך" (פרק לב-ז)

ודרשו חז"ל על הפסוק: "ואספת את זקני ישראל" (שמות טז-יח) לעולם זקנים מעמידים את ישראל [לתת להם קיום בעצתם הנבונה והישרה] אימתי ישראל עומדים: כשיש להם זקנים. למה כשהיה בית המקדש קיים היו שואלים בזקנים שנאמר "שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך" שכל מי שנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל (מד"ר שמות ג-ח). עוד אמרו חז"ל: נמשלו ישראל לעוף, מה העוף הזה אינו פורח בלא כנפיים, כך ישראל אינם יכולים לעשות דבר חוץ לזקנים (מד"ר ויקרא יא-ח)

ראייתם הבהירה והחודרת למרחוק של זקני הדור - חכמי התורה, היא למעלה מיכולותינו והשגותינו. לפיכך אין לנו אלא להשתמש בראייתם ולהשען על עצתם הנובעת מראייתם הזכה. כי על כן נקראים המה "עיני העדה". לפי שהם לנו לעינים והעושה כעצתם מובטח לו שאינו נכשל.

שאל הגר"א דסלר זצ"ל (בספר מכתב מאליהו ח"א): במה גדול כוחם של חכמי התורה להגיע לטהרת לב כזו? מהיכן נובעת ראייתם הבהירה והזכה?

משיב הרב דסלר: "על ידי שספגו את התורה לתוך ליבם והתדבקו בה בכל עצמותם! כי התורה הקדושה תורת אמת היא. מן השמים היא. מורם לאין ערוך מצמצום האדם ונגיעותיו. דעתה והשקפתה טהורות לגמרי מכל הערפילים המאפילים בעד ראינתו.

ואכן, נשאל פעם כ"ק האדמו"ר מסטאמאר - רבי יואל טייטלבוים זצ"ל, האם ראוי ליטול עצה מאדם שהוא איש הגון עובד ה' וירא שמים אבל אין כוחו גדול בתורה? והשיב: אם אין כוחו גדול בתורה לא יתכן שראיתו תהיה זכה וברורה וממילא לא כדאי ליטול עצה ממנו.

והביא האדמו"ר ראייה לדבריו ממה שאמרו חז"ל בגמרא (נדה ל): שבשעה שנמצא העובר במעי אמו, נר דלוק לו על ראשו וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו ומלמדו אתו כל התורה כולה, וכאשר יוצא לאויר העולם בא מלאך וסטרטו על פיו ומשכחו כל התורה כולה.

ועלינו לשאול: אמנם אמרו שהתורה משתכחת ממנו, אבל מה קורה עם הנר אשר על ראשו שבו רואה מסוף העולם ועד סופו, על זה לא אמרו לנו חז"ל מאומה! אלא התשובה: הנר תלוי בתורה. כל עוד יש בו תורה יש לו גם נר שהוא רואה בו מסוף העולם ועד סופו, אבל ברגע שהתורה משתכחת ממנו, אזי גם הנר אינו מועיל לו לראות כפי שראה עם התורה.

אחד הרבנים שיצא בהתקפה חריפה על פסק שכתב הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, החזיר לו רבי משה תשובה הכוללת בתוכה עדות מאלפת על עצמו וכך כתב (באגרות משה אה"ע ח"ב סימן יא):

"הנה קיבלתי מכתב הארוך מאד המלא דברי תוכחה על כל גדותיו... אבל האמת שאין בדברים שכתבתי ושהורתי שום דבר שיגרום ח"ו איזה חילול בטהרת וקדושת ישראל, אלא תורת אמת מדברי רבותינו הראשונים, וערעורו של כת"ר על זה, בא מהשקפות שבאים מידיעת דעות חיצוניות, שמבלי משים משפיעים אף על גדולים בחכמה להבין מצוות אשר מזה מתהפכים ח"ו האסור למותר והמותר לאסור, וכמגלה פנים בתורה שלא כהלכה הוא....

מסיים רבי משה תשובתו וכותב: "ואני ב"ה שאיני לא מהם ולא מהמונם, וכל השקפתי הוא רק מידיעת התורה בלי שום תערובת מדעות חיצוניות וסברות בדויות מהלב כלום..." עכ"ל.

הנוטל עצה... והמציית... אינו נכשל

יהודי נאלץ לעבור דירה מירושלים לתל אביב עקב מצב פרנסתו הקשה. מכיון שגם בתל אביב לא מצא כדי פרנסתו, חשב לשוב לדירתו הקודמת בירושלים, אך לפני כן הלך להוועץ אצל החזון איש.

אמר לו החזון איש: "לא כדאי לחזור לירושלים, שכן יהודי במקום כזה מועיל לחיזוק הדת. הלבוש המיוחד שאתם הולכים בשבת, יזכיר לחילונים את יום השבת..."

שאלו האיש: והפרנסה מה תהא עליה? השיבו החזון איש: "תשאיר את השם ואתפלל". הוא שב לביתו, ונקשו לו על דלתו והציעו לו את המשרה עליה הופקד עד יומו האחרון.

וסיפר יהודי מיוצאי הונגריה ששאל פעם את החזון איש [כשפגשו מטייל בחולות רחוב חזו"א של היום]: היכן כדאי להשקיע בזהב שהיה ברשותו?

יעץ לו החזו"א לרכוש את המגרש שברחוב "חזון איש" של היום, ואף הרים החזו"א את ידו והראה לו "עד למעלה שם"...

יצא הלה בתחושת אכזבה, שקיבל הצעה לרכוש רק "חולות" במקום להשקיע בזהב וביהלומים... "הרהרתי לעצמי" - סיפר האיש - "וכי זהו שאומרים עליו אדם גדול ופיקח הוא? לא שמעתי לעצתו והגיעו ימים בהם התרוששתי מכל נכסי... כל מלאי הזהב שברשותי הלך לטמיון..." "תאר לעצמך" - הוסיף האיש לבן שיחו לו הייתי מקשיב ומקבל את הצעתו של החזו"א"...

מעשה איש

שומע לעצת חכם...

פעם באו שני אנשים לדין תורה בפני הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל. שניהם שכנים, והנה אחד מהם בנה והרחיב את דירתו ונכנס לתוך תחומו של חברו. יעץ רבי בן ציון לתובע: מדין תורה יתכן בהחלט שהצדק איתך, אך בכל זאת תשמע לעצתי ותותר לנתבע... ולא תפסיד!

השכן התובע לא היסס ומיד קיבל את עצתו של רבי בן ציון וויתר לנתבע, שכן אותו תובע היה ירא שמים וחזק באמונת חכמים.

והנה לא עבר זמן מרובה ואתו שכן פולש, נכנס לדוחק כספי, ונאלץ למכור את החלק שהרחיב... והקונה לא היה אחר מאשר אותו שכן שויתר על התביעה!

מתוך מאמר לזכרו

עצתו אמונה...

מנהלי בנק ידוע ומבוסס יעצו לגבאיי קרן כספי צדקה, להשקיע אצלם את כספם, תמורת אחוזי ריבית גבוהים הרבה מהמקובל בשוק. לעומת זאת הציע בנק אחר להשקיע אצלם את הכספים תמורת אחוזי ריבית רגילים.

עלו הגבאים להוועץ עם הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל ושמעו מפיו את הדברים הבאים: "אמנם יתכן שסיבת אחוזי הריבית הגבוהים שמציע הבנק הראשון היא בשל עסקיו הרווחיים והמוצלחים, אך ישנה גם אפשרות שהסיבה לכן נעוצה בקשיים הכספיים של הבנק, ומאחר והכספים אינם שלכם, אסור לכם ליטול שום סיכון ואסור לכם להשקיע הסכומים בבנק הראשון".

הגבאים שמעו לעצת הגרש"ז למרות שהחשש שהעלה אודות הבנק היה רחוק לגמרי מן המציאות, והשקיעו את הכספים בבנק השני. והנה לא עברו שבועיים, ונודע כי הבנק הראשון פשט את הרגל וכל המשקיעים שם יצאו נקיים מנכסיהם...

המאה"ג

העוסק בתורה וגמילות חסדים מרבה זכויות לעצמו ולכלל העם!

נלמד מהפסוק: "לו חכמו ישבילו זאת יבינו לאחריהם" (פרק לב-כט)

ואמרו חז"ל (בספרי): "אילו נסתכלו ישראל בדברי תורה שניתנה להם, לא שלטה בהם אומה ולשון. ומה אמרתי להם, קבלו עליכם עול מלכות שמים והכריעו זה את זה ביראת שמים והתנהגו זה את זה בגמילות חסדים." ובירושלמי (פאה פ"א ה"א) דרשו חז"ל בפסוק להלן (לב-מז) "כי לא דבר רק הוא מכם" – זה תלמוד תורה... "ובדבר הזה תאריכו ימים" – זו גמילות חסדים.

אמרו חז"ל (במדרש תנחומא לך לך יא): אמר לו הקב"ה [לאברהם]: אתה עסקת בתורתך, חייך שאני מגן לך. כשם שמגן אווז החרב, אפילו זורקים בו חיצים ואבנים, המגן מקבלם, כך אני מגן לך, ולא לך בלבד אלא אף לבניך אם יהיו עוסקים בתורתך כשם שעסקת אותה, כך אני נעשה להם כמגן, שנאמר "אמרת ה' צרופה מגן הוא לכל החוסים בו". לכך נאמר "מגן להולכי תום".

נמצאנו למדים, עד כמה יש בכח לימוד תורה של כל אדם ואדם כדי להגן על הכלל כולו. וממילא נבין, גודל מניעת הטובה שיש מאדם שיכול ללמוד ואינו לומד, ועד כמה מפסיד הוא לעם כשאינו "נושא בנטל" של לימוד התורה.

והיה אומר החפץ חיים משמו של הגה"צ רבי ישראל סלנטר זצ"ל כי אדם יחיד המתבטל אפילו שעה קלה מלימוד התורה, דומה למי ששולף מפסי הרכבת קטע זוטור באורך מטר אחד, ואומר: "כלום עשיתי משהו? איזה ערך יש לקטע קטן כזה ביחס למסילת הברזל שאורכה מאות אלפי מטרים?" אך אינו זוכר שעל ידי פעולה קטנה שלו הפסיק לחלוטין את מהלך הרכבת ואולי אף גרם לאסון גדול.

בכך ביאר הח"ח את אמרת המשנה (אבות פ"ג-ט): "המהלך בדרך ושונה ומפסיק ממשנתו... מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו". וכל כך למה? אלא מפני שגם מי שפוסק ממשנתו מחבל הוא ברצף מסילת השתלשלות התורה ולימודה בקרב ישראל, וגורם לכל ההשלכות החמורות הנובעות ממצב זה.

אמרו חז"ל (בתד"א רבה פ"ב): "כל תלמיד חכם שעוסק בתורה בכל יום תמיד, בשביל להרבות כבוד שמים, אינו צריך לא חרב ולא חנית ולא כל דבר שיהיה לו שומר, אלא הקב"ה משמרם בעצמו".

פעם הביע אחד ממקורבי החזון איש את השקפתו, כי הזמנים הקשים מחייבים כל יהודי להתייצב במערכת הציבורית ולפעול למען כבוד שמים משום "עת לעשות לה". לשמע דבריו הגיב החזון איש ואמר:

"לימוד התורה היא עבודה גדולה לטובת כלל ישראל. שכן עצם מציאותו של אדם גדול מקרינה אור והשפעה ברורה על כל סביבתו. משל למה הדבר דומה? למי שממלא קנקן בלי הפסק עד שנשפך מעבר לגדותיו, הכוסות סביבו מתמלאות וגם הוא נשאר מלא".

עוד אמרו חז"ל (ברכות ז): כל הקובע מקום לתורתו (כגירסת הרי"ף), אויבו נופלים תחתיו. שנאמר: "ושמתי מקום לעמי ישראל ונטעתיים ושכן תחתיו ולא ירגז עוד ולא יוסיפו עוד בני עולה לענותו כאשר בראשונה".

ופירש רבינו יונה ז"ל: "זה הפסוק נאמר על בית המקדש, שהקב"ה היה משרה שכנתו שם, ובזכותו היו ישראל יושבים לבטח, ולא היו מפחדים מהאויבים. ועכשיו שאין ביהמ"ק קיים, מקום התורה הוא במקומו, כדאמרינן: "מיום שחרב ביהמ"ק אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד. לפיכך בזה ינצל מהאויבים..."

"זכות זו תביא לישיעה"...

פעם נכנס אברך צעיר לתדרו של כ"ק האדמו"ר בעל ה"אמרי יוסף" מספינקא והחל לשפוך את לבו בפני האדמו"ר על בעיות רבות שהעיקו עליו.

קם הרבי מכסאו, פסע אל ארון הספרים ושלף משם גמרא. "בא ונלמד יחד" – פנה האדמו"ר אל האברך המופתע. כך במשך שעה ארוכה עמלו בליבון סוגיא במסכת פסחים, גמרא רש"י ותוספות בעיון.

כאשר סיימו, קם האדמו"ר מכסאו, ואמר לאברך המוטרד: "סע לביתך לחיים ולשלום והקב"ה כבר ישלח לך ישיעה". הוא נימק את הבטחתו שהרי "על ידי לימוד זה שלמדנו יחד בוודאי זכות זו תביא לישיעה".

גדולי הדורות

לימוד התורה בכל זמן...

סיפר הגה"צ רבי מתתיהו סולמון שליט"א: יהודי ת"ח התייצב לפני החזון איש ונפשו בשאלתו: "יש לי שתי הצעות למשרות שונות. האחת לשמש מגיד שיעור בישיבה קטנה" והוסיף השואל מיד: "ואם לא אלך לשם, בוודאי יהיה שם ר"מ אחר, שכן ישנם די אברכים מתאימים לכך. והמשרה השנייה: להיות משגיח כללי על הכשרות בארץ מטעם הרבנות, ובזה ודאי לא תקח הרבנות בן תורה זולתי, ובידי האפשרות לטהר את כל ארץ ישראל בכשרות המאכלים, במה אבחר?".

שאלו החזו"א: "ואם תהיה מגיד שיעור בישיבה קטנה, האם יהיה בכוחך להשפיע לפחות על שני בחורים שישבו וילמדו ב"בין הזמנים" כמו באמצע הזמן?" השיב הלה, כי נראה לו שאכן יהיה בכוחו להשפיע כך.

אמר לו החזו"א: "אם כן, זע לך, ששני בחורים שיושבים ולומדים בבין הזמנים כמו באמצע הזמן, חשוב הרבה יותר מלהכשיר את כל ארץ ישראל".

כח התורה – ברציפות שבה...

סיפר הגה"צ רבי צבי מיכל שפירא זצ"ל: במדינת טורקיה היו שני סוחרים שותפים שהיו עוסקים במסחר בכל יום מתחילת היום עד חצות, ולאחר מכן היו לומדים בחברותא שלוש שעות רצופות, ובשעות אלו לא הפסיקו מתלמודם אפילו רגע אחד.

ביום מן הימים עשו ביניהם תקיעת כף שמי מהם שיעלה ראשון השמימה יבוא אל חברו בחזיון לילה ויספר לו מה עלה בדינו.

לאחר זמן נפטר אחד מהם, וכעבור כמה ימים קיים את הבטחתו והתגלה לרעהו בחלומו, ואמר לו עומק הדין רב עד מאד ומי יצדק לפניו בדין והוסיף לספר לו:

"מיד בהגיעי לפני בית דין של מעלה הביאו לשם את אבותי ואבות אבותי, וכולם הביטו בכל פרטי הדין, בתחילת הדין נכנסו ובאו להם המון רב של מלאכים קדושים, שנבראו על ידי המצוות ומעשים טובים שעשיתי, ולאחריהם נקבצו ובאו מלאכי חבלה אימים ונוראים שנבראו על ידי העוונות, וכך ישבו בי"ד של מעלה ודנו על כל פרט ופרט שעשיתי כל ימי חיי.

"לפתע ניצבה ביני לבין כל מלאכי החבלה חומה גדולה ואטומה, וכולם החלו לצעוק לי "גן עדן"... והסבירו לי שחומה זאת נבנתה על ידי לימוד התורה שלמדת כל יום ג' שעות ברציפות.

עוד הוסיף ואמר: "זע לך שלא במהרה ניתנה רשות לרדת להאי עלמא אפילו בחלום, אלא ששלחוני כדי להודיע כאן בעולם עד כמה גדול כוחו של רציפות הלימוד, ובעיקר שיהיה בלא הפסק אפילו רגע אחד, שהרי אם היינו מפסיקים את הלימוד אפילו לרגע, לא הייתה "חומה" זו אטומה מכל צדדיה והיו מלאכי החבלה יכולים להכנס דרך נקב צר ביותר ולחייב בדין..."

חשוקי חמד

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו - סיפורים בני זמננו

מקום בלב

המחשבות אודות ילדינו שנמצאים בשבת בלי אבא ואימא. לפתע הוא מגיע.

"הוא" הנו יהודי חסידי שמתגורר בקרבת בית החולים. ביום שישי אחה"צ הוא כבר הגיע הנה, והציע לי לישון אצלו בשבת. אמרתי לו שטוב לי על המזרן על הרצפה, וגם ברצוני להשאיר ליד אשתי. האמת? לא הרגשתי נעים ללכת לישון אצל אדם שאינני מכיר, ושהוא לא מכיר אותי. אבל הוא המשיך לשכנע: תבוא! תבוא! אצלי תוכל סוף סוף לישון לילה אחד בשקט, לאגור כוחות... תחשוב על זה!

חשבתי על זה והחלטתי לא השתנתה.

בליל שבת הוא שוב מגיע, מלווה בבן שלו ככוח-עזר. תבוא! תבוא! היססתי, אך אשתי עודדה אותי: "לך תישן לילה אחד כמו בן-אדם!" נכנעתי. "ניפגש במסדרון" הוא הודיע, ויצא לאסוף עוד אורחים...

כאשר התאספו העדרים יצאנו בשיירה לביתו. הגענו. האיש הזה פתח בביתו הפרטי 'הכנסת אורחים' לתפארה: השולחן וכסאות של הסלון הוזזו הצידה, לטובת מיטות מתקפלות, מצעים כרים ושמיכות. גם במרפסת הסגורה כנ"ל. ליד כל מיטה כיסא, עם נטלה מלאה במים ["נעגל וואסער"] קערה ומגבת. "יש במטבח שתייה חמה וקרה" הוא מודיע "כל אחד ירגיש חופשי לקחת מה שהוא רוצה".

הוא עוזב את הבית. יוצא לסבב נוסף בבית החולים. נרדמתי לפני שהבחנתי מתי הוא הפסיק לצאת, האם כשנגמרו האנשים - או כשנגמרו המיטות...

* * *

ר' שמואל בריסטובסקי קוראים לו ליהודי היקר הזה. סיפרו לו שהוא קנה את דירתו דווקא כאן, כדי שיוכל לקיים מצוות 'הכנסת אורחים'.

הסיפור התרחש כבר לפני כמה שנים. אך בתענית אסתר תשע"ז נקלעתי שוב לאיכילוב. התפללתי מנחה-מעריב של מוצאי הצום בבית כנסת החדש שבמגדל האשפוז. ואת מי אני פוגש שם? כמובן את ר' שמואל! הוא משמש כגבאי של "שטיבל איכילוב". הוא גם הבעל-קורא, וגם המג"ש בין מנחה לערבית. ומה עוד? בתום תפילת ערבית הוא דואג להגיש לכולם כיבוד קל כדי לשבור את הצום.

ניגשתי אליו, והזכרתי שהתארחתי אצלו לפני כמה שנים. שאלתי באם אצטרך שוב לשהות כאן בשבת הקרובה, האם יתאפשר להתארח אצלו? הוא השיב בחיך שמאחר שבבית שלו היה צפוף, סודרה דירה חדשה ומרווחת שם הוא משכן את האורחים. ובטח שאני מוזמן. בסוף לא שהיתי באיכילוב בשבת - אבל הטעם המתוק כמובן נשאר.

שולח הסיפור: מ. סלונים

מזל טוב! נולדה לנו בת! העובדה שהיא פגית לא גורעת מהשמחה, למרות שאנחנו יודעים שנצטרך לעבור אתה תהליכים של פג - עם סבלנות וסייעתא דשמיא!

אנחנו מתגוררים בירושלים, אך טיפול מסוים המליצו לנו לעשות במרכז הרפואי **איכילוב** בתל-אביב. איך מגיעים לשם עם פגה בת חודשיים? איך מסתדרים במקום? השאלות הללו, ועוד כמה דומות להן, צצו בראשנו.

עד מהרה קיבלנו את התשובה, בדמות שרשרת מדהימה של עשייה - כביכול "שגרתית" - שכל עוד אתה מכיר אותה רק מהעיתונות, אינך מעכל את משמעותה!

* * *

יוצאים לדרך. אמבולנס מאובזר של 'לב-מלכה' - **כולל אינקובטור וחובש צמוד!** - ממתין לנו. העברת התינוקת מתבצעת באופן חלק ורגוע.

מגיעים. עולם זר. גלות. לא מכירים שום דבר ואף בן-אדם. מופתעים מכמות הגויים. ואף בין היהודים, בקושי רואים מישהו שומר תורה ומצוות מול העיניים. חושבים כל הזמן על שמונת הילדים שהשארו בבית, בפיקוח הסבתא אמנם, אך בכל זאת בלי אבא ובלי אימא. האמת - היה לנו קשה. לא פעם אפילו התמלטה דמעה לרגל המצב.

מתאקלמים. מגיעה שעת הצהריים. מתנדבי 'עזר-מציון' מאתרים אותנו, מגישים ארוחת צהריים חמה ומשביעה. חשים נכחה כקרן-אור באפילה! בבוקר הסתדרנו איכשהו עם שאריות הארוחות שנותרות במחלקה, בערב מתחמם הלב נוכח מתנדבי 'רפואה-וחיים' שמחלקים סנדוויצ'ים, עוגות, שתייה חמה / קרה.

לילה. מה יותר פשוט מלהיכנס למיטה לישון? לא בבית-חולים! להורה אחד יש סידור לישון לצד הילד המאושפז - גם לא הכי נוח בעולם - אך לא לשני הורים. אנחנו מבקשים רשות ממנהל המחלקה, ומקבלים. שנינו יכולים לישון ולאגור כח ליום/ימים הבאים.

לקראת שבת. שבת מלכתא מתקרבת. אין לנו מושג איך מקדשים כאן את השבת, אך כבר ביום חמישי משיגים אותנו מתנדבי 'מפעל-החסד' ורושמים את מי שמעוניין לקבל "ערכה" ליום השבת. נרשמנו.

ערב שבת קודש. הערכה מגיעה. חלות, יין, סלטים, מרק, דגים, עוף, לפתו, תה, קפה, סוכר, מפית לכיסוי החלות, זמירות שבת, צלחות, כוסות, סכו"ם, עלוני פרשת השבוע, נייר חתוך, בשמים להבדלה - פשוט חשבו על כל הפרטים! במטבח עוד ממתין לנו על הפלטה, סיר "טשולנט" גדול... והכל חינם אין כסף.

* * *

ליל שבת קודש. מסיימים את הסעודה, את הזמירות, ואת

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?

ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: ראש השנה

ראש השנה

בס"ד | גיליון מס' 148

ניצד השתנו חיים שלמים תוך 48 שעות?

חדוות ה' היא מעוזכם!

כל מה שעלינו לעשות, הוא לחדד את המשמעות של היום הזה, להאמין שהיום הזה הוא הקובע והמכריע לשנה שלימה, להרגיש ולהפנים שביום הזה כל המציאות שלנו יכולה להתהפך לטובה לחלוטין. ככל שנפנים את ההבנה הזו ונכיר בה - כך נשכיל לנצל את היממות הללו, למנף את שעות התפילה לחיבור אמיתי ואיתן ואמיץ עם אבא שבשמים, ולשפוך לפניו את כל אשר בליבנו, בתפילות נרגשות מעומק הלב, כדבר איש אל רעהו.

זו הזדמנות שנתית, אלו רגעי חסד שמימים. הבה נקוש על שערי שמים, נבקש טוב ושוב בעקשנות. נפרוש בפני בורא עולם את הקשיים שלנו, נשוב ונזכיר את הנקודות הטעונות שיפור, את הקשיים המציפים את חיינו. הבה ניקח כמה דקות לשבת עם עצמנו, למפות נכון מה הקשיים שליוו אותנו בשנה הקרובה, ולמקד בקשה ותחנונים שביום הזה הכל יתאפס, ונצא לדרך חדשה בשנה טובה ומאושרת.

ככל שנתחבר ליום הזה יותר, ככל שנעמיק להבין איה שינוי מהפכני הוא טומן עבורנו. ככל שנשכיל לנצל לתפילות נרגשות מעומק הלב, ככל שנחזק במהלכו את הקשר שלנו לאבינו שבשמים, כך נזכה לחוש את המתנות הנפלאות שאבא שבשמים משפיע עלינו ביום הגדול הזה, וכך נזכה באמת לצאת לשנה חדשה, טובה ומבורכת, מתוקה ומאושרת!

יומיים שגילו תגלית שנחקרה שנים...

היה זה כשבוע ימים לפני ראש השנה, בחדר המתנה בבית החולים תל השומר. בני המשפחה שיצאו זה עתה מהפגישה עם הרופא. נראו כאילו חרב עליהם עולמם, ולא בכדי. זה עתה שמעו בשורת איוב איומה, ולא ידעו כיצד להתמודד עמה.

המיחוסים מהם סבלה אימם בשבועות האחרונים, התבררו כלא פחות ולא יותר ממחלה איומה ונוראה, נדירה למדי. בתום סדרת בדיקות שאישו את החשש, היו הרופאים קצרים בדיבור ותכליתיים למדי: 'הצילומים אינם מותירים מקום לספק, מחלה נוראה משתוללת בגופה של האם, מחלה נדירה וחשוכה

מרפא. עד היום לא הומצאה כל תרופה שיכולה לטפל בחיידק המסוכן הזה, ואין ברירה אלא...'

כאן עצרו הרופאים לרגע את דיבורם, מאפשרים לבני המשפחה לקלוט ולהפנים, ורק אז המשיכו: 'להכניס את אימכם לניתוח מורכב ומסובך, שאורכו כחצי יממה. נצטרך לנתח בעבודה מחושבת היטב, להגיע לכל המקומות בהם קינן החיידק, ולנסות להסיר כל זכר מהמחלה. ניתוח כה מורכב ומסובך טומן בחובו סיכונים לא פשוטים, אי אפשר לדעת מראש לאן הוא יוביל, ואין תיראה אימכם אחריו...'

הדברים הללו הספיקו בהחלט. בני המשפחה יצאו מהרופאים אפוסי חרדה, מלאי דאגה. המחלה כה קשה וחשוכה מרפא, אין לה תרופה ואין לה טיפול. גם הניתוח המדובר מסוכן כל כך, ומי יודע אם אימם תוכל לעמוד בו, ולהישאר חיה ופעילה כפי שהייתה!

היום הגדול כבר כאן, ראש השנה מופיע עלינו במלוא יפעתו והדרו. שמש אחרונה של השנה החולפת שוקעת, והרקיע כולו מתקטט בכוכבים מנצנצים וזוהרים, כוכבים של שנה חדשה ומרעננת. כל לב רוטט, כל נשמה מתרגשת, כל נפש הומה - ראש השנה, היום יעמיד במשפט כל יצורי עולמים, היום יוכרע איך תיראה כל השנה הבאה, בכל המובנים!

זהו זמן דרמטי, קריטי, עבור העולם כולו, עבור העם היהודי במיוחד, ועבור כל יהודי באופן אישי. אלו שתי יממות בהן הכל עולה לדיון מחודש, הבריאות, הילדים, האושר, הפרנסה. הכל מוכרע, נחתך, מוקצב מראש. זה קורה היום, עכשיו.

חדר הדיונים השמימי, אין לנו קצה השגה במראהו, אך אנו יודעים מה מתרחש בו. 'ובריות בו יפקדו להזכירם לחיים' - או חלילה להיפך. 'כי זכר כל היצור לפניך בא, מעשה איש ופקודתו... ועל המדינות בו ייאמר, איזו לחרב ואיזו לשלום, איזו לרעב ואיזו לשובע...'

אנו נוקשים בפתח, דופקים אצל אבא שבשמים. מבקשים אשראי מחודש, חיים חדשים, שיפורים באיכות החיים ובצורתם. 365 יום עומדים על כך המאזניים, איך נקום בבוקר, איך נלמד, מה תהיה רמת המשכל שלנו והאם נוכל להתרכז. האם נהיה בריאים ועד כמה, האם חיינו יהיו איכותיים ומלאי אושר, האם נחיה בבלוס או במינוס.

כל מה שהיה נכון עד לשקיעת החמה של כ"ט באלול, הופך ללא רלוונטי, לא משמעותי, לא קובע. כלום ממה שהיה בשנה החולפת לא אמור להימשך מאליה, הכל עומד לדיון מחודש. כמו הדברים הטובים שהיו נחלתנו ועתה יועמדו על כך המאזניים, כך - וביתר שאת - הדברים הפחות טובים שהיו מנת חלקנו, ו-48 השעות הקרובות הן גורליות ומכריעות, האם נצליח לשים אותם מאחורינו ולפתוח דף חדש.

לכולנו יש התמודדויות, כל אחד בתחמומו. יהודים נושאים על לבם מטענים של ספקות ולבטים, חששות ופחדים, בעיות עם ילדים ובעיות עם אינן ילדים, קשיי בריאות, מחלות קשות, מינוס חונק, פיטורין מעבודה, בעיות שלום בית, ועוד. ראש השנה הוא הזדמנות לאפס את הכל. לצאת לחיים חדשים ורעננים, נטולי דאגות, מנטרלי חששות, מלאי אושר ושמחה.

ראש השנה הוא יום מהפכני, משנה כללים, משדד מערכות עולם. אנו עומדים בפני המלך, ובידינו לשנות את המצב לחלוטין, להפכו מן הקצה אל הקצה. ביום הזה הבריאה כולה מתחדשת, היקום כולו לובש צורה חדשה. שום דבר לא ממשך כי כך היה אתמול, כלום לא קורה כי כך היה בעבר. בכל התחומים, בכל החזיתות, בכל הנושאים - הכל נפתח מחדש, ומאפשר לנו לעבור לחיים מלאי אושר, מלאי סיפוק, מלאי שמחת חיים, גדושים רק ברגעים יפים ומרגשים.

כדאי לחזור ולשנן זאת, כדאי לדעת בפני מה אנו עומדים כדי להעריך את 48 השעות הללו. אלו שעות של שינוי, רגעים של מהפך. אבא שבשמים יושב ומחלק, מידו הפתוחה והמלאה. צריך לצעוד לכיוונו, להושיט אליו יד, לבקש. להאמין שביום הזה תלויים החיים שלנו, לפעול בהתאם ובכל הכח, לא לוותר ולא לעשות לעצמנו הנחות, כי ביממות הללו אפשר להפוך את הכל, ולצאת לדרך חדשה באמת.

איך נצא זכאים?

ברגעים הקריטיים הללו של יום הדין, כל אחד מאיתנו מחפש עצות לזכות בדין, משהו 'שובר שוויון', משהו שבוודאות יכריע את כף המאזניים לטובתנו... אבל מי יודע מה הדרך, מהי העצה?

הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב ז"ע, חושף בספרו בפרשת שופטים, סוד מהיכל המשפט השמימי, כלי רב עוצמה להכריע את המשפט בראש השנה לטובתנו: לדון לכף זכות! כי ברגע שעולים על כפות המאזניים הזכיות והחובות שלנו, מתקיים דיון בהיכל המשפט, ואז בודקים אצלנו, איך אנו מכריעים בשאלות כאלה...

כשיהודי דן את חברו לכף זכות, בכך הוא מכריע את גורלו בשמים, בכך הוא מטה את כף המאזניים לטובת זכויותיו. כפי שהוא דן כל מעשה של חבריו בעין חיובית, כפי שהוא משתדל לראות את הטוב ולהדגיש את כף הזכות במעשי חבריו, כך הוא מכריע שגם בשמים יכריעו את גורלו לכף זכות, יעניקו יתר משקל לזכויותיו!

הבה ננצל את הכלי הזה, את ההבטחה המשפטית שקיבלנו מהטוב שבסגנונים של ישראל. הבה נקבל על עצמנו לדון כל יהודי לכף זכות. ככל שנדון יהודים לכף זכות - כך נזכה שגם השופט השמימי ידון אותנו לכף זכות, ויעניק לנו מטובו שנת אושר ושמחה, שנת זכויות!

לעילוי נשמת

ר' שלמה פרץ ז"ל בן מאיר הלוי גולדשמיט (אריאלי)

לשנה טובה ניכתב ונחתם, בלי שום קשר לחוויות השנה הקודמת, לאלתר ניכנס
כולנו לשנת חיים, שפע, אושר ושלום!

פחד מאמא, בריחה לאמא...

ילד בן שש היה מוטי, כשטיפס על השולחן לראשונה בחייו. כשאמו ראתה זאת,
נחרדה. 'מוטי, אוי ואבוי, תרד מיד' - אמרה האם המודאגת, 'עוד רגע תפיל את אגרלט
הקריסטל על הרצפה!'

כדרכם של ילדים, האזהרה הזו רק יצרה אתגר בפניו. הוא חייב להבין מה יש בו
באגרלט הקריסטל, חייב למשש אותו באצבעותיו הקטנות. דאגתה של אמא לשלום
האגרלט הציתה את חושיו, העובדה כי היא כה מעריכה ומימיקת את כלי הקריסטל
- גירתה אותו להבין במה מדובר. לבו לא עמד בפיתוי טפס על השולחן, להצליח
לגעת באגרלט הקריסטל היפהפה, היקר כל כך...

פעמיים ושלוש ניסה מוטי לטפס, בכל הפעמים הללו - אמא הצליחה למנוע ממנו
לגשת לאגרלט, שניצל בנס. בפעם הרביעית - הצליח, הגיע לאגרלט, מישש אותו
מכל צידיו, החליק את אצבעותיו בין סדקיו העדינים והשבריריים של אגרלט
הקריסטל היקר. לבסוף, ניסה להרימו, ואז - - -

שוד ושבר, האגרלט החליק מידי, ובקול רעש עז התנפץ על הרצפה, לרסיסים
חדים וקטנים...

מוטי הביט במחזה בחרדה עמוקה. ברכיו נקשו בפחד, פניו הסמיקו, הוא רעד כל
כולו, עתה הבין את משמעות מעשיו. הוא פרץ בבכי תמרורים קולני, שפחד, אימה
וחרטה משמשים בו בערבוביא. הוא הוסיף להביט ברסיסים הקטנים שעל הרצפה,
ובכיו הלך וגבר. מתוך הפחד הגדול והאימה שלפניה את לבו, קם ורץ לזרועותיה
של אמא...

בחיכה הרגיש מוגן, כאן השתחרר לו מעט הפחד שלפת אותו. כל ילד יודע שברגעי
פחד ואימה, אין כמו להתרפק בזרועותיהם של הוריו, לפרוק בצילם את החרדה,
לשחרר אצלם את מועקת הלב...

זה בדיוק מה שקורה איתנו ברגעים אלו. ברגעי הדין שלפנינו, בתום שנה בה שברנו
לא מעט קריסטלים רוחניים, אנו מודעים למצבנו הקשה. אימה לופתת אותנו,
דמעות זולגות מעינינו, אנו פוחדים באמת, מתח ממלא אותנו. מה יגיד אבא שבשמים
לנוכח מעשינו, כיצד יגיב, האם יעניש, מה יהא גורלנו בשנה הבאה...

ואז, כמו ילדים, מתוך הפחד והמתח העצום, אנו רצים לידי של אבא, רצים להתרפק
בזרועותיו, לזעוק באוזניו 'כי אנו בניך ואתה אבינו'. ברגעי האימה - אנו באים לאבא
וזועקים אליו: 'אבא, אנו ילדיך, אנו אוהבים אותך, אנו באים להסתתר אצלך, לחוש
בטוחים ומוגנים תחת סתר כנפיק. דווקא כי אנו כה פוחדים ומתווכחים - אין לנו אלא
לבוא אליך ולתהרפק אצלך, אין לנו אלא לבוא ולפול בזרועותיך הפתוחות, להתחבר
אליך ולחוש את האבתך אלינו!'

את ההדמיה הנפלאה הזו, שמעתי מידידי הרה"ג ר' שלמה הורוביץ שליט"א, והיא
מאירה ומסבירה למה דווקא הפחד הנורא מאימת הדין - הוא הממלא אותנו בשמחה
עצומה, אמיתית ומלאה ביום הזה. כי אנו יודעים שמתוך פחד כזה אנו נשענים על
אהבת אב, באימה כזו אין לנו אלא להישען על אבא רחום ותנון. בצלו נפרוק את
הפחד, והוא ישמע בקשתנו ותפילתנו, ויזכה אותנו, ואת כל בית ישראל, בשנה טובה
ומתוקה, שנת אושר ושמחה, שנת שפע וברכה!

יומיים בשנה, לכל השנה!

אחת המשימות הקיומיות המוטלות על כל יהודי, היא ההשתדלות בפרנסה. למרות
הביטחון שלנו כי הקדוש ברוך הוא זן ומפרנס לכל, מוטל עלינו להשתדל לפרנסתנו,
ולפעול ככל שאלא ידינו להביא פרנסה הביתה די הצורך. אלא שהכל דנים על שיעור
ההשתדלות הראויה. עד כמה על האדם להשתדל, מה מוטל עליו לעשות...

אל הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א נכנס יהודי, ושטח בפניו שאלה: 'כבוד הרב, שאל
בהכנעה, 'למדנו רבנו, מתי ועד כמה עליו להשתדל לפרנסת בני ביתו ומשפחתו?'
השיבו רבי חיים תשובה, אותה שמענו מנכדו הרה"ג ר' גדליה הוינגסברג שליט"א,
וכדאי שתהדהד באוזנינו: 'אני משתדל לפרנסתי יומיים בשנה. בראש השנה. הלא
מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה, ביומיים הללו מוכרע בשמים כמה פרנסה
תהיה לכל אחד ואחד. ביומיים הללו אני משתדל לפרנסתי, בתפילה מעומק הלב
ותחנון אצל הגנות לחם לכל בשר, למען לא יחסר לי דבר כל ימי חיי!'

מדהים אנשים חושבים שצריך לרוץ ולהתרוצץ, לריב עם המנהל על ההעלאה
במשכורת, להתחנן לעוד כמה שעות עבודה, אולי לחליף מקצוע... אנשים חושבים
שהבעיה היא במינוס, בהוצאות המרובות, או בגורמים אחרים. רבי חיים מגלה וחושף:
יומיים בשנה, זה הכל! יומיים של ראש השנה, ביומיים הללו צריך להשתדל, לעשות
הכל למען פרנסת כל השנה הבאה!

ככל שנצל את היומיים הללו היטב, ככל שנרבה בהם בתפילה ובתחנונים - כך נזכה
שבורא עולם יפתח לנו שערי פרנסה, ולכל אורך השנה הקרובה יריק עלינו שפע
ברכה ופרנסה מאוצרו הטוב, עד בלי די!

הם שקלו בדעתם אם לבצע את הניתוח, גם הרופאים לא היו בטוחים שזה הפיתרון
הטוב והראוי. הם החליטו להיכנס אל הגאון רבי חיים גריינימן זצ"ל, ולשאול בעצתו.
כשרבי חיים שמע על דבר האסון הנורא שנפל על המשפחה נקרע לבו, הוא נאנח
בכאב והאזין לשיב לצדדים לכאן ולכאן, כפי שהביעו הרופאים.

הוא החל לשקול בדעתו את הדברים, ולפתע ניעור ממחשבותיו וקרא: 'רגע, האם
הניתוח כה דחוף עד שהוא לא יכול לחכות שבועיים?'

'שבועיים?' - תמהו בני המשפחה לעומתו. 'מה נרויח מלהמתין שבועיים? הרי
המחלה כה קשה ואכזרית! אם נעשה את הניתוח - מוטב נעשה אותו מיד, ואם לאו
- הבה נחליט על כך עכשיו!'

'לא כך', השיב רבי חיים, ופתח אלומת אור ליום שבפניו אנו עומדים:

'בעוד כמה ימים יחול ראש השנה. ראש השנה זהו יום בו החיים מחולקים מחדש,
כולנו עומדים לדיון מחדש. כל מה שקרה השנה - אינו מוכיח דבר על השנה הבאה,
כי בראש השנה הכל יכול להשתנות, זהו יום דרמטי שמשנה את החיים.

גם אם המצב כרגע כה מבולבל ונטול תקווה, גם אם העתיד לוט בערפל ואנו עומדים
בפני סכנה - בכוחו של ראש השנה לשנות סדרי בראשית. אין לדעת איך, אי אפשר
לדעת כיצד, אבל מה שברור - שבתפילה מעומק הלב בראש השנה אפשר להפוך את
המצאות, אפשר לשנות את המצב. הבה נקדיש את ראש השנה לתפילות נרגשות
למענה, ונמתין עוד כמה ימים!'

בני המשפחה ביקשו את אישור הרופאים להמתין כשבועיים ימים, ומשהאישור
התקבל - הורה רבי חיים להמתין, תוך שהוא חוזר ומעודד ומתרה בפני בני המשפחה:
'אנו עומדים בפני יום גורלי לכולנו, אבל על אחת כמה וכמה לאימכם, המוטלת
בעומק מחלה קשה וחשוכת מרפא. הבה נקדיש את ראש השנה לתפילות בעבורה,
הבה נפעל בשמי מרומים שביום הזה יתהפך העולם, ואין לדעת כיצד - אך ישועתה
בוא תבוא!'

ביום ראש השנה, לצד התפילות הנרגשות הנאמרות בפי כל, החרידו זעקות השבר
של בני המשפחה את שערי השמים. שוב ושוב חזרו על השם של אימם, ובדמעות
שליש סיימו את ספר התהלים כמה וכמה פעמים לרפואתה. היטב זכרו כי ביום
הזה יכול העולם כולו להתהפך מהקצה אל הקצה, היטב הבינו כי ביום הזה יוכרע
מחדש האם אימם תוסיף ותעמוד בפני דילמת הניתוח המורכב, או שרופא כל בשר
יפליא לעשות...

שלושה כוכבים צנצנו בשמים, יום ראש השנה עבר וחלף. גם בימים הבאים הוסיפו
בני המשפחה תפילות ותחנונים, ובד בבד - נערכו לניתוח שהיה אמור להיערך
במהלך חג הסוכות. לפתע, באחד הבקרים של עשרת ימי תשובה, בשעת בוקר
מוקדמת, צלצל הטלפון הנייד של אחד מבני המשפחה.

הרופא שהיה על הקו, אפילו שכח להזהרות מרוב התרגשות. הוא רק וידא שהוא
מדבר עם בנה של האשה, ומיד אמר: 'אתה לא מאמין מה אני בא לבשר לך עכשיו...'
הלה עשה אוזנו כאפרכסת, והרופא החל לצטט ממיל שקיבל באותו לילה מרופא
אמריקאי: 'בתום מחקר מקיף שנמשך על פני עשר שנים ושלוש יבשות, אישר הלילה
ה-F.D.A. - מינהל התרופות האמריקני, תרופה חדשה לשימוש נגד מחלת ה... הליך
ייצור התרופה מתחיל בימים אלו, וזו בשורה לאפלי אנשים בכל רחבי הגלובוס
שסובלים מהמחלה, שעד היום הוגדרה כחשוכת מרפא...'

הבן לא הבין את כל המושגים והאותיות באנגלית, אך הרופא חזר והסביר לו בקצרה
ובשמחה לא מוסתרת: 'תבין, אדוני, יש תרופה למחלה! יש תרופה! עשר שנים חקרו
אותה, בדיוק השבוע היא אושרה, בדיוק השבוע, בדיוק לכבוד אימך! איך ידעתם
לדחות את הניתוח שבועיים? מי גילה לכם כי בעוד שבועיים תתגלה תרופה
חדשה?' - תמה הרופא.

הבן לא השיב, אלא קם ויצא בריקוד של הודאה. 'לא יאומן כי יסופר' - הוא אומר עד
היום, 'כיצד בדיוק ראש השנה בו התפללנו לרפואתה - הוא שהביא את המזור, הוא
שהחיש את אישור התרופה. עשר שנים חקרו אותה, ובדיוק בעקבות ראש השנה
המכריע - התרופה אושרה, אלא ניצלה מניתוח מיותר ומסוכן!'

את הסיפור הזה, שמעתי מדודי הרה"ג רבי אליעזר טורק שליט"א, וכדאי כל כך
לזכרו ולהפנימו:
יהודים מתמודדים מול קשיים מתמשכים עם ילדיהם, שנה אחר שנה הילד לא
מצליח בלימודיו, אינו מרוכז, סובל מבעיה רפואית חלילה. אחרים ממתנים שנים
ארוכות לשמחות, זה לזיווג, זה לילדיו, שופכים דמעות כמים והישועה מבוששת
מלבוא. אחרים גוררים מינוס מעיק כבר שנים ארוכות, כל פיתרון לא נראה באופק...
זה נראה כמו גזירת גורל קבועה, נטולת תקווה. כבר שנים המצוקה כאן, לא הולכת
ולא נעלמת, לא נפתרת ולא מתקדמת. זה נראה שאין סיכוי אחרת, וההנחה הזו אולי
נכונה במשך 363 יום בשנה.

אך לא כן ביומיים שלפנינו, ב-48 השעות של ראש השנה! אלו שעות המהפך, יממות
של הכרעה גם בחזיתות הקשות ביותר, גם במצוקות המלוות שנים. ראש השנה
הוא יום של מהפכה - צריך להצטרף אליה, לתפוס אותה בכל הכח, לאחוז ביום הזה
בעקשנות ולנקוש ללא הפסקה בדלתות אבינו שבשמים, כי ביום הזה הוא הופך את
הכל לטובתנו, רק לטובתנו!

הבה נאמץ את היום הזה, הבה נבין מה הפוטנציאל הגלום בו. הבה נקיש על שערי
שמים בחוזקה, נתחנו ונבקש ללא הרף. הישועה קרובה, החיים הטובים כבר כאן.

ליקוטים וסיפורים נפלאים ר"ה - תשע"ח

"זמן מסוכן"...

הגאון רבי אברהם פאם זצ"ל (ראש ישיבת תורה ודעת) היה אומר לתלמידיו. "ישנו זמן 'מסוכן' בראש השנה, יום בו נדרש יהודי לזהירות יתירה. ומהו זמן זה? זוהי השעה שאחרי סיום התפלה, כאשר אנשים בדרכם הביתה, או כשאוכלים סעודת יום טוב, ואז סוקרים את אירועי היום: "הבעל תפלה התפלל מדי בשקט, בקושי שמעו אותו!" הוא משך את התפילה יותר מדי"...! "השנה, לא תקע הבעל תוקע כל כך טוב"... ראית מי קנה מפטיר וכמה זה עלה לו"? בדוגמאות הללו יש משום לשון הרע במישרין או ברמז, או שהן גורמות לסיפור לשון הרע. כל הרוצה לשמר את הזכויות שרכש בתפלתו ובתשובתו, עליו להזהר מדיבורים כאלו"...

משמיה דהרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע מתאמרא, שהחוסם פיו בראש השנה ואינו מדבר דברים בטלים, זוכה לעורר מדה זו למעלה בשמי מרומים, וכאשר בא המקטרג לקטרג משתיקים אותו - ואומרים לו, עת 'תענית דיבור' היא העת, ואי אפשר לו לפצות פיו לרעה. (באר הפרשה)

סיפר אחד מתלמידיו של הגה"ק בעל החפץ חיים זי"ע על שנה אחת שזכה להסב יחד עם רבו בסעודת ליל ראש השנה, והנה, כאשר הגיע עת אכילת הסימנים החל החפץ חיים זי"ע לומר: הגמרא (הוריות יב.) אומרת שיש תוקף וחזק לסימן טוב שאדם עושה. ומשום כך ראוי ורצוי לאכול בראש השנה דברים מתוקים, ולהימנע מאכילת דברים חמוצים וחריפים.

והנה, אם אנו מהדרים אחר סימנים - המשיך החפץ חיים ואמר: הרי אין סימן נאה ויאה יותר מהארת פנים לזולת! חיוך וסובלנות! ואין סימן לא-טוב יותר מכעס והקפדה. ובכלל, הארת פנים לזולת, חיוך וברכה, עזרה ועידוד, הריהם סגולה בדוקה לזכייה בדן. שכן אמרו רבותינו ז"ל: "כל המרחם על הבריות, מרחמים עליו מן השמים". ואמרו: "כל המעביר על מידותיו, מעבירין לו על כל פשעיו, ובמידה שאדם מודד לאחרים - מודדים לו. אם כן, המחייך לזולת - יחייכו אליו מן השמים! המאיר פנים - יזכה להארת פנים באור פני מלך חיים..."

על כן, בימי ראש השנה נקפיד לעשות סימנים יפים של הארת פנים, חיוך וסובלנות, בכדי שהם ישפיעו לנו לכל השנה לקבלת הארת פנים מהקב"ה...

מסופר על הרב מבריסק זי"ע, שהיה יושב ואומר תהילים בכל השעות הפנויות בראש השנה. שאלוהו תלמידיו "מדוע הרב לא לומד"? ענה ואמר: הרי אמרנו בסליחות "כדלים וכרשים דפקנו דלתיך", והפשט הוא, כי בראש השנה כל אחד דומה למי שפשט את הרגל, דנים אותו על שנה חדשה, אין לו שום דבר אצלו, שום דבר לא נשאר לו מהשנה שעברה, בראש השנה צריכים לחדש את הפספורט, את הבריאות, הפרנסה, את הנחת מהילדים, וביום כזה אסור לבטל דקה, ולכן בחרתי לומר תהילים, כי בלימוד אני צריך להפסיק מידי פעם בכדי לקום ולהוציא ספר, ודבר זה לוקח לי זמן, והרי בראש השנה כל שניה חשובה כנצח, לכן בחרתי לומר תהילים ברצף, ללא הפוגה כלשהי!

א"ר כרוספדאי א"ר יוחנן שלושה ספרים נפתחין בראש השנה. אחד של רשעים גמורין ואחד של צדיקים גמורים, ואחד של בינוניים. צדיקים גמורין, נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים. רשעים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה, בינוניים תלויין ועומדין מר"ה ועד יו"כ וכו'. (ר"ה טז, ב)

רבי שלמה שטנצל זצ"ל כותב על דברים ששמע באזור תשכ"ג בישיבת חברון:

"על הימים הנוראים האלה, שמעתי מרבי יוסף דב גרינברג יהודי שהגיע מרוסיה הסובייטית, דברי התעוררות שהביא מ"שם", הוא שמע בריגה שאלה, כתוב על הימים הללו "דרשו את ה' בהמצאו" הם ימים בין ראש השנה ליום הכיפורים, שהשי"ת ממציא את עצמו ומתקרב אליהם, ושאלו שם, הרי השי"ת מצוי בכל השנה "מלוא כל הארץ כבודו", וענו היהודים ברוסיה המצויים בהתעוררות רוחנית של אלפי בעלי תשובה, במשל, באקלים הגשום של רוסיה מצויים מחסני ברזל חשופים לגשם, הנחלשים במשך הזמן, וכאשר רוצים לדעת אם הברזל נאכל או נשאר ברזל מהחלודה, תוחבים מגנט ארוך לתוכו, אם חשים משיכה למגנט בערימה, סימן הדבר על קיום ברזל, ואם המגנט לא חש בתגובה, אות הוא על חלודה וחידלון גמור.

כן הדבר בין ראש השנה ליום הכיפורים, הקב"ה יורד לתוך י' אמות של עולם הזה, ומתקרב לליבותיהם של כל בית ישראל בכל מקום שהם, אם היהודי חש בליבו משיכה למגנט לקב"ה המשוך ומעורר את הלב היהודי, אות הוא על חיים, ואם הלב דומם ללא תנועה וניד כל שהוא, אות הוא על גוועה רוחנית עילפון כריתות רוחנית, בימים אלה יכול כל יהודי בכל מצב שהוא לדעת היכן הוא עומד, את האמת, כדי שיידע מה לעשות.

לעי"נ
הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים וסיפורים נפלאים ר"ה - תשע"ה

"לקונה עבדיו בדין"

הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זיע"א נוהג היה ללמד סגוריה על ישראל, וביחוד בימים נוראים, בר"ה ויוכ"פ. פעם אחת ביום ר"ה לפני תקיעת שופר פנה כלפי מעלה ואמר: רבש"ע בפיט לאל עורך דין אנו אומרים לקונה עבדיו בדין, לרחם עמו ביום דין, ואני אלימלך בן אליעזר ליפא מרשה לעצמי להזכירך אדון עולמים, מה שאמרו חכמינו חכמינו (קידושין כ') כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו, משום שמחויב האדון לקיים לגבי עבד עברי את הכתוב (ראה ט"ו ט"ז) "כי טוב לו עמך במאכל ובמשתה", ומכיון שאתה קנית אותנו את בני העם העברי לעבדים, וכמו שכתבת בעצמך בתורתך (ויקרא כ"א מ"ב) "כי עבדי הם" הרי מחויב אתה עתה על פי הדין, לרחם עמך ביום דין, לתת לעבדיך אלה מאכל ומשתה וכל צרכיהם כדי לקיים כי טוב לו לעמך.

"כתבנו בספר זכויות"

רבי דניאל מובשוביץ הי"ד מקלם, תמה על התפילה: "אבינו מלכנו כתבנו בספר זכויות", שלכאורה מה מקום לבקשה זו, הרי ממה נפשך: אם עשינו מעשה שהוא זכות הרי יכתבו את זה גם ללא בקשה מיוחדת, ואם לא עשינו מעשה של זכות מה מקום יש לבקשה? ותירץ, שעצם הבקשה להיכתב בספר הזכויות מבטאת אכפתיות ודאגה ממצבנו, ועובדה זו עצמה יכולה להועיל לנו להיכתב בספר זכויות. (לעבדך באמת)

"ועקדת יצחק לזרעו ברחמים תזכור"

יש להבין מהי ההדגשה "ברחמים"? אלא הזכרת זכות אבות והזכרת עקידת יצחק אפשר שיש בו ח"ו גם רעה, שכן יוכל המסטין לקטרג כי דווקא בגלל שהיו לעם ישראל אבות שכאלה שהיו מוכנים למסור נפשם על קדושת ה' ותורתו, היו צריכים הבנים בני"י להתדבק בדרכם וללמוד ממעשיהם ולא ללכת אחרי יצה"ר, וחטאיהם אפוא חמורים יותר, ולכן אנו מבקשים "ועקדת יצחק לזרעו ברחמים תזכור" שלא תהא עקידת יצחק נזכרת לנו חלילה לרעתינו אלא רק לטובה ולזכות "ברחמים". (השל"ה)

"ועקדת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכור"

מפני מה מייחסים את העקידה ליצחק ולא חותמים כלשון שאומרים בגוף הברכה "ותראה לפניך עקידה שעקד אברהם." יש לומר כי ממעשה העקידה ניכר גודל אמונת אברהם בתורה שבכתב, היינו ששמע מהקב"ה בעצמו.

לכאורה היה עלינו לתמוה: למה הקב"ה פותח שלושה ספרים בראש השנה וממתין לבינונים עד יום הכיפורים, וכי לא היה עדיף להמתין עם כל הספרים עד יום הכיפורים? אלא חסד מיוחד יש בכך, כי אילו היו הבינונים נשפטים עם הצדיקים, הרי לפי ערך הצדיקים היו הבינונים נחשבים לרשעים, כפי שאמרה האישה הצרפתית לאליהו (מלכים א', פרק יז): "מה לי ולך איש האלוקים באת אלי להזכיר את עוני ולהמית את בני", ופירש רש"י (בראשית יט, ט): "עד שלא באת אצלי, היה הקב"ה רואה מעשי ומעשי עמי ואני צדקת ביניהם, ומשבאת אצלי, לפי מעשיך אני רשעה". ומאידך, אילו הבינונים היו נידונים עם הרשעים, היו סובלים מריבוי חרון האף הנובע מדין הרשעים, וב"עידנא דריתחא" מדקדקים יותר, ולכן את הצדיקים והרשעים דנים בראש השנה - ואילו את הבינונים משאירים ליום הכיפורים, שהיא יום רצון ויום מחילה, וכך יוצאים זכאים בדינם. (דרשות חתם סופר)

סיפר לי יהודי מתושבי העיר לונדון, שהוצרך פעם ליסע לארה"ב, להוותו נתקף שם בלבו, והוכרח לשהות בבית החולים למשך עשרה ימים, ומכיוון שאינו מתושבי ארה"ב ואינו משלם שם על ביטוח רפואה ע"כ דרשו מעמו בסוף אלו הימים לשלם סכום עצום של שלושים אלף דולר. 'הוצאה' זו העיקה על לבו של יהודי זה - מדוע אירע לי כזאת בדיוק בהיותי על אדמת ארה"ב כשאין לי ביטוח ... עד שאחד הרבנים 'האיר' את עיניו, באמרו הנה ב'ראש השנה' שעבר - בו ביום שכל באי עולם יעברו לפניו כבני מרון, ונקצב לכל איש מזונותיו מר"ה ועד ר"ה, באותו יום נגזר עליך להוציא סך שלושים אלפי דולר להוצאות רפואה, והנה בלונדון עיר מגורך היה עליך לעבור כמה וכמה מדורי גיהנום 'רפואיים' ... עד שהיית מגיע לסך שלושים אלפים, ואילו בארה"ב 'גמרת' עם כל הוצאה הזאת תוך עשרה ימים... ותנצל נפשך. (באר הפרשה)

בתפילות אנו רואים שמתפללים בעיקר על המלכת ה' ופחות על הדין.

את הקשר בין 2 הדברים מסביר הגר"ש פינקוס זצ"ל כך: לשופט אין יכולת עצמית לקבוע את הדין והוא פוסק עפ"י ספר החוקים שלפניו, משא"כ מלך הוא פורץ גדר ואין מוחין בידו, הוא הקובע את ספר החוקים ובידו לגזור כל דין שירצה.

ולכן דווקא ביום הדין אנו ממליכים את הקב"ה וע"י ההכרזה שהוא מלכנו ומלך העולם, יגזר דיננו לטובה בהנהגת הרחמים ולא בהנהגת הדין.

ליקוטים וסיפורים נפלאים ר"ה - תשע"ח

אברהם להקריב את יצחק בנו ואת הסכמתו של יצחק להיות נשחט.

כוונתנו היא גם להזכיר שהקב"ה אינו רוצה בקרבנות אדם, ואת יצחק החליף לקרבן של איל, ולפיכך בשעה שאנו עומדים בר"ה במשפט אנו מרמזים על השופר של איל, שגם בנו ינהג כפי שנהג ביצחק אבינו שלקח תמורתו איל, ולא יחפץ במות המת.

"מן המיצר קראתי י-ה"

משל נאה מסופר על שני ילדים צעירים ששיחקו ביניהם 'סוס ורכבו', היינו שאחד מהם התכופף על ארבע משל היה סוס, וחבירו רכב עליו, ולאחר שעה קלה נהפכו היוצרות, הרכב נהפך לסוס והסוס לרכבו וחוזר חלילה, לאחר שאחד הילדים סיים לשמש כ'סוס' קראו אביו לאכול את ארוחתו, נענה הילד ואמר לחבירו, הנה בדיוק כעת כשהגיע זמני לרכוב עליך קראני אבי לסעוד, עתה אקשור אותך לגדר כקשירת הסוס, והמתן לי פה עד שובי, ואכן הילד לקח חבל דק וקשרו בקשר שאינו של קיימא לגדר, הלה פנה אל ביתו לאכול כשבתוך ארוחתו נרדם וישן, חבירו ה'סוס' שחיכה לו בכליון עיניים בחצר הבית וראה שבושש הוא לבוא, החל לבכות וליילל, עבר שם אחד וראהו בוכה, שאלו, בני מדוע זולגות עיניך דמעות, מירר הילד ואמר לו את כל סיפור המעשה אמר לו ההלך, בקריאה מועטת הינך מסיר מעליך את כל החבל הקושר אותך כביכול אל הגדר, אמר לו הילד, איני יכול לקרוע את החבל כי הרי אני עוד צריך להיות הסוס...

ולדין יאמר שלא נראה כאותו הצועק ובוכה שאינו יכול להיחלץ מן המיצר כי עליו עוד להיות ולשמש כסוס כפרד, ואינו מבין כי מי הכריחו להמשיך להיות 'סוס', יפסיק נא ויעזוב את הרגליו שאינם טובים, ובהתעוררות אחת יתיר מעצמו כל קשרי החבלים וישוב אל אביו שבשמים. (באר הפרשה)

"מן המיצר"

בהיכנסו אל בית הכנסת לתפילת שחרית של ראש השנה, הבחין פעם מרן בשני אברכים, העומדים ומשוחחים זה עם זה. הורה מרן לבנו, כ"ק מרן מהר"י ז"ע, שיגש למקום עומדם ויטה אוזן לשיחתם. חזר מרן מהר"י ואמר, שהם מדברים בשברון לב ונאנחים על שפלות מצבם ואינם יודעים באיזה פנים יעמדו לרצות את קונם ביום הדין.

אורו עיניו של מרן ואמר: "שני אברכים אלו, שברו את המחיצות והסירו את הקטרוג שהתעורר על בני ישראל, בשמים", וסיפר מרן, שמליצי היושר עמדו וסיפרו בשבחם של ישראל, על מעשי הצדקה והחסד שהם גומלים עם כל איש צר ומצוק. נענה השטן וקטרג, שגם אצל אומות העולם ישנם גומלי חסדים ונותני צדקה. והנה נשמע שיח

לעומת זאת, ממעשה יצחק ניכר גודל אמונתו התורה שבעל פה, והיינו שמסר נפשו על מצות חכמים במה שהוא חוץ לשכל האדם, שלא הרהר אחר דברי אברהם אביו ומסר עצמו לעקידה. וזהו "ועקידת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכור" – היינו שזכות העקידה תעמוד "לזרעו", לאלה המאמינים ושומעים ל'תורה שבעל פה', שאינם מהרהרים אחר דברי חכמים, תקנותיהם וגזרותיהם. אבל מי שאינו בכלל אלה, אינו בכלל תפילה זו ואינו יכול לבקש לעצמו זכות העקידה. (חתם סופר)

"שופר"

הרה"ק ר' לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א חיפש בעל תוקע לראש השנה. הגיעו לפניו יהודים רבים, חסידים ולמדנים שידעו לתקוע בשופר, וחפצו לזכות לתקוע לפני הרבי. החל הרבי לבחון את מועמדיו ושאל כל אחד מהן כוונותיו בשעת התקיעות? החלו כולם להראות את ידיעותיהם בכוונות ובייחודים שונים, אך הצדיק לא היה שבע רצון. פנה הרבי לאחד היהודים שעמד בפניו נידחת, ולא היתה בו העזה להתערב בשיחה, רבי, החל לגמגם, יהודי פשוט אני, יש לי ארבע בנות להשיא ואין בידי פרוטה לפרוטה לנדונה, ובתקיעות מכוון אני, רבש"ע עשיתי את רצונך, תקעתי לפניך בשופר, אם כן שמע גם אתה לרצוני, שלח לי זיווגים הגונים בעבור בנותי. שמע רבי לוי יצחק את דבריו ואמר: טוב מאד, כוונותיך הן כוונות אמיתיות, בעל תוקע כזה אני מחפש.

יראתו הגדולה של רבי יהודה צדקה מכל נדנדוד עבירה וספק איסור, היו להפליא. פעם נשא דברים בראש השנה, בעת שהתאספו בביתו לאמירת תהלים, ואמר "הרי מצות תקיעת שופר בראש השנה היא עצומה ונוראה, ואין מי שיוכל לתאר את חשיבותה ומעלתה, ואת התיקונים הנשגבים שהיא פועלת בשמי מרום ובכל העולמות, ובכל זאת בטלו חז"ל את המצוה, רק בגלל 'איזה עם הארץ בארץ כוש' שיבוא לטלטל את השופר בשבת, ובשבילו בטלו את המצוה מכל ישראל לרבבותיהם עד סוף כל הדורות. ללמדך מהי כוחה של עבירה ומהו כוחו של כל אחד מישראל". (שבת טיש)

"תקעו לפני בשופר של איל כדי שאזכור"

לכם עקידת יצחק" (גמ' ר"ה)

ולכאורה כדי להזכיר את העקידה הרי יותר היה מתאים לקחת סכין שמזכיר את הציווי "והעלהו לעולה" אלא שבהזכרה זו אין אנו מתכוונים להזכיר רק את הסכמתו של

ליקוטים וסיפורים נפלאים ר"ה - תשע"ה

יצחק השיב מיד: "כן, רבות התחבטתי והתקשיתי בסוגיה זו. שהרי אם קרוב פסול לעדות כשהוא בא לזכות את הנדון, מתקבל הדבר על הדעת, שרוצה לזכותו. אולם מדוע הוא נפסל לעדות כשהוא בא להעיד לחובתו?" נהנה הרבי מדבריו, ושאל: "נו, והאם מצאת תרוץ לקשיה גדולה זו? ושוב השיב רבי יצחק ואמר: כן, חשבתי לומה כי כאשר אדם מעיד על קרובו לחובה, והוא מחייבו בתשלום, הופכת עדותו המחייבת, לעדות של-זכות, כי בכך הוא פוטר את הנדון מעונש בעולם הבא, שכן כפר על עצמו בעולם הזה על ידי התשלום". לשמע הדברים, אורו פניו של ה'חובה', והוא הרים את קולו ואמר: "רבותי, דעו לכם שהשטן המקטרג הביא ערימות ערימות של עבירות, כדי להוכיח את אשמתם של-ישראל. 'ומי יעיד על כך?' שאל הקב"ה, והשטן בקש שהקב"ה בכבודו ובעצמו יעיד על הדברים, שכן בוחן כליות ולב הוא, וטענתו היתה בפיו, שמתר לאדם להעיד על קרוביו כאשר הוא מעיד לחובתם, ולכן מותר לו לקב"ה להעיד כנגד עם ישראל על אף שהם בניו קרוביו, מפני שהוא מעיד לחובתם. אולם עתה, כאשר רבי יצחק מז'וריק הוכיח בפלפולו את ההפך, כי גם לחובה אסור לקרוב להעיד, שכן כל חובה בעולם הזה גוררת זכות, ואם כרגע יחוייבו בני ישראל בדיון, הלא אחרי שיקבלו את עונשם, יצאו זכאים, השתק הקטגור ונסתתמו טענותיו".

ובעוד צבור הנאספים שרוי בהתרגשות לשמע הדברים, סיים ה'חובה' ואמר "ומכיוון שנשתק הקטגור, הבה ונתקע בשופר", והחל בברכות התקיעות.

(שבת טיש)

הגאון רבי ישראל סלנטר זי"ע אמר פעם לאחד שהתאונן לאמר הנה התייאשתי כבר מעבודת ה', כי אין בכוחי לשוב ולעמוד אל מול יצרי הרע, המתגבר עלי בכל כוחו, ענהו רבי ישראל, הנה יצרך הרע מאמין בך יותר ממה שהנך מאמין בעצמך, וראיה לכך מדברי הגמרא בר"ה טז: שהשטן מתערבב בעת תקיעת שופר, ואמרו בירושלמי (מובא בתוס' שם ד"ה לערבב) שהשטן מתערבב כיון שירא שהוא שופר של משיח וכבר שבו ישראל בתשובה, נמצא השטן מאמין שבכוהך לשוב בתשובה שלימה, ואילו אתה אינך מאמין שבכוהך למחוק את כל עברך ולהתחדש בעבודת קל חי.

**יז"ר שניכר אנה אובה, שנה בריאה,
שנה אחיה, עם חותם חיים,
שפתולות יתקבאו ארחיים ורצון,
וישפס רחיים וחסיים אובים
על כל ישראל, אמן.**

התמרמרותם של שני האברכים הללו והמליץ יושר. תפס דבריהם בשתי ידיו ואמר: "אבל שברון לב שכזה אינו בנמצא אצל הגויים". התקבלה מליצתו והוסר הקטרוג, ובכן יכולים אנו לגשת להתפלל.

(מתוך יחיד בדורו)

"תשובה"

יש משל שמשפרים העולם, על צייד שרצה לצוד דגים, ושם רשת עם אוכל והדגים נכנסו ואכלו. למחרת בבוקר הוציא הדייג את הרשת והדגים נלכדו מיד.

אמרו הדגים, מה עשינו? היינו מיד אחרי האוכל צריכים לצאת, איזה שטות עשינו שנשארו, היינו מיד אחרי האוכל צריכים לצאת! אבל הם לא ידעו שברגע שנכנסו לאכול הם כבר נלכדו...

כן הוא הדבר, האדם בוכה באמצע השנה על דא ועל הא, אבל הוא לא יודע שכבר בראש השנה זה נקבע, מה לך לבכות ולצעוק עכשיו, היית אז צריך לצעוק ולזעוק!

שנה אחת, נסע רבי דוד מלעלוב אל רבו ה'חובה' מלובלין לראש השנה, ונטל עמו את תלמידו רבי יצחק מז'וריק שהיה אז צעיר לימים. לפני תקיעת שופר, פנה רבי דוד עם תלמידו אל בית מדרשו של ה'חובה' כדי לשמוע קול שופר, ובדרך שמעו קול תינוק בוכה מאחד הבתים. חמלו שניהם על התינוק הבוכה, ונכנסו אל תוך הבית, והנה הוא ריק מאדם. הבינו השנים, כי בוודאי הלכו ההורים אל בית הכנסת כדי לשמוע את התקיעות, ורבי דוד החליט להשאיר בביתה כדי לשמור על התינוק הקטן ולשעשעו עד שוב הוריו, ואמר שכדאי היא נפש אחת מישראל כדי לאבד את התקיעות בעבורה.

הציע התלמיד לרבי דוד ללכת לבית המדרש, שכן היעדרו תמשוך תשומת לב בלתי רגילה ואף יגרם בכך צער לרבים, והציע את עצמו להוות בבית. שמע רבי דוד בקולו, אולם כשנכנס ה'חובה' ובקש להתחיל בתקיעות, הביט אנה ואנה ושאל: "היכן הוא רבי יצחק מז'וריק?" לא הבינו החסידים את פשר השאלה, ולא הכירו את רבי יצחק שכונה על שם עיר הולדתו, שכן היתה זו הפעם הראשונה שהגיע ללובלין. היחיד שהבין את שאלת הרבי, היה רבי דוד מלעלוב, והוא שלח מיד שליח להביאו אל בית המדרש, והעמיד שומר אחר על התינוק.

כל אותה שעה המתין החובה ולא החל בתקיעות, ומיד כשנכנס רבי יצחק, פנה אליו ושאלו: "באיזו סוגיה אתה עסוק בימים אלו?" השיב רבי יצחק וספר כי עוסק הוא בסוגיה שקרוב פסול לעדות בין לזכות ובין לשלילה. הביט בו ה'חובה' ושאל: "האם הקשה לך דבר מה בסוגיה זו? ורבי

ליקוטים נפלאים האזינו - שבת שובה

ויאמר הרב אליהם: "בשתייה הזאת אני חפץ, שמוותרת לי. אבל בכוס יין - אינני יכול לשתות להיותו אסור לי מן התורה". והמלך שמר את הדבר ויאבהו כפליים, וכדומה לזה שמעתי שאירע לרמב"ם ואחרים, ע"כ. (קב ונקי)

"כי לא דבר רק הוא מכם" (לב, מז)

אם ריק הוא - מכם הוא ריק (ספרי עקב, יב) הרשע, שאינו חפץ בקיום התורה והמצוות, מבקש לעורר את הרשם כי לאדם נאור כמוהו אין המצוות מתאימות עוד. עבור 'ראש גדול' כמוהו, התפילין קטנות מדי... אבל האמת הפוכה היא, אמר ה"חפץ חיים" זצ"ל (שיחות החפץ חיים, ח"ב עמ' מג) הרשעים - הם אלו שהצטמקו והתכווצו, וראשם נהיה כה זעיר עד שהתפילין נשרו ממנו...

משל למה הדבר דומה, לאדם שתפר חליפה אצל חייט ממחה. כעבור זמן הגיע, אוחז את מכנסיו בשתי ידיו וקובל: "ראה נא, החליפה גדולה ממדתי!" מתבונן החיט ואומר: "אבקש את סליחתך, החליפה תפורה היתה לפי מדותיך. כשקבלת אותה נראתה עליך נהדר. אתה הוא שכחשת ורזית"... זהו שדרשו חז"ל כאן: "כי לא דבר רק הוא מכם", אם ריק הוא - מכם הוא ריק, ובכם האשמה תלויה!

על דרך זו, המשיל המגיד מדובנא את המשל הבא: כפרי גס, בא "העירה" לתפור לעצמו חליפה, לרגל חתונת בנו. החיט לקח ממנו מדות ותפר לו חליפה מהדרת, "תפורה" בדיוק לפי מדותיו. הלביש החיט את הכפרי בחליפה שתפר, והכפרי נהנה עד מאד: כל כך יפה...

והנה, אחרי כשבוע בא הכפרי במרוצה אל החיט, ובפיו טענות וגדופים: "שקרן אתה! רמאי אתה! מכרת לי חליפה קטנה, לא מצלחת!..." והחיט תמה: "הלא כשקבלת את החליפה היא היתה כל כך מצלחת, מה קרה פתאום?" "הנה תראה", משיב הכפרי, ולובש את החליפה על בגדיו המסרבליים... "אתה רואה? היא ממש מתפוצצת עלי... היא מחניקה, היא כובלת אותי... היא לא נראית יפה..."

והחיט, מוחיך בסלחנות אל הכפרי, ואומר לו: "הבן, חביבי, על הבגדים המסרבליים האלה אי אפשר להרגיש בנח עם חליפה מכבדת. היפרד בבקשה מבלויי הסחבות שהנך עטוף בהם, ואז תראה כמה החליפה מתאימה ונוחה לך..."

הוא אשר אמרו חז"ל: "אם ריק הוא - מכם הוא ריק". אם התורה והמצוות אינן "מתאימות" לאדם, אל יתלה את האשמה באחרים, רק בו עצמו, שלא השיל מעליו את מדותיו המגונות ואת העברות ועל כן אינו יכול לקבל על עצמו עול מלכות שמים, וכשם שלא מתאים לכנס דבש לתוך כלי מטנף - כך גם לא נתן לכנס לתוך נשמה מלכלכת, מצוות ותורה שהם מתוקים מדבש ונפת צופים.

"אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא" (לב, ד)

כאשר שופט בית דין של מטה עורך משפט, אין הוא מתחשב בסובבים: לא באשה ולא בילדים, לא בבעל המכולת ולא בידידים. לעומת זאת, במשפטו של הקב"ה הכל מדוקדק. "צדיק וישר הוא". אם לאחד מבני החבורה לא מגיע צער הקב"ה לא יעניש, ולכן חז"ל נותנים עצה שלפני יום הדין כדאי שירבה לו בידידים, ואם לא נגזר עליהם צער - הוא ינצל. מסיבה זו גם מבקשים מצדיק שיתפלל. הצדיק מצטער בצערו של כל יהודי והקב"ה רואה בצערו ומושיע כדי למנוע כל צער מהצדיק.

בשעבוד מצרים, יהודי שלא היה מסיים את מכסת הלבנים שהיה עליו לבנות, היו המצרים הרשעים לוקחים את בנו ומניחים אותו בקיר במקום הלבנה. משה רבנו ראה זאת וריחם על אותם תינוקות. אמר הקב"ה למשה שאל לו לרחם. זהו תיקונם. אותם תינוקות היו נשמות מדור המבול והפלגה, וכדי לתקן אותן היה עליהם לבוא בגלגולים רבים. מה עשה הקב"ה? ברוב רחמיו לקח את אותם תינוקות ונתן להם למות בידי המצרים, וידוע שמי שמת על קידוש השם בידי גוי מגיע למדור של רבי עקיבא וחבריו והרוגי לוד ששום בריה לא יכולה להתקרב אליהם. הקב"ה ברוב רחמיו ריחם על הנשמות האלה ונתן להם "מקפצה": כאשר הם ימותו על קידוש השם יסיימו את תיקונם ויגיעו לדרגה גבוהה.

"נקם ושלם" (לב, לה)

רבי מאיר מקוברין לא נקם ולא נטר מעולם. באו ושאלו אותו: מדוע? הלא הגמרא אומרת (יומא כב ע"ב) ש"כל תלמיד חכם שאינו נוקם ונוטר כנחש אינו תלמיד חכם"!

השיב רבי מאיר לשואלים: "תארו לעצמכם שאקום ואטור לאנשים שפגעו בי, וכשאבוא לפני בית הדין של מעלה, ישאלו אותי: 'מה טעם נקמת ונטרת?' 'אני' - אחזיר להם - 'על פי דין עשיתי זאת, שהרי תלמיד חכם הייתי...' מיד יפרצו כל דרי מעלה בצחוק גדול - ראו נא את התלמיד חכם הזה..."

לעומת זאת, אם לא אקום ולא אטור, נניח שישאלו אותי בבית דין של מעלה מדוע לא נקמתי ונטרתי כתלמיד חכם, אשיב: 'לא ידעתי שהייתי באמת תלמיד חכם...' יגידו שם מה שיגידו עלי, אבל לכל הפחות לא יצחקו ממני..."

"ישתו יין נסיכם" (לב, לח)

הרמב"ם בספר המצוות (לא תעשה קצ"ד), כתב שהזהירונו מלשתות יין נסך וזה לא בא כתוב נגלה בביאור, אבל אמרו בעבודה זרה (כט): "אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכם", מה זבח אסור אף יין אסור.

בסדר הדורות (ה' אלפים י"ח), מביא על ר' יחיאל מפריש שהיה מקורב מאוד למלך, ויקנאו בו השרים וילשינוהו באמרם, שאם יגע המלך בכוס היין, היהודי לא ישתה ממנו.

ויהי היום, ויתן המלך כוס יין ליהודי לשתות, והשיב הרב: "לא אוכל לשתות ברגע זה, אך טרם נסעך משולחנך אשתה". ובהגיע עת רחיצת הידיים למלך אחר האוכל, רחץ ידיו על אגן זהב, ותכף לקח הרב המים ההם, וישת לפני המלך והשרים.

לעיי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים האזינו - שבת שובה

"שובה ישראל עד ה' אלקיך"

ידוע ביאורו של הרה"ק רבי שמואל שמעלקא מניקלשבורג ז"ע את הפסוק 'שובה ישראל עד ה' אלקיך', כדרך משל, לאדם הנושא משא, ובאמצע הדרך הרגיש כי אזלו כוחותיו, ואין בידו להמשיך בהליכתו, מה עשה, החל עושה לעצמו סימנים, וחשב לעצמו הרי עד בית פלוני אינו מרחק רב, ולא יקשה עלי לישא המשא, אלך רק עד שם. בהגיעו לשם חזר על התחבולה ואז, הביט על אבן גדולה במקום פלוני ואמר רק עד שם אבוא, כך המשיך בדרכו עד שהגיע לתכליתו ולמחוז חפצו. וזה פירוש 'שובה ישראל עד', כך היא-דרכה של תשובה - שבכל עת יחזק את עצמו עד פה אבוא בענין פלוני, ועד שם אבוא בענין אחר, אז יגיע עד ה' אלוך - שיזכה לבוא לתכלית השלימות, ויסורו מאתו כל המסכים המבדילים בינו לבין השי"ת.

חז"ל תיקנו בעשרת ימי תשובה להוסיף בתפילה 4 בקשות: "זכרנו". "כתבנו". "וכתוב לחיים". "בספר חיים".

שואל המהר"ם מרוטנבורג: למה לא מספיקה הבקשה האחרונה הכוללת בתוכה את כל הבקשות וההטבות? התשובה היא עפ"י משל לאבא שנסע לחו"ל ולבנו שביקש להצטרף עימו, אמר שאין הדבר אפשרי והוא הבטיח לבנו שאם ישמע מהאם שהבן התנהג כיאות בימים שהאב נעדר, אז יביא לו מתנה שעון זהב. בתחילה אכן הבן התנהג כיאות, אבל ככל שחלף הזמן החל הבן להשתובב וכו'. כשחזר האב, הבן שהה בבית תלמודו ובינתיים דיווחה לו האם על התנהגות הבן. שב הבן לביתו ונכנס תוך כדי סיפור האם על התנהגותו. ותוך כדי הדברים פונה הבן לאב: אתה זוכר שהבטחת לי מתנה? ברור לי שהיא לא מגיעה לי, אבל אני מבקש רק לראות את השעון כי לא ראיתי מעודי שעון זהב. חיך האב והסכים.

התפעל הבן מהשעון וביקש "רק למדוד אותו אם הוא מתאים". הסכים האב. והילד ענד את השעון. כשראה הבן את טוב לב האב, אזר אומץ: אבא היקר, קנית שעון כ"כ יפה והוא ממש מתאים לי, בבקשה תן לי אותו במתנה. חיך האב ונתן. הנמשל: כך דוד המלך בתהלים: "הראנו ה' חסדך", כך מבקשים בתחילה ואח"כ "וישעך תתן לנו".

בני ישראל יודעים כיצד לפייס את אביהם שבשמים: בתחילה מבקשים רק "זכרנו לחיים". אח"כ "כתבנו". ואח"כ פונים ומבקשים "מה שווים החיים אם הם לא טובים"? ומיד מודים "הטוב שמך ולך נאה להודות". ובסוף אוזרים אומץ: רבש"ע, כתבת אותנו לחיים טובים, אנא ממך תשפיע עלינו את כל השורה: "ברכה ושלוש ופרנסה טובה וגזירות טובות וכו".

כותב בספר מטה יהודה: הרבה אנשים חושבים שהנה ב"ה מרובים זכויותיהם ואכן הם בסדר, ולא נותנים ליבם להתבונן כמה חטאות ועוונות הם עושים בכל יום, ולעומת זאת את המצוות המועטות שעשו הם זוכרים ומתפארים בהם וחושבים עצמם כאחד מצדיקי הדור.

ומעשה באיכר סבל שהעמיס על עגלתו את יבול שדהו, ערמות אלומות לאין מספר. וביקש להכניס לגרנו. פתח את דלתות

המחסן ומשך ברסן סוסיו. הסוסים נכנסו פנימה אבל העגלה נתקעה. היא היתה טעונה תבואה בגובה עצום, ופתח הגורן היה נמוך מדי בשבילה. הכה האיכר הסכל בסוסים ללא הפסק, אבל העגלה לא הצליחה להכנס. עבר שם לץ אחד ואמר: למה תכה את סוסיך לשוא, האינך רואה שהמטען גדול מן הפתח? השיבו האיכר: ומה אעשה? השיבו הלץ: קנה ממני בסכום הגון משקפת המגדילה כל דבר לאין ערוך, הבט בה על הפתח - והוא יהיה גבוה, כך תכניס את העגלה ללא כל מאמץ. האיכר שמח שמחה גדולה וקנה במחיר גבוה את משקפת הפלא, והלץ פנה והלך לדרכו.

הביט האיכר בפתח מבעד למשקפת, ואכן הפתח גבה פלאים. מן האיכר ברסן בסוסים כשהוא מביט במשקפת, אך הם לא משו ממקומם. הכה אותם ולשוא... תמה והשתומם הלא הפתח גדול, ומדוע א"כ העגלה אינה זזה החל לצעוק בקול גדול אל הלץ הנוכל המתרחק: ענהו הנוכל: שוטה הלא תבין, הפתח אמנם גדל, אבל אם תביט באותה משקפת גם על העגלה והתבואה תראה שגם הם גדלו בהתאם. הביט האיכר במשקפת על התבואה, וראה שאמנם כן הוא, הפתח גבה אך גם התבואה גדלה והכל נשאר כשהיה. צעק לנוכל ואמר: א"כ לא הועלת לי מאומה, קח את המשקפת והשב לי את כספי. צעק אליו הנוכל בתשובה: לא כך, כשאתה מביט בתבואה עליך להפוך את המשקפת לצד המקטין שלה, והכל יבא על מקומו בשלום. הוא המתין רגע, עד שהפך האיכר את המשקפת והביט בתבואה - ואכן היא קטנה לגודל מזערי. פניו של האיכר קרנו, והנוכל המשיך בדרכו ונעלם מן העין.

הביט האיכר בריכוז בעד המשקפת המקטינה על מטען התבואה, ומשך ברסן הסוסים. הם משכו בעולם - ולשוא, הרים עליהם את שוטו והצליף בהם - ומאומה. עד האיכר אובד עצות, ולא הבין מה ארע כאן הוא מביט בתבואה בצד האחד של המשקפת והיא קטנה עד מאוד, הופך את המשקפת ומביט בפתח - והוא גדול עד מאוד, הפתח גדול והתבואה קטנה במשקפת, א"כ פלא הוא מדוע התבואה אינה נכנסת... ואין את מי לשאול, כי הנוכל שמכר לו את משקפת הפלאים נעלם.

עבר אדם פיקח, וראהו מסתכל כך ומתבונן כך, ומצליף בשוטו בלא תכלית. אמר לו: הוי שוטה נבער, הפסק! הלא תבין שהמשקפת לא תשנה את המציאות. הלא תבין שאי אפשר להסתכל על הפתח מצד זה ועל התבואה מצד אחר. אמר האיכר: ומה אעשה? ענהו הפיקח: אין פשוט מזה, הסר מן התבואה עד לגובה הפתח ואז תכנס העגלה בקלות.

והנמשל אנו שלווי נפש, על אף התודעה שבמוחינו שהנה באים אנו ליום הדין עם עגלה מלאה עוונות למעלה ראש, באיזו זכות ובאיזה טיעון סבורים אנו שנוכל להכנסת בשערי הרחמים והרצון? והתשובה היא שיצר הרע מכר לנו משקפת פלאים, מצד אחד היא מגביהה לאין שיעור את שערי הרחמים והסליחות, ומן הצד השני היא מקטינה ומזעירה את עוונותינו עד שכמעט הם נעלמים מן העין, באופן כזה אין כל סיבה מדוע העגלה לא תעבור בקלות. וכמובן שזוהי תרמית עצמית. יש לנו איפוא לינוח את משקפת התרמית ולהסתכל נכונה, ולהבין שעד שלא נסיר את הר עוונות מן העגלה ע"י תפילה תשובה וצדקה - אין העגלה יכולה לעבור. (סידור איש מצליח)